

Latvijas Republikas Zemkopības ministrija

**LAUKSAIMNIECĪBAS
GADA ZIŅOJUMS**

Rīga, 2001.gada jūnijs

Ievads

Godātais lasītāj!

Zemkopības ministrija ir apkopojusi un sagatavojusi Jūsu izvērtēšanai kārtējo gada ziņojumu par situāciju lauksaimniecībā 2000.gadā.

Ziņojums ir informatīvs, bet tas aptver plaša spektra informāciju par nozīmīgāko un svarīgāko, kas raksturīgs visdažādāko lauksaimniecības nozaru procesiem un attīstības tendencēm. Šī dokumenta saturs ir cieši saistīts ar analītiskā skatījumā veikto informācijas apstrādi, ar secinājumiem un priekšlikumiem, jo svarīgi apzināties cēloņus, kuri ietekmējuši vai, gluži otrādi, kavējuši vienas vai otras lauksaimniecības nozares attīstību.

Lauksaimniecība ir viena no svarīgākajām tautsaimniecības nozarēm, jo tajā šobrīd ir nodarbināta gandrīz visu Latvijas iedzīvotāju sestā daļa. Turklāt lauku teritorijā dzīvo trešdaļa valsts iedzīvotāju, kuri tieši vai netieši ir saistīti ar lauksaimniecisko ražošanu. Viņu labklājība, kā arī lauku infrastruktūras attīstība ir atkarīga no nozares, kuras darbību visnotaļ sekmē Zemkopības ministrija. Šo ikgadējo lauksaimniecības ziņojumu gribētu nosaukt par rokasgrāmatu – gan savu, gan kolēģu, gan visu Latvijas lauksaimnieku rokasgrāmatu. Šeit apkopotais izziņas materiāls ir lielas Latvijas iedzīvotāju daļas ikdienas spogulis, kurā optimists spēs saskatīt arī rītdienu, bet pesimists atradīs tikai vakardienu.

Jau paveikts liels darbs, taču tikpat liels, atbildīgs darba cēliens vēl priekšā. Tāpat gaidām atbalstu un sapratni no citām valsts institūcijām, kuru atbildības sfēru izaugsme ir atkarīga no Latvijas zemkopjiem.

Paldies visiem Zemkopības ministrijas darbiniekiem, kuri piedalījās Lauksaimniecības gada ziņojuma sagatavošanā, arī tiem, kas neliedza informāciju.

Ceru, ka ziņojums rosinās gan valsts institūciju, gan dažādu organizāciju pārstāvjus, kā arī pašus lauksaimniekus uz auglīgu domu apmaiņu. Tā būs noderīga mums visiem.

Īstam lauksaimniekam starp vakardienu un rītdienu skaidri jāredz šodiena, jo reālam darbam bez rītdienas cerībām un vakardienas nepadarītā nepieciešams šodienas atspēriens.

Lai ir atspēriens un atspērienam pamats – to novēlu visiem šīs rokasgrāmatas lasītājiem!

Zemkopības ministrs

A.Slakteris

S A T U R S

Ievads.....	2
1.Lauksaimniecības vieta valsts tautsaimniecībā.....	6
1.1.Lauksaimniecības kopprodukts.....	6
1.2.Lauksaimniecības loma iedzīvotāju nodarbinātībā.....	7
2.Lauksaimniecības valsts politika.....	10
2.1.Valsts investīcijas.....	10
2.2.Nodokļi.....	12
2.3.Valsts subsīdijas.....	17
2.4.Pārskats par 2000.gada valsts programmu izpildi.....	24
2.5.Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībā.....	28
3.Lauksaimniecības produkcijas ražošana un pārstrāde.....	37
3.1.Piens un piena produkti.....	37
3.2.Graudaugi.....	46
3.3.Cūkgaļas ražošana.....	49
3.4.Augļi un dārzeņi.....	53
3.5.Cukurbietes un cukurs.....	54
3.6.Kartupeļi.....	57
3.7.Eļļas augi.....	59
3.8.Lini.....	61
3.9.Lielopu gaļas ražošana.....	63
3.10.Olu un putnu gaļas ražošana.....	67
3.11.Aitu un kazu gaļas ražošana.....	70
3.12.Zirgkopības nozares attīstība.....	72
3.13.Netradicionālās lauksaimniecības nozares.....	73
3.14.Bioloģiskā lauksaimniecība.....	77
4.Lauksaimniecības zemju izmantošana un tās perspektīvā virzība.....	80
4.1.Pārskats par lauksaimniecībā izmantojamo zemju izmantošanu, tendences.....	80
4.2.Pārskats par meliorācijas sistēmu stāvokli un augsnes ielabošanu.....	82
4.3.Pārskats par zemes īpašuma veidiem, pārmaiņām zemes fondā.....	83
4.4.Atbalsts meliorācijā un augsnes ielabošanā.....	87
5.Mežsaimniecība.....	88
5.1.Esošās situācijas vērtējums un attīstības tendences.....	88
5.2.Meža sadalījums pa īpašuma veidiem.....	88
5.3.Meža resursu izmantošana.....	89
5.4.Meža vides aizsardzība.....	90
5.5.Koksnes un koksnes produkcijas ārējā tirdzniecība.....	91
5.6.Meža nozares attīstības perspektīvas.....	93
6.Zivsaimniecība.....	95
6.1.Zvejniecība.....	95
6.2.Zivju apstrāde.....	96
6.3.Zivju produkcijas tirdzniecība.....	98
6.4.Zivkopība.....	99
6.5.Valsts atbalsts zivsaimniecībā.....	99
7.Lauksaimniecības produkcijas kvalitātes darbības politika un to realizējošās institūcijas.....	102
8.Tirdzniecības politika.....	106
8.1.Lauksaimniecības produkcijas ārējās tirdzniecības nosacījumi.....	106
8.2.Tirgus veicināšana.....	107
8.3.Tirgus aizsardzība.....	108
8.4.Jaunais PTO lauksaimniecības sarunu raunds.....	109

8.5.Lauksaimniecības preču tirdzniecības analīze.....	112
9.Intelektuālā potenciāla un profesionālās sagatavotības attīstība.....	119
9.1.Izglītība un lauksaimniecībā nodarbināto izglītošana.....	119
9.2.Pieaugušo izglītošana.....	120
9.3.Augstākā izglītība un zinātne.....	122
9.4.Lauksaimniecības zinātne.....	125
9.5.Atbalsts zinātni un izglītībai lauksaimniecībā.....	125
10.Ieņēmumi un izdevumi lauksaimniecībā.....	128
10.1.Ražotā produkcija un tās vērtība.....	128
10.2.Starppatēriņš un faktoru izmaksas.....	131
10.3.Bruto un neto pievienotā vērtība.....	132
10.4.Lauku saimniecību ienākumi.....	133
10.5.Produkcijas un resursu cenu indeksi.....	134
11.Lauksaimniecības produkcijas galveno rādītāju salīdzinājums	
Baltijas valstīs.....	136
11.1.Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā.....	136
11.2.Lopkopība.....	136
11.3.Lauksaimniecības produkcijas ražošana.....	138
11.4.Pārstrāde.....	140
11.5.Lauksaimniecības produkcijas iepirkums.....	141
12.Zemkopības ministrijas paveiktais likumdošanas saskaņošanas jomā.....	144

SAĪSINĀJUMI

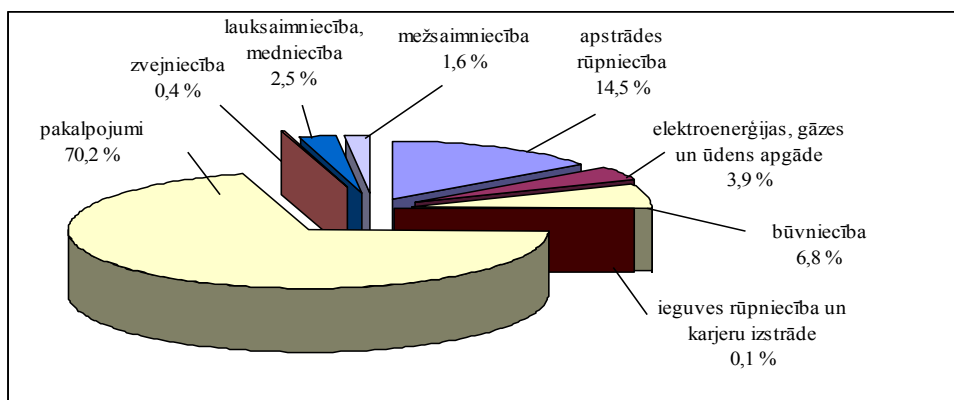
ANO	APVIENOTO NĀCIJU ORGANIZĀCIJA
ASV	AMERIKAS SAVIENOTĀS VALSTIS
A/S	AKCIJU SABIEDRĪBA
BTL	BRĪVĀS TIRDZniecības LĪGUMS
BPV	BRUTO PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA
BAAP	BALTIJAS LAUKSIAMNICĪBAS NOTEČU IZRAISĪTĀ PIESĀRŅOJUMA SAMAZINĀŠANAS PROGRAMMA
CSP	CENTRĀLĀ STATISTIKAS PĀRVALDE
CAEV	CENTRĀLĀS AUSTRUMEIROPAS VALSTIS
EBTA	EIROPAS BRĪVĀS TIRDZniecības ASOCIĀCIJA
ES	EIROPAS SAVIENĪBA
IKP	IEKŠZEMES KOPPRODUKTS
GATT	VISPĀRĒJĀ VIENOŠNĀS PAR TARIFIEM UN TIRDZniecību
HACCP	KRITISKO KONTROLES PUNKTU RISKĀ ANALĪZE
KS	KOOPERATĪVĀ SABIEDRĪBA
LAD	LAUKU ATBALSTA DIENESTS
LCPS	LATVIJAS CENTRĀLĀ PIENSAIMNIEKU SAVIENĪBA
LEK	LAUKSAIMNICĪBAS EKONOMISKAIS KOPAPRĒĶINS
LIZ	LAUKSAIMNICĪBĀ IZMANTOJAMĀ ZEME
LLKC	LATVIJAS LAUKSAIMNICĪBAS KONSULTĀCIJU UN IZGLĪTĪBAS ATBALSTA CENTRS
LLU	LATVIJAS LAUKSAIMNICĪBAS UNIVERSITĀTE
LEONARDO da VINCI	IZGLĪTĪBAS PROGRAMA
LVAEI	LATVIJAS VALSTS AGRĀRĀS EKONOMIKAS INSTITŪTS
LR	LATVIJAS REPUBLIKA
MFN	VISLIELĀKĀS LABVĒLĪBAS REŽIMS
MK	MINISTRU KABINETS
MAF	MEŽSAIMNICĪBAS ATTĪSTĪBAS FONDS
NVS	NEATKARĪGO VALSTU SAVIENĪBA
PBD	PAMATBUDŽETA DOTĀCIJAS
PKS	PIENSAIMNIEKU KOOPERATĪVĀ SABIEDRĪBA
PTO	PASAULES TIRDZniecības ORGANIZĀCIJA
SAPARD	ES LAUKSAMNICĪBAS UN LAUKU ATTĪSTĪBAS PIRMSIESTĀŠANĀS PROGRAMMA
SIA	SABIEDRĪBA AR IEROBEŽOTU ATBILDĪBU
SOCRATES ERASMUS	IZGLĪTĪBAS PROGRAMA
VMD	VALSTS MEŽA DIENESTS
VVD	VALSTS VETERINĀRAIS DIENESTS
VZD	VALSTS ZEMES DIENESTS
VAS	VALSTS AKCIJU SABIEDRĪBA
VID	VALSTS IEŅĒMUMU DIENESTS
ZM	ZEMKOPĪBAS MINISTRIJA
ZC	ZINĀTNES CENTRS

1.Lauksaimniecības vieta valsts tautsaimniecībā

Joprojām lauksaimniecība ir viena no nozīmīgākajām valsts tautsaimniecības nozarēm. Par to liecina lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju daudzums (13,3 %), kā arī īpatsvars iekšzemes kopproduktā (4,1 %). Lauksaimniecībā izmantojamā zeme aizņem vairāk nekā trešdaļu no valsts zemes kopplatības. Pēdējos gados ir vērojama tendence samazināties lauksaimnieciskajai ražošanai piemēroto zemju izmantošana, tomēr lauksaimniecības kultūru kopražā vidēji ir nemainīga, atsevišķās kultūrās pat vērojams ražas pieaugums. Tas liecina par efektīvākas lauksaimnieciskās ražošanas attīstību.

1.1.Lauksaimniecības kopprodukts

Viens no tautsaimniecības nozaru attīstības līmeņa rādītājiem ir IKP. 1.1.attēlā redzams lauksaimniecības, medniecības, mežsaimniecības un citu nozaru īpatsvars iekšzemes kopproduktā.

Avots: CSP

1.1.attēls. Iekšzemes kopprodukts pa darbības veidiem 2000.gadā %

Pēc CSP datiem 2000.gadā iekšzemes kopprodukts tautsaimniecībā pieaudzis par 6,6%. Tai skaitā pieaugums vērojams arī lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā - tas ir, 9,2 %, salīdzinot ar 1999.gadu. 2000.gadā lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības īpatsvars pievienotajā vērtībā bija 4,1 %.

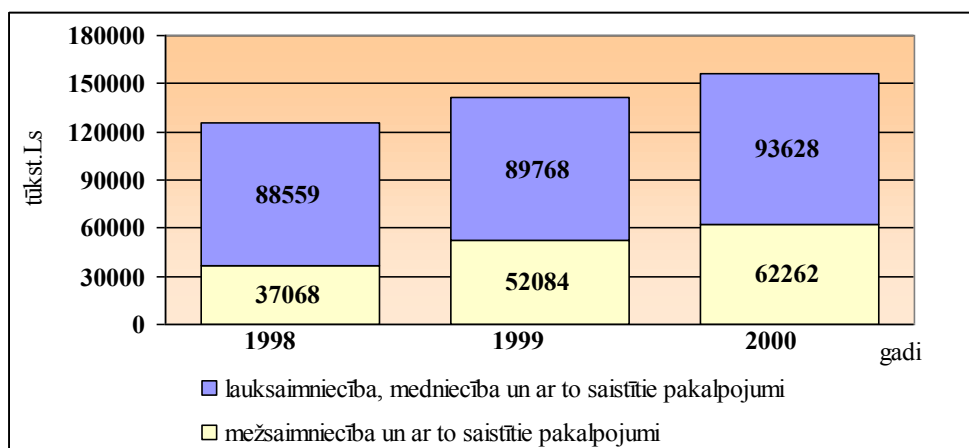
1.1.tabula

Iekšzemes kopprodukts lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā tūkst. Ls un tā īpatsvars kopējā iekšzemes kopprodukta struktūrā 1998.- 2000.gadā Latvijā

Gads	IKP	Kopējā pievienotā vērtība	IKP lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā	
	tūkst. Ls (faktiskajās cenās)		tūkst. Ls (faktiskajās cenās)	tūkst. Ls (faktiskajās cenās)
1998.	3589476	3095800	125627	4,0
1999.	3896990	3410865	141852	4,1
2000.	4333028	3820135	155890	4,1

Avots:CSP

Attēlā 1.2. uzskatāmi redzama lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības kopproduktu dinamika 1998.- 2000.gadā.

Avots: CSP

1.2. attēls. Lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības iekšzemes kopprodukts 1998.- 2000.gadā Latvijā tūkst.Ls

Galvenokārt IKP pieaugumu veicinājusi mežsaimniecības nozare (26,8 %, salīdzinot ar 1999.gadu), kura ir viena no galvenajām eksporta nozarēm. Citās lauksaimniecības apakšnozarēs pieaugums ir samērā neliels (3,3 % salīdzinot ar 1999.gadu). Tam par iemeslu nepietiekama ražošanas efektivitāte, jo līdzekļi ražošanas attīstībai nebija pieejami.

1.2.Lauksaimniecības loma iedzīvotāju nodarbinātībā

Kaut arī lauksaimniecībā nodarbināto skaits pakāpeniski samazinās, nozare nodrošina ar darbu ap 14% Latvijas darbaspējīgos iedzīvotājus. Jāuzsver, ka tieši lauku rajonos lauksaimniecībai ir liela nozīme, jo tā nodrošina lielu daļu lauku iedzīvotāju ar darbu un ir vienīgais iztikas avots.

1.2.tabula

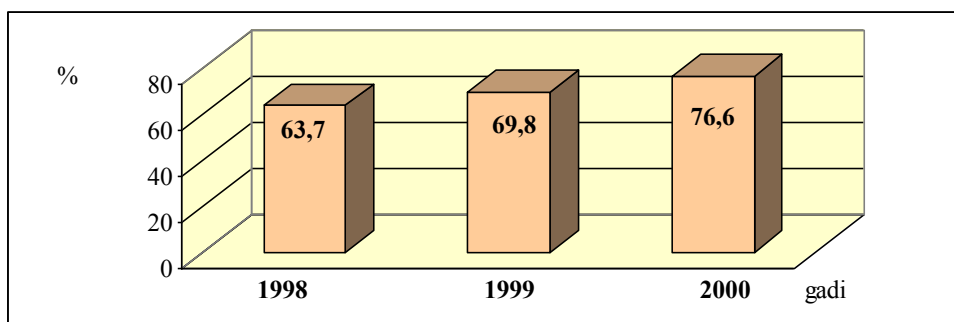
Iedzīvotāju nodarbinātības dinamika 1998.- 2000.gadā Latvijā tūkst.cilv.

	1998. XI	1999. XI	2000. XI
Ekonomiski aktīvi iedzīvotāji vecumā 15+ gadi	1167,8	1156,8	1131,9
Nodarbinātie	1007,2	989,5	966,8
Nodarbinātie lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā	184,1	147,1	128,4
Pilnu laiku nodarbinātie lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā	116,9	92,8	83,1
Nepilnu darba laiku nodarbinātie lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā	67,2	54,2	45,3

Avots: CSP dati (Darbaspēka apsekojuma rezultāti)

Lauksaimniecība ir nozare kurā ir liels nepilnu darba laiku nodarbinātie (1.2.tabula) . 2000.gadā nepilnu darba laiku lauksaimniecībā strādāja ap 35 % no visiem nozarē nodarbinātajiem, saimniecības ir ļoti sadrumstalotas un nelielas. Saimniecības, kurām lauksaimniecībā izmantojamā zeme ir līdz 50 ha, ir ap 40% no visām saimniecībām. Turklāt ir saimniecības, kuras ražo produkciju savam patēriņam, un tajās lielākoties tiek nodarbināti ģimenes locekļi.

Lauksaimniecībā nodarbināto skaits samazinās ar katru gadu. Viens no iemesliem varētu būt ieņēmumu līmenis. Nozarē nodarbināto ieņēmumu līmenis ir salīdzinoši zemāks nekā vidēji valstī (1.3.attēls) . Uz 2000.gadu lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto ieņēmumi bija ap 77% no vidējā ieņēmumu līmeņa valstī.

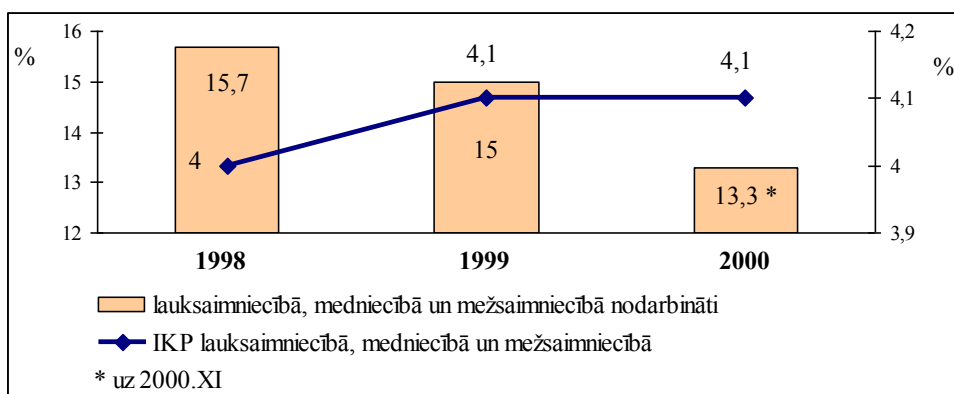

Avots: CSP

1.3. attēls. Lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju ieņēmumu līmenis pret vidējo ieņēmumu līmeni 1998.- 2000.gadā Latvijā %

Tomēr ieņēmumu lielumam ir tieksme pieaugt ne tikai faktiskajās cenās, bet arī pret vidējo līmeni valstī.

Salīdzinot lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju un lauksaimniecības rādītājus IKP, varam secināt par ražošanas efektivitāti lauksaimniecībā.

Avots: CSP

1.4. attēls. IKP un lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars 1998.- 2000.gadā Latvijā %

Lauksaimniecības, medniecības un mežsaimniecības nozares apjomi IKP saglabājušies 1999.gada līmenī. Izmaiņas notikušas nozares iekšējā struktūrā. Lauksaimniecībā (kopā ar medniecību) ir vērojams apjoma samazinājums no 2,6% 1999.gadā līdz 2,5% 2000.gadā, bet

mežsaimniecībā - apjoma pieaugums no 1,5% līdz 1,6%. Turpretī nodarbināto īpatsvars lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā ir samazinājies no 15% 1999.gadā līdz 13,3% 2000.gadā. Tomēr joprojām lauksaimniecībā un mežsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars ir daudz lielāks nekā saražotais IKP lauksaimniecībā, medniecībā un mežsaimniecībā (1.4.attēls). Eiropas Savienības valstīs nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars ir aptuveni 1,5 – 2 reizes lielāks nekā IKP lauksaimniecības, mežsaimniecības daļa, savukārt Latvijā tas ir gandrīz četras reizes lielāks. Tātad nozarē ir zema ražošanas efektivitāte. Zemais darba ražīgums nosaka zemāku ieņēmumu līmeni lauksaimniecībā nodarbinātajiem. Tas negatīvi ietekmē lauku iedzīvotāju sociālo un ekonomisko attīstību, izglītības līmeni, tehnoloģijas modernizāciju, kā arī veicina jauno iedzīvotāju izceļošanu no lauku teritorijām. Lauksaimniecības attīstību kavē arī zemās iepirkumu cenas augstas kvalitātes produktiem, ko lielā mērā nosaka ārvalstu subsidētās produkcijas imports.

Situāciju varētu uzlabot pasākumi, kuru uzdevums būtu sakārtot tirgu un atbalstīt pašmāju ražotājus – gan zemniekus, gan pārstrādātājus. Lai veicinātu ražošanas un modernizācijas attīstību, ir nepieciešama zemu likmju kredīti, kā arī lauksaimnieku savstarpējā kooperācija. Svarīgi ir lauksaimniecisko darbību skatīt kontekstā ar citām ekonomiskās darbības sfērām, veicinot kopēju lauku infrastruktūras attīstību. Lai sekmētu Latvijā ražotās produkcijas noietu, nozīmīga ir Latvijas kvalitātes produktu zīmes izveide. Tā apliecinās produktu izcelsmi, kā arī tā kvalitāti. Šāds pasākums varētu palielināt pircēju interesi par Latvijas pārtikas produkciju.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Lauksaimniecībā iekšzemes kopprodukts pieaudzis par 9,2% un nozares īpatsvars kopējā kopproduktā ir 4,1%.
- Strauji pieaudzis mežsaimniecības kopprodukts (par 26,8%).
- Nodarbināto iedzīvotāju īpatsvars nozarē samazinājies līdz 14%.
- Nozarē tiek nodarbināts liels skaits iedzīvotāju. Pārsvārā tie ir lauku iedzīvotāji, kuriem lauksaimnieciskā ražošana ir vienīgais iztikas avots. Uz ražošanas efektivitātes attīstības fona samazinās lauksaimniecībā nodarbināto skaits, kas var saasināt sociālo spriedzi laukos. Tāpēc ir svarīgi savlaicīgi veicināt līdzsvarotas lauksaimniecības, lauku infrastruktūras un citu tautsaimniecības nozaru attīstību laukos.

J.Šnakšis (Tel. – 7027412)

2.Lauksaimniecības valsts politika

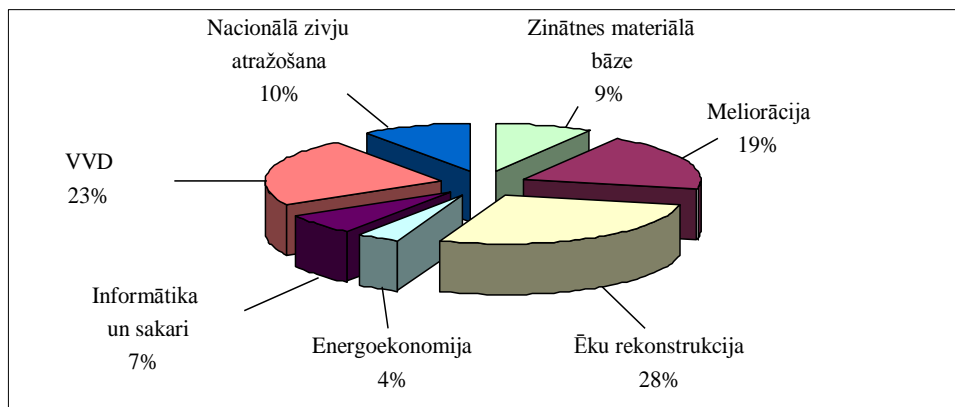
Lauksaimniecības politika tiek realizēta, investējot valsts un ārvalstu, arī fizisko un juridisko personu līdzekļus lauksaimniecības nozaru un konkurētspējīgas ražošanas tehnoloģijas attīstībā, palielinot subsīdiju apjomus, nodrošinot labvēlīgu kredītpolitiku, veicot iekšējā tirgus aizsardzību un radot atvieglotu lauksaimniecības nodokļu politiku.

Galvenie valsts iejaukšanās instrumenti Latvijā - valsts investīcijas, nodokļi, valsts subsīdijas, valsts finansu un kredītu politika, muitas tarifi un tarifu kvotas, tirgus intervence, ražošanas kvotas, Eiropas Savienības, ārvalstu un starptautisko organizāciju atbalsts lauksaimniecībai.

2.1.Valsts investīcijas

2000. gadā ir turpināti vai pabeigti jau iepriekšējos gados aizsāktie projekti un uzsākti septiņi jauni projekti. Par prioritāriem projektiem tiek uzskatīti informātikas un sakaru, kā arī standartizācijas un kvalitātes sistēmas programmu projekti, kas vērsti uz Eiropas Savienības prasību nodrošināšanu.

Lauksaimniecība ir viens no sektoriem, kurā investīcijas galvenokārt tiek finansētas no valsts budžeta līdzekļiem (dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem un speciālā budžeta līdzekļiem). 2000.gadā Valsts investīciju programmas (VIP) projektu ietvaros paredzētais kopējais finansējuma apjoms bija Ls 1,837 milj., tai skaitā Ls 1,640 milj. - pamatbudžets, Ls 0,84 milj. - speciālais budžets, Ls 0,008 milj. - dāvinājumi un Ls 0,105 milj. - pašu līdzdalība.

Avots: ZM

2.1. attēls. Investīciju sadalījums pēc projektu veida.

Speciālajā budžetā VIP realizācijai paredzētā summa no Zivju fonda tika piešķirta 3 zivju audzētavām un Zivsaimniecības administrēšanas un kontroles sistēmas izveidei atbilstoši ES prasībām.

Zemkopības ministrija 2000. gadā realizējusi 21 investīciju projektu, kas pēc mērķa izlietojuma sadalās šādi:

- meliorācijas programma valsts un koplietošanas būvēs (objektos) – 1 programma, kas apvieno 50 projektus par kopējo summu Ls 0,350 milj. ;
- 6 ēku rekonstrukcijas projekti par kopējo summu Ls 0,521 milj., no kuriem Ls 0,010 milj. ir pašu līdzekļi;

- energoekonomijas pasākumiem ir paredzēti 2 projekti par kopējo summu Ls 0,071 milj., no kuriem Ls 0,008 milj. ir pašu līdzekļi;
- informātikas un sakaru programmā ir iekļauti 3 projekti par kopējo summu Ls 0,131 milj., no kā Ls 0,010 milj. ir pašu līdzekļi un Ls 0,016 milj. no Zivju fonda;
- dzīvnieku izcelsmes pārtikas valsts uzraudzības un kontroles sistēmas projekts (realizē Valsts veterinārais dienests) ir iekļauts standartizācijas un kvalitātes sistēmas programmā par kopējo summu Ls 0,425 milj., no kuriem Ls 0,050 milj. ir pašu līdzekļi;
- nacionālā zivju atražošanas programma – 5 projekti par kopējo summu Ls 0,175 milj., tai skaitā Ls 0,068 milj. no Zivju fonda
- zinātnes materiālās bāzes attīstība – 3 projekti par kopējo summu Ls 0,156 milj., tai skaitā pašu līdzekļi Ls 0,026 milj.

Meliorācija valsts un koplietošanas būvēs (objektos) ir ilglaicīga programma un paredzēta valsts un koplietošanas galveno ūdensnoteku (upju, strautu, novadgrāvju), zemāko teritoriju plūdu aizsargbūvju (polderu) un to regulējošu ietaišu (sūkņu staciju, slūžu u.c.) darbības nodrošināšanai, tas ir, to rekonstrukcijai un renovācijai. No šo būvju tehniskā stāvokļa ir atkarīga zemnieku saimniecību meliorācijas sistēmu darbība. Ja netiks sakārtota lielo ūdensnoteku darbība, tās iespaidu drīz vien tālāk izjutīs daudzās zemnieku saimniecībās, t.i., pārstās darboties viensaimniecību meliorācijas sistēmas. Šādās vietās sāksies pakāpeniska meliorēto zemju pārpurvošanās. Meliorācijā ir nepieciešams katru gadu veikt regulāras investīcijas, pretējā gadījumā melioratīvo būvju pilnīga atjaunošana prasīs daudz vairāk līdzekļu. Ja tagad gadā meliorācijā tiek investēts Ls 0,350 – 0,400 milj., tad drenāžas sistēmas atjaunošana gadā var izmaksāt līdz pat Ls 1,200 milj.

Izglītības materiālās bāzes attīstībai projekti galvenokārt ir vērsti uz mācību iestāžu infrastruktūras sakārtošanu un atjaunošanu (katlu māju, siltumtrašu, ūdensvadu, jumtu, kultūras pieminekļu u.c.), kuras mērķi - Latvijas lauku kultūrvēsturiskās vides saglabāšana un attīstība, kā arī normāli mācību un audzēkņu sadzīves apstākļi Latvijas Lauksaimniecības Universitātē, lauksaimniecības tehnikumos un skolās. Lielākā investīciju daļa – Ls 0,399 milj. – izglītībā tiek novirzīta Latvijas Lauksaimniecības Universitātes struktūrvienību materiāli tehniskās bāzes sakārtošanai, jo telpas ir izvietotas arī Jelgavas pilī, kas ir ne tikai mācību iestāde, bet arī republikas nozīmes kultūras un vēstures piemineklis.

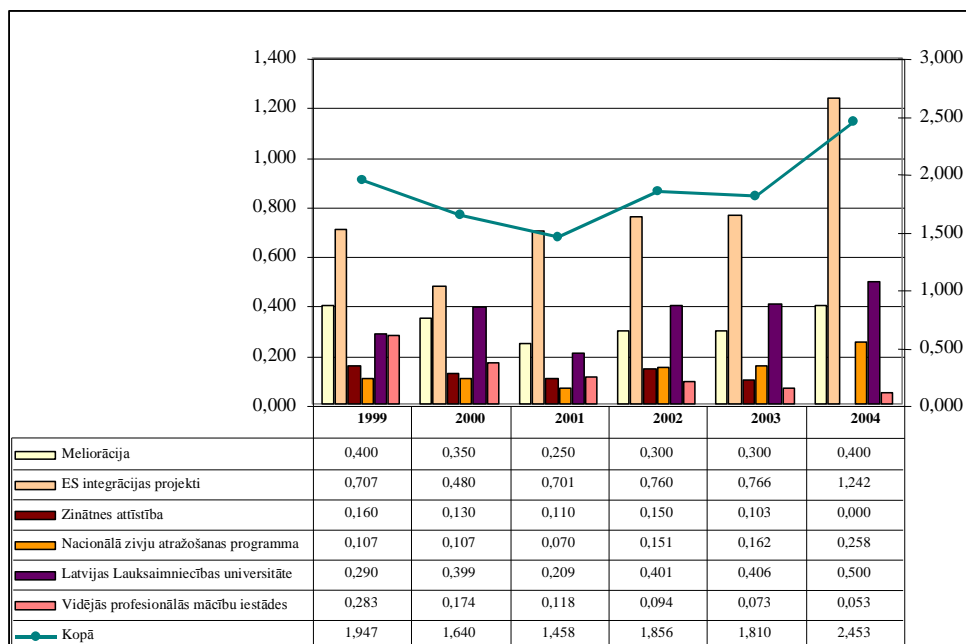
Baltijas jūras ekonomiskās zonas un Latvijas teritoriālo un iekšējo ūdeņu zivju krājumi ir viena no valsts nacionālajām bagātībām ar lielu ekonomisko un sociālo nozīmi. Notikušās izmaiņas ūdeņu ekosistēmā, hidroelektrostaciju celtniecība un darbība uz Daugavas, zvejas intensitātes pieaugums ir nelabvēlīgi ietekmējis zivju krājumu stāvokli. Tas ierobežojis daudzu zivju sugu dabisko vairošanos. Šādos apstākļos zivju (lašu, taimiņu, vimbu, brekšu, zandartu, nēģu u.c.) krājumus var saglabāt un atjaunot, tikai mākslīgi audzējot zivju mazuļus zivju audzētavās un ielaižot tos valstij piederošajās dabīgajās ūdenstilpnēs.

Valsts zivju audzētavu sasniegumi galvenokārt balstās uz iepriekšējo gadu iestrādi, jo pēdējos gados valsts zivju audzētavām iedalītie līdzekļi kārtējo un pamatlīdzekļu uzturēšanas izdevumu segšanai bija 60 - 70% no šo darbu nodrošināšanai nepieciešamiem līdzekļiem. Tāpēc vairumā zivju audzētavu hidrotehniskās būves un citi pamatlīdzekļi ir nolietojušies un tiem nepieciešams kapitālais remonts un rekonstrukcija, lai saglabātu zivju mazuļu atražošanas apjomus pašreizējā līmenī. Valsts zivju audzētavu rekonstrukcija, attīstība un projektu realizācija pamatojama gan no valsts nozīmes dabas resursu saglabāšanas, gan ekonomiski izdevīgas tautsaimnieciskas nozares stabilizācijas viedokļa. Sevišķi svarīgi tas ir tieši tagad, kad notiek diskusijas par Latvijas – Lietuvas jūras robežlīguma noslēgšanu, kā rezultātā Latvijas puse, iespējams, zaudēs nozīmīgas zvejas vietas.

Pēc ministrijai iesniegto apsekojuma formu datiem par VIP īstenošanas gaitu uz 01.01.2001. no tās pakļautībā esošajām iestādēm un organizācijām valsts dotācijas līdzekļi ir apgūti pilnībā. Diemžēl jāatzīst, ka ir projekti, kuru realizācija nenorit pēc sākotnēji plānotā grafika. Tam par iemeslu var minēt projektu realizējošo institūciju nespēju nodrošināt pašu

līdzdalības kapitālu. Valsts veterinārais dienests 1999. gadā no plānotajiem Ls 0,144 milj. novirzīja tikai Ls 0,015 milj., bet 2000. gadā no plānotajiem Ls 0,050 milj. ir spējis ieguldīt tikai Ls 0,002 milj.

Laika gaitā zemkopības nozares investīciju projektu finansējums ir samazinājies (sk. 2.2. attēlu), tomēr turpmākajos gados ir paredzēts finansējuma pieaugums, kaut gan tas būs atkarīgs no turpmākās Valsts investīciju programmas projektu atlases kārtības, kā arī valsts pamatbudžetā šiem mērķiem atvēlētā finansējuma.

Avots: ZM

2.2. attēls. ZM VIP finansējums no pamatbudžeta 1999.- 2004.gadā milj.Ls

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Zemkopības ministrija 2000. gadā realizējusi 21 investīciju projektu.
- Prioritārie ir informātikas un sakaru projekti, kā arī standartizācijas un kvalitātes sistēmas programmu projekti, kas vērsti uz Eiropas Savienības prasību nodrošināšanu.
- VIP ietvaros paredzētais kopējais finansējuma apjoms bija Ls 1,837 milj., tai skaitā Ls 1,640 milj. - pamatbudžets, Ls 0,84 milj. speciālais budžets, Ls 0,008 milj. - dāvinājumi un Ls 0,105 milj. pašu līdzdalība.
- Zemkopības ministrijai VIP ietvaros līdz šim piešķirtais finansējums nenodrošina reālo vajadzību pēc investīcijām, tāpēc ir iespējams realizēt tikai ierobežotu projektu skaitu. Tas diemžēl nevar garantēt ilgtspējīgu attīstību nozarē, jo atbalsts šobrīd ir vairāk vērsts uz prioritārajiem projektiem.

J.Šnore (Tel. – 7027217)

2.2. Nodokļi

Nodokļi ir ar likumu noteikts obligāts maksājums valsts vai pašvaldības budžetā. Ar nodokļiem apliekamos objektus un nodokļu likmi nosaka Saeima.

Katru gadu Saeima, pieņemot nākamā gada budžetu, vienlaikus izskata arī grozījumus nodokļu likumos. 2000.gadā, atšķirībā no iepriekšējiem gadiem, grozījumu nodokļu likumos bija neparasti daudz. Daļa grozījumu paredzēja mainīt nodokļa likmes, piemēram, alkohola akcīzes nodoklim, īpašuma nodoklim, valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām. Savukārt grozījumi likumā par uzņēmumu ienākuma nodokli un par iedzīvotāju ienākuma nodokli precizēja šo nodokļu uzskaites un samaksas kārtību, avansa maksājumus u.c.

Pašreizējā nodokļu sistēmā tiešos nodokļus veido iedzīvotāju un uzņēmumu ienākuma nodoklis, kā arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. Pie tiešiem nodokļiem ir pieskaitāms arī nekustamā īpašuma nodoklis (līdz 2001.gadam – arī īpašuma nodoklis). Pēdējo gadu laikā tiešo nodokļu (ieskaitot nekustamā īpašuma nodokli) īpatsvars IKP ir saglabājies 20 – 22 % līmenī.

Tiešo nodokļu jomā nepieciešamos grozījumus sakarā ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā ir paredzēts iestrādāt likumos tā, lai tie varētu stāties spēkā brīdī, kad Latvija kļūst par Eiropas Savienības dalībvalsti.

Akcīzes nodoklis

No valsts budžeta līdzekļiem ir paredzēta akcīzes nodokļa kompensācija lauksaimniecības produkcijas ražotājiem par iegādāto dīzeļdegvielu.

Lauksaimniecības produkcijas ražotājus negatīvi ietekmēja 2000.gada vidū (ar 28.jūniju) izmainītā akcīzes nodokļa likme dīzeļdegvielai no 0,13 sant. uz 0,10 sant. par litru, kā arī ar 2000.gadu samazinātais dīzeļdegvielas patēriņa normatīvs akcīzes nodokļa atmaksai no 120 litriem uz 80 litriem par zemes ha. Pēc izdarītās aptaujas dīzeļdegvielas cenu izmaiņas zemniekiem radīja gandrīz tikai zaudējumus. Daļa zemnieku, kas bija nopirkuši degvielu 2000.gada jūnija beigās, bija spiesti maksāt iepriekšējo augsto cenu. Savukārt akcīzes nodokļa atmaksu zemnieki saņēma vairs tikai 10 sant. un nevis 13 sant., jo likums tika izsludināts dažas dienas pirms 1.jūlija.

Ja salīdzina ar 1999.gadu, kad degvielas patēriņa normatīvs akcīzes nodokļa atmaksai bija 120 l/ha, akcīzes nodokļa kompensācija uz zemes hektāru ar 2000.gadu samazinājies praktiski uz pusi:

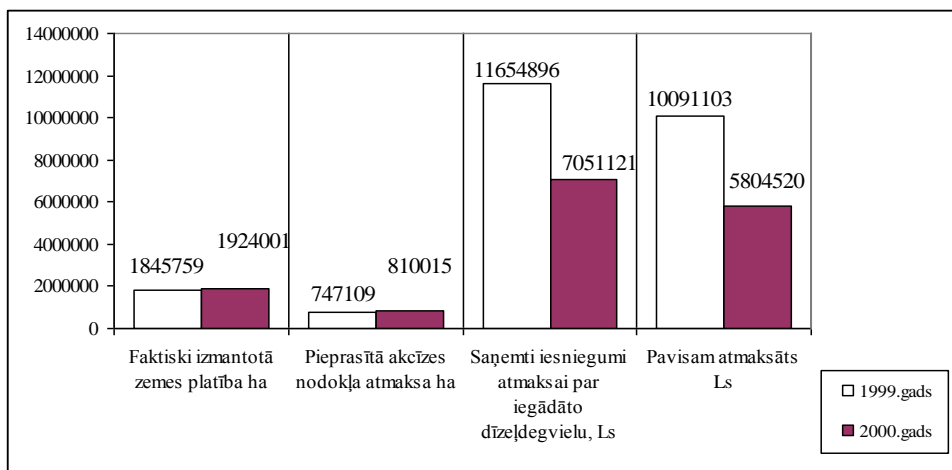
1999. gads - 120 litri x 0,13 Ls = 15,60

2000. gads - 80 litri x 0,10 Ls = 8,00 .

2000.gadā, turpinoties atsevišķu lauksaimniecībā izmantojamo resursu (dīzeļdegvielas, benzīna, tehnikas rezerves daļu u.c.) cenu pieaugumam, lauksaimniecības produkcijas pārdošanas cenas vai nu saglabā iepriekšējo zemo līmeni, vai turpina pazemināties. Piemēram, pārtikas graudu cena jau ilgāku laiku ir nemainīga - Ls 65 par tonnu, un dīzeļdegvielas īpatsvars graudu pašizmaksā ir 10%.

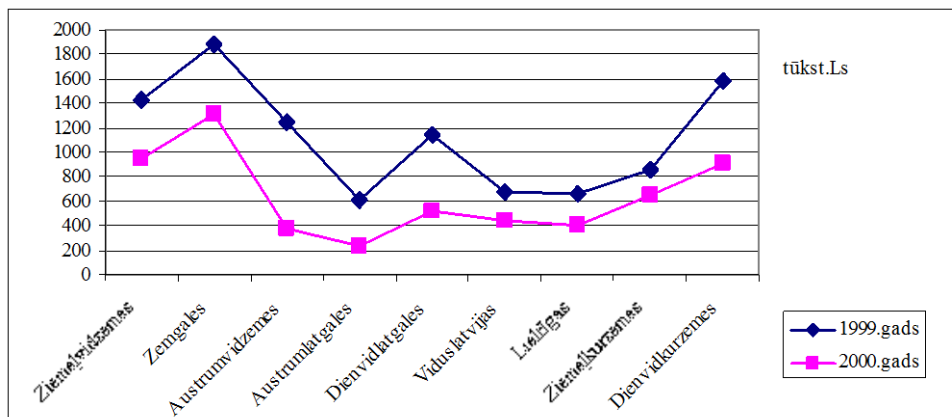
2000.gadā lauksaimniecības produkcijas ražošanai faktiski izmantotā zemes platība, par kuru pieprasīta atmaksa, bija 810015 ha, un kopumā atmaksāts akcīzes nodoklis 8,2 milj. latu, no tiem 5,8 milj.latu par 2000.gadā iegādāto dīzeļdegvielu.

Avots: VID dati

2.3. attēls. Akcīzes nodokļa atmaksa par dīzeļdegvielu zemes izmantotājiem 1999. un 2000. gadā

Ne visiem zemniekiem iesniegumi no Valsts ieņēmumu dienests atmaksāja naudu par 2000.gadā iegādāto dīzeļdegvielu. Par iemeslu tam bija nepietiekamā dokumentu (iesnieguma un paskaidrojuma) precizitāte, kā arī attaisnojošo dokumentu iesniegšanas termiņa maiņa no 1.aprīļa uz 31.decembri. Tāpēc daži zemnieki cieta zaudējumus, jo informācijas trūkuma dēļ savlaicīgi neiesniedza dokumentus.

Avots: VID dati

2.4. attēls. Atmaksāts akcīzes nodoklis pa reģioniem tūkst. latu.

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa bāze ir ienākums, kas gūts uz darba attiecību pamata, pensijas, ienākums no saimnieciskās darbības, citi ienākumi. Gada apliekamajā ienākumā netiek ietverti un ar iedzīvotāju ienākuma nodokli lauksaimniecībā netiek aplikti:

- personiskās palīgsaimniecības, piemājas saimniecības un zemnieku saimniecības ienākumi no lauksaimnieciskās ražošanas, ja tie nepārsniedz 3000 latu gadā. Lauksaimnieciskā ražošana šā likuma izpratnē ir augkopības, lopkopības, iekšējo

ūdeņu zivsaimniecības un dārzkopības produkcijas ražošana;

- ienākumi no lauksaimnieciskās produkcijas ražošanas un pašražotās lauksaimniecības produkcijas pārstrādes realizācijas;
- summas, kas izmaksātas subsīdiju veidā *kā valsts atbalsts lauksaimniecībā* vai Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībā un lauku attīstībā.

Atvieglojumi lauksaimnieciskai darbībai aptver laukkopību, pļavkopību, dārzkopību, siltumnīcu saimniecību un puķkopību, biškopību, lopkopību, zirgkopību, putnkopību, truškopību, zvērkopību, zivkopību iekšējos ūdeņos un mežkopību.

Attiecībā uz mežkopību kā lauksaimniecisku darbību jāņem vērā, ka kokmateriālu sagatavošana un ieguve neietilpst mežkopības darbos, tādēļ iegūtie kokmateriāli nav mežkopības produkcija. Kokmateriālu sagatavošana un realizācija ir uzskatāma par fiziskās personas saimniecisko darbību, un gūtie ienākumi ir apliekami ar nodokli.

Lai veicinātu legālu kokmateriālu tirdzniecību, Saeima 2000. gada 30.novembrī pieņēma grozījumus likumā "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", kuri stājās spēkā ar 2001.gada 1.janvāri. Izdarītie grozījumi nosaka izdevumu normu piemērošanu ienākumiem to izmaksas vietā. Ja meža pārdevējs nav reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs, ienākuma izmaksātājs, ieturot iedzīvotāju ienākuma nodokli no augoša meža pārdošanas ienākuma, pirms nodokļa aprēķināšanas no izmaksājamās summas atskaita ar meža atjaunošanu saistītos izdevumus, piemērojot normu 25% apmērā no izmaksājamās summas.

Ja tiek pārdots sagatavots kokmateriālu sortiments, no kokmateriālu pārdošanas gūtais ienākums tiek aplikts ar ienākuma nodokli, atskaitot ar kokmateriālu sagatavošanu un pārdošanu saistītos izdevumus, piemērojot normu 50% apmērā.

Par ienākumiem no zivkopības iekšējos ūdeņos par ienākumiem no lauksaimnieciskās ražošanas kvalificējami ienākumi, kas gūti, veicot zivju resursu pavairošanas, zivju audzēšanas un tam līdzīgus darbus. Ienākumi, kas gūti no zivju zvejas, ir apliekami ar nodokli.

Valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas

Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas nodokļa bāze ir darba ņēmēja algotā darba ienākums, no kura tiek ieturēts iedzīvotāju ienākuma nodoklis un pašnodarbinātās personas darba ienākums.

Pēc informācijas par veiktajiem nodokļu maksājumiem 2000.gadā statūtsabiedrībās, lauksaimniecībā, līdzīgi kā valstī kopumā, nodokļu maksājumus lielākais īpatsvars 65,2 % vai 1,5 milj.latu ir sociālās apdrošināšanas maksājumi.

Ar 2001.gada 1.janvāri obligāto iemaksu likme pašnodarbinātajiem, salīdzinot ar 2000.gadu, samazināta par 0,49% un noteikta 32,10% apmērā (2000.g.32,59, 1999.g.-33,82%) no obligāto iemaksu objekta.

Pašnodarbinātajiem, kuri sasnieguši vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kuri ir I un II grupas invalīdi, obligāto iemaksu likme noteikta 2001.g. - 28,17% (2000.g.-28,39% ,1999.g.-29,11%).

Obligāto iemaksu objekta minimālais apmērs pašnodarbinātajam 2000.gadā bija noteikti 540 latu un 2001.gadā atbilstoši 480 latu gadā vai Ls 40 mēnesī, obligāto iemaksu objekta maksimālais apmērs 2000.gadā - 15000 latu gadā, 2001.gadā – 16000 latu gadā.

Likums "Par valsts sociālo apdrošināšanu" paredz, ka pašnodarbinātās personas ir pakļautas obligātajai valsts sociālajai apdrošināšanai tikai tad, ja viņu ienākumi sasniedz Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta minimālo apmēru. Turklāt pašnodarbināto obligāto iemaksu objekts ir brīvi izraudzīti ienākumi no savas saimnieciskās vai profesionālās darbības. Tātad 2001.gadā pašnodarbinātajiem obligātās iemaksas jāveic vismaz no 40 latiem mēnesī tikai tad un tikai par to mēnesi, kurā viņu ienākumi sasniedz šo noteikto minimumu - 40 latu.

Līdz šim persona, kura vienlaikus bija gan darba ņēmējs, gan pašnodarbinātais, obligātās iemaksas veica tikai no darba ņēmēja ienākumiem (darba algas) ar sava darba devēja starpniecību un neregistrējās Valsts ieņēmumu dienestā kā pašnodarbinātais. Taču no 2001.gada janvāra personai, kura vienlaicīgi ir darba ņēmējs un pašnodarbinātais, obligātās iemaksas jāveic no ienākumiem, kas gūti abos statusos, kā arī ir obligāta pašnodarbinātā reģistrēšanās Valsts ieņēmumu dienesta teritoriālajā iestādē (pēc VID dienesta informācijas par izmaiņām "Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu aprēķināšanas un veikšanas kārtībā 2001.gadā").

Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodokļa likuma bāze ir preču piegāde, pakalpojumu sniegšana, preču imports, pašpatēriņš.

Ar nodokli, kas saistīti ar lauksaimniecību, neapliek šādu preču piegādes un pakalpojumus:

- kooperatīvo sabiedrību sniegtos pakalpojumus (izņemot preču piegādes) šo kooperatīvo sabiedrību biedriem,
- dzīvojamo māju uzturēšanai un apsaimniekošanai,
- lauksaimniecības un zvejniecības ražojumu pārstrādei un realizācijai, kā arī lauksaimniecības tehnikas, mašīnu un citu darbarīku kopīgai lietošanai un apkopei,
- nekustamā īpašuma, arī zemes, pārdošanu, izņemot nelietota nekustamā īpašuma pirmo pārdošanu.

Ar nodokli tāpat neapliek šādu preču importu:

- ārvalstu neatmaksājāmās tehniskās palīdzības sūtījumus Ministru kabineta noteiktajā kārtībā,
- pamatlīdzekļus, ko ieved apliekamās personas ražošanas tehnoloģiskā procesa nodrošināšanai, Ministru kabineta noteiktajā kārtībā.

Latvijā līdz 2001.gada 1.janvārim Valsts ieņēmumu dienesta Nodokļu maksātāju reģistrā ir reģistrētas 28667 zemnieku saimniecības un 3452 no tām ir reģistrētas arī kā PVN maksātājas.

Lauksaimniecības statūsabiedrības un lauksaimniecības kooperatīvās sabiedrības ar nokārtotu grāmatvedības uzskaiti par visu realizēto produkciju un sniegtajiem pakalpojumiem maksā pievienotās vērtības nodokli (atskaitot par iepirktajiem resursiem samaksāto priekšnodokli). Valsts budžetā 2000.gadā samaksāja pievienotās vērtības nodokli 0,8 milj. latu, ko veidoja - PVN par pārdoto produkciju, pakalpojumiem 3,2 milj.latu, priekšnodoklis par iepirktajiem resursiem 2,7 milj. latu, aprēķināta PVN starpība 0,5 milj.latu, par 1999.gadu.

Zemnieku saimniecības, kuras nav reģistrējušās Valsts ieņēmumu dienestā kā apliekamās personas, nepieder pie likumā norādītās maksātāju kategorijas, un tās nevar veikt priekšnodokļa atskaitījumus (18% apmērā), bet tās saņem kompensāciju 12 % apmērā no lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumiem nodotās produkcijas vērtības. Lai zemnieku saimniecība varētu saņemt kompensāciju, tā konkrētajam lauksaimniecības produkcijas pārstrādes uzņēmumam iesniedz VID izdotu izziņu par to, ka zemnieku saimniecība nav apliekama persona un tai ir tiesības saņemt kompensāciju.

Nekustamā īpašuma nodoklis

Sākot ar 2000.gada 1.janvāri līdz 2001.gada 31.decembrim nekustamajam īpašumam (zemei, ēkām un būvēm) nodokļa likme ir noteikta 1,5%.

2000.gadā,tāpat, kā līdz šim, nodokli par zemi aprēķina pašvaldības un nodokļa maksātājiem izsūta maksāšanas paziņojumus ar nodokļa summas sadalījumu pa maksāšanas termiņiem.

Par ēkām un būvēm kā nekustamā īpašuma nodokli aprēķina pats nodokļa maksātājs.

Lauksaimniecību statūtsabiedrību asociācijas 57 dalīborganizācijas nekustamā īpašuma nodokli par 2000.gadu samaksāja 190, 9 tūkst.latu vai 7% no kopējiem nodokļiem.

Līdz 2001.gada 31.decembrim ēkas un būves, kuras izmanto tikai lauksaimnieciskajai darbībai, bet neizmanto saimnieciskai darbībai, ir atbrīvotas no šā nodokļa. Tāpat atbrīvota no nodokļa ir zeme, kuru aizņem jaunaudzes un apmežojumi jaunaudžu vecumā, individuālās dzīvojamās mājas u.c.

Ar 2002.gada 1.janvāri nekustamā īpašuma nodokļa likme būs 1% no nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības (pašreiz ir 1,5% no zemes kadastrālās vērtības un ēku vai būvju bilances vai inventarizācijas vērtības).

Dabas resursu nodoklis

Dabas resursu nodokļu bāze ir :

- dabas resursu ieguve (ūdens, pārējo dabas resursu ieguve),
- vides piesārņošana (gaisa, ūdens, augsnes, grunts, ūdenstilpju gultnes),
- videi kaitīgu preču un produktu realizācija vai ieviešana,
- preču un produktu iepakojums.

Visi lauksaimnieciskās produkcijas ražotāji nemaksā dabas resursu nodokli gadījumā, ja šie dabas resursi tiek iegūti viņu pašu īpašumā un netiek izmantoti kā peļņas gūšanas avots.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI.

- Tiešo nodokļu jomā nepieciešamos grozījumus sakarā ar Latvijas iestāšanos Eiropas Savienībā ir paredzēts iestrādāt likumos tā, lai tie varētu stāties spēkā brīdī, kad Latvija 2003.gadā varētu kļūt par Eiropas Savienības dalībvalsti.
- Lai paaugstinātu patērētāju dzīves līmeni un Latvijas ātrāku integrāciju Eiropas Savienībā, kā arī apturētu un turpmāk palielinātu lauksaimniecības produkcijas ražotāju ienākumus, viena no prioritātēm lauksaimniecības politikas un valsts iejaukšanās tirgū ir nodokļu diferencēšana.
- 2000.gada martā valdības sēdē tika akceptēti galvenie makroekonomiskie un finansiālie rādītāji, kā arī budžeta projekta izstrādāšanas koncepcija 2001.-2003.gadam, kas paredzēja būtiski nemainīt nodokļus. 2001.gada budžeta projektā arī nav paredzēti nodokļu likmju pieaugumi.

A.Zunde (Tel. – 7027412)

2.3. Valsts subsīdijas

Lai veicinātu Latvijā ražotās lauksaimniecības produkcijas konkurētspēju iekšējā un ārējā tirgū, stimulētu zemnieku saimniecību tehnoloģisko modernizāciju un rosinātu pāreju no ekstensīvas ražošanas uz intensīvu, celtu zemnieku zināšanu līmeni, sakārtotu lopkopības un augkopības nozaru zinātnisko sistēmu, kā arī veicinātu kvalitatīvas piena un gaļas produkcijas ražošanu un konkurētspējas paaugstināšanu, Eiropas Savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai valsts atbalstam - subsīdijām - 2000.gadā izlietoti 19,9 milj.latu.

Kopumā tika realizētas 13 programmas, no tām trīs subsidētas kā ārkārtas pasākumi:

- cūkgaļas ražošanas nozares stabilizēšana,
- agroklimatisko faktoru radīto zaudējumu kompensācija augkopībā,
- lauksaimniecības ražošanas tehniskā modernizācija.

Saskaņā ar valdības un lauksaimnieku organizāciju pārstāvju 2000.gada 6.jūlijā parakstīto vienošanos un atbilstoši ES lauksaimniecības politikai, Latvijā ar 2000.gada novembri tika ieviesti kompensācijas maksājumi par sējumu platībām, subsidējot 2,398 tūkst.latu apmērā.

Vislielākais līdzekļu samazinājums 47% apmērā, salīdzinot ar 1999.gadu, bija programmai “Lauksaimnieciskās ražošanas attīstība un tehniskā modernizācija”, jo subsīdijas tika izmaksātas tikai par 2000.gada 1.pusgadu.

Sakarā ar to, ka kavējās SAPARD programmas uzsākšana, līdzfinansēšanai paredzētie līdzekļi tika novirzīti nacionālajām atbalsta programmām augkopībā un lopkopībā, daļēji arī saimniecību tehnoloģiskajai modernizācijai. Tika izdarīti grozījumi subsīdiju galvenajās programmās, novirzot tām 4,4 milj.latu, tai skaitā 1,7 milj.latu lauksaimniecības tehniskajai modernizācijai, lai nodrošinātu investīciju piesaistes nepārtrauktību nozarē.

Pēc cūkgaļas tirgus aizsardzības pasākumu atcelšanas cūkgaļas nozares attīstības nodrošināšanai 2000.gada maijā tika uzsākta programma “Cūkgaļas ražošanas nozares stabilizēšana”, izmaksājot 1000 tūkst. latu un veicot no tirgus negūto ienākumu kompensāciju.

Pēc agroklimatisko faktoru radītajiem zaudējumiem lauksaimniecībā tika izmaksātas kompensācijas par bojātajiem sējumiem un intensīva tipa ilggadīgajiem stādījumiem programmā “Agroklimatisko faktoru radīto zaudējumu kompensācija augkopībā” 630 tūkst.latu apmērā.

2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, pieaudzis atbalsts programmā “Augšņu kultūrtehniskā un agrotehnoloģiskā ielabošana” par 251,3 tūkst.latu, tomēr kultūraugu normālai augšanai un attīstībai nepieciešamo augsnes apstākļu radīšanai darbu apjomi ir nepietiekami.

Lai rosinātu vidējo saimniecību preču produkcijas ražotāju veidošanos un attīstību, tika ieviesta jauna eksperimentāla programma saimniecību efektivitātes kāpināšanai, kuru vidējais neto apgrozījums no lauksaimnieciskās darbības ir lielāks par 10 tūkst.latu, izmaksājot no valsts atbalsta līdzekļiem 816 tūkst. latu.

Piensaimniecībai kā prioritārai nozarei izmaksātas valsts subsīdijas par 361 tūkst.latu. 1998. gadā un 1999.gadā saņemtā kredīta vai līzinga procentu likmju dzēšanai.

Programmas “Lopkopības attīstība” apgūšanai 2000.gadā līdzekļi, salīdzinot ar 1999.gadu, iedalīts par 569,4 tūkst. latu vairāk līdzekļu.

2.1.tabula

Subsīdiju faktiskais izlietojums 2000.gadā

Nr.	Programma, pasākums	Fakts 2000.gads tūkst.Ls.	% no kopējās subsīdiju summas
1.	Augšņu kultūrtehniskā un agrotehnoloģiskā ielabošana	1640,0	8,2
2.	Valsts atbalsts saimniecību darbības efektivitātes kāpināšanai	816,25	4,1
3.	ES prasībām atbilstošu piensaimniecības fermu atbalsts	361,22	1,8
4.	Lopkopības attīstība	5529,49	27,8
5.	Augkopības attīstība	5784,19	29,0
6.	Zemnieku izglītošanai	356,94	1,8
7.	Līdzfinansējums Latvijas un ārzemju kopprojektiem	98,71	0,5
8.	Sējuma riska mazināšanai	13,30	0,1
9.	Zivsaimniecībai	400,00	2,0

2.1.tabulas turpinājums

10.	Lauksaimnieciskās ražošanas attīstība un tehniskā modernizācija 2000.g. I pusgadā	1735,48	8,7
11.	Cūkgaļas ražošanas nozares stabilizēšana	1000,01	5,0
12.	Agroklimatisko faktoru radīto zaudējumu kompensācija augkopībā	630,08	3,2
13.	Rezerve	87,83	0,4
14.	Norēķini par 1999.gadu	1473,72	7,4
	Kopā:	19927,22	100

Avots: LAD

Kompensācijas maksājumi par sējumu platībām

2000.gadā tika ieviests jauns graudaugu atbalsta maksājumu veids – kompensācijas maksājumi par graudaugu (izņemot griķus,) un pākšaugu sējumu platību – 8 Ls/ha. Subsīdijas tika paredzētas, graudaugu kopplatībām, kas sasniedz vismaz 5 ha.

Atsevišķa subsīdiju apakšprogramma paredzēta griķu un eļļas augu (rapša, ripša un eļļas linu) sējumiem – 20 Ls/ha, ja to sējumu platība sasniedz vismaz 3 ha. Faktiski izmaksātie kompensāciju maksājumi ir 18,33 Ls/ha.

Pēc Lauku atbalsta dienesta informācijas 2000.gadā kompensācijas maksājumus par sējumu platību saņēma:

- par graudaugu (izņemot griķu) un pākšaugu sējumu platībām – 8 504 saimniecības ar kopējo sējumu platību 299 123 ha 2 392 980 latu apmērā;
- par rapša un ripša, eļļas linu un griķu sējumu platībām – 388 saimniecības ar kopējo sējumu platību 13 094 ha 240 000 latu apmērā.

2.2. tabula

2000.gada subsīdiju izlietojums kompensācijas maksājumiem

Suga	ha	Ls
Ziemas kvieši	98 386,41	787091
Ziemas rudzi	44202,69	353622
Triticāle	5514,22	44114
Vasaras kvieši	32553,15	260425
Vasaras mieži	75274,29	602194
Auzas	26509,31	212075
Mistrs	22,8	182
Pārējie	16659,65	133277
Kopā	299 122,52	2 392 980
Rapsis un ripsis	7521	137856
Eļļas lini	239	4377
Griķi	5334	97767
Kopā	13 094	240 000

Avots: LAD

Ar mērķi daļēji palielināt graudaugu, pākšaugu, eļļas augu, šķiedras linu, kartupeļu un lauka dārzeņu ražošanas ieņēmumus, arī 2001.gadā paredzēts valsts atbalsts kompensācijas maksājumu veidā par sējumu platībām. Subsīdiju kopējā summa šim mērķim ir paredzēta Ls tūkst. 4 440.

Salīdzinājumā ar 2000.gadu mainīti subsīdiju saņemšanas nosacījumi - palielināta minimālā graudaugu sējumu kopplatība līdz 10ha.

Atbalsts sēklkopībai

2000.gadā valsts sēklkopības atbalstam izlietoja 1285,8 tūkst.latu, t.i., salīdzinājumā ar plānu - 107%, bet salīdzinājumā ar 1999.gadu- 77%. Subsīdijas bija noteiktas par sertificētas šķirnes sēklas realizāciju, par sēklaudzēšanas tīrumos izsētu sertificētu šķirnes sēklu, par sēklkopības materiāli tehniskās bāzes nostiprināšanu, kā arī par kultūraugu genofonda saglabāšanu un sākotnējās sēklkopības uzturēšanu un tās bāzes nostiprināšanu.

Subsīdijās par vienu realizēto vasarāju graudaugu un kartupeļu sēklu tonnu (no superelites līdz otrajam ataudzējumam) izmaksāja 20 latu, par stiebrzāļu sēklu tonnu – 350 latu, tauriņziežu sēklu tonnu –650 latu, kopumā par trešo daļu mazāk nekā 1999.gadā.

2000.gadā tika izpildīts rezultātīvo rādītāju plāns: tika realizētas 28,8 tūkst.t sertificētas sēklas un sākotnējās sēklkopības posmā saražotas 965,6 t sēklu.

2.3.tabula

Sertificētas šķirnes sēklas realizācija 2000.gadā pa reģioniem t

Reģioni	Graudaugi	Kartupeļi	Zālaugi
Austrumlatgales	997	124	58
Dienvidlatgales	2459	0	84
Ziemeļaustrumu	315	15	16
Zemgales	6356	0	26
Ziemeļvidzemes	2775	950	79
Lielrīgas	706	2345	18
Viduslatvijas	1644	0	31
Ziemeļkurzemes	4775	83	30
Dienvidkurzemes	461	20	3

Avots:ZM

Sēklkopības materiāli tehniskās bāzes nodrošināšanai 15 juridiskās personas saņēma 151 tūkst.latu salīdzinājumā pret 1999.gadu - 59%.

Nozaru riska samazināšana

Nozaru riska samazināšana ir salīdzinoši jauns lauksaimniecības valsts atbalsta politikas virziens. Pasākuma ieviešanas nepieciešamība saistīta ar augkopības nozaru un agroklīmatisko apstākļu ciešo sakarību, kas negatīvo faktoru ietekmes gadījumā nodara būtiskus zaudējumus lauksaimnieciskās produkcijas ražotājiem.

Ekstremālu agroklīmatisko faktoru radīto zaudējumu atlīdzība “ārkārtas” subsīdiju veidā ievērojami ietekmē subsīdiju līdzekļu izlietojumu paredzētajiem mērķiem un pilnībā nekompensē faktiski radītos zaudējumus lauksaimniecības nozarēm.

Izveidotā nozaru riska samazināšanas sistēma dod iespēju lauksaimnieciskās produkcijas ražotājiem agroklīmatisko faktoru radītā riska gadījumā kompensēt faktiski radušos zaudējumus. Ar klimatiskajiem faktoriem saistītā ražošanas riska mazināšanas pamatā ir sējumu un stādījumu apdrošināšanas prēmijas subsidēšana 50% apmērā.

2000.gadā apdrošināšanas prēmiju subsidēšanas iespēju izmantoja 52 saimniecības 3432 ha platībā par Ls 13296. Vidējais apdrošināšanas prēmijas subsidēšanas apmērs 3.87 Ls/ha. Vidējā apdrošinātā sējplatība saimniecībā- 66 ha.

Sējumu apdrošināšanas prēmiju subsidēšana ir attiecināma uz kultūraugiem ar noteiktiem apdrošināšanas prēmiju un apdrošināšanas sabiedrību atlīdzības apmēriem.

2.4. tabula

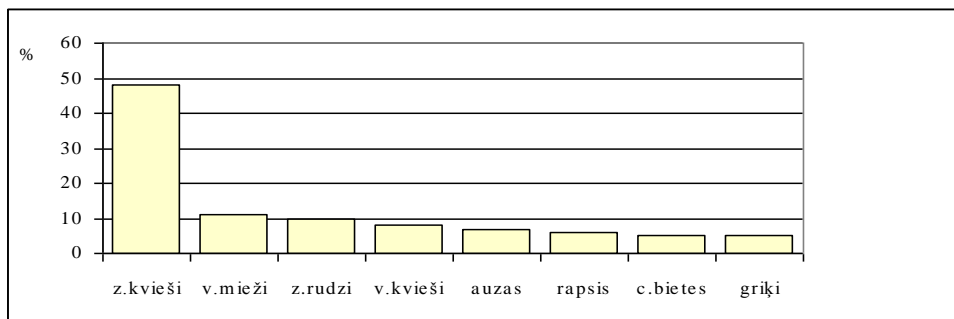
Kultūraugu sējplatību apdrošināšanas prēmiju subsidēšanas struktūra Ls/ha

Kultūraugi	Maksimāli pieļaujamā apdrošināšanas prēmija (Ls/ha)	Minimāli pieļaujamā atlīdzība (Ls/ha)
Vasaras kvieši	7	240
Vasaras mieži, auzas	6	200
Cukurbietes	11	400
Kartupeļi	25	700
Ziemas kvieši	10	246
Ziemas rapsis	9	253
Tritikāle	8	208
Rudziem	8	200
Ziemas miežiem	12	240
Griķi	7	240
Vasaras rapsis	7	240

Avots: ZM

Kultūraugu sējplatību apdrošināšanas prēmiju subsidēšanas struktūra parādīta 2.5.attēlā. No kopējām apdrošinātajām platībām 48% aizņem ziemas kviešu sējumi, pārējie kultūraugi- 5 līdz 11%, kas proporcionāli atbilst pārtikas graudu patēriņa struktūrai.

2001.gadā ir paplašināts šāda apdrošināšanas veida kultūraugu sortiments un tas attiecināts uz lauka dārzeņiem, eļļas un šķiedras liniem un ilggadīgajiem stādījumiem- augļu kokiem un krūmogulājiem.

Avots: ZM

2.5. attēls. Kultūraugu sējplatību apdrošināšanas struktūra 2000.gadā**Cēloņi, kas ietekmējuši vai kavējuši nozaru riska mazināšanas ieviešanas attīstību**

Mainīgo izmaksu līmenis augkopībā ir salīdzinoši augsts. Graudkopībā tas sasniedz 200-300 Ls/ha, bet dārzeņkopībā līdz 1800-2000 Ls/ha. Sējumu apdrošināšana, izmantojot apdrošināšanas prēmiju subsidēšanu, paaugstina mainīgās izmaksas vidēji par 1,6% - graudaugiem līdz 0,9% -dārzeņiem, bet ar agroklimatisko apstākļu saistīto zaudējumu gadījumā dod iespēju saņemt līdz 100% kompensāciju .

Kopumā apdrošināšanas prēmiju subsidēšanai 2000.gadā izmantoti 95% no šim mērķim atvēlētajiem līdzekļiem. Tomēr šādi apdrošināto kultūraugu platību un saimniecību īpatsvars ir zems salīdzinājumā ar kopējām sējplatībām un kopējo saimniecību skaitu. Tas saistīts ar vairākiem faktoriem:

- kritiska apgrozāmo līdzekļu nepietiekamība;
- ražošanā ieguldīto līdzekļu nepietiekama novērtēšana;
- saglabājies uzskats, ka zaudējumu gadījumā palīdzība tiks sniegta citā veidā;
- viedoklis, ka apdrošināšanas sabiedrībām nevar uzticēties;
- riska iespējamības nepietiekama novērtēšana.

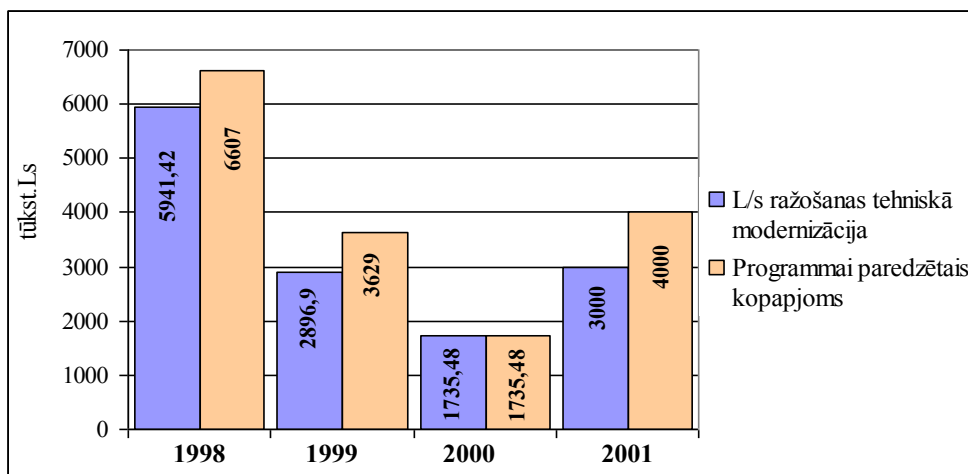
Turpmākā atbalsta pasākuma pastāvēšana un attīstība būs atkarīga no minēto faktoru ietekmes izmaiņām.

Atbalsts ražošanas tehniskajai modernizācijai

2000.gadā valsts subsīdiju programmai "Lauksaimnieciskās ražošanas tehniskā modernizācija" tika izlietoti Ls 1735,48 tūkst. 2001.gadā šim pabalstam ir paredzēti Ls 4000 tūkst., no kuriem Ls 1000 tūkst. tiek novirzīti kredītprocentu dzēšanai par 1997.,1998.,1999.un 2000.gadā ņemtajiem kredītiem.

Pēdējo gadu lauksaimnieciskās ražošanas tehniskās modernizācijas attīstības tendence redzama 2.6.attēlā.

2000.gada subsīdiju apjoms bija salīdzinoši mazāks nekā iepriekšējos gados, jo tika prognozēts, ka 2000.gada II pusgadā tiks saņemts SAPARD finansējums. Rezultātā 2000.gada II pusgadā teorētiski vispār nebija iespējams saņemt valsts atbalstu tehniskajai modernizācijai subsīdiju veidā. Tādēļ 2001.gadā Ls 1000 tūkst. tika novirzīti kredītprocentu (7%) dzēšanai. Attīstību kavē vāja subsīdiju izlietojuma kontroles mehānisma darbība.

Avots: LAD

2.6.attēls.Subsīdiju apjoms tehniskajai modernizācijai 1998.- 2001.gadā Latvijā tūkst.Ls

Turpmākajos gados ir nepieciešams paredzēt papildus materiālos un cilvēku resursus subsīdiju izlietojuma efektivitātes un kontroles veicināšanai.

Atbalsts nevalstiskām lauksaimniecības organizācijām un ražotāju grupām

Latvijas lauku attīstības plānā Eiropas Savienības pirmsiestāšanās pasākumiem lauksaimniecības un lauku attīstībai ir definēti mērķi un uzdevumi lauku attīstībai. Šo uzdevumu izpildei svarīgi ir aktivizēt nevalstiskās lauksaimnieku organizācijas un ražotāju grupas.

2000.gada 17.aprīlī tika izveidota "Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome" (LOSP), kuras uzdevums ir nodrošināt atklātību lauksaimniecības nozaru būtisko problēmu

risināšanā, veidot un īstenot kopēju lauksaimniecības politiku un uzņemties kopēju atbildību par tālāku lauku un lauksaimniecības kā galvenās lauku sastāvdaļas sakārtošanu.

Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome apvieno vairāk nekā 40 ar lauksaimniecību saistītas nevalstiskās organizācijas un nozaru asociācijas, sniedz atzinumus par aktuāliem un stratēģiskiem jautājumiem, kas skar lauksaimniecību un lauku attīstību, piedalās ministrijas izveidotās darba grupās, sagatavo priekšlikumus par nepieciešamajām izmaiņām normatīvajos aktos un aktīvi piedalās lēmumu pieņemšanas procesā.

2000.gadā atbalstu sniegt nevalstiskajām organizācijām un ražotāju grupām traucēja informācijas un izglītības nepietiekamība, līdzekļu trūkums, uzsākot kooperatīvu darbu, grūti pieejamie kredīti, sarežģīta, attīstību bremzējoša nodokļu sistēma, valsts neieinteresētība kooperācijas attīstībā.

Lai sniegtu atbalstu nevalstiskajām lauksaimnieku organizācijām, 2001.gada valsts subsīdiu programmā lauksaimniecības attīstībai pirmo gadu tika iekļauts lauksaimniecības nevalstisko organizāciju un ražotāju grupu atbalsts, kurš tika paredzēts, lai paplašinātu nevalstiskā sektora ietekmes sfēru, nodrošinātu sadarbību starp valstiskajām un nevalstiskajām organizācijām, veicinātu lauku iedzīvotāju informētību un izglītošanu par Latvijas integrāciju ES, nodrošinot informācijas apmaiņu, kā arī lai iesaistītu lauksaimnieku nevalstiskās organizācijas lauku ekonomikas dažādošanā un lauku iedzīvotāju pārprofilēšanā no lauksaimniecības uz citiem uzņēmējdarbības veidiem laukos.

2000.gadā ar subsīdijām tika atbalstīta Lauku jaunatnes organizācija Ls 15000 apmērā un lauksaimniecības pašpārvaldes organizācijas Ls 45000 apmērā.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Subsīdiu sistēma ir ilglaicīga, lai ražotājiem būtu iespējams pieņemt ekonomiski pamatotus saimnieciskās darbības lēmumus.
- Subsīdijas ir tikai noteikta daļa no kopējā projekta finansējuma, pārējo izdevumu daļu sedz subsīdiu saņēmēji no saviem vai citādi piesaistītiem finansu resursiem.
- Sakarā ar SAPARD programmas ieviešanas aizkavēšanos, ārvalstu kopprojektu līdzfinansēšanai paredzētie līdzekļi tika novirzīti nacionālajām atbalsta programmām augkopībā un lopkopībā, daļēji arī saimniecību tehnoloģiskajai modernizācijai, bet netika atbalstīti būvniecības projekti.
- 2000.gadā tika ieviesta jauna nozīmīga programma - kompensācijas maksājumi par sējumu platībām.
- 2001.gadā sakarā ar kompensācijas maksājumiem par sējumu platību nav paredzētas subsīdijas par sertificēto sēklu realizāciju un sēklaudzēšanas sējumos izsētu sēklu.
- Subsīdiu izmantošanas noteikumi ir publiski, subsīdijas piešķir, pamatojoties uz apstiprinātiem nolikumiem, regulāri, publiski tiek sniegta atskaite par līdzekļu izlietošanas rezultātiem.
- 2001.gada valsts subsīdiu programmā pirmo reizi ir paredzēti maksājumi par kartupeļu un lauka dārzeņu platībām 40 Ls/ha apmērā.

L. Drozdovska (Tel. – 7027398)

G. Melkins (Tel. – 7027207)

M. Smirnova (Tel. – 7027177)

G. Zivarte (Tel. – 7027360)

J. Sietiņšons (Tel. – 7027346)

A. Binovskis (Tel. – 7027202)

2.4. Pārskats par 2000.gada valsts programmu izpildi

Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmas 1999./2000.gadā tika finansētas no pamatbudžeta un speciālā budžeta.

2000.gadā nozarei tika paredzēti 7,3 % jeb Ls 49639,5 tūkst. no valsts pamatbudžeta dotācijām no vispārējiem ieņēmumiem (skatīt 2.5. tabulu).

2.5. tabula

ZM budžeta īpatsvars valsts budžetā pa gadiem, salīdzinot ar IKP un IKP lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un medniecībā, tūkst. Ls

	1999.	2000.	2001.
Valsts pamatbudžeta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	635128,4	681702,6	702268,4
ZM budžeta programmu realizācijai paredzētā PBD	40970,2	49639,5	53338,3
Īpatsvars no valsts pamatbudžeta %	6,5	7,3	7,6

Avots: ZM dati

Likumā "Par valsts budžetu 2000.gadam" Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmu realizācijai paredzētie pamatbudžeta izdevumi bija Ls 59750,5 tūkst., kuri veidojās no šādiem ieņēmumu avotiem – Ls 49639,5 tūkst. jeb (83,1%) - dotācija no vispārējiem ieņēmumiem, Ls 8595,7 tūkst. (14,3 %) - ieņēmumi no sniegtajiem maksas pakalpojumiem, Ls 1352,7 tūkst. (2,3 %) - ārvalstu finansu palīdzības līdzekļi, Ls 162,6 tūkst. (0,3 %) - Mežu attīstības fonda naudas līdzekļu atlikums uz 2000.gada 1.janvāri.

2.6. tabula

Zemkopības ministrijas valsts budžeta ieņēmumu dinamika 1999. - 2001.gadā tūkst. Ls

Finansiālie rādītāji	1999.	2000.	2001.	1999./2000. +, -
Ieņēmumi – kopā	47975,9	59587,9	75484,6	11612
tai skaitā: dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	40970,2	49639,5	53338,3	8669,3
Maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	7005,7	8595,7	6626,7	1590
Ārvalstu finansu palīdzība		1352,7	15519,6	1352,7
Fiskālā bilance		- 162,6*		
Izdevumi - kopā	47975,9	59750,5	75484,6	11774,6

Avots: ZM dati

2000.gadā Zemkopības ministrijas pamatbudžeta programmām plānotais kopējais finansējums salīdzinājumā ar 1999. gadu ir pieaudzis par Ls 11612 tūkst. jeb 24,2 % galvenokārt uz ārvalstu finansu resursu piesaistīšanas rēķina.

Kopējā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2000.gadā ir pieaugusi par Ls 8669,3 tūkst. jeb 21,2 %, jo, likvidējot speciālo budžetu "Mežsaimniecības attīstības fonds", pamatbudžetā ir iekļauta jauna programma "Valsts Meža

dienests”, kā arī Zemkopības ministrijas programmā “Centrālais aparāts” ir izveidoti 2 jauni departamenti, kuri nodarbojas ar mežsaimniecības politikas izstrādi. Līdz ar programmas “Valsts meža dienests” iekļaušanu Zemkopības ministrijas valsts pamatbudžetā ir palielinājušies plānotie ieņēmumi no maksas pakalpojumiem.

* Veicot grozījumus likumā “Par valsts budžetu 2000.gadam “Zemkopības ministrijai izdevumu segšanai tika atļauts daļēji izmantot speciālā budžeta “Mežu attīstības fonds” līdzekļu atlikumu uz 2000.gada 1.janvāri - Ls 162.6 tūkst.

• Ls 100.6 tūkst. - lai norēķinātos 2000.gadā par saistībām pret budžetu un atbrīvotajiem darbiniekiem, kuras radās sakarā ar Mežsaimniecības attīstības fonda likvidāciju 1999. gada beigās, VMD no pamatbudžeta līdzekļiem 2000.gada janvārī, februārī un martā veica maksājumus, kas citkārt tiktu segti no MAF pārejošajiem gada atlikumiem. Tas negatīvi ietekmēja VMD 2000.gada budžeta situāciju, jo radīja neplānotus izdevumus 2000.gada pamatbudžetā, un līdz ar to tika apdraudēta sekmīga VMD uzlikto funkciju izpilde. Tādēļ piešķirtie līdzekļi no MAF naudas līdzekļu atlikuma tika izmantoti, lai veiktu maksājumus valsts budžetā;

• Ls 62 tūkst. tika izmantoti, lai veiktu iemaksas a/s “Baltic Pulp” pamatkapitālā Latvijas valsts saistību nodrošināšanai sakarā ar jaunās celulozes rūpnīcas celtniecību.

2.7. tabula

Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmu dinamika 1999.g. – 2001.gadā tūkst. Ls

Programmas	1999. plāns	Īpatsvars %	2000. plāns	+/- 1999/200 0	Īpatsvars %	2001. plāns	Īpatsvars %
Valsts atbalsts Eiropas Savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai	18772,5	45,82	19927,2	1154,7	40,14	20880,2	39,15
Lauksaimniecība	4285,8	10,46	4484,8	199	9,03	4957,7	9,29
Sanitārā robežinspekcija	918,9	2,24	485,5	-433,4	0,98	486,6	0,91
Veterinārmedicīna	2041,9	4,98	1631,1	410,8	3,29	3081,2	5,78
Zivsaimniecība un zvejniecība	280,3	0,68	278,9	-1,4	0,56	251,3	0,47
Nozares vadība	1347,1	3,29	1751,8	404,7	3,53	1803,9	3,38
Izglītība	12925,2	31,55	13320,3	395,1	26,83	13470,4	25,25
Kultūra	52,8	0,13	53,1	0,3	0,11	55,3	0,1
Valsts nozīmes datu pārraides tīkla izdevumi	97,8	0,24	128,5	30,7	0,26	323,2	0,61
Iemaksas starptautiskajās organizācijās	197,9	0,48	192,5	-5,4	0,39	242,5	0,45
Mežsaimniecības attīstība	50	0,12		-50	0		0
Valsts meža dienests		0	7385,8	7385,8	14,88	7412,2	13,9
Latvijas atbalsta un līdzdalības nodrošinājums celulozes rūpnīcas projektam		0		0	0	373,8	0,7
Kopā:	40970,2	99,99	49639,5	8669,3	100	53338,3	99,99

Avots: ZM dati

Lauksaimniecības atbalstam paredzētie valsts līdzekļi ir lielākās ZM pamatbudžeta programmas, kas ir gandrīz puse (40,1%) no pamatbudžeta programmu realizācijai 2000.gadā piešķirtās dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem.

Otra pēc finanšu līdzekļu apjoma lielākā pamatbudžeta programma ir “Izglītība” kurai paredzētie līdzekļi ir 26,8% no pamatbudžeta programmu realizācijai 2000.gadā piešķirtās dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem. Šīs programmas uzdevums ir nodrošināt kvalitatīvu lauksaimniecības izglītību 5 kvalifikācijas līmeņos.

Pārskats par programmas realizāciju 2000.gadā ir sniegts nodaļā "Intelektuālā potenciāla un profesionālās sagatavotības attīstība".

Programmās "Lauksaimniecība", "Veterinārmedicīna", "Sanitārā robežinspekcija" un "Nozares vadība" ir paredzēti izdevumi valstisko funkciju realizācijai ar mērķi - nodrošināt valsts uzraudzību pār nozarē notiekošajiem procesiem.

Būtiskākās izmaiņas Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmās 2000.gadā salīdzinājumā ar 1999.gadu.

SAPARD ieviešanas un maksājumu aģentūras izveidošana

Lai nodrošinātu Eiropas Savienības līdzfinansēto pirmsiestāšanās pasākumu lauksaimniecības un lauku attīstībai (SAPARD) programmas uzsākšanu un sekmīgu realizāciju, Latvijai ir jāizpilda virkne Eiropas Savienības normatīvo aktu prasību par programmu administrējošām institūcijām. Ir jāizveido Eiropas Savienības prasībām atbilstoša akreditēta SAPARD ieviešanas un maksājumu aģentūra, kura ir dibināta, pamatojoties uz tiesību aktu, kas tai piešķir maksimālu patstāvību un neatkarību ES līdzfinansēto programmu finanšu resursu administrēšanā.

Saskaņā ar 1999.gada 3.novembra Ministru kabineta rīkojumu Nr.504 "Par Lauku atbalsta dienestu" ar 2000.gada 1.janvāri Zemkopības ministrijas pakļautībā tika izveidota valsts civiltiesāde Lauku atbalsta dienests (LAD), kas Latvijā būs SAPARD programmas ieviešanas institūcija. 2000.gada 6.aprīlī Saeimā tika pieņemts Lauku atbalsta dienesta likums un šai iestādei tika piešķirts pārraudzības iestādes statuss.

Pamatojoties uz Ministru kabineta 1999.gada 31. augusta rīkojumu Nr.42 "Par Ziemeļvidzemes reģionālo lauksaimniecības pārvaldi", tika uzsākts Zemkopības ministrijas pakļautībā esošo rajona institūciju strukturālās pārveidošanas un optimizācijas process, kurš noslēdzās 2000.gadā.

Ar minēto Ministru kabineta rīkojumu par Lauku atbalsta dienesta izveidošanu ministrijas pakļautībā esošās rajonu lauksaimniecības departamentu teritoriālās struktūrvienības tika pievienotas Lauku atbalsta dienestam.

Ministrijas pakļautībā esošo valsts pārvaldes institūciju reorganizācija

Pamatojoties uz MK 1999. gada 13. oktobra rīkojumu Nr.472 "Par Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienestu", tika reorganizēta Pārtikas produkcijas kvalitātes valsts inspekcija un Valsts labības inspekcija un ar 2000. gada 1. janvāri uz to bāzes izveidots Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienests.

Saskaņā ar Ministru kabineta 1999.gada 17.novembra rīkojumu Nr.531 "Par Valsts sēkļu inspekcijas un Latvijas Valsts augu šķirņu salīdzināšanas centra reorganizāciju", veicot valsts pārvaldes funkciju optimizāciju, Valsts sēkļu inspekcija un Augu šķirņu salīdzināšanas centrs ar 2000.gada 1.janvāri tika pievienots Valsts augu aizsardzības dienestam.

Meža nozares valsts pārvaldes institucionālās uzbūves optimizācija

Saskaņā ar Ministru prezidenta 1998. gada 13. jūlija rīkojumu Nr.214., Latvijas un Apvienoto Nāciju Organizācijas kopprojektā "Latvijas meža nozares valsts pārvaldes institucionālās uzbūves optimizācija" tika izstrādāta koncepcija "Meža nozares valsts pārvaldes institucionālās uzbūves optimizācija", kuru 1999. gada 24. augustā apstiprināja Ministru kabinets.

Šīs koncepcijas pamatuzdevums bija novērst meža nozares valsts pārvaldes pamatproblēmu - valsts pārvaldes un valsts kā tai piederošā meža īpašnieka funkciju realizēšanu vienas iestādes - Valsts meža dienesta - ietvaros.

Reformas priekšlikumi balstīti uz pamatprincipiem, kas izriet no Latvijas Meža politikas, Valsts pārvaldes reformu koncepcijas, Deklarācijas par Ministru kabineta darbu, ES

Meža stratēģijas un ES Kopējā tirgus nosacījumiem. Šo pamatprincipu ievērošana nodrošina tiesiskai un demokrātiskai valstij atbilstošas valsts pārvaldes izveidi meža nozarē, papildus uzlabojot valsts funkciju veikšanu un samazinot valsts budžeta izdevumus.

Reformas rezultātā tika izveidota neprivatizējama valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži", kas no 2000. gada 1. janvāra pārvalda un apsaimnieko 1,4 miljonus hektāru valstij piederošos saimnieciskos mežus.

Zemkopības ministrija ir atbildīga par meža nozares politikas un normatīvo aktu izstrādi.

Pedagogu darba samaksas reforma

Valstī kopumā realizējot pedagogu darba samaksas reformu, Zemkopības ministrijas pārziņā esošajām mācību iestādēm, veicot grozījumus likumā "Par valsts budžetu 2000.gadam" tika piešķirti papildus finansu resursi pedagogu darba samaksas paaugstināšanai.

Celulozes rūpnīcas projekts

2000. gadā tika uzsākta celulozes projekta virzība. Šī projekta mērķis ir izveidot jauktu Latvijas un ārvalstu investoru (Metsäliitto Grupa no Somijas un Södra Grupa no Zviedrijas) akciju sabiedrību "Baltic Pulp" ("Baltijas celuloze") un veikt tiešos sagatavošanas un izpētes darbus jaunas celulozes rūpnīcas būvei Latvijā.

Atbilstoši Akcionāru līgumam, ko izskatīja un apstiprināja Ministru kabinets 2000. gada 29. februārī (prot. Nr.10 16.§) un 2000. g. 7. martā (prot. Nr.11 40.§), programmas darbības laiks ir 3 gadi (2 gadi un 9 mēneši) līdz 2002. gada 31. decembrim, un to finansēt līdzīgās daļās apņēmusies Latvijas Republika un abi minētie investori.

2.8. tabula

Zemkopības ministrijas valsts budžeta izdevumu dinamika 1999. - 2001. gadā, tūkst. Ls

Programmas nosaukums	1999.gada plāns	Īpatsv. %	2000.gada plāns	Īpatsv. %	2001.gada plāns	Īpatsv. %
Izdevumi kopā	47975,9	100	59750,5	100	75484,5	100
Uzturēšanas izdevumi	44560,8	92,9	55777,1	93,4	71047,9	94,1
Kārtējie izdevumi,	23319,5	48,6	33350,5	55,8	33948,1	45
tai sk. atalgojums	10659,7	22,2	15313	25,6	16560,7	21,9
Maksājumi par aizdevumiem un kredītiem	40,9	0,1	35	0,1	30,8	0
Subsīdijas un dotācijas,	21200,4	44,2	22391,6	37,5	37069	49,1
tai sk. dotācijas iedzīvotājiem	2123,5	4,4	2116,1	3,5	2264,3	3
Iemaksas starptautiskajās organizācijās	197,9	0,4	192,5	0,3	242,5	0,3
Dotācijas iestādēm, organizācijām un uzņēmumiem		0		0	36,5	0
Izdevumi kapitālieguldījumiem,	3415,1	7,1	3973,4	6,6	4436,6	5,9
tai sk. kapitālie izdevumi	1312,1	2,7	2136,4	3,6	2814,7	3,7
Investīcijas	2103	4,4	1837	3,1	1621,9	2,1

Avots: ZM dati

2000. gadā no *speciālā budžeta tika finansētas* 1 programma - Zivju fonds.

Speciālajā budžetā plānotie līdzekļi tiek izmantoti normatīvajos aktos paredzēto mērķu finansēšanai. Meža attīstības fondā tika uzkrāti līdzekļi meža ražības un kvalitātes

paaugstināšanas pasākumu finansēšanai, meža atjaunošanai, kopšanai un apsardzībai. Zivsaimniecības attīstības fondā tiek koncentrēti finansu resursi zivju atražošanas un aizsardzības pasākumu, kā arī tādu zinātnisko pētījumu finansēšanai, kas saistīti ar zivju resursu un ar piesārņojuma un saimnieciskās darbības ietekmi uz zivju resursiem izpēti.

2.9. tabula

**Zemkopības ministrijas speciālā budžeta izdevumi
1997. - 2001. gadam Ls. tūkst.**

	1997.g. atskaite	1998.g. atskaite	1999.g. atskaite	2000.g. atskaite	2001.g. plāns
Zivju fonds	655	719,1	600	544	500
Mežsaimniecības attīstības fonds	15287,1	20007	24000	-	-
Kopā:	15942,1	20726,1	24600	544	500

Avots: ZM dati

Šo iepriekšminēto procesu rezultātā Zemkopības ministrijas centrālajā aparātā tika izveidoti divi jauni departamenti - "Meža politikas un stratēģijas departaments" un "Meža resursu un meža ekonomikas departaments", bet Zemkopības ministrijas pamatbudžetā iekļauta jauna programma - "Valsts mežu dienests".

KOSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2000.gadā nozarei tika paredzēti 7,3 % jeb Ls 49639,5 tūkst. no valsts pamatbudžeta dotācijām no vispārējiem ieņēmumiem.
- Zemkopības ministrijas valsts budžeta programmu realizācijai paredzētie pamatbudžeta izdevumi bija Ls tūkst. 59750,5.
- pamatbudžeta programmām plānotais kopējais finansējums salīdzinājumā ar 1999. gadu ir pieaudzis par 24,2 %.
- Kopējā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem 2000.gadā ir pieaugusi par 21,2 %.
- Zemkopības ministrijas pakļautībā tika izveidota valsts civiltiestāde Lauku atbalsta dienests (LAD), kas Latvijā būs SAPARD programmas ieviešanas institūcija.
- Tikušas reorganizētas vairākas ZM pakļautībā esošas valsts pārvaldes institūcijas.

D. Lapsa (Tel. – 7027144)

2.5.Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai

ZM paveiktais Lauksaimniecības integrācijas procesā, iestājoties ES

Lai noteiktu Eiropas Savienības (ES) tiesību normu saskaņošanas un ieviešanas procesa pagaidu ietvarus, Latvijas Republikas valdība ir pieņēmusi 2003.gada 1.janvāri kā datumu Latvijas gatavībai iestāties ES.

Eiropas Savienības pirmspievienošāns stratēģija nosaka, ka laikā līdz iestāšanās brīdim kandidātvalstu sagatavotās Nacionālās programmas *Acquis* pārņemšanai, kas būtu balstītas uz individuālajiem Pievienošanās partnerības dokumentiem, būs galvenais pirmsiestāšanās procesa plānošanas un finansiālās palīdzības organizācijas instruments. Latvijas gadījumā tā ir Nacionālā programma integrācijai Eiropas Savienībā. Nacionālā programma tiek katru gadu pastāvīgi papildināta un pilnveidota, kandidātvalstīm konsultējoties ar Eiropas Komisiju.

2000. gadā tika atjaunota Nacionālā programma integrācijai ES un veikta regulāra šīs programmas izpildes gaitas kontrole.

ES lauksaimniecības, zivsaimniecības un mežsaimniecības likumdošanas kopums jeb *acquis* ir ≈ 4200 normatīvie dokumenti. Lauksaimniecības *acquis* ir ≈ 45% no visa ES likumdošanas kopuma. Taču jāņem vērā, ka *acquis* nav statisks dokumentu kopums – tas tiek nepārtraukti atjaunots un pilnveidots.

Lai pietuvinātu nacionālo likumdošanu ES prasībām, Zemkopības ministrija ir harmonizējusi ~8% no visa lauksaimniecības, zivsaimniecības un mežsaimniecības *acquis*.

2000. gadā Zemkopības ministrija ir plānojusi izstrādāt 92 normatīvos aktus, kuri tiktu ieviesti un būtu saskaņā ar konkrētām ES prasībām un normām.

Lai pilnībā realizētu lauksaimniecības *acquis* ieviešanu, ir nepieciešams 3 gadu laikā sagatavoties ES likumdošanas pārņemšanai, t.i., izstrādāt nacionālo likumdošanu, kura nodrošinātu *acquis* un Kopējās lauksaimniecības politikas funkcionēšanu.

2000. gada februārī tika pabeigtas ES un Latvijas divpusējās likumdošanas saskaņošanas sanāksme, kurās tika izvērtēta Latvijas likumdošanas atbilstība ES likumdošanai.

2000. gada 15. novembrī ES Komisijai tika iesniegta Latvijas sarunu oficiālā nostāja 7.sadaļā “Lauksaimniecība”, kas atspoguļo Latvijas pozīciju ES Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) pārņemšanai, kā arī identificē galvenos problēmu jautājumus, kuru risināšana ir citu institūciju kompetencē.

Pozīcijas dokuments tika sagatavots, izvērtējot šādus principus:

- Latvija akceptē lauksaimniecības *acquis communautaire* un ir gatava ieviest KLP no iestāšanās brīža, par kuru pieņemts 2003. gada 1. janvāris, Latvijai ir nepieciešami daži tehniski papildinājumi un labojumi ES *acquis communautaire*.
- Latvijai būs nepieciešami pārejas periodi, ja netiks atrasti vajadzīgie finansu līdzekļi publiskā un privātā sektora pielāgošanai ES normatīvajām prasībām. Pārejas periodu nepieciešamību un to ilgumu nosaka pieejamo resursu (cilvēku, finansu un tehnisko) apjoms gan publiskajā, gan privātajā sektorā.

2000. gada 27.- 28. novembrī notika ES un Latvijas ekspertu tehniski informatīvas sanāksmes, kuru mērķis bija apspriest tehniskos jautājumus ar ekspertiem un precizēt ES un Latvijai neskaidros jautājumus par ES likumdošanu.

Pārskats par 2000.gada Eiropas Savienības līdzfinansējuma programmām

Kopš 1993. gada, kad aktīvi Latvijas Republikas lauksaimniecības sektorā sevi pieteica PHARE programma, sekmīgi ir pabeigti 17 projekti. To kopējā summa ir 17,5 milj. EUR. Kopējā ārvalstu palīdzība, kas ir ieguldīta Latvijas lauksaimniecības sektorā, tuvojas 40 milj. EUR. Pēdējos gados strauji ir palielinājusies projektu atdeve. To veicinājis iepriekš notikušais izpētes darbs un prasmīga prioritāšu noteikšana projektu izvēlē.

Zemkopības ministrijai ir veiksmīga sadarbība gan ar Eiropas Savienības dalībvalstīm, gan ar pārējām Eiropas valstīm divpusējo projektu ietvaros. Divpusējie projekti ir veidojušies no konkrētas valsts palīdzības programmas līdzekļiem vai kādas valsts reģiona līdzekļiem. Visaktīvāk norit sadarbība ar Somiju, Dāniju, Vācijas Federatīvo Republiku.

Ņemot vērā Eiropas Komisijas ierosinājumus, Latvijai kā Eiropas Savienības kandidātvalstij, sākot ar 2000.gadu, ir iespējams pretendēt uz finansiālo atbalstu strukturālām reformām lauksaimniecības un lauku attīstībai. SAPARD (Special Action Programme for Agriculture and Rural Development) finansējums ir iespējams laika posmam no 2000. gada līdz 2006. gadam. Iestājoties ES līdz 2006. gadam, Latvija var turpināt strukturālās reformas, saņemot atbalstu no ES strukturālajiem fondiem un Eiropas Lauksaimniecības struktūru un tirgus regulēšanas fonda (ELSTRF).

PHARE projekti

ES PHARE programma Centrālās un Austrumeiropas valstīs ir viena no apjomīgākajām neatmaksājamās palīdzības programmām. Tā sniedz neatmaksājamo finansējumu ar mērķi atbalstīt partnervalstis ekonomiskās pārejas un demokrātijas nostiprināšanas procesā līdz brīdim, kad tās būs gatavas uzņemties Eiropas Savienības dalībvalsts pienākumus.

Visas līdzšinējās ES PHARE programmas darbības ir orientētas un no 2000. līdz 2006. gadam tiks orientētas uz šādām prioritātēm:

- uz palīdzību valsts pārvaldei kandidātvalstīs ieviest *acquis communautaire* un sagatavoties dalībai dažādās ES politikas jomās – institucionālā attīstība (līdz 30% no programmas kopējās summas);
- uz investīcijām (līdz 70% no programmas kopējās summas).

2000. gadā tika turpināti vairāki 1998. gada PHARE nacionālās programmas ietvaros apstiprināti projekti.

1. Projekts “Tehniskā palīdzība Zemkopības ministrijai lauksaimniecības sektora modernizācijai un pārstrukturizācijai” (plānotais budžets – 1,6 milj. EUR).

Darbība paredzēta “Twinning” projektu darbības ietvaros (divpusēju sakaru nodibināšana starp Latvijas un ES dalībvalstu institūcijām).

Projekts sastāv no trīs komponentēm:

- veterinārās (Twinning partneris – Vācija);
- fitosanitārās (Twinning partneris – Francija);
- zemes konsolidācijas (Twinning partneris – Vācija).

Projekta institucionālā palīdzība 0.6 milj. EUR apjomā paredzēta Sanitārajai robežinspekcijai, Valsts augu aizsardzības dienestam, Valsts veterinārajam dienestam un Lauku attīstības departamenta Zemes izmantošanas nodaļai. Investīciju daļa 1 milj. EUR apjomā tika paredzēta Valsts veterinārajam dienestam HACCP atliekvielu kontroles mehānisma izveidei un nepieciešamā laboratoriju aprīkojuma nodrošināšanai noteiktajām centrālajām un reģionālajām laboratorijām.

Projekta galvenie mērķi:

- dzīvnieku valsts produktu atliekvielu kontroles mehānisma izveide;
- atbalsts veterinārās likumdošanas ieviešanā saistībā ar *acquis*;
- palīdzība likumdošanas izstrādē un administratīvās struktūras izveidē Augu aizsardzības dienestā;
- izstrādāt nākotnes koncepciju zemes konsolidācijas veikšanai, balstoties uz šodienas situāciju lauksaimniecības sektorā.

2. Projekts “Lauku attīstības pilotprojekts” (budžets – 0,522 milj. EUR) paredzēts, lai palīdzētu SAPARD finansējuma ieviešanā.

Projekta galvenie mērķi ir:

- testēt un attīstīt SAPARD programmā paredzētos stratēģiskos elementus;
- testēt un uzlabot administratīvās struktūras;
- testēt SAPARD programmas *saņēmējus* un to administrētājus.

1999. gada PHARE nacionālās programmas ietvaros ir sagatavots uzsākšanai projekts “Integrācija Eiropas Savienībā: Likumdošanas saskaņošana”, lai izveidotu atbilstošas struktūras veiksmīgai KLP instrumentu un *acquis* ieviešanai.

Projekta galvenie mērķi ir:

- Tirgus aģentūru izveidošana un to reģionālā administrācija:

- likumdošanas analīze Maksājumu aģentūras ieviešanai;
  - Lauku atbalsta dienesta funkcijas Maksājumu aģentūras uzdevumu veikšanai;
  - funkciju izstrādāšana tiešo maksājumu veikšanai zemniekiem;
  - finansu analīzes izstrādāšana iepriekšminēto funkciju veikšanai;
- Zemkopības ministrijas kapacitātes stiprināšana KLP instrumentu ieviešanā:
    - pašreizējās situācijas institucionālā analīze Zemkopības ministrijas darba grupās progresa un iespējamo problēmu noteikšanā;
    - mērķi kādā veidā palielināt Zemkopības ministrijas institucionālo kapacitāti KLP mērķu sasniegšanai graudu, piena, gaļas un dārzeņu sektoros;
  - Iestāšanās sagatavošanas politikas analīze saistībā ar pašreiz notiekošo darbu kopējās lauksaimniecības politikas stratēģijas izstrādē:
    - pašreizējās situācijas analīze KLP instrumentu ieviešanā, sasniegtajā progresā, situāciju darba grupās;
    - iespējamo problēmu identificēšana;
  - integrētās administratīvās kontroles sistēmas izstrāde (IACS):
    - pašreizējās situācijas analīze Latvijā saistībā ar integrētās administratīvās kontroles sistēmas izstrādi;
    - integrētās administratīvās kontroles sistēmas likumdošanas analīze;
    - analīze, par iegūto integrēti administratīvās kontroles sistēmas ieviešanu Latvijā;
    - ziņojumu sagatavošana par integrētās administratīvās kontroles sistēmas ieviešanu Latvijā.

2000. gada PHARE nacionālās programmas ietvaros ir sagatavoti un iesniegti apstiprināšanai vairāki projekti.

1. Projektā “Institūciju stiprināšana kopējās zivsaimniecības politikai atbilstošas Latvijas zivsaimniecības administrācijas izveidošanai” (budžets – 1.6 milj.EUR) paredzēta tehniskā palīdzība un investīcijas zivsaimniecības nozarē.

Projekta galvenie mērķi:

- kopējās zivsaimniecības politikas ieviešanai paredzēto institūciju stiprināšana;
- zivsaimniecības kontroles stiprināšana, informācijas sistēmu izveide;
- apmācības un tehniskā aprīkojuma iegāde iepriekšminēto nosacījumu ieviešanai.

2. Projektā “Integrētās Latvijas robežu infrastruktūras attīstība” (budžets – 5.14 milj.EUR) paredzēta tehniskā palīdzība un investīcijas robežas tehniskā menedžmenta stratēģijas sakārtošanai atbilstoši ES standartiem. Projekta realizācijā piedalās trīs institūcijas: Iekšlietu ministrija, Robežsardze, Sanitārā robežinspekcija.

2001. gada PHARE nacionālās programmas ietvaros ir sagatavots un iesniegts apstiprināšanai projekts “Kopējās lauksaimniecības politikas ieviešana un stiprināšana” (budžets – 2.00 milj.EUR), kas paredzēts institucionālās un administratīvās kapacitātes celšanai, īstenojot KLP instrumentus.

Projekta galvenie mērķi:

- integrētās administratīvās kontroles sistēmas ieviešana;
- Lauku atbalsta dienesta un Zemkopības ministrijas atbalsts, sniedzot palīdzību maksājumu aģentūras un SAPARD plāna ieviešanā.

Divpusējie projekti

2000.gadā turpinājās sadarbība ar tradicionālajiem Zemkopības ministrijas ārvalstu partneriem: Flandriju, Dānijas Karalisti, Nīderlandes Karalisti, Norvēģijas Karalisti, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti un Vācijas Federatīvo Republiku.

Nīderlandes Karaliste

Uzsākts jauns projekts Nīderlandes Karalistes PSO programmas ietvaros "Atbalsts Valsts veterinārmedicīnas diagnostikas centram". Projekts veltīts references laboratorijas izveidošanai Valsts veterinārmedicīnas diagnostikas centrā.

Dānijas Karaliste

Sadarbība ar Dānijas Karalisti orientēta uz Latvijas atbalstu integrācijai Eiropas Savienībā un uz privātā sektora attīstību. Tās mērķis ir veicināt ekonomisko izaugsmi, pārtikas, lauksaimniecības un zivsaimniecības sektora attīstību, kā arī veicināt Latvijas likumdošanas saskaņošanu ar Eiropas Savienības likumdošanu.

2000.gadā turpinājās sadarbība ar Dānijas Pārtikas, lauksaimniecības un zivsaimniecības ministriju un Dānijas Ārlietu ministriju šādu projektu ietvaros:

- "Latvijas zivsaimniecības sektora restrukturizācija;
- "Iekārtu uzstādīšana un apmācība pesticīdu atliekvielu noteikšanā";
- "HACCP sistēmas ieviešana un attīstība Latvijas zivju pārstrādē;
- "Atbalsts lauksaimniecības tirgus veicināšanas centra eksporta aktivitātēm";
- "Likumdošanas sakārtošana sēklu audzēšanā un tirdzniecībā";
- "Augļu un dārzeņu ražotāju kooperatīva attīstība";
- "Likumdošanas sakārtošana pārtikas ražošanā un veterinārijā";
- "Latvijas likumdošanas par augu aizsardzību tuvināšana ES prasībām, ieviešot periodisku lauku mīglotāju testēšanu";
- "Inspekcijas sistēma bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanā un tirdzniecībā";
- "Likumdošanas harmonizācija un ES prasību ieviešana dzīvnieku barībai";
- "Labas lauksaimniecības prakses demonstrējumu saimniecības izveide";
- "Minerālmēslu un kūsmēslu normatīvu uzlabošana Latvijā, 2.fāze";

Tika uzsākti jauni un nozīmīgi projekti:

- "Atkritumu pārstrādes uzņēmuma izveide Latvijas pētniecības projektā";
- "Liellopu gaļas un cūkgaļas liemeņu klasifikācija Latvijā";
- "Apmācība dzīvnieku slimību laboratoriskā diagnostikā";
- "Augu veselības laboratoriskā apmācība";
- "Palīdzība sagatavoties SAPARD programmai";
- "Akvakultūras sugu dabīgās produktivitātes uzlabošana, ierīkojot zivju ceļus upju aizsprostos Latvijā";
- "Pesticīdu bioloģiskās efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu harmonizācija un pilnveidošana, 2.fāze";
- "Lēmuma atbalsta sistēmas izstrādāšana un ieviešana integrētajā augu aizsardzībā Latvijā";
- "Pesticīdu reģistrācijas programma trīs Baltijas valstīs un Polijā".

2000.gadā tika izstrādātas un iesniegtas Zemkopības ministrijas prioritātes sadarbībai ar Dāniju 2001.gadam.

Flandrija

Sadarbībā ar Flandriju tika uzsākts jauns projekts "VLA – MAIZE", kura mērķis ir Latvijas apstākļiem piemērotas kukurūzas šķirnes izaudzēšana.

Zviedrijas Karaliste

Sadarbība ar Zviedrijas Karalisti noritēja šādu projektu ietvaros:

- "Lauksaimniecības izraisītā piesārņojuma samazināšana Latvijā";
- "Vidi saudzējošā lauksaimniecība, BAAP II".

Pašreiz sagatavošanā ir projekts “Baltijas jūras reģionālais projekts”, kura mērķis ir nodrošināt Baltijas jūras ekosistēmas dzīvo resursu ilgtspējīgu izmantošanu, jūras vides veselības uzturēšanu, piekrastes rajonu ilgtspējīgu sociālekonomisko attīstību, kā arī videi un jūras ekosistēmai draudzīgas lauksaimniecības attīstību pārejas ekonomikas Baltijas jūras valstīs.

Somija

Turpinājās sadarbība ar Somijas Lauksaimniecības un meža ministriju. Katru gadu abas ministrijas vienojas par kārtējā gada aktivitātēm. Pašreiz tiek realizēts projekts “*Pārtikas drošība un kvalitāte*”. Šī projekta ietvaros apmāca Latvijas veterināro laboratoriju speciālistus ES standartiem atbilstošu analīžu izmantošanā.

Sagatavošanā ir projekts “*Intensīva dārzenu audzēšana Latvijā*”, kurā sadarbības partneri ir SIA “Silja” un Somijas “LANNEN”.

Norvēģijas Karaliste

Norvēģijas Karaliste realizēja projektus "Lauku attīstības studiju un pētījumu centrs", “Pārtikas drošība un kvalitāte” un atbalsts Lūznavas tehnikumam.

Vācijas Federatīvā Republika

Sadarbība ar Vācijas Federatīvo Republiku turpinājās pavalstu līmenī atbilstoši noslēgtajiem vienošanās protokoliem. Pastāvīgi kontakti tiek uzturēti ar Bādenes-Virtembergas, Brandenburgas, Šlesvīgas-Holšteinas un Ziemeļreinas-Vestfālenes pavalstu ministrijām.

ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija

Sadarbībā ar ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizāciju (FAO) tika uzsākts jauns projekts “Uzlabotas gaļas produkcija Baltijas reģionā, balstoties uz trihinelozes – parazitārās zoonozes – epidemioloģisko kontroli”.

SAPARD

SAPARD programmas izstrādes gaitā ir ņemta vērā Latvijas Nacionālā programma integrācijai Eiropas Savienībā (NPIES) un Nacionālais attīstības plāns (NAP). NPAP (Nacionālās programmas *acquis* pārņemšanai) un NAP prioritātes un mērķi atbilst programmā noteiktajām prioritātēm.

Programmas vispārējie mērķi ir lauksaimniecības un ar to saistītās likumdošanas kopuma (*acquis communautaire*) ieviešana un konkurētspējīga un ilgtspējīga lauksaimniecība, spēcīgi attīstīti lauki, daudzveidībā bagāta lauku vide. Tas tiks sasniegts, īstenojot šādus programmas mērķus:

- lauksaimniecības produktu ražošanas un pārstrādes konkurētspējas palielināšana;
- lauksaimniecības uzņēmumu ienākumu palielināšana;
- pārstrādes nozares konkurētspējas palielināšana un tās atbilstības nodrošināšana ES prasībām;
- lauku infrastruktūras uzlabošana, to pietuvinot pilsētu standartiem;
- nodarbinātības attīstība un dažādošana laukos;
- vidi un laukus saudzējošu lauksaimniecības metožu attīstība un veicināšana.

SAPARD ietvaros ir izstrādātas šādas atbalsta programmas, ar kuru palīdzību tiks sasniegti programmas mērķi:

☐ 1. mērķprogramma “Ilgtspējīga lauksaimniecības attīstība”:

1. “Investīcijas lauksaimniecības uzņēmumos”:
  - 1.1. “Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija”;
  - 1.2. “Lauksaimniecības zemju apmežošana”;
  - 1.3. “Zemes ierīcība”;

Formatēts: aizzīmes un numerācija

2. "Lauksaimniecības un zivsaimniecības produkcijas pārstrādes un marketinga pilnveidošana".

| 2.mērķprogramma "Integrēta lauku attīstība":

1. "Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus":
  - 1.1. "Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus";
2. "Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana":
  - 2.1. "Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana";

Formatēts: aizzīmes un numerācija

| 3.mērķprogramma "Vides uzlabošana":

1. "Vidi saudzējošas lauksaimniecības metodes":
  - 1.1. "Bioloģiskā lauksaimniecība";
  - 1.2. "Bioloģiskās daudzveidības un lauku ainavas saglabāšana";
  - 1.3. "Lauksaimniecības noteces samazināšana";

Formatēts: aizzīmes un numerācija

- Pavadošais pasākums 1. "Apmācības";
- Pavadošais pasākums 2. "Tehniskā palīdzība SAPARD programmai".

Atbilstoši SAPARD atbalsta programmām ir izstrādāts programmas finansu plāns (2.10. tabula).

Zemkopības ministrija SAPARD programmas ieviešanu ir deleģējusi Lauku atbalsta dienestam, kas darbojas kā SAPARD maksājuma aģentūra, īstenojot ieviešanas un maksājumu aģentūras funkcijas.

Lauku atbalsta dienests administrē programmu nacionālā līmenī. Lauku atbalsta dienesta reģionālās lauksaimniecības pārvaldes ir atbildīgas par programmas ieviešanu vietējā līmenī.

SAPARD programmas atbalsta saņēmēji būs zemnieki, lauksaimniecības uzņēmumi, lauku uzņēmēji un lauksaimniecības un zivsaimniecības produktu pārstrādes uzņēmumi.

Ar SAPARD programmas ieviešanu saistītās aktivitātes 2000./2001.gadā:

- 2000.gadā turpinās darbs pie SAPARD programmas izstrādes;
- 2000.gada 13.septembra STAR komitejā Briselē apstiprina Latvijas SAPARD programmu;
- 2000.gada 25.decembrī Briselē paraksta SAPARD Daudzgadējo finansu līgumu starp Eiropas Komisiju un Latvijas Republiku;
- 2001.gada 30.martā Briselē paraksta Ikgadējo finansu līgumu starp Eiropas Komisiju un Latvijas Republiku par SAPARD programmas ieviešanu;
- 2001.gada 10.aprīlī Latvijas Republikas Ministru kabinetā izskata SAPARD plānu;
- 2001.gada 4.maijā ar Zemkopības ministrijas rīkojumu apstiprināts Latvijas Lauku attīstības plāns (SAPARD) ;
- 2001.gada 30.maijā Ministru kabinetā tika apstiprināts SAPARD Uzraudzības komitejas sastāvs.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

Latvijas Republikas valdība ir pieņēmusi 2003.gada 1.janvārī kā datumu Latvijas gatavībai iestāties ES.

- 2000. gadā tika atjaunota Nacionālā programma integrācijai ES un veikta regulāra šīs programmas izpildes gaitas kontrole.
- 2000. gada 15. novembrī ES Komisijai tika iesniegta Latvijas sarunu oficiālā nostāja 7.sadaļā "Lauksaimniecība", kas atspoguļo Latvijas pozīciju ES Kopējās lauksaimniecības politikas pārņemšanai;

- 2000. gada 27.- 28. novembrī notika ES un Latvijas ekspertu tehniski informatīvas sanāksmes, kuru mērķis bija apspriest tehniskos jautājumus ar ekspertiem un precizēt ES un Latvijai neskaidros jautājumus par ES likumdošanu.
- Zemkopības ministrija SAPARD programmas ieviešana ir deleģēta Lauku atbalsta dienestam, kas darbojas kā SAPARD maksājuma aģentūra, īstenojot ieviešanas un maksājumu aģentūras funkcijas.
- Lauku atbalsta dienests administrē programmu nacionālā līmenī. Lauku atbalsta dienesta reģionālās lauksaimniecības pārvaldes ir atbildīgas par programmas ieviešanu vietējā līmenī.

K. Simanoviča (Tel. – 7027194)

Ņ. Rakstiņa (Tel – 7027393)

2.10. tabula

Paredzamais finansējums pa atbalsta programmām 2000. – 2006.g., EUR (2000.g.cenās)

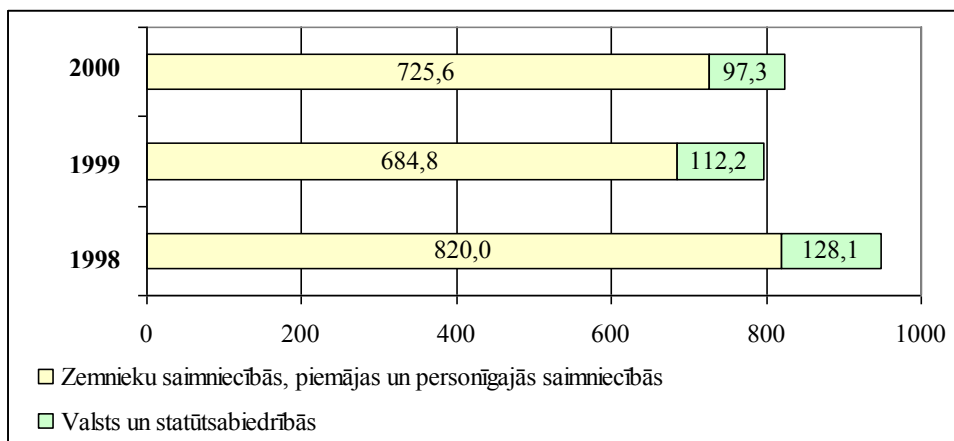
Atbalsta apakšprogrammas	KOPĀ		Sabiedriskais finansējums					Privātais ieguldījums	
	KOPĀ		ES finansējums		Valsts finansējums				
	EURO	EURO	%	EURO	%	EURO	%	EURO	%
	2=3+9	3=5+7	4=3/2	5	6=5/3	7	8=7/3	9	10=9/2
1.1. "Lauksaimniecības tehnikas, iekārtu un būvju modernizācija"	94 117 908	47 058 954	50.00%	35 294 216	75.00%	11 764 738	25.00%	47 058 954	50.00%
1.2. "Lauksaimniecības zemju apmežošana"	12 199 984	6 099 992	50.00%	4 574 994	75.00%	1 524 998	25.00%	6 099 992	50.00%
1.3. "Zemes ierīcība"	3 775 478	3 775 478	100.00%	2 831 608	75.00%	943 870	25.00%	0	0.00%
2.1. "Lauksaimniecības un zivsaimniecības produkcijas pārstrādes un mārketinga pilnveidošana"	105 735 534	52 867 767	50.00%	39 650 825	75.00%	13 216 942	25.00%	52 867 767	50.00%
3.1. "Lauku ekonomikas dažādošana, veicinot alternatīvos ienākumu avotus"	95 854 344	47 927 172	50.00%	35 945 379	75.00%	11 981 793	25.00%	47 927 172	50.00%
4.1. "Vispārējās lauku infrastruktūras uzlabošana"	48 799 966	24 399 983	50.00%	18 299 986	75.00%	6 099 997	25.00%	24 399 983	50.00%
5.1. "Bioloģiskā lauksaimniecība"	3 717 396	3 717 396	100.00%	2 788 047	75.00%	929 349	25.00%	0	0.00%
5.2. "Bioloģiskās daudzveidības un lauku ainavas saglabāšana"	3 252 721	3 252 721	100.00%	2 439 541	75.00%	813 180	25.00%	0	0.00%
5.3. "Lauksaimniecības noteces samazināšana"	2 323 371	2 323 371	100.00%	1 742 528	75.00%	580 843	25.00%	0	0.00%
1.Pavadošais pasākums "Apmācības"	9 804 580	7 843 664	80.00%	5 882 748	75.00%	1 960 916	25.00%	1 960 916	20.00%
2.Pavadošais pasākums "Tehniskā palīdzība SAPARD programmai"	4 066 663	4 066 663	100.00%	3 049 996	75.00%	1 016 667	25.00%	0	0.00%
KOPĀ	383 647 945	203 333 161	53.00%	152 499 868	75.00%	50 833 293	25.00%	180 314 784	47.00%

Avots: SAPARD plāns

3. Lauksaimniecības produkcijas ražošana un pārstrāde

3.1. Piens un piena produkti

Piensaimniecība joprojām ir viena no lauksaimniecības pamatnozarēm Latvijā, neskatoties uz pastāvīgo ražošanas samazinājumu kopš 1990.gada un jo īpaši 1998.-1999. gadā. Taču pagājušajā gadā nozarē ir atjaunojusies pieauguma tendence – salīdzinot ar 1999. gadu ir palielinājusies govju produktivitāte un piena ražošanas apjomi.

Avots: CSP

3.1.attēls. Piena ražošana saimniecībās 1998.-2000.g. tūkst. t

Piena ražošanas apjomi 2000.gadā palielinājās par 3%, salīdzinot ar 1999.gadu. No visa saražotā piena 398,1 tūkst. tonnu tika iepirkts pārstrādei, kas par 2,2% pārsniedza 1999. gada piena iepirkumu (3.1.tabula). Piena ražošana palielinājusies tieši individuālajā sektorā, savukārt valsts un statūtsabiedrībās piena ražošana ir samazinājusies.

Tomēr, vērtējot nozares attīstību pēdējos trīs gados, jāsecina, ka 2000. gada rādītāji joprojām ir zemāki nekā 1998. gadā, kad Latviju skāra finansiālā krīze pasaulē, jo īpaši Krievijā, un Latvijas ražotāji zaudēja ievērojamu eksporta tirgus daļu.

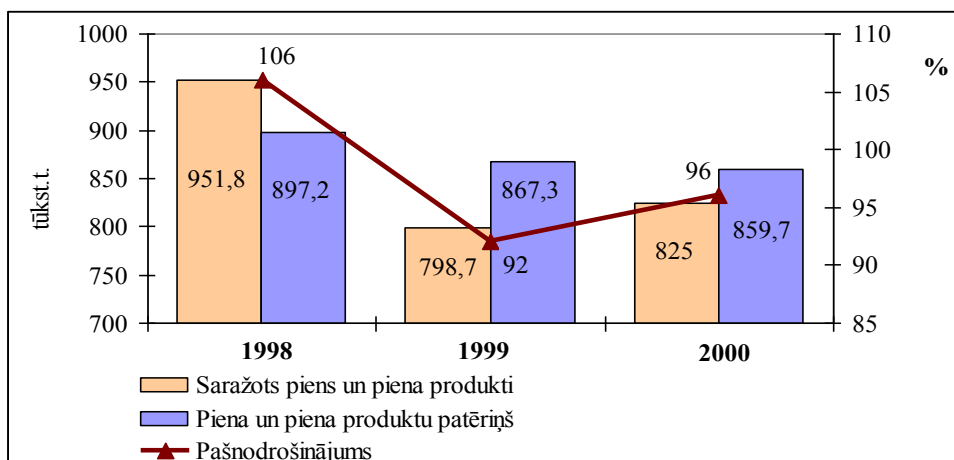
3.1.tabula

Piena ražošana un iepirkums 1998.– 2000.g.

	1998.	1999.	2000.	2000./1999. %
Kopā saražots govs piens tūkst. t	948.1	797.0	822.9	103
Pārstrādei iepirkts piens tūkst. t	464.3	389.6	398.1	102.2

Avots: CSP

Pārrēķinot pārstrādei iepirkta piena daudzumu vidēji uz 1 govī, tas ir 1,95 t piena, kas ir tikai par 0,05 t vairāk nekā 1999. gadā. Savukārt, rēķinot uz 1 piena ražošanas saimniecību (4,86 t), piena iepirkums ir par 0,24t mazāks nekā 1999. gadā, ko var izskaidrot ar piena ražošanas saimniecību skaita palielinājumu par 6,9% 2000. gadā.

Avots: ZM un LAD dati

3.2.attēls. Saražotā un patērētā piena produktu dinamika 1998.- 2000.gadā

Iepirktā piena kvalitāte un cenas

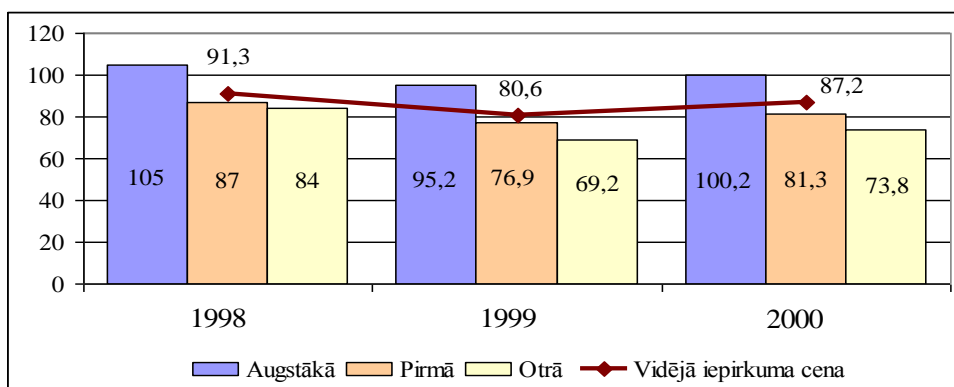
Kā rāda 3.2. tabula, pēdējo trīs gadu laikā piena kvalitāte arvien uzlabojas – 2000. gadā tika iepirktas 161,5 tūkst. tonnas augstākās šķiras piena, kas par 32% pārsniedza 1999. gada iepirkumu.

3.2.tabula

Pārstrādes uzņēmumos iepirktā piena kvalitāte 1998.-2000.gadā

Piena šķira	1998.		1999.		2000.	
	tūkst. t	% no iepirktā	tūkst. t	% no iepirktā	tūkst. t	% no iepirktā
Augstākā	129,9	28	124,7	32	161,5	41
Pirmā	211,3	45	171,4	44	147,5	37
Otrā	112,2	24	81,8	21	84,2	22
Kopā iepirkts	464,3	100	389,6	100	398,1	100

Avots: CSP

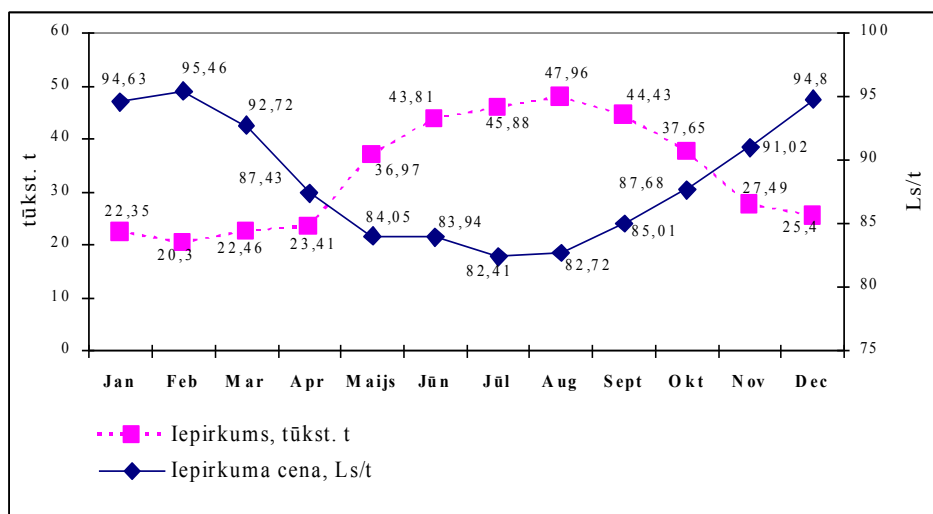

Avots: CSP

3.3. attēls. Gada vidējās piena iepirkuma cenas 1998.-2000. gadā Ls/t

Pārstrādei iepirktā piena vidējais tauku saturs pienā 2000. gadā bija 4,08% (1999.gadā- 4,0%) un olbaltumvielu saturs 3,18% (1999. gadā – 3,13%).

Piena iepirkuma cenas 2000. gadā, salīdzinot ar 1999. gadu, ir ievērojami pieaugušas – vidējā piena iepirkuma cena palielinājusies par 7,6%, un cena par augstākās šķiras pienu pieaugusi par 5,1%. Šāds cenu pieaugums saistāms ar Latvijas piena pārstrādes sektora atgūšanos no 1998. gada Krievijas finanšu krīzes ietekmes, kas jo sevišķi asi izpaudās 1999. gadā. Atjaunojoties tirgum ar Krieviju un palielinoties eksporta iespējām uz ES un citām valstīm, pārstrādes uzņēmumi palielina pieprasījumu pēc piena, līdz ar to pieaug arī uzņēmumu savstarpējā konkurence un cīņa par piena piegādātājiem. Tomēr vietējie piena ražotāji joprojām nespēj pilnībā apmierināt pieaugošo pieprasījumu, kā rezultātā pieaug arī piena iepirkuma cenas. Vidējā iepirkuma cena pienam 2000. gadā bija 87,17 Ls/t, salīdzinājumam 1999. gadā – 80,59 Ls/t.

Avots: CSP

3.4. attēls. Piena iepirkuma apjomu un vidējās iepirkuma cenas dinamika 2000. gadā

Piena ražošanai Latvijā raksturīga ievērojama sezonālitate – vasaras periodā tiek ražots un pārstrādei pārdots visvairāk piena, savukārt piena iepirkuma cenas ir viszemākās gadā (3.4. attēls).

Piena un piena produktu tirgus

Pašlaik svarīgs attīstības faktors piena pārstrādes uzņēmumu ekonomikā ir eksporta tirgus. Būtiskākie eksporta produkti ir sviests, siers, kā arī piena konservi un sausais vājpiens, kuru ražošana ir īpaši atkarīga no eksporta, jo iekšējā tirgus pieprasījums pēc šiem produktiem ir neliels.

3.3.tabula

Piena produktu ražošanas apjomi 1998.-2000. gadā tūkst. tonnu

	1998.	1999.	2000.	2000./1999. %
Sviests	9,4	7,4	7,2	97
Siers	11,2	10,98	10,64	97
Piena konservi	14,9	5,9	4,2	71
Sausais vājpiens	4,2	2,9	3,5	120

Avots: CSP, LPCS

Piena produktu ražošanas apjomi kopumā joprojām turpina samazināties, kaut arī 2000. gadā, salīdzinot ar 1999. gadu, šis samazinājums vairs nav tik izteikts (3.3.tabula). 2000. gadā tika saražots par 8% mazāk siera, bet piena konservu - par 28% mazāk nekā iepriekšējā gadā. Sviesta un sausā vājpiena siera ražošanā būtisku izmaiņu nebija.

Arī piena un piena produktu iekšējais patēriņš ik gadus samazinās, kas arī lielā mērā ietekmē piena produktu ražošanas apjomus (3.4.tabula).

3.4.tabula

Piena bilances* 1998.-2000. tūkst. t

	1998.	1999.	2000.
Atlikums gada sākumā	35,6	79,4	25,4
Resursi			
Saražots piens un piena produkti, pārrēķinot pienā	951,8	798,7	825,0
Piena produktu imports, pārrēķinot pienā	36,0	38,2	61,3
Nenoteiktas izcelsmes piens un piena produkti, pārrēķinot pienā	143,9	83,3	87,3
Resursi kopā	1023,4	916,3	999,0
Patēriņš			
Piena un piena produktu patēriņš, pārrēķināts pienā	897,2	867,3	859,7
- no tā patērēts lopbarībā	197,3	167,1	163,5
Piena produktu eksports, pārrēķinot pienā	190,6	106,9	99,1
Kopā patērēts piens un piena produkti, pārrēķināti pienā	1087,8	974,2	958,8
Atlikums gada beigās	79,4	25,4	40,2

*- ieskaitot kazu pienu

Avots: CSP

Kopējais piena produktu resursu līmenis 2000. gadā ir pieaudzis par 8,3%, salīdzinot ar 1999. gadu, tomēr tas joprojām ir mazāks nekā 1998. gadā. Kopējais piena produktu patēriņš, savukārt 2000. gadā ir samazinājies par 1,6%, salīdzinot ar 1999. gadu. Tāpat par 7,3% samazinājies arī piena produktu eksports.

Govju skaits un vidējā produktivitāte

Slaucamo govju ganāmpulks Latvijā ik gadus turpina samazināties, kaut arī 2000. gadā samazinājums vairs nebija tik būtisks kā 1999. gadā (3.5. tabula).

Kopējais govju skaits 2000. gada laikā samazinājās tikai par 0,5%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Jāpiezīmē, ka samazinājums noticis galvenokārt valsts saimniecību un statūtsabiedrību sektorā (-7,2%), savukārt individuālajā sektorā, t.i., zemnieku saimniecībās, piemājas un personiskajās palīgsaimniecībās govju skaits ir par 2,3% palielinājies.

3.5. tabula

Mājlopu skaits 1998.-2000. gadā tūkst.

	1998.	1999.	2000.	2000./1999. %
visu veidu saimniecībās				
Liellopi	434,4	378,4	366,7	96,9
t.sk. govīs	242,1	205,6	204,5	99,5

3.5. tabulas turpinājums

valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās				
Liellopi	84,0	66,9	52,1	77,8
t.sk. govīs	36,2	30,4	25,2	82,9
zemnieku saimniecībās				
Liellopi	151,4	144,5	143,4	100,9
t.sk. govīs	82,6	75,1	75,8	100,9
piemājas un personiskajās palīgsaimniecībās				
Liellopi	199,0	167,0	171,2	102,5
t.sk. govīs	123,3	100,1	103,5	103,4

Avots: CSP

Pēdējo 3 gadu laikā govju ganāmpulka samazināšanās tiek daļēji kompensēta ar izslaukumu pieaugumu, zemniekiem ieviešot ganāmpulkos augstražīgākas govīs (3.6. tabula). 2000. gadā vidējais izslaukums bija 4025 kg/govs, par 7,2% pārsniedzot vidējo izslaukumu 1999. gadā. Tomēr govju produktivitāte joprojām ir zema, ņemot vērā potenciāli iespējamo izslaukuma līmeni, jo pārraudzībā esošo govju produktivitāte ir augstāka nekā valstī kopumā

3.6. tabula

Govju ganāmpulku kvalitāte 1998.-2000.gadā

	1998.	1999.	2000.
Govju skaits tūkst.	242,1	205,6	204,5
Govju skaits pārraudzībā tūkst.	80,3	77,3	73
Vidējais izslaukums no govīs kg/gadā	3733	3754	4025
Vidējais izslaukums no govīs pārraudzībā kg/gadā	4251	4108	4408
Piena tauki govīm pārraudzībā %	4,34	4,31	4,44
Piena olbaltums govīm pārraudzībā %	3,26	3,21	3,31

Avots: VCI DAC

Pārraudzībā esošo govju skaits pēdējos trīs gadus turpina samazināties un 2000. gadā tas bija par 5,7% mazāks nekā 1999. gadā (3.8.tabula). Turpretī visā valstī kopumā turpina palielināties pārraudzības govju produktivitāte, 2000. gadā sasniedzot 4408 kg. Taču, kā atspoguļo 3.7. tabula, pārraudzībā atrodas dažādu šķirņu govīs, un to produktivitātes potenciāls ir atšķirīgs.

3.7. tabula

Pārraudzībā esošo dažādo šķirņu govju produktivitāte 1999.-2000.gadā

Govju šķirne	Dzīvnieku skaits tūkst.		Izslaukums kg/govs gadā		Piena olbaltums %		Piena tauki %	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Latvijas brūnā	59512	46149	3953	4057	3,25	4,40	4,36	3,28
Angleras	653	387	4051	4519	3,25	4,62	4,57	3,29
Dāņu sarkanā	324	157	3967	3745	3,21	4,27	4,31	3,23
Melnraibās šķirnes	15016	15304	4696	4773	3,10	4,17	4,13	3,14
Latvijas zilā	40	39	3944	4573	3,30	4,34	4,36	3,29

Avots: VCI DAC

Pamatā Latvijas slaucamo govju ganāmpulku veido Latvijas brūnās šķirnes govīs, t.i., 63% no kopējā pārraudzībā esošo govju skaita 2000. gadā. Melnraibo šķirņu govīs ir 21%, šo govju skaits ir pat nedaudz pieaudzis, salīdzinot ar 1999. gadu. Savukārt dāņu sarkanās un Angleras šķirnes govīs veido salīdzinoši niecīgu daļu no kopējā ganāmpulka – tikai 0,7%.

Saimniecību klasifikācija pēc govju skaita

Piena ražošanas sadrumstalotība Latvijā joprojām ir ļoti aktuāla problēma, lielākajā daļā saimniecību tiek turētas 1-5 govīs (3.8. tabula). 2000. gadā šādās saimniecībās atradās 65% no kopējā govju skaita. Vidējais govju skaits ganāmpulkā ir tikai 2,5 govīs. Šī iemesla dēļ piena ražošanas saimniecību efektivitāte ir zema, tiek kavēta piena kvalitātes uzlabošanās, ganāmpulka ciltsvērtības palielināšana, kā arī piena ražošanas vispārēja attīstība valstī.

3.8. tabula

Piena ražošanas saimniecību grupējums pēc slaucamo govju skaita 2000. gada beigās

Slaucamo govju skaits saimniecībā	Saimniecības ar attiecīgo slaucamo govju skaitu		Slaucamās govīs grupā	
	skaits	%	skaits	%
1	38484	47.0	38484	19.0
2	23160	28.3	46320	22.8
3 - 5	15609	19.1	47074	23.2
6 - 9	2918	3.6	18158	8.9
10 - 19	1110	1.4	13313	6.6
20 - 29	190	0.2	4382	2.2
30 - 49	147	0.2	4909	2.4
50 - 99	73	0.1	5305	2.6
100 - 199	52	0.1	7122	3.5
200 - 299	24	0.0	6058	3.0
300 un vairāk	26	0.0	11728	5.8
Kopā	81793	100	202853	100

Avots: CSP

Pastāvot šādai piena ražošanas struktūrai, lielai daļai ražotāju nav ekonomiskas motivācijas investēt saimniecības tehnoloģiskajā attīstībā, šo faktoru pastiprina arī finansu līdzekļu trūkums. 2000. gadā mazo 1-5 govju saimniecību skaits ir palielinājies par 6,6%, tāpat samazinājies arī lielo saimniecību (vairāk par 50 govīm) skaits. Turpretī palielinājies ir saimniecību skaits grupā ar 6 - 49 govīm, kopā šo saimniecību skaits palielinājies par 15,8%, salīdzinot ar 1999. gadu.

Var paredzēt, ka, turpinoties piena iepirkuma cenu kāpumam un ieviešot efektīvāku valsts atbalstu ražošanas attīstībai, mazo saimniecību skaits kopējā struktūrā samazināsies, ļaujot kāpināt kopējo piensaimniecības efektivitāti.

Eiropas Savienības valstīs situācija ievērojami atšķiras. Vidējais ganāmpulka lielums 15 ES valstīs 1997. gadā bija 24 govīs, bet atsevišķi Vācijā - 28, Francijā - 31, Dānijā - 51, Nīderlandē - 44 govīs. Interesanti, ka Portugālē, kas nav piena ražošanas lielvalsts, laikā no 1997. līdz 1999. gadam vidējais govju skaits ganāmpulkā pieaudzis divkārt, t.i., par 107,7%, savukārt pārējās valstīs šīs izmaiņas nav tik ievērojamas (pēc EUROSTAT datiem).

Valsts atbalsts piensaimniecības nozarei

Latvijā piensaimniecība ir viena no lauksaimniecības pamatnozārēm, tādēļ tā ietilpst to nozaru vidū, kuru attīstība tiek atbalstīta. Piensaimniecības attīstībai 2000.gadā piešķirti 22% no visa kopējā valsts finansiālā atbalsta subsīdijām (3.9. tabula).

Piensaimniecības attīstības atbalstu var iedalīt tiešo un netiešo subsīdiju veidā. Tiešu atbalstu 2000.gadā saņēma slaucamo govju ganāmpulku īpašnieki Ls 45 par pārraudzībā esošu govī ar noteiktu produktivitāti. Kopumā ir fiksēti 10624 subsidēšanas gadījumi, subsīdijas aprēķinot par 49063 slaucamām govīm un izmaksājot tiešo subsīdiju veidā par pārraudzībā esošām govīm ar noteiktu produktivitāti Ls 2207867,71. Subsīdijas 2000.gadā tika aprēķinātas arī par 508 ģenētiski augstvērtīgām tīršķirnes govīm (buļļu mātēm) Ls 37800 apmērā un par 95 izzūdošo šķirņu genofonda govīm Ls 4750 apmērā. Subsīdēta tika arī 187 grūsnu telīšu un pirmpieņu iepirkšana Ls 29880 apmērā.

Netiešā atbalsta iedarbība izpaužas kā infrastruktūras sakārtošana un ciltsdarba attīstībai nepieciešamie pasākumi. Tā ietvaros tika subsidēta piensaimniecības tehnoloģiskā modernizācija, tehnikas iegāde un celtniecība – piena fermu būvniecība. Piensaimniecības attīstībā tika veikti ieguldījumi, atbalstot pārstrādes uzņēmumu sakārtošanu, piena produkcijas konkurētspējas un kvalitātes paaugstināšanu, kā arī veicot piena tirgu stabilizācijas pasākumus 2000.gadā, kad subsidēti tika 14 pārstrādes uzņēmumi, 34 gadījumos saņemot atbalsta finansējumu Ls 898699,59 apmērā.

3.9.tabula

Subsīdijas piensaimniecībā 1998.- 2000.gadā

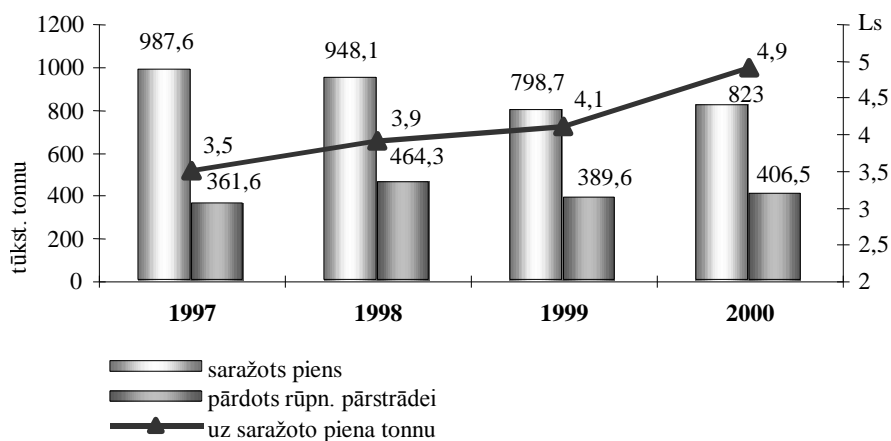
Izmaksātas subsīdijas	1998.	1999.	2000.
Kopā tūkst.Ls	3695,4	3296,65	4119,65
t.sk. Ganāmpulka reģistram	314,0	176,15	160,0
Pārraudzības programmas izpildei	546,0	626,78	341,6
Piena produkcijas konkurētspējas un kvalitātes paaugstināšanai	1190,8	1807,6	
Piena tirgu stabilizācijai			898,7
Vidēji uz govī Ls	14,6	16	20,1
Uz saražoto piena tonnu Ls	3,9	4,1	4,9

Avots: ZM

Ganāmpulka atražošana 1998.gadā tika subsidēta Ls 1342000 apmērā, 1999.gadā - Ls 680650 apmērā. Ganāmpulka atražošanas atbalsta samazināšanās atstāj ietekmi uz kopējā ganāmpulka apjomu, tomēr tiešo subsīdiju pieaugums piensaimniecības attīstībai šo tendenci kompensē. Turklāt 2000.gadā tika atbalstīta vaislas materiāla iepirkšana ārvalstīs, subsidējot 16 vaislas buļļu iegādi Ls 35910 apmērā un 30 piena šķirņu teļu iegādi Ls 10147,34 apmērā, kas būtiski ietekmēs slaucamo govju ganāmpulka ģenētiskā potenciāla uzlabošanu.

Analizējot sīkāk esošo valsts atbalstu piena un piena produktu ražošanas nozarei var pārrēķināt kopējo atbalsta summu uz vienu saražoto piena tonnu Latvijā (3.5.attēls). Kopš 1997.gada, katru gadu pieaugot atbalstam, piena ražošanas apjomi nepieaug un arī piena iepirkuma apjoms ir stabils, tiesa tas ir atkarīgs no iekšējā un ārējā piena un piena produktu tirgus. Tātad ir jāizvērtē arī subsīdiju pozīciju sadalījums un kritēriji atbalsta finansējuma saņemšanai, lai panāktu lielāku efektivitāti.

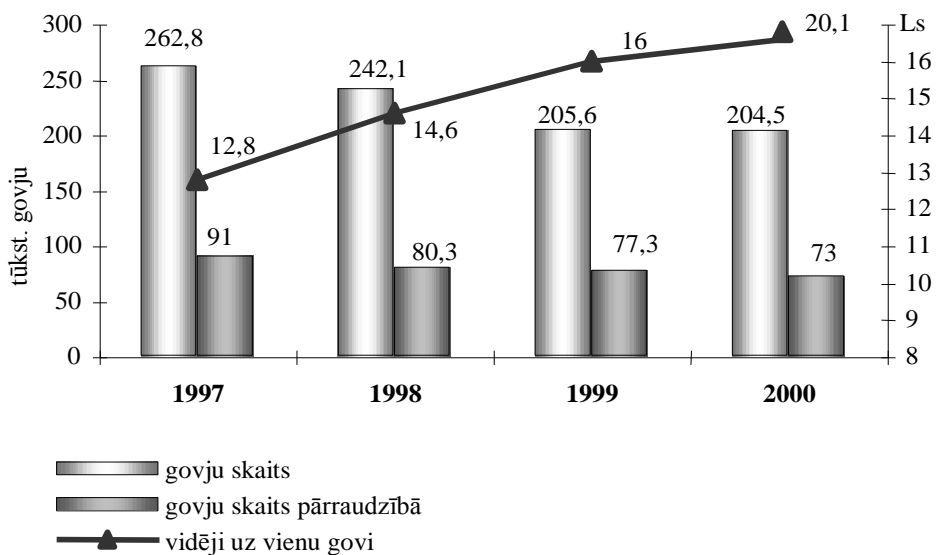
Kopējais valsts atbalsts nozarei 2000. gadā ir pieaudzis, salīdzinot ar 1999. gadu, jo īpaši pasākumiem, kas vērsti uz ES prasību sasniegšanu un piena ražošanas apjomu un kvalitātes paaugstināšanai. Tāpat ir pieaudzis arī salīdzinošais atbalsta apjoms, rēķinot vidēji uz 1 govī un 1 tonnu saražotā piena (3.9. tabula).

Avots: ZM

3.5. attēls. Valsts atbalsts piensaimniecībai uz saražoto piena tonnu 1997.- 2000.gadā.

Savukārt, veicot kopējā piensaimniecības subsīdiju apjoma pārrēķinu uz vienu govī (3.6. attēls), var konstatēt, ka subsīdiju apjoma palielinājums neveicina kopējā govju ganāmpulka skaita pieaugumu.

Avots: ZM

3.6. attēls. Valsts atbalsts piensaimniecībai uz vienu govī 1997.- 2000.gadā

Atbastot ciltsdarbu, ir izdevies panākt, ka saimniecībās tiek likvidētas mazražīgās govys un veidots augstražīgāks ganāmpulks. Tas nodrošina pastāvīgu piena izslaukuma pieaugumu un stabilu piena iepirkuma daudzumu.

Ciltsdarba atbalsts ir nepieciešams arī turpmāk, lai panāktu augstražīga ganāmpulka izveidošanu Latvijā. Pēdējos gados ir novērojams vidējā izslaukuma pieaugums, tomēr vēlāmā vidējā izslaukuma robeža varētu būt 4700 - 5000 kg no govs gadā. Saimnieciski izdevīga piena ražošana ir iespējama tikai ar pietiekoši lielu un augstražīgu ganāmpulku un racionālām govju turēšanas un ēdināšanas sistēmām. Tātad būtu nepieciešams palielināt produktivitātes rādītāja kritēriju ganāmpulka valsts atbalsta (subsīdiju) saņemšanai, kas palielinātu piensaimniecības nozares kopējā atbalsta efektivitāti un ļautu īstenot izvirzītos mērķus.

Lai veidotu stabilu un ekonomiski attīstītu piensaimniecības nozari Latvijā, viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir tuvākajā laikā panākt saimniecību ražošanas specializāciju piena nozarē, jo lielāki ražošanas apjomi un augstāka dzīvnieku produktivitāte veicinātu nozares ekonomisko stabilitāti. Piensaimniecības nozares attīstību veicinātu koptirgus organizācijas mehānismu ieviešana. Valsts atbalsts ir nepieciešams, lai varētu tikt piemēroti Kopējā Tirgus organizācijas pasākumi, Latvijai īstenojot integrācijas procesu ES un kļūstot par tās dalībvalsti.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Piensaimniecības attīstībai 2000.gadā piešķirti 22% no visa kopējā valsts finansiālā atbalsta subsīdijām.
- 2000.gadā piena ražošanas apjomi palielinājās par 3%. Piena ražošana palielinājusies tieši individuālajā sektorā.
- 2000. gadā ir ievērojami pieaugušas piena iepirkuma cenas. Vidējā piena iepirkuma cena palielinājusies par 7,6%.
- Piena ražošanas sadrumstalotība Latvijā ir aktuāla problēma. Piena ražošanas saimniecību efektivitāte ir zema, tiek kavēta piena kvalitātes uzlabošanās, ganāmpulka ciltsvērtības palielināšana, kā arī piena ražošanas vispārējā attīstība valstī
- Kopējais govju skaits 2000. gadā samazinājās par 0,5%. Ir palielinājusies govju produktivitāte un piena ražošanas apjomi. Piena ražošanas saimniecību skaits palielinājies par 6,9%. Pēdējo trīs gadu laikā piena kvalitāte arvien uzlabojas.
- Tika veikti ieguldījumi, atbalstot pārstrādes uzņēmumu sakārtošanu. 2000.gadā subsidēti 14 pārstrādes uzņēmumi, kuri 34 gadījumos saņēmuši atbalsta finansējumu Ls 898699 apmērā.

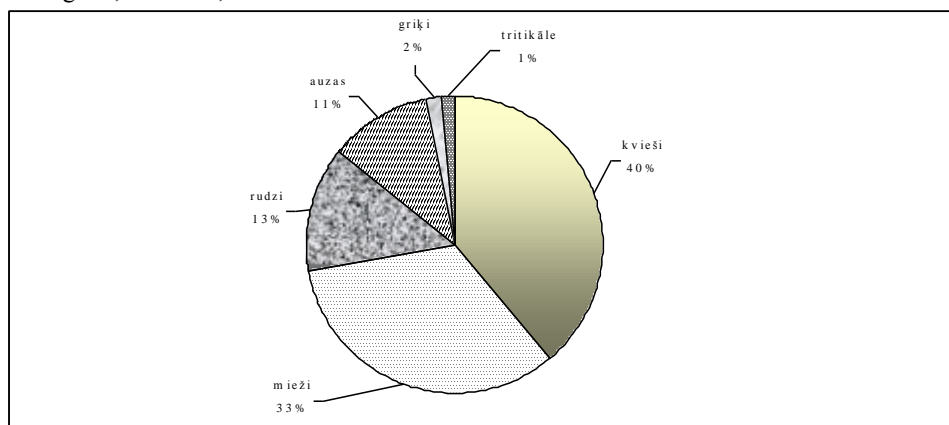
I. Jēkabsone (Tel. – 7027360)

J. Vilnis (Tel. – 7027422)

3.2. Graudaugi

2000.gadā 66051 saimniecībās graudaugi kopumā tika audzēti 420.0 tūkst.ha platībā, kas ir 47,7% no sējumu kopplatības. Graudaugu kopražā sasniedza 923.6 tūkst.t, kas ir par 140.2 tūkst.t vairāk nekā iepriekšējā gadā. Sasniegtā vidējā graudaugu ražība 2.20 t/ha ir par 0.31 t/ha augstāka nekā 1999.gadā. Vērtējot vidējo ražību pa graudaugu sugām, tā ir amplitūdā no 1.75 t/ha (auzām) līdz 2.86 t/ha (ziemas kviešiem).

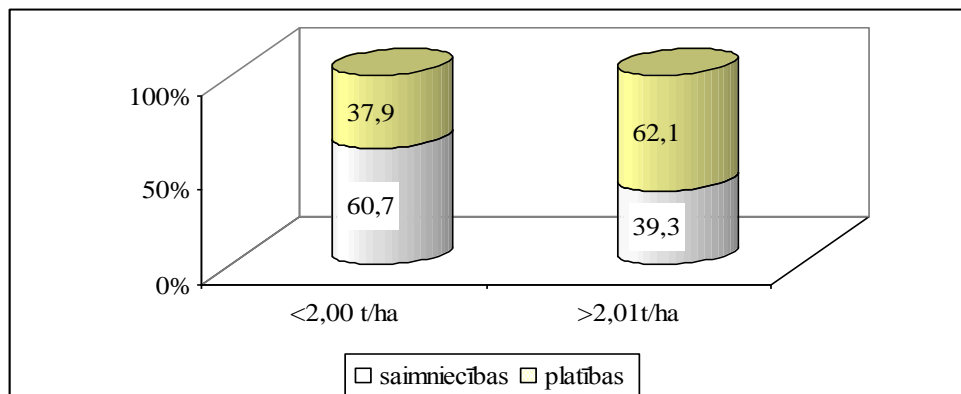
Graudaugu sējumu struktūrā ziemāji aizņēma 43,4%, vasarāji 56,6% platību, 1999.gadā attiecīgi 36,7% un 63,3%.

Avots: CSP un ZM

3.7. attēls. Graudaugu sējumu struktūra 2000.gadā

Vērtējot graudaugu sugu īpatsvaru sējumu struktūrā (3.7.attēls), lielāko daļu aizņēma kvieši un mieži- attiecīgi 40% un 33%.

Avots: CSP un ZM

3.8. attēls. Saimniecību skaita un platību struktūra % atkarībā no graudaugu ražības līmeņa

To saimniecību skaits, kurās vidējā ražība ir augstāka par 2 t/ha, ir nedaudz lielāks par 1/3 no saimniecību kopskaita, bet platību ziņā tās aizņem ap 2/3 no graudaugu sējumu platības. Saimniecību strukturālā attīstība šajā sektorā saglabā pozitīvu tendenci.

3.10. tabula

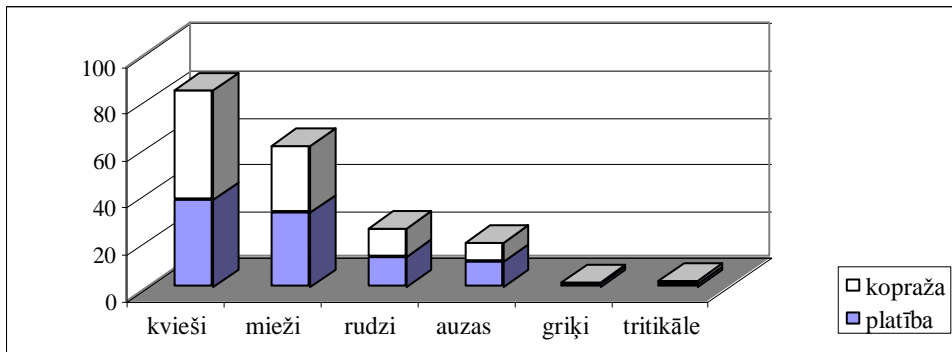
Graudu ražošanas un patēriņa bilance tūkst.t.

Rādītāji	1998.gadā	1999.gadā	2000.gadā
Atlikums gada sākumā	758,0	793,6	678,9
Ražots	970,2	787,0	923,6
Importēts	31,9	27,6	74,9
Kopējie resursi	1760,1	1608,2	1677,5
Patēriņš kopā	966,5	929,3	977,5
t.sk. sēklai	110,4	107,7	102,3
lopbarībai	600,0	536,1	531,5
pārtikai	193,8	205,9	245,3
dzērienu ražošanai	31,7	37,4	
eksports	2,3	13,2	3,5
pārējais izlietojums un zudumi	28,3	28,9	24,9
Atlikums gada beigās	793,6	678,9	769,9

Avots: LTIA un LAD

Graudu ražošanas apjomi 2000.gadā pieauga par 17,4%, kopējais patēriņš par 5,2%, graudu eksports samazinājās par 76,6%, būtiski nemainījās sēklas un lopbarības patēriņa apjomi, salīdzinājumā ar 1999.gadu.

2000.gada graudu kopražā kviešu īpatsvars sasniedz 46,3%, miežu- 28,3%, rudzu- 12,0%, auzu- 8,6%, tritikāles – 1,5%, griķu- 0,6% (3.9. attēls)

Avots: CSP un ZM

3.9. attēls. Graudaugu sugu platības un kopražas īpatsvars % kopējā struktūrā

Graudaugiem kviešu kopražas īpatsvars ir būtiski augstāks par platības īpatsvaru. Pārējām sugām platības īpatsvars pārsniedz kopražas īpatsvaru.

Pārtikas graudu patēriņa struktūrā lielāko īpatsvaru aizņem kvieši- 75%, rudzi- 18%, auzas- 3%, mieži- 2% un griķi- 2%.

3.11. tabula

Pārtikas graudu patēriņš 2000.gadā tūkst.t

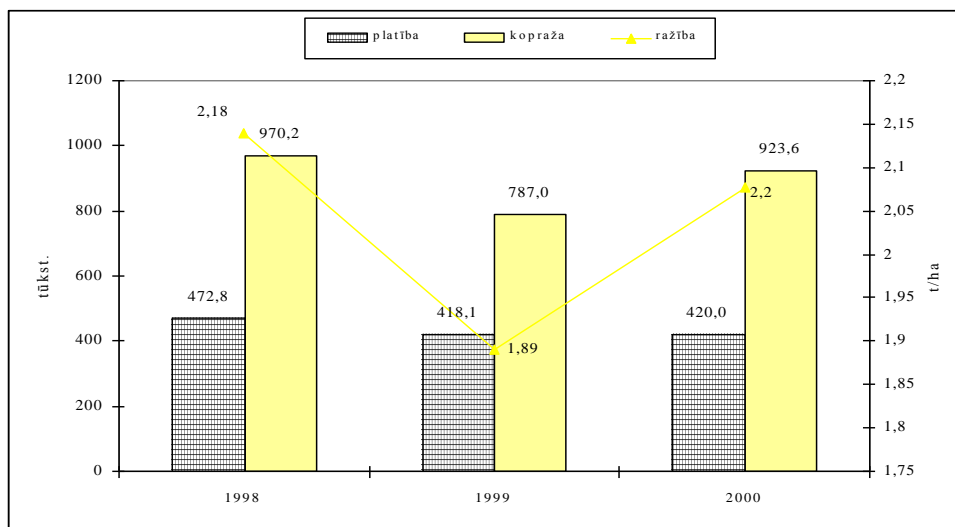
Rādītājs	Kvieši	Rudzi	Mieži	Auzas	Griķi	Kopā
Atlikums gada sākumā pārstrādes uzņēmumos	103.6	31.2	0.1	2.3	0.2	137.4
Imports	0.9	5.8	1.4*	1.7	2.5	12.3
Iepirkts no ražotājiem Latvijā	162.5	20.3	3.6	4.3	2.9	193.6
Eksports	0.3	0.2	-	-	-	0.5
Faktiskais patēriņš kopā	163.4	39.0	4.0	5.3	3.5	215.2
t.sk. pārstrādāts miltos un putraimos	141.0	37.5	3.8	4.7	3.3	190.3

* - izmantoti arī importētie graudi "pārējie"

Avots: LTIA

Graudkopības attīstības tendences, rādītāju dinamika par pēdējiem trīs gadiem

Graudaugu platības pēdējo divu gadu laikā ir nostabilizējušās un 2000.gadā sasniedza 420.0 tūkst.ha. Kaut arī graudu kopražā nesasniedza 1998.gada līmeni, tomēr tā pieaugusi par 17%, kopā 923.6 tūkst.tonnas. Tas saistīts ar graudu ražošanas kopējās produktivitātes paaugstināšanos. Neskatoties uz agroklimatisko faktoru radītajiem zaudējumiem ap 10 tūkst. ha platībā 2000.gada pavasarī, graudaugu vidējā ražība sasniedza 2.20 t/ha, un tas ir augstākais rādītājs pēdējo trīs gadu laikā. Vidējās ražības pieaugums saistīts ar ziemāju labību īpatsvara palielināšanos.

Avots: CSP

3.10. attēls. Graudaugu platību, kopražas un ražības dinamika 1998.-2000.gadā

Graudu ražošanas un patēriņa bilances rādītāji pēdējo trīs gadu laikā ir nostabilizējušies (3.10. tabula). Kopējie resursi vidēji 1680 tūkst.t gadā. Graudu importa

līmenis vidēji 3,5%, izņemot 2000.gadu, kad tas sasniedza 8,1% no kopražas. Tas galvenokārt saistīts ar lopbarības miežu importu 2000.gada sākumā. Neskatoties uz griķu sējplatību un kopražu pieaugumu, pašnodrošinājuma līmenis 2000.gadā sasniedza tikai 58%. Tas saistīts ar griķu pārstrādes uzņēmumu skaita un patēriņa palielināšanos.

Latvijas labības tirgū 1998./1999.gadā tika ieviests intervences mehānisms, kā tirgu regulējoša atbalsta shēma, no aprites izņemot graudu pārpalikumu, lai cenu uzturētu pieņemamā līmenī gadījumā, ja piedāvājums tirgū pārsniedz pieprasījumu.

2000./2001.gada tirgus intervences periodā iepirka 25,130 tūkst. t kviešu un rudzu (11,6% no kopējā pārtikas kviešu iepirkuma apjoma Latvijā).

Tirgus intervences cena pēc MK noteikumiem Nr. 210 kviešiem un rudziem laika periodā 01.08.-30.01.2000. bija noteikta 64.00 Ls/t, bet no 01.10-31.10.2000.-67.00 Ls/t, no 01.11.2000.- 70Ls/t ar ikmēneša cenas palielinājumu 0.60Ls/t līdz 30.04.2001.bez pievienotās vērtības nodokļa. Straujais intervences cenu kāpums nenodrošināja būtisku labības iepirkuma cenu pieaugumu Latvijas tirgū.

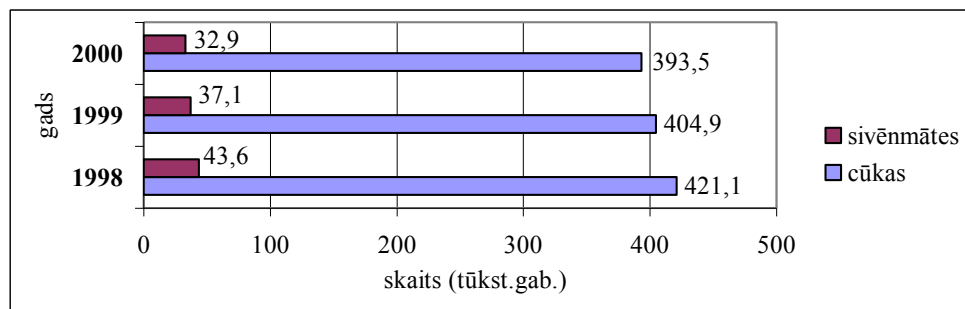
Jāatzīmē, ka valsts regulē graudkopības nozares attīstību, izmantojot subsīdijas: kompensācijas maksājumiem par sējplatību, lauksaimnieciskās ražošanas tehniskajai modernizācijai, augkopības nozaru riska samazināšanai, realizējot labības tirgus intervenci, pielietojot muitas barjeras, licencēšanu.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2000.gadā 66051 saimniecībā graudaugi kopumā tika audzēti 420.0 tūkst. ha platībā, kas ir 47,7% no sējumu kopplatības.
- Graudu ražošanas apjomi 2000.gadā pieauga par 17,4%, kopējais patēriņš - par 5,2%, graudu eksports samazinājās par 76,6%, būtiski nemainījās sēklas un lopbarības patēriņa apjomi, salīdzinājumā ar 1999.gadu.
- Graudu ražošanas un patēriņa bilances rādītāji pēdējo trīs gadu laikā ir nostabilizējušies.
- 2000./2001.gada tirgus intervences periodā iepirka 25,130 tūkst. t kviešu un rudzu.

3.3. Cūkgaļas ražošana

Situācija cūkkopībā 2000.gadā neliecina par iespējamo nozares augšupeju, jo cūku skaits kopējā ganāmpulkā samazinājās. Vēl joprojām gaļas ražošanas nozares galvenā problēma ir zemā konkurētspēja vietējā tirgū. Cūkgaļas īpatsvars kopējā gaļas ražošanas bilancē ir 51% no saražotā (kautmasā) gaļas apjoma.

Avots: CSP

3.11. attēls. Cūku un sivēnmāšu skaits kopējā ganāmpulkā 1998.-2000.gadā

2000. gadā cūku skaits samazinājās par 2,8 %, sivēnmāšu skaits - par 11,3%, kas varētu būt izskaidrojams ar nepietiekamo spēkbarības daudzumu gada sākumā un līdz ar to augstajām lopbarības cenām, kad cūkaudzētāji bija spiesti samazināt savus ganāmpulkus.

3.12. tabula

Visa veida saimniecību sadalījums pēc cūku skaita saimniecībā

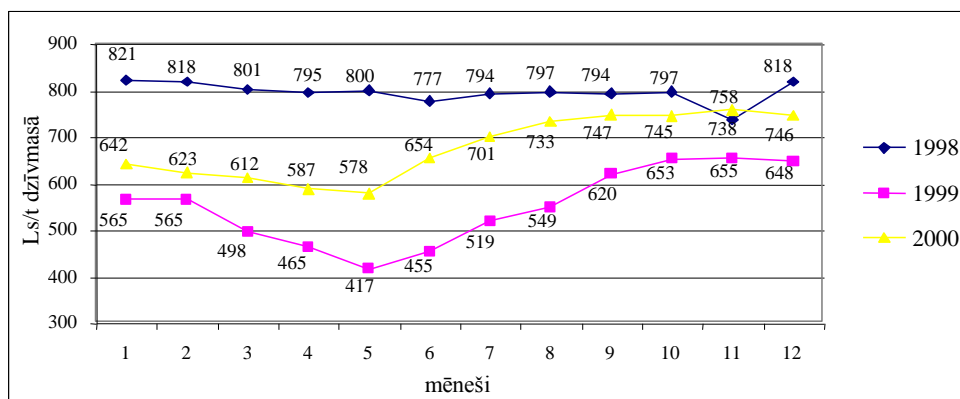
Cūku skaits saimniecībās	Saimniecību skaits			2000./1999.	
	1998	1999	2000	+/-	%
1-2	46805	35878	38106	+2228	106.2
3-49	28108	21500	20522	-978	95.4
50-199	371	496	434	-62	87.5
200 un vairāk	93	150	80	-70	53.3
Kopā	75 377	58 024	59142	+1118	101.9

Avots: CSP

Vērtējot saimniecību struktūras attīstību, cūkgaļas ražošanas nozarē 2000. gadā ir vērojamas negatīvas izmaiņas. Cūku skaits samazinājies lielajās saimniecībās un situāciju nespēj uzlabot cūku skaita pieaugums mazajās saimniecībās. Cūku skaita samazināšanās saimniecībās ar cūku skaitu virs 100 liecina par sarežģīto situāciju nozarē.

Cūkgaļas cenas

Sakarā ar straujo govju sūkņveida encefalopātijas (GSE) un mutes, nagu sērgas izplatību starp pārnadžiem, Latvijā 2000. gada pēdējā ceturksnī tika noteikts gaļas un tās izstrādājumu importa aizliegums no vairākām Eiropas valstīm. Līdz ar ieviesto aizliegumu un, iespējams, patērētāju neuzticību importētās gaļas kvalitātei, pieprasījums pēc vietējās cūkgaļas pieauga. Ievērojami pieauga gan iepirkuma apjoms, gan arī cena - cūkām (dzīvmasā) vidēji par 13% (3.12. attēls).

Avots: ZM

3.12. attēls. Cūkgaļas iepirkuma cenu dinamika 1998.-2000.gads (dzīvmasā Ls/t)

Ja uz tirgus pieprasījumu strauji reaģēs cūku audzētāji, var prognozēt, ka Latvijā 2001. gadā cūku skaits palielināsies.

Cūkgaļas ražošana

3.13. tabula

Cūkgaļas ražošana pa saimniecību veidiem (tūkst.t. kautmasā)

	1998.gads		1999.gads		2000.gads	
	tūkst. tonnas	%	tūkst. tonnas	%	tūkst. tonnas	%
Visa veida saimniecības	36.4	100	34.6	100	31.5	100
Valsts saimniecības un statūtsabiedrībās	13.9	38.2	14.3	41.3	12.3	39.0
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	22.5	61.8	20.3	58.7	19.2	61.0

Avots: ZM pēc CSP datiem

Saražotās cūkgaļas apjomi ir samazinājušies par 9%, valsts un statūtsabiedrībās ražošana samazinājusies par 13,9% un zemnieku, piemājas un personīgajās palīgsaimniecībās par 5,4%. 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, zemnieku, piemājas un personīgās saimniecības par 2,3% ir palielinājušas īpatsvaru ražošanas struktūrā.

3.14. tabula

Cūkgaļas bilance 1998. - 2000.gadā (tūkst. tonnas)

	1998.gads	1999.gads	2000.gads
Atlikums uz gada sākuma	4,50	0,90	0,50
Resursi			
Saražotā gaļa dzīvmasā	44,24	44,58	40,40
Saražotā gaļa kautmasā	36,37	34,65	31,54
Gaļas imports (t.sk. dzīvo lopu) kautmasā	8,38	9,99	6,80
Gaļas produktu imports (pārrēķinot gaļā)	0,70	0,30	0,23
Nenoteiktas izcelsmes gaļa	9,98	19,16	15,19
Kopā resursi (pārrēķinot gaļā)	59,93	65,00	54,26
Patēriņš			
Patērētā gaļa un gaļas produkti (pārrēķinot gaļā)	56,18	63,56	53,57
Gaļas eksports (t.sk. dzīvu lopu) kautmasā	0,70	0,30	0,23
Gaļas produktu eksports (pārrēķinot gaļā)	2,60	0,94	0,18
Kopā patērētā gaļa un tās produkti (pārrēķinot gaļā)	59,03	64,52	53,76
Atlikums uz gada beigām	0,90	0,48	0,50

Avots: ZM

Aptuveni 58,9 % no pašpatēriņa tiek nodrošināts ar pašmāju saražoto produkciju un aptuveni 12 % no visas cūkgaļas veido imports, kas 2000. gadā ir samazinājies.

Valsts atbalsts cūkkopības nozarei

Cūkkopībai kā vienai no prioritārajām lopkopības nozarēm 2000. gadā tika piešķirts atbalsts, lai stabilizētu cūkkopības nozari un nacionālās ciltsdarba programmas ietvaros uzlabotu cūku populācijas kvalitāti. Nozarei tika izmaksāti 8,8 % no kopējā lopkopībā izmaksājamo subsīdiju daudzuma.

Latvijā audzēto cūku selekcijas programmas realizēšanai pavisam tika maksātas subsīdijas 174 gadījumos, kas veido 1,1 % no kopējo gadījumu skaita lopkopībā, bet izmaksātā naudas summa ir 7,2 % no kopējā lopkopībā izmaksātā subsīdiju apjoma. 2000. gadā importēja 137 augstvērtīgus vaislas kuiļus par kopējo summu Ls 39 tūkst. Lai veicinātu kvalitatīvu kuiļu izmantošanu šķirņu ģenētiskā potenciāla uzlabošanai, 0,6 % no cūkkopībā izmaksātā subsīdiju apjoma tika maksātas subsīdijas par sertificētu kuili 3v un 2v sivēnmāšu selekcijas grupas apsēklošanai, kā arī par sertificētu kuili, kura bioproduktu izmanto 1v sivēnmāšu apsēklošanai, no kurām iegūst nobarojamās cūkas.

Sakarā iepriekšējo gadu pasaules krīzi, ko izraisīja ekonomiskā situācija Krievijā, cūkgaļas cenas ES sasniedza zemāko līmeni pēdējo 25 gadu laikā. Tas radīja negatīvu ietekmi uz cūkkopības nozari Latvijā. Nozares stabilizēšanai un tirgus sakārtošanai tika apstiprināta programma un piešķirts 1 miljons latu, lai veicinātu konkurētspējīgas produkcijas ražošanu vietējam tirgum. Subsīdijas tika izmaksātas tiešo maksājumu veidā cūkgaļas audzētājiem par katru pamatganāmpulkā esošu sivēnmāti Ls 17 mēnesī.

Pārraudzība tika veikta 16 šķirnes cūku audzēšanas saimniecībās, kuru pamatuzdevums bija nodrošināt augstu produktivitātes līmeni tīršķirnes ganāmpulkos, lai apgādātu cūkgaļu ražojošas saimniecības ar kvalitatīvu vaislas materiālu ātraudzīgu krustojumu ieguvei. Precīza vaislas dzīvnieku uzskaitē, datorizēta ganāmpulku pārraudzība, progresīvas vaislas cūku vērtēšanas metodes izmantošana, augstvērtīgu kuiļu izmantošana, sivēnmāšu mākslīgās apsēklošanas ieviešana, speķa biezuma un liesās gaļas īpatsvara noteikšana ar ultraskaņas aparāturu nodrošina iespēju sasniegt augstu produktivitātes līmeni.

Latvijā audzēto mātes šķirņu sivēnmāšu atražošanas spējas ir augstas. Sivēnmāšu auglība neatpaliek no Dānijā un Zviedrijā audzēto šķirņu sivēnmāšu rādītājiem. Zviedrijā Jorkšīras šķirnes sivēnmātēm dzimst 11,1 dzīvs sivēns metienā, Latvijā Jorkšīras šķirnes sivēnmātēm dzimst 11,2 dzīvi sivēni metienā. 2000. gada vaislas jauncūku testēšanas rezultāti rāda, ka jauncūku ātraudzība palielinājusies par 7,4%, bet speķa biezums samazinājies par 0,9mm salīdzinot ar 1999. gada rādītājiem.

2001. gadā lielāks valsts atbalsts tiek sniegts arī cūkgaļu ražojošām saimniecībām, maksājot subsīdijas ne tikai par 2001. gadā nopirktām jauncūkām un jaunkuiļiem, bet arī par 1999. un 2000. gadā iepirktiem dzīvniekiem.

KOPSAVLKUMS UN SECINĀJUMI

- Samazinājās cūku skaits kopējā ganāmpulkā.
- Saražotās cūkgaļas apjomi samazinājās par 9%.
- Ievērojami pieauga cūkgaļas iepirkuma apjoms, un arī cena.
- Lai stabilizētu cūkkopības nozari un nacionālās ciltsdarba programmas ietvaros uzlabotu cūku populācijas kvalitāti, nozarei tika izmaksāti 8,8 % no kopējā lopkopībā izmaksājamo subsīdiju daudzuma.

I. Šteinberga (Tel. – 7027462)

I. Grinberga (Tel. – 7027462)

3.4. Augļi un dārzeņi

Par lauksaimniecības nozarēm ar potenciālām iespējām ražošanas apjomu palielināšanā, konkurētspējīgas produkcijas ražošanā iekšējam un ārējam tirgum ir atzīta augļkopība un dārzenkopība.

Latvijā saražotās produkcijas daudzums neapmierina pieprasījumu pēc augļiem un dārzeņiem vietējā tirgū. Latvijā katru gadu vietējam patēriņam nepieciešamas apmēram 270 tūkst. t dārzeņu un apmēram 160 tūkst. t augļu un ogu. 2000.gadā saražoja 48,6 tūkst. tonnu augļu un ogu un 105,8 tūkst. tonnu dārzeņu.

Dārzeņu ražošana Latvijā turpina samazināties. 2000.gadā dārzeņu ražošanas apjomu kritums bija 18,7%. Taču turpina palielināties segtajās platībās izaudzēto dārzeņu īpatsvars. Ja 1999.gadā segtajās platībās izaudzēja 5,3% dārzeņu, tad 2000.gadā – 7,7%. Kopumā visu veidu siltumnīcās saražoto dārzeņu kopraža 2000.gadā ir palielinājusies par 17,8%, bet atklātajā laukā izaudzēto dārzeņu kopraža ir samazinājusies gandrīz par 20%.

3.15 .tabula

Dārzeņu ražošana visu veidu saimniecībās 1995. – 2000. gadā

	1995.g.	1996.g.	1997.g.	1998.g.	1999.g.	2000.g.
Atklātā lauka platība tūkst. ha	17.5	15.7	13.4	11.5	9.8	9.7
Kopraža tūkst. t	223.7	179.5	162.5	119.6	123.2	97.7
Ražība cnt/ha	122.0	108.0	114.0	99.1	125.8	100.8
Segtās platības ha	103.1	212.0	93.7	73.3	81.6	113.5
Kopraža tūkst. t	2.5	9.5	9.4	5.2	6.9	8.2
Ražība kg/m ²	2.4	4.5	10.0	7.1	8.5	7.2

Avots: CSP

Augļu un ogu dārzu platības salīdzinājumā ar 1999.gadu ir palielinājušās par 8%, augļu un ogu kopraža – par 7%.

3.16. tabula

Augļu un ogu ražošana visu veidu saimniecībās 1998. – 2000.gadā

	1998.g.	1999.g.	2000.g.
Platība tūkst. ha	12,7	12,3	12,4
<i>t.sk.</i> sēkleņi	9,1	8,9	8,1
kauleņi	2,1	1,7	9,0
ogulāji	1,5	1,7	1,9
Kopraža tūkst. t	28,1	45,5	48,6
<i>t.sk.</i> sēkleņi;	15,2	35,6	36,8
kauleņi;	3,9	3,3	3,5
ogulāji	9,0	6,6	8,1
Ražība cnt/ha	22,2	37,0	39,3
<i>t.sk.</i> sēkleņi;	18,4	27,6	25,1
kauleņi;	19,0	19,4	23,8
ogulāji	47,0	33,0	36,2

Avots: CSP

2000.gadā segtajām platībām un intensīva tipa ilggadīgo stādījumu platību ierīkošanai tika noteikts valsts atbalsts, tāpēc šīm platībām ir tendence palielināties.

Kopš 1996.gada valsts atbalsts augļu un dārzeņu ražošanas attīstībai tiek piešķirts saskaņā ar ikgadēju Zemkopības ministrijas rīkojumu "Par valsts atbalstu Eiropas Savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai" šādiem ieguldījumiem:

- produktīvu ilggadīgo stādījumu ierīkošanai;
- dārzeņu audzēšanai segtajās platībās;
- augļu, ogu un dārzeņu produktu tirgus attīstīšana.

2000.gadā par ilggadīgo stādījumu ierīkošanu izmaksātas subsīdijas Ls 655928 apmērā. Subsīdētā platība bija 642 ha.

2000.gadā dārzeņiem segtajās platībās subsīdijās izmaksāti Ls 153,56 tūkst., kas ir par Ls 3,5 tūkst. vairāk nekā bija paredzēts. 2000.gadā bija subsīdēti 38,39 ha, 1999.gadā - 33,76ha un izmaksātas subsīdijas Ls 135 tūkst.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā saražotās produkcijas daudzums neapmierina pieprasījumu pēc augļiem un dārzeņiem vietējā tirgū.
- Dārzeņu ražošana Latvijā turpina samazināties. 2000.gadā dārzeņu ražošanas apjomu kritums ir 18,7%.
- Augļu un ogu kopražā 2000.gadā pieaugusi par 6,8%, tomēr joprojām pieprasījums pārsniedz piedāvājumu.
- Turpina palielināties segtajās platībās izaudzēto dārzeņu īpatsvars.

Ražošanas rādītāju paaugstināšanai ir nepieciešams turpināt valsts atbalstu ilggadīgo stādījumu ierīkošanā, kā arī noteikt valsts atbalstu segtajās platībās un atklātā laukā audzētiem dārzeņiem.

V. Turuka (Tel.- 7027313)

3.5. Cukurbietes un cukurs

Lai stabilizētu situāciju cukura ražošanas nozarē un radītu stabilitāti cukurbiešu audzētājiem atbilstoši Eiropas Savienības prasībām, 2000.gadā atbilstoši MK noteikumiem Nr.76 "Cukura ražošanas kvotu veidi un to piešķiršanas kārtība" un 2000.gada 23.februāra MK rīkojumam Nr.93 "Par cukura ražošanas kvotu 2000.gadam", tika ieviesta valsts noteikta cukura ražošanas A kvota – 60 tūkst.t cukura, no tā:

- a/s "Jelgavas cukurfabrikai" – 38 tūkst.t cukura ,
- a/s "Liepājas cukurfabrikai" – 22 tūkst.t cukura.

Atbilstoši MK noteikumiem Nr.75 "Cukurbiešu piegādes apjomu noteikšanas kārtība cukurbiešu audzētājiem 2000.gadam" un 2000. gada 03.marta ZM rīkojumam Nr.78 "Par cukura ražošanas kvotu un cukurbiešu piegādes apjomu noteikšanu" zemniekiem tika noteikti cukurbiešu piegādes apjomi.

Jāatzīmē, ka cukurbiešu audzēšana 2000. gadā bija viena no rentablākajām lauksaimniecības nozarēm. Cukurbiešu audzētājiem tika radīta stabilāka situācija, garantējot samaksu par noteiktu cukurbiešu apjomu.

3.17. tabula

Cukura ražošanas un patēriņa 1999. – 2000.gada bilance tūkst. tonnas

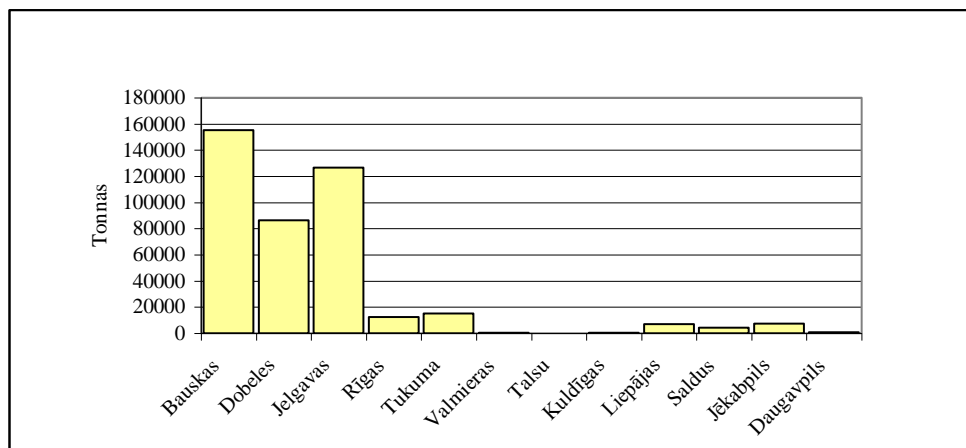
Nr. p. k.	Rādītāji	1999.g.	2000.g.	2001.g. prognoze
1.	Cukura atlikums uz 1.janvāri	55,6	56,4	47,8
2.	No cukurbietēm saražotais cukurs kalendārā gadā t. sk.:	66,5	62,8	64
2.1.	A kvotas cukurs, kas saražots no cukurbietēm	X	62,8	60
2.2.	A kvotas cukurs, kas saražots no jēlcukura	X	0	0
2.3.	B kvotas cukurs	X	0	4
2.4.	Virskvotas cukurs	X	0	0
3.	Cukura imports (specifiskām vajadzībām)*	0,05	0,4	0,5
4.	Kopējie cukura resursi	122,2	119,6	112,3
5.	Vietējo cukurfabriku cukura realizācija (patēriņš)	65,8	59,7	64,8
6.	Cukura eksports	0	12,1	0
7.	Cukura atlikums uz 31.decembri	56,4	47,8	47,5

Avots: Lauku atbalsta dienests

Piezīmes: * cukurs, kas atbilst papildus kvalitātes prasībām medikamentu un atsevišķu liķieru-degviņu izstrādājumu ražošanas specifikai, kā arī sortimentālais cukurs ar aromātiskām un krāsojošām piedevām, rafinētais un kubētais cukurs, pūdercukurs, cukurs mazos fasējumos, ātri šķīstošs bez blakus nogulsniem un smalkais cukurs ar iespēju precīzi dozēt speciālos kafijas automātos.

2000.gadā cukura realizācija no cukurfabrikām salīdzinājumā ar 1999.gadu samazinājās par 9,3% (3.17. tabula), kaut gan gada vidējā cukura realizācijas cena, saskaņā ar cukurfabriku datiem, bija zemāka nekā iepriekšējos gados. Cukura cenu kritumu sekmēja lielie cukura uzkrājumi cukurfabriku noliktavās un uzņēmumu savstarpējā konkurence.

2000.gadā zemniekiem valsts noteiktie cukurbiešu piegādes apjomi pa rajoniem atainoti 3.13. attēlā.

Avots: ZM

3.13. attēls. Cukurbiešu piegādes apjomu sadalījums 2000.gadā tonnās

Lai atbrīvotos no cukura pārprodukcijas, 06.04.2000. tika izdots ZM rīkojums Nr.127 par 1999.gadā valstī saražotā cukura realizāciju, kurā pārtikas ražošanas uzņēmumi varēja iegādāties cukuru par Ls 60 par tonnu lētāk. Šādi tika realizētas 6.7 tūkst t cukura un no subsīdiju līdzekļiem iztērēti Ls 400 tūkst.

2000.gadā, lai stabilizētu stāvokli cukura ražošanas nozarē un atrisinātu problēmas ar cukurfabriku nespēju sagatavoties cukurbiešu pārstrādes sezonai, ko radīja cukura uzkrājumi fabriku noliktavās, tika realizēts cukura intervences mehānisms, pielietojot cukura privāto uzglabāšanu (08.08.2000. MK noteikumi Nr.268 "Noteikumi par tirgus intervenci cukura ražošanas nozarē 2000.gadā"). Šim mērķim izlietoja Ls 1 262 961,68 no valsts subsīdiju līdzekļiem un atslogoja Latvijas tirgu no 12 060 t cukura. Rezultātā cukurfabrikas varēja laicīgi norēķināties ar cukurbiešu audzētājiem par 1999.gadā piegādātajām cukurbietēm un veiksmīgi sagatavoties jaunajai cukurbiešu pārstrādes sezonai.

2000.gadā veģetācijas periods cukurbiešu augšanai bija ļoti labvēlīgs. Sausais un saulainas rudens periods sekmēja augstu cukura satura iznākumu saknēs (3.18. tabula), taču mitruma trūkums augsnē bija par iemeslu cukurbiešu lūšanai novākšana laikā. Līdz ar to daļa izaugušās ražas palika uz lauka un precīzi aprēķinātā un noteiktā valsts cukura ražošanas A kvota netika izpildīta. Kvotes neizpilde sastādīja 3%. Tādēļ, lai izslēgtu klimatisko apstākļu negatīvo ietekmi uz cukura ražošanas A kvotas izpildi, 2001.gadā ir noteikta cukura ražošanas B kvota, kuras uzdevums ir nodrošināt A kvotas izpildi.

3.18. tabula

Cukurbiešu ražošanas rādītāji

Gads	Sējumu platība tūkst. ha	Pārstrādei iepirkas cukurbietes		Cukura raža t/ha	Cukura saturs cukurbietēs pieņemšanas %
		tūkst. t	t/ha		
1998.	16	556	34,7	5,8	16,5
1999.	15	459	30,6	5,1	16,54
2000.	13	392	29,7	4,4	16,87

Avots: Cukurfabriku datu apkopojums

Pēc Centrālās Statistikas pārvaldes datiem 2000.gadā cukurbiešu sējumu platība visu sējumu struktūrā bija 1,5%.

Pēc cukurfabriku sniegtajiem datiem šajā gadā 661 zemnieks noslēdza līgumu par cukurbiešu piegādi pārstrādei. Vidēji viena līguma ietilpība bija 680 tonnas un vidēji vienā saimniecībā audzēja 20 ha cukurbietes.

3.19. tabula

Cukurbiešu pārstrādes un cukurbiešu cukura ražošanas rādītāji 2000.gadā

Cukurfabrika	Iepirkas cukurbietes tūkst./t	Saražots cukurs tūkst. t	Cukurbiešu pārstrāde diennaktī t		Pārstrādes sezonas ilgums dienas		Noslēgti līgumi par cukurbiešu iepirkšanu 2001.gadā
			1999.	2000.	1999.	2000.	
Jelgavas	251,9	37,2	2293	2389	126	104	294,7
Liepājas	140,0	20,9	1634	1715	106	89	179,2
Kopā	391,9	58,1	3927	4104	116	97	473,9

Avots: Cukurfabriku datu apkopojums

Šā gada cukurbiešu pārstrādes sezonā strādāja divas cukurfabrikas un pārstrādāja visas cukurbietes vidēji 97 dienās (3.19. tabula). Siltais cukurbiešu uzglabāšanas periods veicināja sakņu bojāšanos, bet augstais cukura saturs bietēs neradīja lielus cukura zudumus pārstrādes sezonas beigās.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2000. gadā cukurbiešu audzēšana bija viena no rentablākajām lauksaimniecības nozarēm. Cukurbiešu audzētājiem tika radīta stabilāka situācija, garantēta samaksa par noteiktu cukurbiešu apjomu.
- 2000.gadā abi cukura ražošanas uzņēmumi ir strādājuši ar peļņu un daļu no tās paredz ieguldīt fabriku modernizācijā un jaudu kāpināšanā.
- Lai nodrošinātu informāciju cukura tirgus analīzei un bilances sastādīšanai, 2000.gada 19.decembrī apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr.442 "Noteikumi par cukura tirgus analīzei un bilances sastādīšanai nepieciešamās informācijas iesniegšanas kārtību un saturu", kas atbilst Eiropas Savienības prasībām.
- 2000.gadā tika iesniegts Latvijas pozīcijas dokuments Eiropas Savienībā, kurā cukura ražošanai pieprasītas 100 tūkst. t A un 10 tūkst. t B kvotas. Lai sasniegtu šādu kvantitatīvu mērķi, cukurbiešu audzēšanas apjomi būtu jāpalielina par 300 tūkst. t gadā un attiecīgi pārstrādes jaudas par 3 tūkst. t diennaktī. Lai Latvija spētu patērēt šādu cukura daudzumu, būtu nepieciešams sakārtot cukura iekšējo tirgu un veicināt valsts ekonomisko attīstību.

A. Vējkrīgere (Tel. – 7027258)

3.6. Kartupeļi

Kopš 1992.gada kartupeļu platības ar katru gadu pakāpeniski samazinājās. 2000.gads kartupeļu nozarē ir nozīmīgs ar to, ka šī tendence ir apturēta. Ražība, salīdzinot ar 1999.gadu, ir samazinājusies. To ietekmējušas 2000.gada pavasara vēlās stiprās salnas (atsevišķos rajonos līdz pat -5° C), tam sekojošais sausums, kas ietekmēja kartupeļu stādījumu sadīgšanu un attīstību, kā arī pārmērīgie nokrišņi vasaras beigās, kas daudzām saimniecībām radīja sarežģījumus kartupeļu novākšanā.

3.20. tabula

Ražošanas rādītāji 1998.- 2000.gadā

Gads	Platība, tūkst. ha	Kopražā, tūkst.t	Ražība, cnt/ ha
1998.	58,8	694,1	118
1999.	50,1	795,5	159
2000.	51,3	747,1	146

Avots: CSP

Rajonu griezumā visaugstākā ražība ir sasniegta Limbažu, Bauskas un Saldus rajonā, iegūstot attiecīgi 193, 175 un 174cnt/ha, bet vislielākās kartupeļu kopražas – Bauskas, Rīgas un Daugavpils rajona (attiecīgi – 62,4; 49,8 un 45,8 tūkst.t kartupeļu).

3.21. tabula

Saimniecību grupējums pēc kartupeļu ražības 1998.- 2000.gadā

Ražība cnt/ha	Saimniecību skaits ar kartupeļu stādījumiem %		
	1998. gads	1999. gads	2000.gads
līdz 100	54,3	29,1	35,8
101-200	38,6	56,6	48,8
virs 200	7,1	14,3	15,4

Avots: CSP

Positīvā tendence, kas iezīmējās 1999.gadā saimniecību grupējumā pēc kartupeļu ražības, ir saglabājusies arī 2000.gadā. 15,4% saimniecību, kurās ražība ir virs 200cnt/ha, nosacīti varētu uzskatīt par specializētām kartupeļu audzēšanas saimniecībām.

3.22. tabula

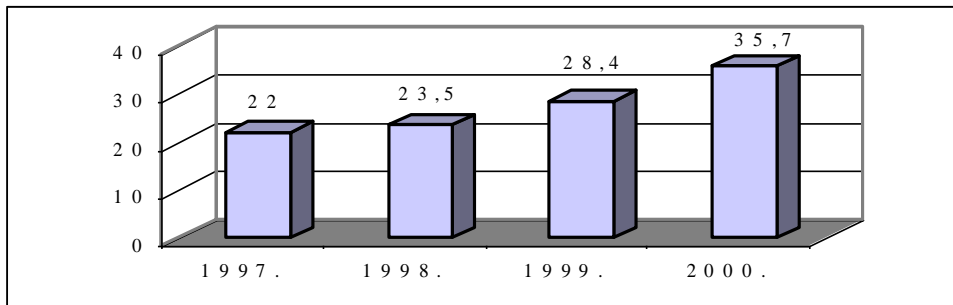
Kartupeļu ražošanas un patēriņa bilance tūkst. tonnas

Rādītājs	1999. g.	2000. g.
Atlikums gada sākumā	438,9	491,3
Ražoti kartupeļi	795,5	747,1
Kartupeļu imports	16,1	2
Resursi kopā	1250,5	1240,4
Kartupeļu patēriņš iekšējā tirgū	759,0	762,8
no tā pārtikai	322,4	329,5
no tā patērēts sēklai	182,3	186,7
no tā patērēts lopbarībai	217,3	205,6
Pārējais izlietojums un zudumi	37,0	41,0
Kartupeļu eksports	0,2	2,9
Kopā patērēts	759,2	765,7
Atlikums gada beigās	491,3	474,7

Avots: LAD

Kā redzams pēc ražošanas un patēriņa bilances, kartupeļu patēriņš 2000.gadā pārsniedzis saražoto kartupeļu daudzumu. Pēc atlikuma gada beigās un kartupeļu patēriņa var prognozēt, ka tirgus ar kartupeļiem līdz jaunajai ražai tiks nodrošināts un kartupeļu cena būtiski nemainīsies.

No kopējā iekšējā tirgus patēriņa pārtikai 2000.gadā tika patērētas 329,5 tūkst. tonnas 43,2 %.

Avots: LAD

3.14. attēls. Pārstrādāto kartupeļu apjoms 1997. - 2000.gadā

Kā redzams 3.14. attēlā, kartupeļu pārstrādes nozarē 2000.gadā pārstrādāto kartupeļu apjoms ir pieaudzis par 26%, salīdzinot ar 1999.gadu. Būtiski ir palielinājusies kartupeļu pārstrāde cietei – 1999.gadā tika pārstrādāti 20,8tūkst.t, bet 2000.gadā – 29,7tūkst.t kartupeļu.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Pozitīvā tendence, kas iezīmējās 1999.gadā saimniecību grupējumā pēc kartupeļu ražības, ir saglabājusies arī 2000.gadā.
- Galvenie uzdevumi kartupeļu nozarē tuvākajos gados - turpināt attīstīt specializētas kartupeļu ražošanas saimniecības, izveidot konkurētspējīgu galda kartupeļu tirgu, ieskaitot kartupeļu sagatavošanu pārdošanai, un pārdošanas organizēšanu, un turpināt palielināt kartupeļu pārstrādi.
- Kartupeļu patēriņš 2000.gadā pārsniedza saražoto kartupeļu daudzumu.

I. Ozoliņa (Tel. – 7027258)

3.7. Eļļas augi

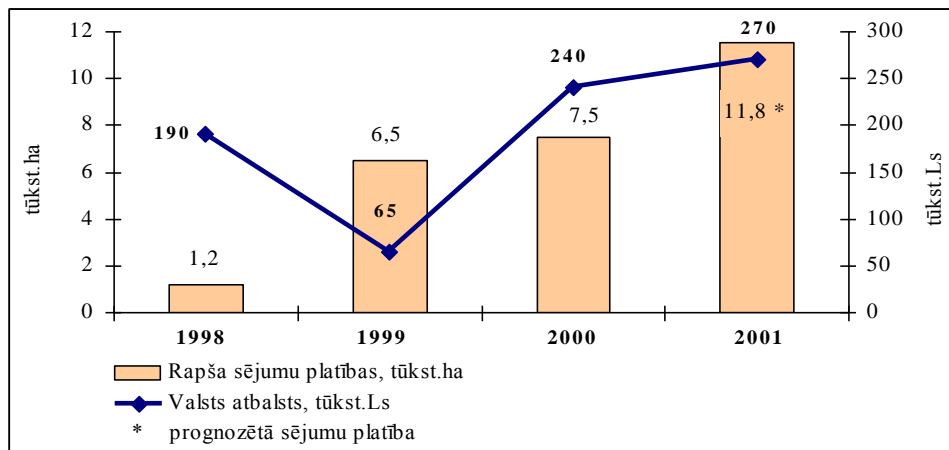
Rapsis

Straujš rapša platību pieaugums bija vērojams 1999.gadā, kad tās sasniedza 6500 tūkst. ha, 1998.gada rapša platības pārsniedzot vairāk nekā piecas reizes. (3.15.attēls). 2000.gadā šī kultūrauga sējplatības pieauga vēl par 1000 ha, sasniedzot 7500 ha.

Rapša strauju iekļaušanu augsekā noteikuši šādi faktori:

- rapša audzēšana ir nozīmīga graudaugu specializācijas saimniecībām, kas var regulēt augseku un palielināt graudaugu ražību bez būtiskiem papildus ieguldījumiem;
- rapša audzēšana samazina spriedzi labības tirgū, jo rapša sēklas brīvi iespējams pārdot pasaules tirgū neierobežotos apjomos;
- valsts atbalsta programma;
- pieaug pieprasījums pēc rapša pārstrādes blakusprodukta – rapšu spraukumiem - kā pēc augstvērtīgas lopbarības piedevas;
- zināšanu līmeņa paaugstināšanās un plašas informācijas pieejamība par rapša audzēšanu.

Latvijā kopumā ar rapša audzēšanu nodarbojas 159 saimniecības, kuras ir pretendējušas uz subsīdiju saņemšanu un no kurām 1/3 atrodas Zemgales reģionā. Vidējā sējumu platība vienā saimniecībā ir 47 ha.

Avots: ZM

3.15. attēls. Rapša sējumu platības un valsts atbalsta dinamika 1998.- 2001.gadā Latvijā

Palielinoties rapša sējumu platībām, proporcionāli palielinās arī tā kopražas. 2000.gadā rapša sēklu vidējo ražību, kā arī to kopražu negatīvi ietekmēja nelabvēlīgie agroklimatiskie apstākļi pavasarī, kad cieta gan ziemas, gan vasaras rapša sējumi. Lielākā daļa sarāžoto rapša sēklu tiek eksportētas. Liepājas eļļas ekstrakcijas rūpnīcā 2000.gadā pārstrādātas 16 257 t rapša sēklu (gan Latvijā audzētas, gan importētas), kā arī Latvijas nelielajās eļļas spiestuvēs - apmēram 1000 t.

3.23. tabula

Rapša ražošanas rādītāji 1998.- 2001.gadā

Rādītāji	1998.gads	1999.gads	2000.gads	2001.gads (prognoze)
Sējumu platība ha	1191	6594	7521	11800
Ražība t/ha	1,7	1,8	1,5	1,7
Kopražs t	2000	8440	11700	17000

Avots: ZM, CSP

Eļļas lini

Eļļas linu sējplatības pa gadiem nav būtiski mainījušās, neliels pieaugums vērojams, sākot ar 2000.gadu, kad lini tika iekļauti valsts atbalsta programmā un eļļas liniem paredzētas subsīdijas 20 Ls/ha apmērā. 2000.gadā eļļas linu platības, par kurām tika samaksātas subsīdijas, sasniedza 239 ha.

Eļļas linu ražošanas rādītāji 1998.- 2000.gadā

Rādītāji	1998.gads	1999.gads	2000.gads
Sējumu platība ha	220	200	300
Ražība t/ha	0,3	0,29	0,32
Kopražā t	66	58	96

Avots: ZM, CSP

Valsts atbalsta politika eļļas augu audzēšanai salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem ir nedaudz mainījies – ja 1999. un 2000.gadā minimālajai eļļas augu platībai bija jābūt vismaz 3 ha, tad 2001.gadā minimālajai sējumu kopplatībai ir jābūt 10 ha, bet šajā platībā var tikt iekļauti gan graudaugi, gan proteīnaugi, gan eļļas augi. Subsīdijas ir paredzētas arī netiešo maksājumu veidā – daļējai kredītprocenu dzēšanai 6% apmērā uzņēmumiem, kas iepirks eļļas augu sēklas.

2001.gadā eļļas augu audzēšanas atbalstam no valsts subsīdiju programmas ir paredzēti Ls tūkst. 270.

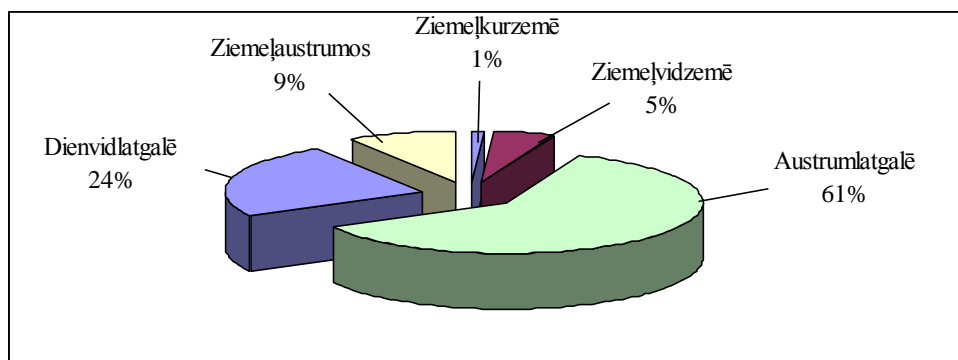
KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2000.gadā rapša sējplatība sasniedza 7500 ha;
- Latvijā ar rapša audzēšanu nodarbojas 159 saimniecības;
- Eļļas linu platības, par kurām tika samaksātas subsīdijas, sasniedza 239 ha;
- 2001.gadā eļļas augu audzēšanas atbalstam paredzēti Ls 270 tūkst.

G. Zivarte (Tel. – 7027313)

3.8. Lini

2000.gadā linkopības nozarē sējumu platību ziņā nav vērojamas būtiskas izmaiņas. Šī nozare ir Latgales reģiona lauksaimnieku specializācija.

Avots: LAD

3.16. attēls. Linu sējumu platību struktūra pa reģioniem 2000.gadā %

2000.gadā linu sējumu platības samazinājās par 13% salīdzinājumā ar 1999.gadu, bet 2,5 reizes palielinājās linu stiebrņu kopražas ievākums, kas pārdots linu pirmapstrādes uzņēmumiem (3.25. tabula).

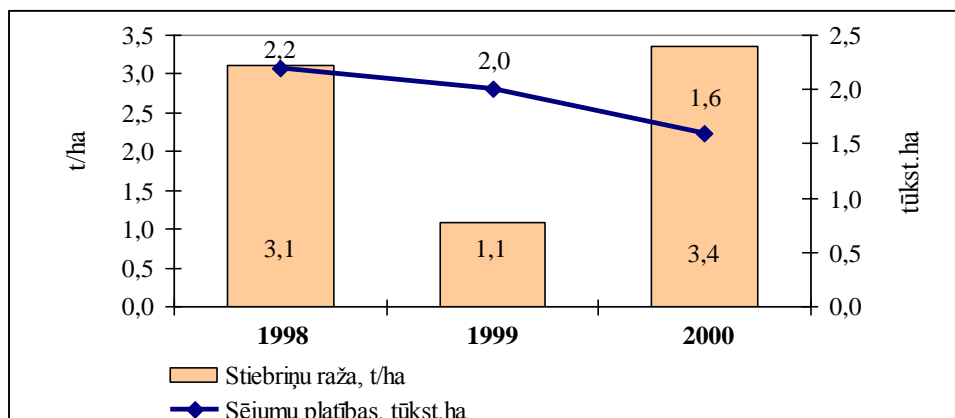
3.25. tabula

Linu ražošanas rādītāji 2000.gadā

Pārvaldes	Apsētā linu platība ha	Novāktā linu platība ha	Pārdoti linu stiebrņi t	t.sk. kvalitāte Nr.1	t.sk. kvalitāte Nr.1,25
Austrumlatgales	968	953	3409,1	480	2929,1
Dienvidlatgales	376	376	1194,9	49,8	1145,1
Ziemeļaustrumu	145	30	44,2	37,7	6,5
Ziemeļkurzemes	10	-	-	-	-
Ziemeļvidzemes	81,5	78,5	168,5	127,01	41,49
Kopā	1580,5	1437,5	4816,7	694,51	4122,19

Avots: LAD

Ražības pieaugumu no viena hektāra (2000.gadā – 3,35 t/ha linu stiebrņi) sekmēja labvēlīgi klimatiskie apstākļi veģetācijas periodā un, iespējams, arī zemnieku uzkrātā linu audzēšanas pieredze, specializētu linu audzēšanas saimniecību veidošanās. Tomēr pārāk sausā rudens dēļ aizkavējās linu tilināšanās process un zuda šķiedras kvalitāte. Ar linu audzēšanu šajā gadā nodarbojās 72 saimniecības un vidēji vienā saimniecībā linus audzēja 22 ha platībā.

Avots: LAD

3.17. attēls. Linu sējumu platības un stiebrņu ražas dinamika Latvijā 1998.- 2000.gadā

2000.gadā linu audzētājiem subsīdijās tika paredzēti Ls 220 tūkst., bet reāli šī summa tika pārsniegta par 10%, samaksājot Ls 243 tūkst., un vidēji katrā linu audzētāju saimniecībā tika samaksāti Ls 3,4 tūkst. (3.26.tabula).

Zemnieki saņēma subsīdijas, pārrēķinot uz vienu linu sējumu hektāru, 154 Ls/ha un par vienu tonnu linu stiebrņu – Ls 50,5. Pirmapstrādes uzņēmumi vidēji par vienu tonnu linu stiebrņu maksāja Ls 20.

2001.gadā linu audzētājiem ir paredzētas subsīdijas Ls 220 tūkst. apmērā, maksājot Ls 40 par katru sējuma hektāru un Ls 60 vai Ls 50 par katru pirmapstrādes uzņēmumam nodoto tonnu linu stiebrņu atkarībā no kvalitātes. Pirmo gadu subsīdiju nolikumā ir iestrādāts

linu stiebrīņu ražības kritērijs, lai varētu pretendēt uz subsīdijām. 2001.gadā tas ir noteikts ne mazāk kā 2,0 t/ha.

3.26. tabula

2000.gadā pieteiktās un 2000/2001.gadā izmaksātās valsts subsīdijas par liniem

Reģioni	Izmaksātās subsīdijas par platību Ls	Pieteiktā subsīdija Ls	Izmaksātā subsīdija par stiebrīņiem Ls	Pavisam izmaksāts Ls
Austrumlatgales	38720,00	174632,00	122242,4	160962,4
Dienvidlatgales	15040,00	73971,00	51779,7	66819,7
Ziemeļaustrumu	5800,00	2275,00	1592,5	7392,5
Ziemeļkurzemes	400,00	-	-	-
Ziemeļvidzemes	3260,00	6877,40	4814,18	8074,18
Kopā	63220,00	257755,40	180428,78	243248,78

Avots: LAD

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Linu sējumu platība samazinājās par 13%.
- Pieaugusi ražība no viena hektāra.
- 2000.gadā subsīdijās izlietoti Ls 243 tūkst.
- 2001.gadā subsīdijām paredzēti Ls 220 tūkst.

Lai linu audzēšana valstī kļūtu par rentablu nozari, būtu nepieciešams linu audzētājiem kļūt arī par linu pirmapstrādātājiem, iegūstot par savu produkciju augstāku samaksu. Lai iegūtu jaunu tehnoloģiju pieredzi un apmācītu pašmāju linu audzētājus, plašs darba lauks paveras Linu asociācijai.

A. Vējkrīgere (Tel. – 7027258)

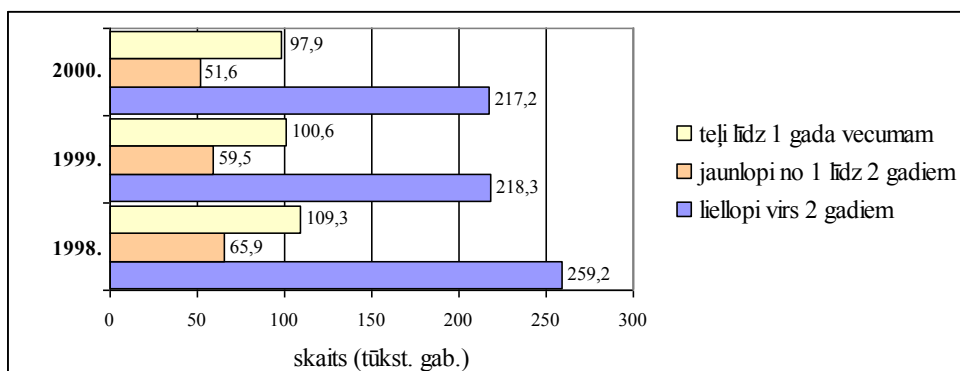
3.9. Liellopu gaļas ražošana

Ražošanas attīstība

Latvijā ir priekšnosacījumi liellopu nozares attīstībai, jo ir piemērotas ganību platības, darbaspēka resursi un piemērotas gaļas liellopu šķirnes. Ražotāju uzdevums būtu attīstīt un palielināt gaļas šķirnes un gaļas šķirnes krustojumu ar “Latvijas Brūnās” šķirnes liellopiem.

Liellopu skaits 2000.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājies: liellopi virs 2 gadiem - par 0,5%, jaunlopi - par 13,3% un teļi līdz 1 gada vecumam - par 2,7%.

Sadalījumā pa vecuma grupām vislielākais īpatsvars – 59,2 % ir liellopiem vecumā virs 2 gadiem, jaunlopi no 1 līdz 2 gadiem ir tikai 14,1 %. Analizējot datus, varam secināt, ka tuvākā nākotnē jaunlopu skaits nespēs kompensēt nokauto liellopu skaitu, jo sadalījums pēc vecuma nav proporcionāls, līdz ar to liellopu kopējais skaits turpinās samazināties.

Avots: CSP

3.18. attēls. Liellopu skaits pa vecuma grupām 1998.- 2000.gadā.

2000.gadā ir palielinājies liellopu skaits mazajās saimniecībās, bet samazinājies ir lielo saimniecību skaits, kurās atrodas 200 un vairāk liellopu.

3.27. tabula

Visu veidu saimniecību sadalījums pēc liellopu skaita saimniecībā

Liellopu skaits saimniecībās	Saimniecību skaits			2000./1999.	
	1998	1999	2000	+/-	%
1-2	57717	40468	45265	+ 4797	111.9
3-49	57987	38194	39252	+ 1058	102.8
50-199	158	249	297	+ 48	119.8
200 un vairāk	147	122	94	- 28	77.0
Kopā	116009	79033	84908	+5875	107.4

Avots: CSP

Saimniecību struktūra vēl joprojām ir sadrumstalota, aptuveni 53 % saimniecību liellopu skaits ir no 1 līdz 2. Tas dod pamatu pieņēmumam, ka nozarē ražošanas resursi joprojām netiek izmantoti pietiekami efektīvi. Palielinās vidējo saimniecību skaits, kurās ir no 50 līdz 199 liellopiem, ko var minēt kā pozitīvu apstākli komerciālās ražošanas attīstībai.

Salīdzinot 2000.gadu ar 1999.gadu, liellopu gaļas ražošana (kautmasā) ir palielinājusies par 6,3%. Gaļas patēriņš ir samazinājies par 23%.

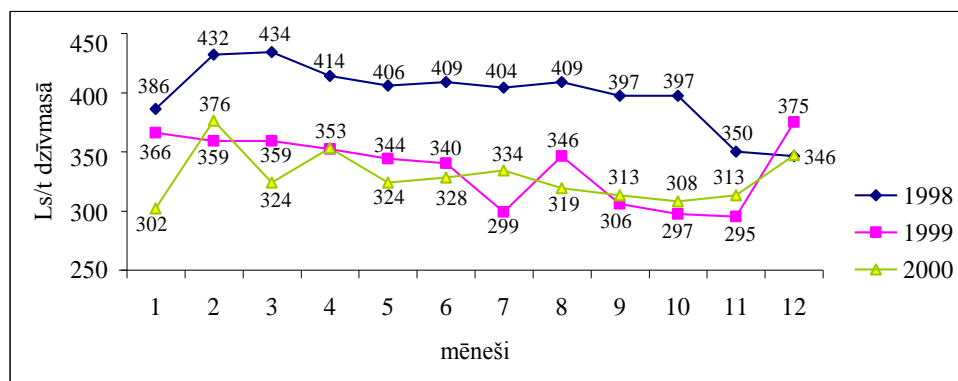
3.28. tabula

Liellopu bilance 1998.- 2000.gadā tūkst. tonnas

	1998.gads	1999.gads	2000.gads
Atlikums uz gada sākuma	1,20	0,30	0,30
Resursi			
Saražotās gaļa dzīvmasā	40,88	38,00	40,42
Saražotā gaļa kautmasā	25,92	20,52	21,82
Gaļas imports (t.sk. dzīvo lopu) kautmasā	3,19	1,62	5,08
Gaļas produktu imports (pārrēķinot gaļā)	0,50	0,25	0,29
Nenoteiktas izcelsmes gaļa	1,40	14,01	0,60
Kopā resursi (pārrēķinot gaļā)	32,21	36,70	28,09
Patēriņš			
Patērētā gaļa un gaļas produkti (pārrēķinot gaļā)	29,80	35,57	27,40
Gaļas eksports (t.sk. dzīvu lopu) kautmasā	0,15	0,01	0,01
Gaļas produktu eksports (pārrēķinot gaļā)	1,96	0,52	0,38
Kopā patērētā gaļa un tās produkti (pārrēķinot gaļā)	31,91	36,10	27,79
Atlikums uz gada beigām	0,30	0,30	0,30

Avots: ZM

Pārnadžu dzīvnieku saslimšanas ar govju sūkņveida encefalopātiju (GSE) un mutes un nagu sērgas izplatība Eiropā ir arī Latvijas tirgus izmaiņu iemesls. Pieprasījums pēc liellopu gaļas nav samazinājies, taču būtiski ir samazinājusies iespēja šo gaļu importēt, jo Valsts veterinārais dienests ir noteicis aizliegumu ievest gaļu un tās produktus no 13 Eiropas valstīm. Tas ietekmējis liellopu gaļas cenu, kura kļuva izdevīgāka ražotājiem.

Avots: CSP

3.19. attēls. Liellopu gaļas cenas

2000.gada pēdējos divos mēnešos liellopu gaļas cenas palielinājās. Var prognozēt, ka arī turpmākajā laikā liellopu gaļas cenas vietējā tirgū pakāpeniski pieaugs. Tomēr 2000.gadā liellopu gaļas iepirkuma cenas bija vidēji par 1 % mazākas nekā 1999.gadā tādā pašā periodā.

3.29. tabula

Liellopu gaļas ražošana pa saimniecību veidiem (tūkst.t. kautmasā)

	1998.gads		1999.gads		2000.gads	
	tūkst. tonnas	%	tūkst. tonnas	%	tūkst. tonnas	%
Visu veidu saimniecības	25.8	100	20.5	100	22.3	100
Valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās	7.2	27.9	6.05	29.5	3.8	17.0
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	18.7	72.1	16.5	70.5	18.6	83.0

Avots: ZM pēc CSP datiem

3.29. tabulā redzams, ka gaļas ražošana par 12,5% samazinājusies valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās, bet palielinājusies zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās.

Atbalsts kvalitatīvas liellopu gaļas ražošanas attīstībai

Subsīdiju mērķis ir palielināt pašražotās kvalitatīvās liellopu gaļas īpatsvaru tirgū un liellopu gaļas ražošanas kā patstāvīgas nozares attīstības veicināšanu.

2000. gadā izskatīja 16074 subsīdiju gadījumus lopkopībā, no kuriem 3445 gadījumi attiecas uz liellopu gaļas ražošanas attīstību. Tas veidoja 2,1 % no visām lopkopībai izsniegtajām subsīdijām.

Liellopu gaļas ražošanas veicināšanai izmaksāja Ls 642839, jeb 11,6% no lopkopības nozarei izmaksātās summas.

Vienreizēju piemaksu saņēma dzīvnieku īpašnieki, kuri audzēja specializēto gaļas šķirņu liellopus:

- par atnesušos govus – Ls 50;
- par savā ganāmpulkā ataudzēto vaislas teli, kas jaunāka par 12 mēn. – Ls 100;
- par gaļai realizētiem ekstra un I klases jaunlopiem (3.30. tabula)

3.30. tabula

Subsīdijas jaunlopu audzētājiem 2000.gadā, LVL

Dzīvmasa ieskaite svarā kg	Specializēto gaļas šķirņu lopiem Ls	Krustojumiem ar specializētajām gaļas šķirnēm Ls	Pārējiem jaunlopiem (ja ganāmpulkā ir vismaz 100 dažāda vecuma jaunlopi nobarošanai) Ls
401 – 465	100	70	40
Virs 465	130	90	55

Avots: LAD

Subsīdijas jaunlopu audzētāji saņēma pie šādiem nosacījumiem:

- ja realizējot jaunlopu dzīvmasa nav mazāka par 401 kg ieskaite svarā;
- ja jaunlopi nokauti sertificētā kautuvē un par to realizāciju izdota stingrās uzskaites pavadzīme – rēķins vai kvīts, kurā papildus esošajiem datiem obligāti norādīts

jaunlopa identitātes numurs, šķirne, dzīvmasa (kg) ieskaites svarā katram dzīvniekam atsevišķi, barojuma klase.

Visvairāk subsīdiju tika izmaksāts par realizētiem specializēto gaļas šķirņu lopiem un krustojumiem ar specializētajām gaļas šķirnēm – Ls 457570, jeb 71,2 % no visas iesniegtās atbalsta summas .

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā ir priekšnosacījumi liellopu nozares attīstībai, jo ir piemērotas ganību platības, darbaspēka resursi un piemērotas gaļas liellopu šķirnes.
- Liellopu skaits 2000.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir samazinājies.
- Sadalījumā pa vecuma grupām vislielākais īpatsvars 59,2 % ir liellopi vecumā virs 2 gadiem, jauno no 1 līdz 2 gadiem ir tikai 14,1 %.
- 2000.gadā ir palielinājies liellopu skaits mazajās saimniecībās, bet samazinājies ir liellopu saimniecību skaits, kurās atrodas 200 un vairāk liellopu.
- 2000.gada pēdējos divos mēnešos liellopu gaļas cenas palielinājās. Var prognozēt, ka arī turpmākajā laikā liellopu gaļas cenas vietējā tirgū pakāpeniski pieaugs.
- Liellopu gaļas ražošanas veicināšanai izmaksāja Ls 642839 jeb 11,6% no lopkopības nozarei izmaksātās summas.

D. Rungulis (Tel. – 7027461)

3.10. Olu un putnu gaļas ražošana

Mājputnu audzēšanai Latvijā ir senas tradīcijas, un mājputni tiek turēti gandrīz katrā zemnieku saimniecībā, tomēr lielākā putnu koncentrācija ir lielajās ražotnēs, kuras nodarbojas ar intensīvu olu un putnu gaļas ražošanu.

3.31. tabula

Mājputnu skaits 1998.- 2000.gadā tūkstošos

	1998.	1999.	2000.	2000/1999, %
Mājputnu kopējais skaits	3208,8	3236,9	3104,6	95,9
t.sk. valsts un statūtsabiedrībās	2280,4	2400,3	2203,0	91,8
zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	928,4	836,6	901,6	107,8
t.sk. zemnieku saimniecībās	275,7	277,1	261,9	94,5

Avots: CSP

Mājputnu skaits kopumā Latvijā 2000.gadā ir samazinājies par 4,1 % salīdzinot ar 1999.gadu. Valsts un statūtsabiedrībās šis samazinājums ir 197,3 tūkstoši mājputnu, bet savukārt zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās mājputnu skaits ir palielinājies par 65 tūkstošiem putnu.

Olu ražošana

2000.gadā olu ražošanā ir vērojams 4,9 % pieaugums attiecībā pret 1999.gadu. Olu pārdošanas vidējā cena 2000.gadā 10 olām ir Ls 0,59, kas ir par Ls 0,03 vairāk nekā

1999.gadā. Vidējā vistu dējība 2000. gadā visu veidu saimniecībās bija 232 olas no vienas dējējvistas, kas ir par 2,6 % vairāk nekā 1999.gadā.

3.32. tabula

Olu ražošanas un patēriņa bilance milj. gab.

	1998.	1999.	2000.
Atlikums gada sākumā	4,3	15,8	4,9
Resursi			
Saražots	455,7	415,7	437,1
Imports	53,4	59,0	37,3
Nenoteiktas izcelsmes olas	46,9	38,4	38,4
Kopā resursi	560,3	528,9	517,7
Patēriņš			
Patērēts	469,4	467,2	455,6
Eksports	75,1	56,8	35,8
Kopā patērēts	544,5	524,0	491,4
Atlikums gada beigās	15,8	4,9	26,3

Avots: ZM

Kā var redzēt no olu ražošanas un patēriņa bilances (3.32. tabula), imports 2000.gadā attiecībā pret 1999.gadu ir samazinājies par 36,8 % un tas ir līdzvērtīgs tiem daudzumiem, ko Latvijas olu ražotāji eksportē. Kopumā Latvijā 2000.gadā saražots par 4,9 % jeb 21,4 miljoniem olu vairāk nekā 1999.gadā, bet olu patēriņš savukārt ir par 2,5% jeb 11,6 miljoni olu mazāks nekā 1999.gadā. Uzņēmums a/s "Balticovo" 2000.gadā saražoja 202 miljoni olu, tajā skaitā 173 miljoni pārdoti Latvijā, kas ir par 14 miljoniem vairāk nekā iepriekš. Sekmīgi noris arī melnzaļa ražošana. Gadā tiek ražots 1200 tonnas melnzaļa un tā galvenais noieta tirgus ir Lietuva.

Putnu gaļas ražošana

Putnu gaļas ražošanas nozarē situācija ir līdzīga situācijai olu ražošanas nozarē. Arī šeit dominē valsts un statūtsabiedrības, kas ražo lielāko daļu putnu gaļas apjoma Latvijā.

3.33. tabula

Putnu gaļas ražošana 1998.- 2000.gadā tonnās

	1998.	1999.	2000.	2000/1999 %
Visu veidu saimniecībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	10895	8934	10327	115,6
Putnu gaļa (kautmasā)	7865	6254	7229	115,6
t.sk. valsts un statūtsabiedrībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	10593	8650	9969	115,2
Putnu gaļa (kautmasā)	7649	6055	6978	115,2
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	302	284	358	126,1
Putnu gaļa (kautmasā)	216	199	251	126,1
t.sk. zemnieku saimniecībās				
Putnu gaļa (dzīvmasā)	109	100	108	108,0
Putnu gaļa (kautmasā)	78	70	76	108,6

Avots: CSP

Latvijā 2000.gadā 96,5 % no kopējā saražotā putnu gaļas daudzuma saražoja valsts un statūtsabiedrības. Putnu gaļas ražošana 2000.gadā ir palielinājusies visa veida saimniecībās salīdzinoši pret 1999.gadu par 13,5 %.

Putnu gaļas vidējā iepirkuma cena dzīvsvarā 2000.gadā ir samazinājusies par 10,3 % attiecībā pret 1999.gadu, sasniedzot Ls 608 tonnā.

Putnu gaļas imports kautsvārā (skatīt 3.34. tabulu) 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, ir pieaudzis par 32,8 % jeb 5,71 tūkstoti tonnu un joprojām ir lielāks par Latvijā saražoto mājputnu gaļas daudzumu.

3.34. tabula

Putnu gaļas un tās produktu bilance 1998.- 2000.gadā tūkst. tonnu

	1998.	1999.	2000.
Atlikums gada sākumā	1,5	3,6	2,36
Resursi			
Saražotās gaļas apjoms dzīvsvarā	10,9	8,4	10,33
Saražotās gaļas apjoms kautsvārā	7,9	6,3	7,23
Gaļas imports kautsvārā	13,5	11,7	17,41
Gaļas produktu imports (pārrēķinot gaļā)	0,0	0,1	0,19
Nenoteiktas izcelsmes gaļa	0,0	3,1	1,18
Kopā resursi, pārrēķinot gaļā	22,8	24,7	28,37
Patēriņš			
Patērēta gaļa un tās produkti, pārrēķinot gaļā	19,1	22,2	25,8
Gaļas eksports kautsvārā	0,2	0,0	0,11
Gaļas produktu eksports (pārrēķinot gaļā)	0,0	0,1	0,1
Kopā patērētā gaļa un tās produkti	19,3	22,3	26,01
Atlikums gada beigās	3,6	2,4	2,36

Avots: ZM

Lielākais mājputnu skaits ir valsts un statūtsabiedrībās, kuras joprojām ir arī lielākās mājputnu gaļas un olu ražotājas. Uzņēmums a/s "Putnu fabrika Ķekava" 2000.gadā saražoja 4522 tonnas broilēru gaļas kautsvārā, viena kilograma putnu gaļas dzīvsvara pieaugumam patērējot 2 kg koncentrētās barības, sasniedzot 46,6 g dzīvmasas pieaugumu diennaktī.

2000.gadā valsts ir izmaksājusi subsīdijas Ls50270 apmērā 70805 dējējvistu cāļu iegādei.

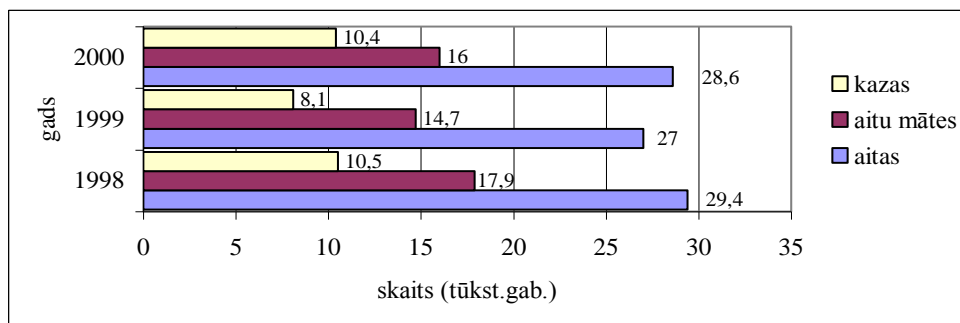
KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Mājputnu skaits 2000.gadā ir samazinājies par 4,1 %. Olu ražošanā ir vērojams 4,9 % pieaugums.
- Vidējā cena 10 olām ir Ls 0,59.
- Putnu cena dzīvsvarā 2000.gadā ir samazinājusies par 10,3 %.
- Mājputnu gaļas imports pieaudzis par 32,8 % jeb 5,71 tūkstoti tonnu un joprojām ir lielāks par Latvijā saražoto mājputnu gaļas daudzumu.

E. Rubenis (Tel. – 7027379)

3.11. Aitu un kazu gaļas ražošana

Aitu un kazu gaļas ražošanai Latvijā varētu būt perspektīva, jo pastāv pieprasījums gan vietējā tirgū, gan ES tirgū. Ražošanas apjomi ir nelieli, un nozari nevar uzskatīt par rentablu, tāpēc ka iegūtā peļņa nav liela.

Avots: CSP

3.20. attēls. Aitu, aitu māšu un kazu skaits 1998.-2000.gadā

2000.gadā aitu un kazu ganāmpulkos dzīvnieku skaits ir pieaudzis. Aitu ganāmpulks palielinājies par 5,9%, kazu ganāmpulks par 28,4%, aitu māšu skaits palielinājies par 8,8%. Latvijā no kopējā aitu ganāmpulka 55,9% aitu mātes.

3.35. tabula

Aitu skaits pa saimniecību veidiem 1998.- 2000.gadā tūkst.gab.

	1998.gads		1999.gads		2000.gads	
	tūkst. gab.	%	tūkst. gab.	%	tūkst. gab.	%
Visu veidu saimniecības	29.4	100	27.0	100	28.6	100
Valsts saimniecībās un statūtsabiedrībās	0.3	1	0.1	0.4	0.0	0
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	29.1	99	26.9	99.6	28.6	100
t.sk. zemnieku saimniecībās	8.2	27.9	10.0	37	9.5	33.2

Avots: ZM, CSP

2000.gadā viss Latvijas aitu ganāmpulks piederēja zemnieku, piemājas un personīgajām saimniecībām.

3.36. tabula

Vilnas ražošana 1998.- 2000.gadā Latvijā, tonnās

	1998.gads	1999.gads	2000.gads	2000. % pret 1999.
Vilna visa veida saimniecībās	119,2	91,8	71,6	78
Valsts un statūtsabiedrībās	1,0	1,0	0,2	20
Zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	118,2	90,8	71,4	78.6
t.sk. zemnieku saimniecībās	40,1	38,7	25,1	64.9

Avots: CSP

Pēdējos gados aitu audzēšana vilnas ieguvei ir minimāla un ražošanas apjomi katru gadu samazinās. Iemesls - pārstrādes uzņēmumu trūkums. Līdz ar to dominējoša ir kļuvusi aitu audzēšana gaļas ieguvei.

3.37. tabula

Aitu un kazu gaļas ražošana 1998.- 2000.gadā Latvijā tonnās

	1998.gads	1999.gads	2000.gads	2000/1999 %
Gaļa (dzīvmasā)	572	526	776	147.5
valsts un statūsabiedrībās	4	4	2	50
zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	568	522	774	148.2
t.sk. zemnieku saimniecībās	149	204	228	111.8
Gaļa (kautmasā)	337	263	387	147.1
valsts un statūsabiedrībās	2	2	1	50
zemnieku, piemājas un personīgajās saimniecībās	335	261	387	148.2
t.sk. zemnieku saimniecībās	88	102	114	111.8

Avots: ZM, CSP

2000.gadā saražoja 387 tonnas aitu un kazu gaļas (kautmasā), kas ir par 48,2% vairāk nekā 1999.gadā un par 14,8% vairāk nekā 1998.gadā. Gaļas ražošana notiek nelielās preču produkcijas un šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecībās. Lielākais pieprasījums realizācijā ir pēc jēriem vecumā līdz vienam gadam ar dzīvsvaru no 45-60 kg, to gaļai ir augstāka kvalitāte. Aitas gaļas cena (kautsvārā) ir Ls 1,50-2,00. Tā kā lielie gaļas pārstrādes uzņēmumi neiepērk aitu gaļu pārstrādei un gaļa tiek pārdota tirgū tieši patērētājam, netiek veikta cenu uzskaitē. Aitu pienu un piena produktus Latvijā neražo.

Latvijā kazas audzē piena ieguvei un gaļā patērē galvenokārt tikai izbrāķētās kazas. Pašlaik tirgū nav pieprasījuma pēc kazu gaļas, bet tālākā nākotnē, ja būs vērojama pieprasījuma pieauguma tendence, var prognozēt nozares plašāku attīstību.

Valsts atbalsts aitkopības nozarei

Valsts atbalsts aitkopības nozarei 2000.gadā piešķirts ganāmpulku attīstības veicināšanai. Nozarei izlietoti Ls 45200 jeb 0,82% no kopējās lopkopībā izmaksātās subsīdiju summas. Aitu ganāmpulku attīstībai subsīdijas maksātas 33 gadījumos, jeb 0,21 % no kopējo gadījumu skaita lopkopībā.

Subsīdijas saņēma 9 šķirnes aitu audzēšanas saimniecības, 72,88% no nozarei izmaksātās summas, par vaislas aitu māti un pārbaudītu vaislas teķi.

Ar 2000.gada 17.oktobra rīkojumu Nr.307 tika veikti grozījumi Zemkopības ministrijas 2000.gada 25.janvāra rīkojumā Nr.28 "Par valsts atbalstu Eiropas Savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai". Subsīdijas saņēma šķirnes aitu audzēšanas saimniecības par 295 jaunaitām, kuras paredzētas sava ganāmpulka atjaunošanai, un par laboratoriskajiem izmeklējumiem uz Visna Maedi. Kopumā šīs izmaksas veidoja 27,12 % no nozarei izmaksātās summas.

2001.gadā nozares attīstībai ir paredzēts lielāks valsts atbalsts – Ls 50000. Tikas atbalstītas šķirnes aitu audzēšanas saimniecības un aitu gaļas ražošanas saimniecības, kuras varēs saņemt vienreizēju samaksu Ls 8 gadā par aitu māti.

Valsts atbalsts kazkopības nozarei

Kazkopības nozarei 2000.gadā valsts atbalsts piešķirts par pārraudzībā esošo kazu piena analīžu veikšanu un par augstvērtīga vaislas materiāla iegādi ārvalstīs.

2001.gadā ir paredzēts valsts atbalsts kazkopības nozares attīstībai Ls 10000 apmērā. Subsīdijas maksās šķirnes kazu audzēšanas saimniecībām par vaislas kazu māti un vaislas āzi.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Aitu un kazu gaļas ražošanas apjomi ir nelieli un nozari nevar uzskatīt par rentablu.
- 2000.gadā aitū un kazu ganāmpulkos dzīvnieku skaits ir pieaudzis.
- Viss aitū ganāmpulks piederēja zemnieku, piemājas un personīgajām saimniecībām.
- Dominējoša ir kļuvusi aitū audzēšana gaļas ieguvei.
- Ganāmpulku attīstības veicināšanai izlietoti Ls 45200 jeb 0,82% no kopējās lopkopībā izmaksātās subsīdiju summas.

I. Šteinberga (Tel. – 7027462)

L. Blūma (Tel. – 7027561)

3.12. Zirgkopības nozares attīstība

Zirgkopības nozarei valsts atbalsts 2000. gadā tika piešķirts ciltsdarba pilnveidošanai, veicinot augstvērtīgu vaislinieku izmantošanu, saglabājot un uzlabojot esošo genotipu. Kopējā izmaksātā summa ir 2,31 % no kopējā lopkopībā izmaksājamā subsīdiju apjoma. Subsīdijas tika maksātas par 7962 augstvērtīgiem vaisliniekiem. Izmaksātā summa ir 39,05% no kopējā zirgkopībā izmaksātā subsīdiju apjoma. Republikas un starptautiskas nozīmes sporta zirgiem tika izmaksātas subsīdijas 28,74 % apmērā no kopējās summas.

Pēc Latvijas Zirgaudzētāju biedrības datiem Latvijā uz 2001. gada 1.janvāri ir reģistrētas 95 šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības ar kopējo zirgu skaitu - 15700. Saimniecībās vidēji ir 5 līdz 260 zirgi. Lielākās zirgu audzēšanas saimniecības ir - a/f "Tērvete" (260 zirgi), Burtnieku zirgaudzētava (210 zirgi), a/f "Turība" (150 zirgi).

Izmantojot Rietumeiropas vaislas ērzeļus mākslīgajā apsēklošanā un lecināšanā, tiek uzlabota zirgu ganāmpulku ģenētiskā kvalitāte atbilstoši izstrādātajai ciltsdarba programmai. 2000.gadā Zirgaudzētāju biedrības reģistrētajās saimniecībās iegūti 460 kumeļi.

360 sertificēti šķirnes zirgi 2000. gadā oficiāli eksportēti uz Ameriku, Angliju, Vāciju, Zviedriju, Holandi, Somiju, Austriju, Dāniju, Poliju, Baltkrieviju, Krieviju, Moldāviju, Ukrainu, Lietuvu, Igauniju.

Starptautiskajās sacensībās piedalījušies 30 zirgi, republikas nozīmes sacensībās vidēji piedalās 35 – 40 zirgi. Zirgs Rotors 2000.gada Sidnejas olimpiādē ieguva zelta un bronzas medaļu iejādē. Kanādā zirgs Vaterlo 5 - gadīgo zirgu grupā atzīts otrā labāko. Tērvetes zirgaudzētavas zirgs Vējš sasniedza godalgotus rezultātus starptautiskajās sacensībās Štutgartē Vācijā.

2001. gadā tiek likts lielāks uzsvars uz zirgu populācijas ģenētiskā potenciāla uzlabošanu, maksājot par mākslīgi apsēklotām ķēvēm un ķēvēm, kuras lecinātas ar augstvērtīgiem, par valsts subsīdijām iepirktiem ērzeļiem.

KOPSALIKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā reģistrētas 95 šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības ar kopējo zirgu skaitu - 15700.
- Ciltsdarba pilnveidošanai piešķirti 2,31 % no kopējā lopkopībā izmaksājamā subsīdiju apjoma.
- 2000. gadā oficiāli eksportēti 360 zirgi.
- 2001. gadā tiek likts lielāks uzsvars uz zirgu populācijas ģenētiskā potenciāla uzlabošanu.

I.Grinberga (Tel. – 7027462)

3.13. Netradicionālās lauksaimniecības nozares

Netradicionālā lauksaimniecība Latvijā precīzi nav definēta. Pārsvārā tā ir Latvijas klimatiskajos apstākļos mazizplatītu vai jaunu sugu, piemēram, ārstniecības augu, šitakē sēņu, austersēņu, šampinjonu, dzērveņu, saldūdens vēžu, kaņepju, paipalu, strausu, ziemeļbrīžu un kažokzvēru u.c. audzēšana.

Sēņu audzēšana Latvijā

Sēņu audzēšana Latvijā ir viena no netradicionālās lauksaimniecības nozarēm. Latvijā tiek audzētas trīs veidu sēnes – šampinjoni, austersēnes un šitakē sēnes. Sēņu audzēšanai Latvijā ir paredzama izaugsme, ņemot vērā prognozējamo nodarbinātības samazināšanos tradicionālajā lauksaimniecībā.

Šampinjoni ir vispopulārākā sēņu kultūra, ko rūpnieciski audzē pasaulē. Šo popularitāti nosaka šampinjonu vērtīgās pārtikas īpašības. Pārtikā tie var aizstāt gaļas produktus. Šampinjonu audzēšana un līdz ar to tirdzniecība vietējā tirgū ir strauji pieaugusi (skatīt 3.38. tabulu). Latvijā šampinjonu audzēšanas tehnoloģijā, sadarbojoties ar Holandes starptautisko šampinjonu audzēšanas centru, izmanto visprogresīvākās metodes.

3.38. tabula

Svaigo šampinjonu audzēšana un imports Latvijā t/gadā

	1997.	2000.
Izaudzēti Latvijā	121	354
Imports	350	322
Kopā:	471	676

Avots: CSP dati

Lai nozare veiksmīgi attīstītos, 1999.gada 20.aprīlī tika izveidota Latvijas šampinjonu audzētāju asociācija, kas turpina darboties un koordinē šampinjonu audzēšanu valstī. Latvijā jau ir 9 lielas un vairākas nelielas šampinjonu audzētavas ar kopējo sējumplatību ap 5850 m². 1999.gadā sējumu platība bija ap 2500 m², sējumplatībām ir tendence palielināties, un to izbūve vēl turpinās.

Šampinjonu audzēšanas bāzes izveidošanai izmantoti bankas kredīti. Kvalitatīva šampinjonu micēlija iegūšana ir ļoti sarežģīta un dārga, ražojot nelielos apjomos, tādēļ to ievēd no ārzemēm. Ievests tiek arī pārklājmateriāls, jo tā ražošanai nepieciešama apakšējo slāņu kūdra, kuras iegūšanas tehnoloģija Latvijā nav izstrādāta. Pārējie materiāli, ko izmanto substrāta ražošanai, ir vietējās izcelsmes (salmi, putnu un zirgu mēsli u.c.) un iegūti kā

blakusprodukts no lauksaimniecības pamatprodukcijas ražošanas. Savukārt substrāts pēc šampinjonu izaudzēšanas izmantojams kā augstvērtīgs organiskais mēslojums.

Austersēņu audzēšana Latvijā tikai attīstās. Sēņu audzētavas atrodas gandrīz visā Latvijas teritorijā. Sēņu audzēšanas apjomi ir palielinājušies vairākkārtīgi (skatīt 3.39. tabulu), kas ir izskaidrojams ar veiksmīgi realizēto produkcijas mārketinga stratēģiju, kā arī austersēņu plašajām izmantošanas iespējām un to lielajai nozīmei kā pārtikas produktam. Tomēr pastāv aktuāla problēma austersēņu realizācijā un noieta tirgus meklēšanā kaltētām austersēnēm, kuru realizācija Latvijā vēl nav plaši izplatīta, lai gan produkcija saglabā garšas īpatnības un produkts ir plaši izmantojams pārtikā.

3.39. tabula

Austersēņu audzēšana pa gadiem

	1997.	1998.	1999.	2000.
Tonnas gadā	20	50	116	180
m ²	450	1200	2600	4100

Avots: Latvijas sēņu ražotāju un pārstrādātāju asociācijas dati

Šitakē sēņu audzēšanu Latvijā koordinē Latvijas šitakē sēņu audzētāju asociācija, kurā 2000.gadā bija jau 114 biedru. Latvijā šitakē sēnes audzē Aizkraukles, Alūksnes, Bauskas, Cēsu, Dobeles, Jelgavas, Jēkabpils, Kuldīgas, Limbažu, Ogres, Rīgas, Saldus, Talsu, Tukuma, Valkas, Valmieras un Ventspils rajonos. 2000.gadā tika apsēti 25670 baļķi. Ir pārdota produkcija Ls 55 000 apjomā. Šitakē sēņu audzēšanā tika nodarbināti 35 strādājošie. Sēnes tika audzētas segtās 400 m² lielās platībās un atklātā laukā 7000 m² platībā.

Sēņu audzētāju problēmas Latvijā:

- netiek atmaksāts traktortehnikas darbam izlietotās dīzeļdegvielas akcīzes nodoklis;
- ierobežota finansu piesaistes iespēja augsto kredītprocentu dēļ;
- nevienādie konkurences noteikumi tirgū ar līdzīgu produkciju, ko ievie no valstīm, kurās sēņu audzētāji saņem valsts atbalstu un nodokļu atvieglojumus;
- nesakārtoti robežkontroles un muitas nodevu jautājumi, jo tiek ieviesta nemarkēta zemas kvalitātes produkcija;
- ir problēmas savlaicīgi atdot nozares attīstībai ņemtus bankas kredītus;
- nepietiekama iekšējā tirgus aizsardzība un Latvijā ražotās preces atpazīstamība.

Biškopība

Biškopības nozari koordinē 1994.gadā izveidota profesionālā nozares organizācija Latvijas Biškopības biedrība.

Latvijas biškopības attīstības dinamiku raksturo bišu saimes, saražotā medus daudzums, medus imports, eksports un medus patēriņa rādītāji (skatīt 3.40. tabulā).

2000.gadā bišu saimju skaits ir nedaudz palielinājies – 38,8 tūkst. saimju, 1999.gadā – 34,5 tūkst. saimes. Ja salīdzina pēdējo četru gadu statistiku, tad bišu saimju skaitam ir bijusi tendence samazināties, kas ir ietekmējis saražotā medus daudzumu un radījis tā samazinājumu no 700,2 t 1997.gadā līdz 333,3 t 2000.gadā. Taču 1999.gadā tika saražotas 362,3 t, kas ir vairāk kā 2000.gadā. To attaisno 2000.gada lietainais vasaras vidus un nogale. Medus patēriņš ir samazinājies no 743,5 t 1997.gadā līdz 576,8 t 2000.gadā. Savukārt medus imports pēdējos četros gados ir bijis lielāks nekā eksports (skatīt 3.40. tabulu), un šī tendence turpinās. Latvijas ražotāji nespēj nodrošināt vietējo tirgu ar saražoto produkciju, un medus patēriņš Latvijā ir lielāks nekā saražotā medus daudzums. Ja salīdzina medus pašpatēriņu 2000.gadā – 576,8 t, tad imports ir 42,2 % jeb 243,6 t.

3.40. tabula

Biškopības ražošanas rādītāji, medus imports un eksports pa gadiem

	1997.	1998.	1999.	2000.
Bišu saimes tūkst.	60,5	42,5	34,5	38,8
Saražots medus:				
tonnas	700,2	286,3	362,3	333,3
Ls	1 961 000	801 600	1 014 400	933 200
Ls/kg	2,8	2,8	2,8	2,8
kg no bišu saimes	11,6	6,7	10,5	8,6
Medus eksports:				
tonnas	0,243	0,017	0,084	0,126
Ls	442	118	115	404
Ls/kg	1,82	6,94	1,37	3,21
Medus imports:				
tonnas	43,5	222,7	286,5	243,6
Ls	37 055	222 295	210 091	164 624
Ls/kg	0,85	0,998	0,76	0,68
Medus patēriņš:				
kopā t	743,5	509,0	648,7	576,8
uz vienu iedzīvotāju kg	0,31	0,20	0,27	0,24

Avots: Latvijas Biškopības biedrība

Jāatzīmē, ka biškopji nav ieinteresēti bišu saimes reģistrēt un līdz ar to ir iespējama atšķirība starp statistiskās uzskaites datiem un faktisko stāvokli.

2000. gadā tika izveidota un Patentu valdē pieteikta reģistrācijai preču zīme "Ievākts Latvijā", ar kuru apzīmē Latvijā ievāktu un realizācijai sagatavoto biškopības produkciju. Preču zīme izveidota ar mērķi, lai izceltu kopējā preču klāstā Latvijā ražotos produktus un atbalstītu vietējo ražotāju. Preču zīmes projekta ietvaros paredzēts izvērst plašu biškopības produktu popularizēšanas darbu, kā arī veikt biškopju apmācību profesionālo iemaņu paaugstināšanai un kvalitatīvas produkcijas ražošanai. Projekts ir izpelnījies atzinību un saņēmis valsts atbalstu 2001. gadam.

Biškopja izglītību iespējams iegūt Vecbebru lauksaimniecības tehnikumā. Līdz šim izmantoto viengadīgo mācību programmu. 2001. gadā plānots aizstāt ar modernu četrgadīgu mācību plānu, kas paredz paralēli izglītošanai lauksaimniecības un biškopības priekšmetos tehnikuma abiturientus sagatavot arī tālākajām studijām augstākajās mācību iestādēs.

Ik gadus biškopji sistemātiski nerealizē visu saražoto ziedputekšņu daudzumu. Līdzīgs stāvoklis ir ar pārējiem bioloģiski aktīvajiem biškopības produktiem (bišu indi, peru pienu), kas varētu kalpot kā stabilizējošs pasākums biškopības ekonomikā, jo šo produktu ražošanu neiespaido laika apstākļi.

Sekmīgai biškopības attīstībai nepieciešams izstrādāt jaunus likumdošanas aktus, kas regulētu biškopības nozari.

Savvaļas dzīvnieku audzēšana

Savvaļas dzīvnieku audzēšana tiek uzskatīta par netradicionālo lauksaimniecības nozari. Tās ietvaros notiek staltbrīžu, dambriežu, stirnu, muflonu, mežacūku un citu savvaļas dzīvnieku audzēšana.

Savvaļas dzīvnieku audzēšanu Latvijā koordinē Savvaļas dzīvnieku audzētāju asociācija, kas ir dibināta 2000.gada 8.martā. Organizācijas izveidošanas mērķi - nekonkurējošās lauksaimniecības nozares izveidošana, lauksaimniecībā mazvērtīgo zemju izmantošana, eksporta produkcijas pieaugums, jaunu darba vietu radīšana, lauku ainavas, savvaļas dzīvnieku sugu daudzveidības saglabāšana un atjaunošana, vidi saudzējošu lauksaimniecības metožu izmantošana.

Savvaļas dzīvnieku audzētāju darbība balstās uz sabiedrībai lietderīgas savvaļas dzīvnieku audzēšanas veicināšanu kā vienu no alternatīviem un saudzējošiem lauksaimniecisko, meža zemju un pārējo teritoriju izmantošanas veidiem, savvaļas dzīvnieku genofonda uzlabošanu, pavairošanu un atjaunošanu Latvijas Republikā.

Asociācijas darbības laikā savvaļas dzīvnieku audzēšana Latvijā ir palielinājusies vairākkārtīgi. Biedriem piederošā iežogotā platība savvaļas dzīvnieku audzēšanai ir pieaugusi no 940 ha 2000. gada martā līdz 1500 ha 2001. gada aprīlī. Audzējamo dzīvnieku (staltbriežu, dambriežu, stirnu, muflonu, mežacūku) skaits ir pieaudzis no 600 līdz 1500 dzīvniekiem .

Savvaļas dzīvnieku audzētāju asociācija ir izstrādājusi savvaļas dzīvnieku audzēšanas koncepciju. Asociācija iestājās sabiedriskajās organizācijās - Latvijas Lauksaimnieku organizāciju Sadarbības padomē, Latvijas Zemnieku federācijā, pārstāvēja Latviju sarunās ar Vācijas Briežaudzētāju asociācijas Brandenburgas komercstruktūru un tā rezultātā tika saņemts apstiprinājums par gaļas eksporta iespējām uz Vāciju (minimālais daudzums - 10 tonnas). 2000.gadā tika saņemts uzaicinājums iestāties Eiropas briežaudzētāju asociācijā.

Savvaļas dzīvnieku audzēšanu kavēja realizācijas apjoma trūkums, kas traucēja līgumu noslēgšanu un aprūtināja valsts subsīdiju saņemšanu, kā arī zemes konsolidācijas problēmas.

Vēžu audzēšana

Vēžu audzēšana Latvijā ir izplatīta. Gandrīz visos Latvijas rajonos ir izveidotas vai patlaban tiek veidotas vēžu audzēšanas atbalsta grupas - Jēkabpilī, Cēsīs, Valmierā, Alūksnē, Kuldīgā, Talsos un citur.

Vēžu ražošanas attīstības stāvokli raksturo dati par vēžu mazuļu ieguvi pa gadiem: 1999.gadā tika iegūti 35000 vēžu mazuļi, kas izmantoti genofonda izveidei, savukārt 2000.gadā iegūti 115000 vēžu mazuļi. To skaitam ir tendence palielināties.

Vēžu un saldūdens zivju akvakultūra ir licencēta saimniekošanas sfēra. Tā tika organizēta saskaņā ar saimniecību reģistrācijas profilu, saskaņojot ar vietējām pašvaldībām, rajonu veterināriem un vides dienestiem.

2000.gadā līdz licencētas darbības uzsākšanai izveidotas asociācijas saimniecības, to starpā arī moderns specializēts vēžu audzēšanas centrs Ogres rajonā ar pilnu vēžu akvakultūras cikla realizēšanu: selekcijas, apaugļošanas, paātrinātas mazuļu attīstības, inkubēšanas un ataudzēšanas etapiem, vēžu audzēšanu slēgtās platībās optimālos apstākļos un vēžaudzēšanas dīķos.

Tika izveidota Zemkopības ministrijas apstiprināta un Izglītības un zinātnes ministrijas akreditēta lauku iedzīvotāju apmācību programma par saldūdens zivju un vēžu akvakultūru. Kursos Rēzeknē un Kuldīgā pēc šīs programmas apmācīti un ieguvuši sertifikātus 30 klausītāji. Sertifikāts dod tiesības organizēt un vadīt akvakultūras saimniecības.

Akvakultūra un biotehnoloģija ir ierindota 21.gadsimta augsto tehnoloģiju rangā un daudzas attīstītās valstīs, tai skaitā ASV, tās iekļautas valstu attīstības programmās kā efektīvas ekonomisko progresu veicinošas tehnoloģijas.

Straujāku nozares attīstību kavēja tas, ka nozares attīstībai netika paredzēts valsts atbalsts, investīcijas. Zemnieku saimniecībām bija ierobežotas iespējas finansiāli segt saimniecību iekārtošanas izdevumus, mazuļu iegādi un saimniecību aizsardzību.

Paralēli iepriekš minētajām netradicionālajām nozarēm ir arī citas. Kā piemērs minams ārstniecības augu, dzērveņu un strausu audzēšana.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā nav definētas netradicionālās lauksaimniecības nozares, bet pie tām tiek pieskaitītas mazizplatītu vai jaunu sugu, piemēram, ārstniecības augu, šitakē sēņu, austersēņu, šampinjonu, dzērveņu, saldūdens vēžu, kaņepju, paipalu, strausu, ziemeļbriežu un kažokzvēru u.c. audzēšana.
- Latvijā tiek audzētas trīs veidu sēnes – šampinjoni, austersēnes un šitakē sēnes.
- Bišu saimju skaitam ir bijusi tendence samazināties, kas ir radījis saražotā medus daudzuma samazinājumu no 743,5 t 1997.gadā līdz 576,8 t 2000.gadā.
- Notiek savvaļas dzīvnieku - staltbriežu, dambriežu, stīrnu, muflonu, mežacūku un citu dzīvnieku audzēšana. Audzējamo dzīvnieku skaits ir pieaudzis no 600 līdz 1500.
- Vēžu ražošanas attīstības stāvokli raksturo dati par vēžu mazuļu iegūvi. 1999.gadā tika iegūti 35000 vēžu mazuļi, kas izmantoti genofonda izveidei, savukārt 2000.gadā iegūti 115000 vēžu mazuļi. Ir tendence to skaitam palielināties.

L. Drozdovska (Tel. - 7027398)

I. Ozoliņa (Tel. – 7027258)

J. Kleins (Tel. – 7027029)

3.14. Bioloģiskā lauksaimniecība

Bioloģiskajai lauksaimniecībai Latvijā ir paredzama izaugsme. Latvijā kopumā ar bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanu nodarbojas vairāk nekā 140 saimniecības. Galvenās bioloģiskās lauksaimniecības nozares, kurās ir attīstīta bioloģisko produktu ražošana, ir graudkopība un dārzenkopība, piena lopkopība un biškopība. Tā kā nav attīstīta bioloģisko produktu pārstrāde, tad pamatā tiek realizēti nepārstrādāti produkti: galvenokārt dārzeņi, griķi, medus un biškopības produkti.

3.41. tabula

**Sertificētās bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas daudzums
1999. un 2000.gadā tonnās**

Produkts	1999.	2000.
Labības graudi	170	208
rudzi	31	67
griķi	11	20
Piens	228	1300
Kartupeļi	81	235
Dārzeņi	10,7	28
Medus	9,2	28
Zemenes	1,2	1,3

Avots: Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības organizāciju apvienība

Salīdzinot 1999.gada sertificēto bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas apjomus ar produkcijas apjomiem 2000.gadā (3.41. tabula), var secināt, ka produkcijas apjomi pieauguši divkārtīgi. Neskatoties uz produkcijas apjoma pieaugumu, pieprasījums pēc bioloģiski saražotiem produktiem nav apmierināts.

Lai varētu realizēt lauksaimniecības produkciju, kas saražota ar bioloģiskām lauksaimniecības metodēm, nepieciešams saņemt bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas kvalitāti apliecinošus dokumentus – sertifikātus. Lai sakārtotu sertifikācijas institūcijas darbību un bioloģiskās lauksaimniecības likumdošanu Latvijā atbilstoši ES prasībām, 1999. gadā tika uzsākts Latvijas - Dānijas kopprojekts "Inspekcijas sistēma bioloģiskās lauksaimniecības produktu ražošanā un tirdzniecībā Latvijā", kas turpinās arī 2000. un 2001. gadā.

Sertifikācija

Bioloģisko saimniecību sertifikācija notiek kopš 1990.gada. Kopš 2001.gada atbilstoši ES noteikumu prasībām to veic sabiedriska organizācija "Vides kvalitāte". Valsts uzraudzības un kontroles funkciju veic Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienests.

Bioloģiskās lauksaimniecības produktiem ir jāatbilst ES Padomes noteikumiem par bioloģisko produktu ražošanu un norādījumiem, kas attiecas uz lauksaimniecības produktiem un pārtikas vielām. Bioloģiskā ražošana ir saistīta ar noteiktiem ierobežojumiem attiecībā uz minerālmēsli un pesticīdu lietošanu, kā arī ierobežotu nesintētisko un vāji šķīstošo mēslojumu lietošanu. Visas bioloģiskās produkcijas ražošanas stadijas, līdz pat tirdzniecībai jāpakļauj inspekcijai, un visi, kas ražo, pārstrādā, tirgo vai importē produkciju ar norādi par bioloģiskās lauksaimniecības metodes lietošanu, ir inspekcijas sistēmas subjekti.

Katru gadu notiek atkārtota saimniecību sertifikācija. 1998. gadā bija 39 sertificētu saimniecības, 1999.gadā - 63 un 2000.gadā - 82 saimniecības. Kopējais sertificēto saimniecību skaits lēnām ir pieaudzis. Sertificētā platība arī ir palielinājusies - 1998.gadā bija 1426 ha, 1999.gadā - 1628 ha un 2000.gadā - jau 4400 ha.

Atbalsts bioloģiskai lauksaimniecībai

2000.gadā tika izstrādāta kārtība, kā atbalstīt bioloģisko lauksaimniecību no Valsts subsīdiu programmas "Par valsts atbalstu Eiropas Savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai", maksājot par bioloģiski apsaimniekotām platībām un bioloģiski audzētiem lopiem.

Ar mērķi, izveidot sertifikācijas sistēmu un sakārtot bioloģiskās lauksaimniecības likumdošanu Latvijā atbilstoši ES prasībām, 2000. gadā tika veikti grozījumi Lauksaimniecības likumā.

Lauksaimniecības likuma grozījumi definē bioloģisko lauksaimniecību un bioloģiskās lauksaimniecības produktus, deleģē augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienestam sertifikācijas institūciju valsts uzraudzības un kontroles, kā arī bioloģiskās lauksaimniecības produktu apritē iesaistīto personu reģistra veidošanas funkcijas un nosaka, ka tiks izstrādāti MK noteikumi "Par bioloģiskās lauksaimniecības produktu apriti" un "Par bioloģiskās lauksaimniecības produktu apritē iesaistīto personu reģistrāciju".

Sekmīgai bioloģiskās lauksaimniecības attīstībai traucē šādi faktori: nav pietiekami attīstīta bioloģiski ražoto produktu pārstrāde, trūkst iekšējā un ārējā tirgus pētījumu.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā kopumā ar bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanu nodarbojas vairāk nekā 140 saimniecības.
- Galvenās bioloģiskās lauksaimniecības nozares ir graudkopība un dārzenkopība, piena lopkopība un biškopība.
- 2000.gadā ražošanas apjomi pieauguši divkārtīgi, taču saražotās produkcijas apjomi neapmierina pieprasījumu.
- 2000.gadā tika izstrādāta kārtība, kā atbalstīt bioloģisko lauksaimniecību no valsts subsīdiju programmas "Par valsts atbalstu Eiropas savienības kvalitātes prasībām atbilstošas produkcijas ražošanai".

L. Drozdovska (Tel. – 7027398)

4. Lauksaimniecības zemju izmantošana un tās perspektīvā virzība

4.1. Pārskats par lauksaimniecībā izmantojamo zemju izmantošanu, tendences

Viens no lauksaimniecības politikas realizācijas indikatoriem ir lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošanas tendences.

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) pārraudzību veic Valsts zemes dienests. LIZ pārraudzība tiek veikta trijos līmeņos, un, lai sekotu līdzi tās izmantošanas tendencēm, Zemkopības ministrijā analizē trešajā pārraudzības līmenī (LIZ pārraudzība pagastu un pilsētu lauku teritoriju līmenī) iegūtos datus.

2000. gadā Valsts zemes dienests un Zemkopības ministrija izstrādāja kopīgu metodiku "Lauksaimniecībā izmantojamās zemes pārraudzībai pagastos un pilsētu lauku teritorijās", izdalot tajās meliorētās platības aspektos, kas būtiski ietekmē meliorācijas sistēmu darbību un saglabāšanu.

Sākot ar 1998.gadu, kad lauksaimniecībā izmantojamās zemes pārraudzībai tika pakļauta visas pagastu un pilsētu lauku teritorijas, vidēji neizmantojās LIZ īpatsvars palielinājās par 2% gadā.

4.1.tabula

Neizmantojās lauksaimniecībā izmantojamās zemes 1998.- 2000.gadā

	1998.gads	1999.gads	2000.gads
LIZ kopplatība ha	2497324	2477582	2475761
Neizmantojātā LIZ ha	361754	409747	443411
% no kopējā LIZ	15,6	17,5	19,0

Avots: VZD

Pārraudzības rezultātā 2000.gadā konstatēts, ka palielinās platības, kas aizaugušas ar krūmiem, tas ir, 31743 ha jeb 1,4% no kopējās LIZ, tai skaitā 10248 ha meliorētās platības aizaugušas ar krūmiem, kas sastāda 0,65% no kopējām LIZ meliorētām platībām.

Platībās, kuras aizaugušas ar krūmiem, faktiski ir mainījies zemes lietošanas veids. Var secināt, ka zemes īpašnieki, lietotāji nesniedz patiesas ziņas par savā nekustamajā īpašumā, lietojumā notikušajām reālajām izmaiņām.

Pēc Lauku atbalsta dienesta sniegtās informācijas un pārraudzībā konstatētiem rezultātiem pārmitras platības ir 139131 ha jeb 6% no kopējās LIZ kopplatības, tai skaitā meliorētās platības 118975 ha, kas sastāda 7,9% no kopējām LIZ meliorētajām platībām.

Ar nezālēm piesārņoti ir 184835 ha jeb 7,9% no LIZ kopplatības.

Pārraudzībā konstatēts, ka no nelauksaimnieciskām zemēm ir apgūtas lauksaimniecībā izmantojamās zemes 45 ha, tai skaitā 1 ha meliorēts.

Viens risinājums neizmantojamo LIZ izmantošanā ir tās transformācija citos zemes lietošanas veidos. Lauku atbalsta dienesta izsniegto transformācijas atļauju rezultāti apkopoti 4.2. tabulā.

Apkopotie rezultāti rāda, ka nepieciešamība pēc atļaujām transformēt LIZ ir saistīta ar saimniecisko darbību, kuras rezultātā ir jāmaina zemes lietošanas veids. Ja salīdzina 2000.gadā lauksaimnieciskā ražošanā neizmantojamo LIZ un platības, kurām izsniegta transformācijas atļauja, tad tas veido tikai 0,3% no kopējās neizmantojās LIZ. Platības, kurās ir atļauts transformēt LIZ, gadā palielinās vidēji 3,5 reizes. Transformētas tiek meliorētās

platības, kas ir potenciāli labākās platības lauksaimniecības produkcijas ražošanai no kopējām LIZ.

4.2. tabula

Platības, kurās izsniegta atļauja transformēt LIZ

Gads	Trans- formējamā LIZ ha	Tai skaitā meliorētā platībā ha	Transformācijas mērķis				
			Meža zemēs ha	Zem ūdeņiem (grāvji, dīķi u.t.t.)	Apbūves vajadzībām ha	Ceļu ierīkošanai ha	Citos zemes lietošanas veidos ha
1998.	386,7	X	343,2	39,4	5,1	0	0
1999.	927	98,7	800,1	101,9	16,8	0	0
2000.	1382	1108,3	1244	57,5	20,2	1,7	58,2

Avots: LAD

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes sniegtās informācijas var secināt, ka sējumu platības samazinās vidēji par 5% gadā.

4.3. tabula

Sējumu kopējās platības

	1998.	1999.	2000.
Sējuma kopplatība (tūkst. ha)	983,4	912,3	881,1
Tai skaitā zemnieku saimniecībās, piemājas saimniecībās un personīgās palīgsaimniecībās (tūkst. ha)	840,6	783,2	761,9

Avots: CSP

Apkopojot informāciju par lauksaimniecībā izmantojamās zemes izmantošanas tendencēm, var secināt, ka 36% no LIZ kopplatības aizņem sējumu platības, 19% no kopplatības LIZ netiek izmantota un 45% no LIZ kopplatības ir pārējās LIZ, tai skaitā pļavas un ganības.

Pēc "Grozījumu Lauksaimniecības likumā" stāšanās spēkā ir izstrādāti Ministru kabineta noteikumi "Zemes transformācijas (pārveidošanas) atļaujas izsniegšanas kārtība", kuri paredz nosacījumus lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijai un transformācijas atļaujas izsniegšanas kārtību.

LIZ transformācijai ir jānosaka zemes īpašnieku, lietotāju atbildība par zemes lietošanas veidu izmaiņām attiecībā pret Nekustamā īpašuma kadastra datiem. Tas ļaus iegūt precīzāku informāciju Nekustamā īpašuma kadastra reģistrā, kas nodrošinās iespējas izvērtēt patieso stāvokli lauksaimniecībā izmantojamās zemēs.

Pārraudzības rezultātā 2000.gadā konstatēts, ka palielinās platības, kas aizaugušas ar krūmiem, tas ir 31743 ha jeb 1,4% no kopējās LIZ, tai skaitā 10248 ha meliorētās platības aizaugušas ar krūmiem, kas sastāda 0,65% no kopējām LIZ meliorētām platībām.

Platībās, kuras aizaugušas ar krūmiem, faktiski ir mainījies zemes lietošanas veids. Var secināt, ka zemes īpašnieki, lietotāji nesniedz patiesas ziņas par savā nekustamā īpašumā, lietojumā notikušajām reālajām izmaiņām.

KOPSAVILKUMI UN SECINĀJUMI

- 36% no LIZ kopplatības aizņem sējumu platības.
- 19% no kopplatības LIZ netiek izmantota.
- 45% no LIZ kopplatības ir pārējās LIZ, tai skaitā pļavas un ganības.

A. Šulgins (Tel. – 7027228)

4.2. Pārskats par meliorācijas sistēmu stāvokli un augsnes ielabošanu

Latvijas teritorija ietilpst humido augšņu zonā, kur augsnes ir pārmitras un to veidošanās notiek pārlietu liela mitruma apstākļos. Augšņu pārmitrinājums veidojas ūdens pieplūdes avotu un liekā ūdens dabiskas noplūdes apstākļu mijiedarbībā. Vidējais nokrišņu daudzums pārsniedz summāro iztvaikošanu, tādēļ bez zemes nosusināšanas pasākumiem nevar būt racionālas zemkopības. Latvijā 60% jeb aptuveni 1,6 miljonus hektāri lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir meliorētas.

Kopš 1993.gada praktiski nenotiek jaunu meliorācijas sistēmu būvniecība. Esošo meliorācijas sistēmu darbības ilgums tiek prognozēts līdz 50 gadiem, ar nosacījumu, ka tiek veikta regulāra sistēmu kopšana. 20% no visām izbūvētajām meliorācijas sistēmām ir vecākas par 30 gadiem. Vairāk nekā 220 tūkstoši ha meliorēto platību aizaugušas ar nezālēm, krūmiem vai pārpurvojušās.

Tā rezultātā vairāk kā 350 tūkstošu ha platībā meliorācijas sistēmas vairs nestrādā projektētajā režīmā. Šajās platībās nepieciešama meliorācijas sistēmu rekonstrukcija vai remonts. Modernizācija nepieciešama 10 polderu sūkņu stacijām.

“Lauksaimniecības likumā” un likumā “Par meliorāciju” valstij noteikto funkciju meliorācijas sistēmu uzturēšanā un ekspluatācijā raksturojošie rādītāji apkopoti 5.4. tabulā.

4.4. tabula

Meliorācijas sistēmu uzturēšanas un ekspluatācijas raksturojošie rādītāji 1998.-2000.gadā km

Pasākums	Gada apjoms km	Realizētie pasākumi km		
		1998	1999	2000
Valsts ūdensnoteku kopšana	9000	6270	6143	4835
Valsts ūdensnoteku remonts	1600	170	295	122
Koplietošanas ūdensnoteku remonts	1900	270	340	206
Nosusināšanas režīma nodrošināšana polderētajās platībās	45 sūkņu staciju darbināšana	Strādā 45 sūkņu stacijas, tiek nodrošināts nosusināšanas režīms 37 tūkstošos ha lauksaimniecības zemju		

Avots: Lauku atbalsta dienests

Informācija rāda, ka ar esošo valsts budžeta finansējumu netiek nodrošināta to ūdensnoteku uzturēšana, no kuru darbības atkarīga zemniekiem nodoto meliorācijas sistēmu darbība un galvenā ražošanas līdzekļa – zemes - efektīva izmantošana. Nepieciešamais

līdzekļu daudzums - vismaz 2 miljoni latu. Jāatzīmē, ka meliorācijas sistēmu bojājumu seku novēršanai būs vajadzīgi ievērojami lielāki finansu ieguldījumi.

ZM 2001.gada pasākumu plānā paredzēta jauna Meliorācijas likumprojekta sagatavošana, kurā tiek paredzēti MK noteikumu projekti:

- meliorācijas kadastra sastāvs un organizācija;
- meliorācijas sistēmu ekspluatācijas un uzturēšanas kārtība;
- koplietošanas meliorācijas sistēmu būvniecības, ekspluatācijas un uzturēšanas dalības maksas noteikšanas un sadales kārtība;
- meliorācijas fonda izveidošanas un izmantošanas kārtība;
- melioratīvās hidrometrijas darbu izpildes kārtība;
- ar meliorācijas sistēmu bojāšanu vai to izmantošanas tiesību ierobežošanu radušos zaudējumu noteikšanas un atlīdzināšanas kārtība.

Likumprojektā paredzēts noteikt periodisku meliorētās zemes melioratīvā stāvokļa novērtēšanu un meliorācijas sistēmu inventarizāciju. Latvijas lauku attīstības plānā Eiropas Savienības pirmsiestāšanās pasākumiem lauksaimniecības un lauku attīstībā (SAPARD) atbalsta programmā "Vispārējā lauku infrastruktūras uzlabošana" viens no atbalsta pasākumiem ir "Hidrotehnisko būvju rekonstrukcija un modernizācija polderos". Iespējamais atbalsta saņēmējs polderu sūkņu staciju modernizēšanai būs meliorācijas sabiedrības.

Viens no svarīgiem zemes ražotspējas un izmantošanas efektivitātes rādītājiem ir augšņu reakcijas atbilstība kultūraugu prasībām. Pēc zemes agroķīmiskās izpētes datiem pēdējos gados strauji palielinās skābo augšņu īpatsvars Latvijā, kas sasniedz pat 40% no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm. Šādās augsnēs netiek pilnīgi izmantoti iestrādātie augu barības elementi, bet pastiprinās veselībai bīstamo radioaktīvo vielu un smago metālu uzņemšana augos un pasliktinās produkcijas kvalitāte, kvantitāte un tās konkurētspēja.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Latvijā ir meliorēti 60% jeb aptuveni 1,6 miljoni ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes, no kuriem 350 tūkst. ha meliorācijas sistēmas vairs nestrādā projektētajā režīmā.
- Pēdējos 10 gados skābo augšņu kaļķošana Latvijā ir katastrofāli samazinājusies no 150- 200 tūkst. ha gadā līdz vidēji 7,5 tūkst. ha pēdējos trijos gados.
- Kaļķošanas efekta iedarbība turpinās tikai apmēram 10 gadus, un ar katru gadu pieaug kaļķošanas darbu izmaksas.
- Viens no svarīgiem zemes ražotspējas un izmantošanas efektivitātes rādītājiem ir augšņu reakcijas atbilstība kultūraugu prasībām. Pēc zemes agroķīmiskās izpētes datiem pēdējos gados strauji palielinās skābo augšņu īpatsvars Latvijā, kas sasniedz pat 40% no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm.

A. Ziriņš (Tel. – 7027550)

4.3.Pārskats par zemes īpašuma veidiem, pārmaiņām zemes fondā

2000.gadā zemes fondā ir notikušas izmaiņas šādu procesu rezultātā:

- turpinās lietošanā piešķirtās zemes privatizācijas process, un agrāk noformētie zemes lietojumi ir pārgājuši īpašumu statusā, kā rezultātā par 5,1% ir palielinājies zemes īpašumu īpatsvars, salīdzinot ar 1999.gadu;
- precizēts brīvās valsts zemes apjoms un izvietojums;

- turpinās brīvās valsts zemes piešķiršana lietošanā.

4.5. tabula

Zemes īpašumu un lietojumu sadalījums uz 01.01.2001.gadu

	ha	% no zemes īpašumu, lietojumu kopplatības	% no LR kopplatības
Fizisko personu īpašumi	2 688 639.4	93.6	41.6
Juridisko personu īpašumi	75 923.0	2.7	1.2
Pašvaldību īpašumi	83 781.8	2.9	1.3
Valsts pārvaldes institūciju īpašumi	22 779.1	0.8	0.4
Jaukta statusa kopīpašumi	1 073.8	X	X
Zemes īpašumi kopā	2 872 197.1	100.0	44.5
Fizisko personu lietojumi	1 097 505.3	32.3	17.0
Juridisko personu lietojumi	92 558.8	2.7	1.4
Pašvaldību lietojumi	326 836.6	9.6	5.1
Valsts pārvaldes institūciju lietojumi	1 887 864.6	55.4	29.2
Zemes lietojumi kopā	3 404 765.3	100.0	52.7
Brīvā valsts zeme	181 902.8	X	2.8
Kopā Latvijā	6 458 865.2	X	100.0

Avots: VZD

Kā pastāvīga tendence ir vērojama straujāka fizisko personu īpašumu īpatsvara palielināšanās, bet juridisko personu, pašvaldību un valsts institūciju zemes īpašumu īpatsvars ir palielinājies tikai nedaudz.

4.6. tabula

Zemes īpašumu sadalījuma salīdzinājums (%)

Gads	Fiziskās personas	Juridiskās personas	Pašvaldību institūcijas	Valsts institūcijas	Jaukta statusa kopīpašumi	Īpašumi kopā
1995.*	7,8	X	X	X	X	7,8
1996.	16,9	0,1	0,03	0,01	X	17,0
1997.	25,7	0,2	0,1	0,01	X	26,0
1998.	32,7	0,4	0,3	0,2	X	33,6
1999.	37,4	0,8	0,9	0,3	0,03	39,4
2000.	41,6	1,2	1,3	0,4	0,04	44,5

Avots: VZD

Zemes privatizācijas process un zemes īpašumu reģistrācija zemesgrāmatās valstī turpinās.

Zeme pēc vienota klasifikatora tiek dalīta zemes lietošanas veidos. Izmaiņas zemes lietošanas veidu sadalījumā tiek reģistrētas atbilstoši:

- sastādītajiem zemes robežu plāniem;
- sastādītajiem zemes vienību situācijas plāniem;
- atjaunotajiem vai no jauna sastādītajiem kartogrāfiskajiem materiāliem;
- rajonu lauksaimniecības departamentu un valsts virsmežniecību izsniegtajiem lēmumiem par zemes transformācijas (pārveidošanas) atļaujas izsniegšanu;

- Valsts meža dienesta iesniegtajiem materiāliem.

Uzskaitē par zemes melioratīvo stāvokli tiek kārtota, ievērojot meliorācijas pasu un zemes īpašuma meliorācijas sistēmas izvietojuma plānu datus.

4.7. tabula

Zemes sadalījums zemes lietošanas veidos (uz 01.01.2001.)

Zemes lietošanas veidi	ha	%
Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	2 484 944.2	38.5
Meži	2 868 154.1	44.4
Krūmāji	119 953.2	1.9
Purvi	272 877.6	4.2
Zem ūdeņiem	211 362.9	3.3
Pagalmi	89 870.2	1.4
Ceļi	126 229.4	1.9
Pārējās zemes	285 473.6	4.4
Kopā Latvijas Republikā	6 458 865.2	100.0

Avots: VZD

4.8. tabula

Salīdzinājums par zemes sadalījumu zemes lietošanas veidos (%)

	1995.g.*	1996.g.*	1997.g.**	1998.g.**	1999.g.	2000.g.
Lauksaimniecībā izmantojamā zeme	39,4	39,0	39,0	38,7	38,5	38,5
Meži	44,6	44,3	44,9	44,1	44,2	44,4
Krūmāji	X	X	2,0	1,9	1,9	1,9
Purvi	X	X	3,6	3,9	3,9	4,2
Zem ūdeņiem	X	X	3,0	3,2	3,3	3,3
Pagalmi	X	X	1,4	1,4	1,4	1,4
Ceļi	X	X	1,8	2,0	1,9	1,9
Pārējās zemes	16,0	16,7	4,3	4,8	4,9	4,4
Kopā	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Avots: VZD

Piezīme: * neuzrādīto zemes lietošanas veidu platības tika ieskaitītas pie "pārējām zemēm"

** 1997. un 1998. gadā zemes bilance apkopota bez Rīgas pilsētas datiem

Pēc zemes uzskaites datiem zemes lietošanas veidu sadalījums ir samērā stabils un 2000.gadā nav būtiski mainījies.

Zemes īpašumi un zemes lietojumi atbilstoši LR Ministru Kabineta 1998.gada 5.maija noteikumiem Nr.166 "Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija"(spēkā līdz 2001.gada 1.jūlijam) un to 2000.gada 16.maija grozījumiem Nr. 178. ir sagrupēti atbilstoši nekustamā īpašuma lietošanas mērķim . Zemes sadalījums pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupām ir mainīgs un tiek nepārtraukti precizēts, jo attiecīgās valsts institūcijas un pašvaldības nosaka un maina nekustamā īpašuma lietošanas mērķi (mērķus) atbilstoši spēkā esošajos teritoriju plānojumos noteiktajiem vai likumīgi uzsāktajiem izmantošanas veidiem.

**Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu grupas "Lauksaimniecība"
zemes sadalījums ha (uz 01.01.2001.)**

Kods	Nekustamā īpašuma lietošanas mērķi	1998.g.	1999.g.	2000.g.
011201	Zemnieku saimniecības, kuru galvenā ekonomiskā darbība ir lauksaimniecība	2 305 622,7	2 380 908,3	2 439 503,4
011202	Piemājas saimniecības, kuru galvenā ekonomiskā darbība ir lauksaimniecība	1 175 441,5	1 162 003,2	1 196 384,4
011203	Specializētās valsts saimniecības, kuru galvenā ekonomiskā darbība ir lauksaimniecība	14 395,5	10 961,1	9 386,4
010007	Personīgo palīgsaimniecību zemes (pilsētās - sakņu dārzi)	102 186,8	62 478,4	53 061,4
	Pārējās lauksaimniecības zemes	449 337,6	435 277,7	369 826,6
	Kopā	4 046 984,1	4 051 628,7	4 068 162,2

Avots: VZD

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Kopumā 2000.gadā, pašvaldībām precizējot nekustamā īpašuma lietošanas mērķus, zeme, kurai ir noteikts nekustamā īpašuma lietošanas mērķis "lauksaimniecība", ir palielinājusies par 16,5 tūkst. ha.
- Valsts zemes dienesta datus "Zemes sadalījums pēc galvenā zemes lietošanas mērķa un pa zemes lietošanas veidiem rajonos uz 01.01.2001.gadu" iespējams apskatīt 1.pielikumā.
- 2000. gadā palielinājies darījumu skaits ar nekustamo īpašumu, tai skaitā zemi lauku apvidos.
- Līdz 2001.gada beigām paredzēts veikt nepieciešamos grozījumus likumos "Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" un "Par zemes privatizāciju lauku apvidos". Kaut gan minētajos likumos jau šodien ir paredzētas tiesības iegūt īpašumā zemi ārvalstu fiziskām un juridiskām personām, ar kurām Latvija ir noslēgusi starptautiskus līgumus par ieguldījumu veicināšanu un aizsardzību līdz 1996.gada 31. Decembrim; pēc šī datuma līgumos jābūt paredzētam, ka Latvijas fiziskām, juridiskām personām ir tiesības iegādāties zemi attiecīgā valstī.

V. Mičurova (Tel. – 7027345)

4.4. Atbalsts meliorācijā un augsnes ielabošanā

Latvijas zemkopjiem jāstrādā daudz nelabvēlīgākos augsnes mitruma apstākļos nekā vairumam citu Eiropas valstu zemniekiem. Pārmitro lauksaimniecībā izmantojamo zemju īpatsvars mūsu valstī ir aptuveni 90%. Kultūraugu normālai augšanai un attīstībai nepieciešama arī piemērota augsnes reakcija.

Zemju nosusināšana ļauj ražīgāk, ar mazākām ekspluatācijas izmaksām izmantot tehniku un samazināt zudumus, novācot ražu, kā arī sekmē produkcijas ražošanas izmaksu samazināšanos.

2000. gadā no kopējā valsts subsīdiju apjoma meliorēto zemju sakārtošanai un skābo augšņu kaļķošanai kopsummā tika izlietoti 1,64 milj. Latu jeb 8,8 %. Meliorācijas sistēmu sakārtošanas izmaksas (projektēšana, materiāli, būvdarbi) uz vienu ha 1998.gadā vidēji bija Ls 36,6, bet 2000.gadā tās sasniedz jau Ls 135. Valsts atbalsta programmas rādītāju dinamiku augsnes reakcijas un mitruma apstākļu nodrošināšanai pēdējos 3 gados raksturo 4.10. tabula.

4.10. tabula

**Atbalsts meliorēto zemju sakārtošanā un augsnes kaļķošanā
1998.g – 2000.g.**

Pasākuma nosaukums	Gads	Tūkst. Ls	Tūkst. ha	Saimniecību skaits
Meliorēto zemju un esošo meliorācijas sistēmu rekonstrukcija un sakārtošana.	1998.	571	15,6	466
	1999.	788	16,9	696
	2000.	810	6,0	302
Skābo augšņu kaļķošana	1998.	807	7,9	687
	1999.	596	6,7	336
	2000.	829	8,0	205

Avots: Lauku atbalsta dienests

Lauksaimniecībā izmantojamo zemju agroķīmiskās izpētes dati liecina, ka Latvijā ap 40% augšņu ir ar paaugstinātu skābumu, t.sk. skābo augšņu (pH<5,6) – 23%. Šo iemeslu dēļ lielu nozīmi lauksaimniecības produkcijas konkurētspējai ārējā tirgū iegūst valsts atbalsts augšņu kultūrtehniskai un agrotehnoloģiskai ielabošanai.

2000.gadā viena ha skābo augšņu kaļķošanas izmaksas bija Ls 103. Diemžēl 2001.gada valsts subsīdiju programmā līdzekļi skābo augšņu kaļķošanai netika paredzēti.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

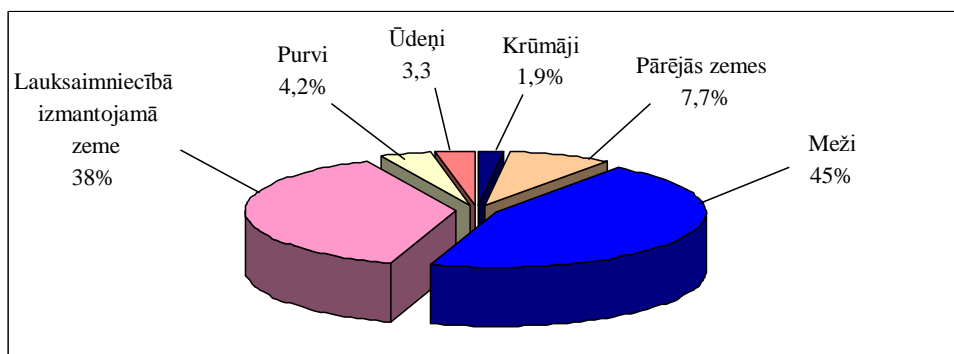
- Samazinās valsts atbalsta izmantotāju un apgūto ha skaits, bet pieaug lauksaimniecībā izmantojamās zemes uzturēšanas izmaksu slodze.
- Meliorācijas sistēmu sakārtošanas izmaksas (projektēšana, materiāli, būvdarbi) vienam ha 1998.gadā vidēji bija Ls 36,6, bet 2000.gadā tās sasniedz jau Ls 135.
- Meliorācijas sistēmu stāvoklis daudzās saimniecībās ir neapmierinošs.

A. Ziriņš (Tel. – 7027550)

5.Mežsaimniecība

5.1. 2000.gada situācijas vērtējums un attīstības tendences

Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis, mežu daudzums un to kvalitāte nosaka Latvijas piederību tām valstīm, kurās meža produkcija kalpo ne tikai vietējam patēriņam, bet ieņem ievērojamu vietu ārējā tirdzniecībā. Uz 2000.gadu meži aizņem 45 % no kopējās valsts teritorijas (5.1.attēls).

Avots: VZD

5.1.attēls. Zemes izmantošanas bilance 2000. gadā

Pašreizējā meža platība aizņem 2,887 miljonus hektāru, no kuriem mežaudzes aizņem 2,8037 miljonus hektāru.

5.1.tabula

Mežu platību struktūra Latvijā 2000.gadā

	Platība tūkst. ha	% no kopējās mežu platības
Mežaudzes	2 803,7	97
Ar mežu neapklātā platība	84,1	3
Kopā	2 887,8	100

Avots: VMD

Eiropā vidēji uz katru iedzīvotāju ir 0,27 ha meža, savukārt Latvijā šis rādītājs ir 1,16 ha, t.i., 4,3 reizes lielāks.

5.2. Meža sadalījums pa īpašuma veidiem

Latvijai atgūstot valstisko neatkarību, tika uzsākta zemes reforma, kuras gaitā tika atjaunotas īpašumtiesības uz zemi, tajā skaitā arī uz meža zemi. Šā procesa statistiku parāda meža zemju sadalījuma dinamika pa īpašumu veidiem.

5.2.tabula

Mežu platību sadalījums pa īpašumu veidiem 1998.- 2000.gadā

Īpašumu veids	1998.		1999.		2000.	
	Tūkst. ha	%	Tūkst. ha	%	Tūkst. ha	%
Valsts meži	1436,3	50,6	1430,4	50,2	1432,3	49,9
Privātie meži	1180,6	41,6	1197	42	1232,9	42,9
Pārējie meži	221,3	7,8	224,3	7,8	203	7,2

Avots: VZD

5.3. Meža resursu izmantošana

Zemes reformas gaitā un saimnieciskās darbības aktivitātes pieauguma rezultātā ir nozīmīgi pieaudzis mežu izmantošanas apjoms, sevišķi pārējos mežos.

5.3.tabula

Ciršanas apjomu dinamika 1998.- 2000.gadā milj. m³

	1998.	1999*.	2000.
Valsts mežos	4,51	5,30	3,72
Pārējos mežos	5,52	8,14	7,28
Visos mežos kopā	10,03	13,44	11,00

Avots: CSP

* ciršanas apjoms 15 mēnešos

Sīkāka ciršanas apjomu struktūra ir redzama 5.4.tabulā. Lielākās saimnieciskās darbības tikušas veiktas pārējos mežos, ne tikai galvenajās cirtēs, bet arī kopšanas cirtēs.

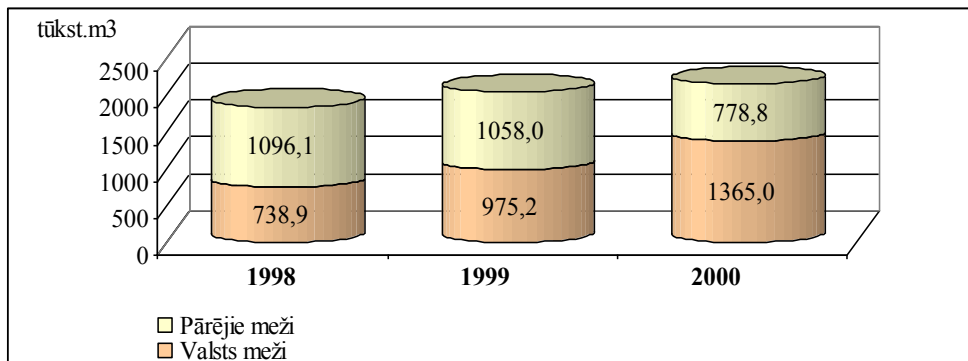
5.4.tabula

Koku ciršanas apjomi sadalījumā pa ciršu veidiem un meža tiesiskajiem valdītājiem 2000. gadā (ha)

	Valsts meži	Pārējie meži	Kopā	Ciršu platību īpatsvars %
Galvenā cirte	10 954	33 037	43 992	30
Krājas kopšanas cirte	22 830	33 831	56 661	39
Sanitārā cirte	5 350	20 599	25 949	0,3
Rekonstrukcijas cirte	48	425	473	18
Citas cirtes	415	2 091	2 506	11
Sastāva kopšanas cirte	14 255	1 454	15 709	2

Avots: CSP

Pēdējos gados vērojams kopšanas ciršu apjomu pieaugums, kas ļauj prognozēt meža ekonomiskās vērtības pieaugumu nākotnē.

Avots: CSP

5.2.attēls. Krājas kopšanas cirtes apjomu dinamika

Positīvi vērtējama Meža likumā ietvertā norma, kas saista meža atjaunošanu ar iespēju mežu cirst galvenajā cirtē. Vienlaicīgi ar ciršanas apjomu pieaugumu vērojama atjaunoto platību pieauguma tendence.

5.5.tabula

Atjaunoto meža platību dinamika 1998.- 2000.gadā, ha

Gads	Dabiskā atjaunošanās			Mākslīgi atjaunots			Kopā		
	Valsts meži ha	Pārējie meži ha	Kopā ha	Valsts meži ha	Pārējie meži ha	Kopā ha	Valsts meži ha	Pārējie meži ha	Kopā ha
1998.	6370	407	6777	6503	909	7412	12873	1316	14189
1999.	5808	2838	8646	6575	2225	8800	12383	5063	17446
2000.	8511	8169	16680	5870	2743	8613	14381	10912	25293

Avots: CSP

5.4. Meža vides aizsardzība

Vides aizsardzības sistēma Latvijā šobrīd pēc Sugu un biotopu likuma un Meža likuma un tiem pakārtoto normatīvo aktu pieņemšanas piedzīvo būtiskas pārmaiņas. Lai nodrošinātu vides aizsardzību, mežsaimnieciskie darbi netiek veikti 11% no kopējās mežu platības, kailcirtē aizliegta 13% mežaudžu. Dažādās aizsargājamās teritorijās ir ieskaitīti ap 17% mežu.

2000.gadā meža nozares interešu grupas kopīgi strādāja pie jaunām vispārējām dabas aizsardzības prasībām meža apsaimniekošanā. Tas ļaus saglabāt mežos esošās dabas vērtības un būs saistošas visiem meža apsaimniekotājiem.

5.6.tabula

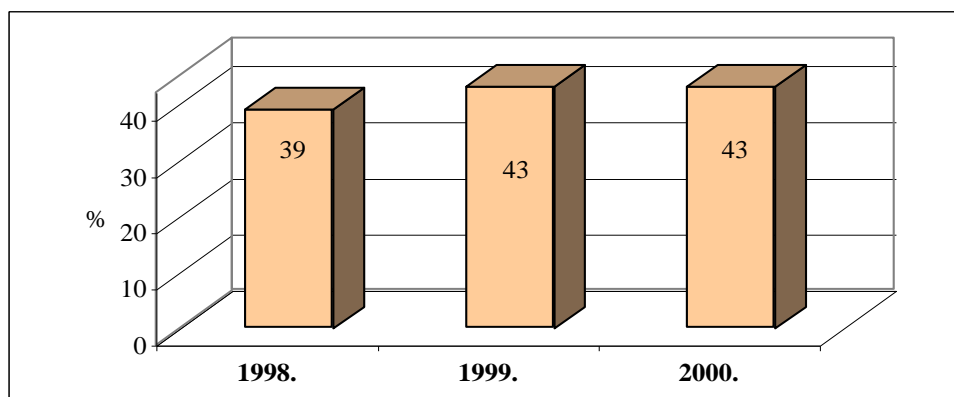
Mežu platības aizsargājamās dabas teritorijās ha

Aizsargājamā teritorija	Valsts meži ha	Pārējie meži ha	Kopā ha
Dabas aizsardzības meži, t.sk.	250569	232693	483262
dabas rezervātu meži	16212	2943	19155
stingrā režīma zona	1400	3	1402
regulējamā režīma zona	8762	1791	10553
buferzona	6051	1150	7201
Nacionālo parku meži, t.sk.	25630	24655	50284
stingrā režīma zona	3134	137	3271
dabas lieguma zona	11794	6728	18522
ainavu un kultūrvēsturiskā zona	16282	9399	25681
neitrālā zona	3080	14982	18061
dabas liegumu meži	47227	14547	61773
dabas parku meži	17795	10641	28436
aizsargājamo ainavu apvidu meži	14048	40481	54530
zaļo zonu meža parki	14832	31934	46766
īpaši aizsargājami meža iecirkņi	72955	106248	179203
aizsargājami meža biotopi	41870	1244	43113

Avots: CSP

5.5. Koksnes un koksnes produkcijas ārējā tirdzniecība

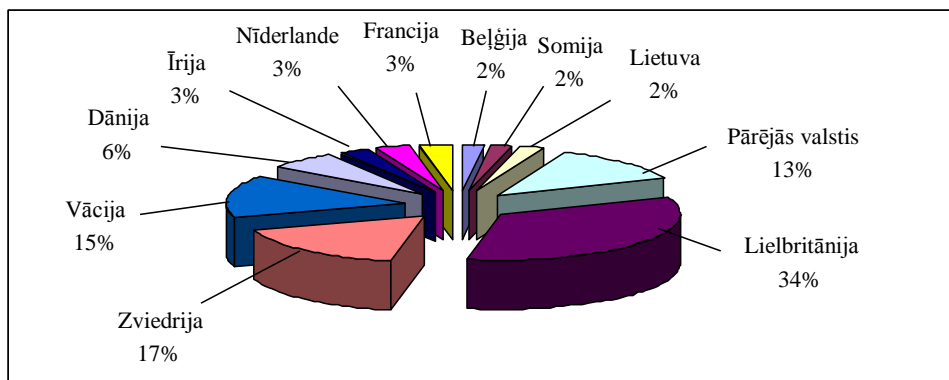
Meža nozare kopējā eksporta bilancē ieņem ievērojamu vietu, jo tā veido 43% no kopējā eksporta valstī, un pēdējos gados kokmateriālu eksportam ir tendence pieaugt.

Avots: CSP

5.3.attēls. Koksnes produkcijas eksporta dinamika (% no kopējā eksporta apjoma)

2000.gadā salīdzinājumā ar 1999.gadu ir nedaudz mainījies skuju koku eksporta tirgus. Samazinājies eksports uz Vāciju un Franciju, bet palielinājušies apjomi uz Ziemeļāfrikas, Dienvidaustrumāzijas un Tuvo Austrumu valstīm.

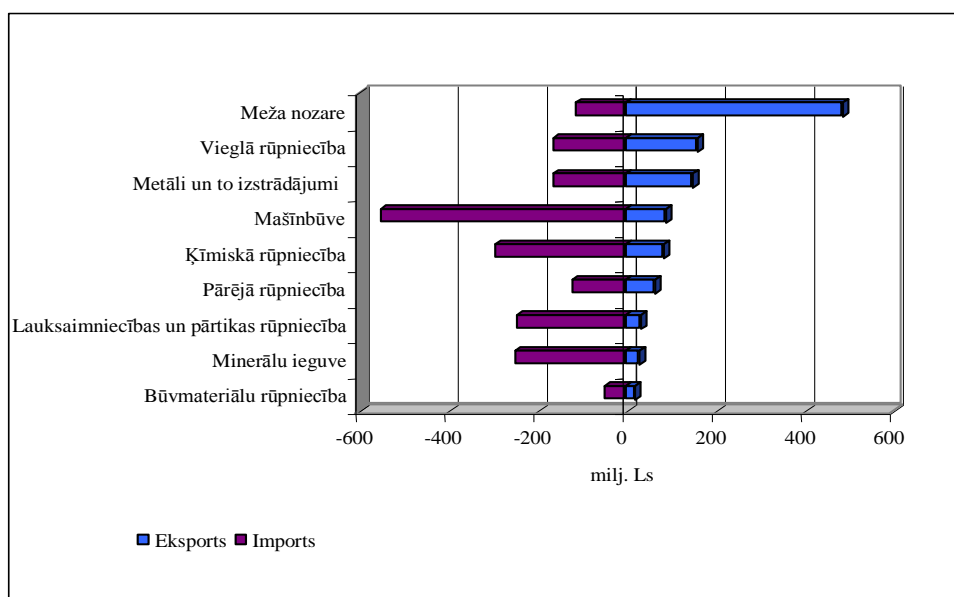

Avots: CSP

5.4.attēls. Kopējā kokmateriālu eksporta struktūra pa valstīm

Koksnes eksporta struktūrā lielāko daļu veido zāģmateriāli – 51% un apaļkoki – 15%. Tad seko mēbeļu eksports, kuru apjomi pieaug ar katru gadu.

Joprojām meža nozare ir vienīgā tautsaimniecības nozare ar izteikti pozitīvu eksporta un importa bilanci.

Avots: CSP

5.5.attēls. Importa un eksporta struktūra 2000.gadā Latvijā milj.Ls

Koksnes un koksnes produkcijas eksporta struktūra 2000.gadā %

Zāģ- materiāli	Apaļ- koki	Mēbeles	Saplāksnis	Celuloze, papīrs un kartons	Kurināmā koksne	Kok- skaidu plātnes	Kok- šķiedru plātnes	Pārējie koksnes izstrādājumi
51	15	10	7	3	3	1	0,4	10

Avots: CSP

Pēdējos gados meža nozarē vērojama tendence importam pieaugt galvenokārt uz zāģmateriālu un apaļkoksnes importa pieauguma rēķina, bet salīdzinājumā ar eksportu importa īpatsvars ir salīdzinoši mazs, un tas sastāda tikai 1/5 daļu no eksporta.

5.6. Meža nozares attīstības perspektīvas**Ilgspējīgas meža apsaimniekošanas sertifikācija Latvijā**

1997. gadā tika nodibināta neformāla "Latvijas mežsaimniecības sertifikācijas standarta izstrādes iniciatīvas grupa" ar mērķi izstrādāt FSC prasībām atbilstošu Latvijas mežsaimniecības sertifikācijas standartu, kurš atspoguļotu visu ar mežu saistīto Latvijas interešu grupu saskaņotu viedokli par mežu apsaimniekošanu un reizē nodrošinātu Latvijas mežu nenoplicinošu apsaimniekošanu un to vērtība saglabāšanu un vairošanu nākotnē. Līdz 2000.gada vidum tika izstrādāta Latvijas mežsaimniecības sertifikācijas standarta 2.redakcija, un ir plānots, ka galīgā versija varētu būt gatava 2001.gada vidū/beigās. 2001.gadā ir plānots nodibināt neatkarīgu sabiedrisku, nevalstisku bezpeļņas organizāciju un panākt tās oficiālu atzīšanu FSC.

Līdz 2001.gada marta beigām Latvijā pēc FSC prasībām ir sertificēti 2596,7 hektāri privātpašniekiem piederošo mežu. Valsts īpašumā esošo mežu apsaimniekotājs va/s "Latvijas Valsts meži" plāno līdz 2001.gada vidum sertificēt apmēram 200.000 ha valsts mežu Austrumvidzemes mežsaimniecībā. Līdz 2001.gada martam FSC kokmateriālu ķēdes piegādes sertifikātus ir ieguvuši 9 Latvijas kokapstrādes uzņēmumi.

Viseiropas mežu sertifikācijas (PEFC) padome

Viseiropas mežu sertifikācijas (PEFC) Latvijas padome nodibināta 1999. gada 21.oktobrī. PEFC Latvijas shēma 2001.gada 26.janvārī iesniegta PEFC 4. Ģenerālajā Asamblejā un nodota starptautiskajai vērtēšanai. 6.februārī PEFC publicējusi paziņojumu par PEFC Latvijas shēmas iesniegšanu un uzaicinājusi starptautiskos vērtētājus pieteikties konkursam. PEFC Direktoru padome slēgtā balsojumā piešķirs vērtēšanas tiesības. Līdz shēmas vērtējuma saņemšanai PEFC strādās ar darba grupām un veiks PEFC Latvijas shēmas veicināšanas pasākumus.

Jaunas celulozes rūpnīcas celtniecība

Līdz ar jaunas celulozes rūpnīcas uzcelšanu Latvijas meža nozarē ir sagaidāma darbības stabilizācija, jo celulozes rūpnīcas celtniecība atjaunotu koksnes ķīmiskās pārstrādes ilggadīgās tradīcijas Latvijā, un šī rūpnīca kļūtu par pagaidām trūkstošo ķēdes posmu meža nozaru kompleksā. Mazvērtīgās koksnes un koksnes mehāniskās pārstrādes atlikumu stabilas realizācijas iespējas palielinās kopējo Latvijas meža nozares konkurētspēju. Meža īpašnieki vairāk līdzekļu varēs veltīt meža vērtības paaugstināšanai – mežaudžu kopšanai, meža infrastruktūras – ceļu, grāvju tīkla – uzturēšanai un uzlabošanai.

Celulozes rūpnīcas BALTIC PULP kopējā jauda plānota ap 600 000 tonnu celulozes gadā. Paredzams, ka rūpnīca nodrošinās darbu ap 350 cilvēkiem. Tās celtniecība un darbība sekmēs jaunu darbavietu rašanos arī citās nozarēs.

Baltic vides standartiem izvirzītas šādas vadlīnijas:

- *Baltic Pulp* būs gatava Latvijas Republikas integrācijai ES nākotnē;
- projektā tiks izmantota labākā pieejamā tehnoloģija atbilstoši ES direktīvām;
- projekts atbildīs Latvijas likumdošanā paredzētajām ekoloģiskajām prasībām;
- projekta ekoloģiskā efektivitāte būs būtisks elements konkurētspējas veidošanā;
- *Baltic Pulp* izmanto *Södra Cell AB* un *Metsäliitto* rūpnīcu ekoloģisko risinājumu pieredzi un efektivitāti Skandināvijā.

Kopējais investīciju apjoms celulozes rūpnīcas celtniecībai ir ap 900 miljoniem eiro, un tas ir vislielākais investīciju projekts Latvijā. Pie labvēlīgas tirgus situācijas jaunā rūpnīca varēs dot Latvijai 3-4% iekšzemes kopprodukta pieaugumu.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Uz 2000.gadu meži aizņem 45 % no kopējās valsts teritorijas.
- Mežsaimniecības nozare valsts eksporta bilanci aizņem 43%.
- Tiek turpināta mežu sertifikācija pēc FSC prasībām.
- Šobrīd tiek izstrādāts lielākais investīciju projekts Latvijā – celulozes rūpnīcas celtniecība.

A. Ozols (Tel. – 7027201)

6. Zivsaimniecība

Zivsaimniecības nozare, kuru sīkāk varētu iedalīt zvejniecībā, zivju apstrādē un zivkopībā, ir cieši saistīta ar Latvijas ekonomiskās zonas un teritoriālo ūdeņu, kā arī iekšējo ūdenstilpju dzīvo dabas resursu racionālu un ilgtspējīgu izmantošanu, tai skaitā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

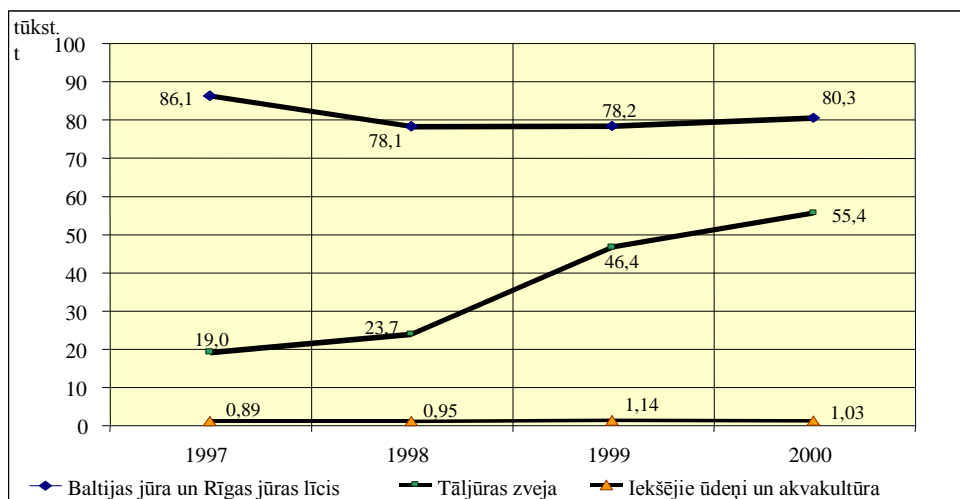
Latvijas ekonomiskajā zonā ietilpst vairāk nekā 10% no Baltijas jūras kopējās platības. Upju, strautu, ezeru, ūdenskrātuvju un teritoriālo ūdeņu kopējā platība ir 1550 km² jeb 2,4% no valsts teritorijas. Zivsaimniecības nozare nodrošina nozīmīgu darba vietu skaitu, īpaši Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē. 2000.gadā nozarē bija nodarbināti 13 430 strādājošo, t.sk. zvejniecībā - 6 967, zivju apstrādē - 6 208 un akvakultūrā - 255. Zivsaimniecības nozarē strādā 1,2% no visiem Latvijas ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem.

Zivju produkcijas īpatsvars iekšzemes kopproduktā 1998.gadā bija 2,48%, 1999.gadā - 2,06% un 2000.gadā - 1,70%. Tas nozīmē, ka zivju produkcijas īpatsvaram ir tendence samazināties.

Zivsaimniecības nozare ir tradicionāls Latvijas iedzīvotāju nodarbošanās veids un Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis, jūras piekrastē izveidojusies infrastruktūra un ostu izvietojums nodrošina zivsaimniecības attīstības iespējas arī nākotnē.

6.1. Zvejniecība

2000.gadā ar zveju Baltijas jūrā, Rīgas jūras līcī un jūras piekrastē nodarbojās 79 licencētie zvejniecības uzņēmumi, bet aiz piekrastes joslas ūdeņiem nodarbojās 119. Zvejai iekšējos ūdeņos tika licencēti 26 rūpnieciskās zvejas tiesību nomnieki. Valsts zivsaimniecības pārvalde noslēdza vienošanās protokolus ar 379 pagastu un pilsētu pašvaldībām par zivju resursu beztermiņa pārzināšanu pašvaldību teritoriju ūdenstilpēs.

Avots: Valsts zivsaimniecības pārvaldes dati

6.1. attēls. Latvijas zivju nozvejas dinamika 1997. – 2000.gadā tūkst./t

Pašvaldības savukārt slēdza rūpnieciskās zvejas tiesību nomas līgumus ar fiziskām un juridiskām personām. 2000.gadā Valsts zivsaimniecības pārvalde ir noslēgusi divus līgumus par publisko ūdenstilpju – Pušas ezera un Viešūra ezera - nomu.

Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī 2000.gadā kopā zvejoja 209 kuģi, kuru vidējais vecums pārsniedza 24 gadus, kā arī apmēram 800 zvejas laivas, kuras pamatā izmantoja piekrastes zvejā. Salīdzinot ar 1999.gadu, pagājušajā gadā Latvijas nozveja Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī bija pieaugusi par 2,7%. Arī iedalīto zivju nozvejas kvotu izmantošanas līmenis, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ir ievērojami paaugstinājies, un 2000.gadā tas bija 93% (1998.g un 1999.g. attiecīgi 66% un 77%). Nozvejas kvotu izmantošana galvenokārt ir palielinājusies nozvejas kvotu samazināšanās rezultātā, bet vienlaikus jānorāda, ka ir pieaudzis pieprasījums pēc zivju izejvielām zivju produkcijas ražošanai, kā arī palielinājušās atvēsinātu un saldētu zivju eksporta iespējas.

Sākot ar 1999.gadu, reņģu un brētliņu nozvejas kvotas ir strauji samazinājušās. Tāpat jau vairākus gadus ļoti zemas ir mencu nozvejas kvotas. Tas ir saistīts ar minēto zivju sugu resursu samazināšanos un vispārēju zvejas intensitātes pieaugumu Baltijas jūrā. Līdz ar to zvejniekiem tiek samazināti nozvejas limiti, palielinās zvejas izmaksas un pieaug savstarpēja uzņēmumu konkurence zvejas iespēju saņemšanā.

Iekšējo ūdeņu, tai skaitā dīķsaimniecību, nozvejas, sākot jau ar 1989.gadu, svārstās ap 900-1000 t gadā. No iekšējos ūdeņos un dīķos nozvejotajām zivīm apstrādei galvenokārt tika izmantoti nēģi un zuši. Ņemot vērā lielo Latvijas ūdenstilpju skaitu, saldūdens zivis var vērtēt kā vēl neizmantotu izejvielas potenciālu.

Latvijas nozveja Atlantijas okeānā 1997.gadā sasniedza savu zemāko līmeni - 19 tūkst.t, bet kopš 1998.gada atkal ir vērojams nozvejas pakāpenisks pieaugums, un 2000.gadā nozveja sasniedza 55 tūkst.t. Tāljūras zvejā kopumā ir iesaistīti 12 kuģi. Seši saldētājkauģi, t.sk. pieci kauģi, kuri darbojas Atlantijas okeānā, ir iekļauti Eiropas Padomes apstiprinātajā sarakstā ar tiesībām eksportēt zvejas produktus uz Eiropas Savienību.

Tāljūras zivju produkcija galvenokārt tiek realizēta tieši zvejas rajonos vai tiem tuvākajās ārzemju ostās. Tas izraisīja saldēto un atvēsināto zivju eksporta apjomu palielināšanos 2000.gadā.

Pēdējos gados samazinās Latvijas nozvejas kvotas Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī, līdz ar to samazinās arī zvejas limiti un uzņēmumu ieņēmumi. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča zvejā iesaistīta novecojusi zvejas flote ar zemu izmantošanas efektivitāti. Zvejas kauģu vidējais vecums pārsniedz 24 gadus un tas ir ļoti tuvu teorētiski pieļaujamam kauģu ekspluatācijas laikam. Tāpēc nepieciešams veikt visus iespējamus pasākumus, kas nodrošinātu zvejas flotes modernizāciju un atjaunošanu.

6.2. Zivju apstrāde

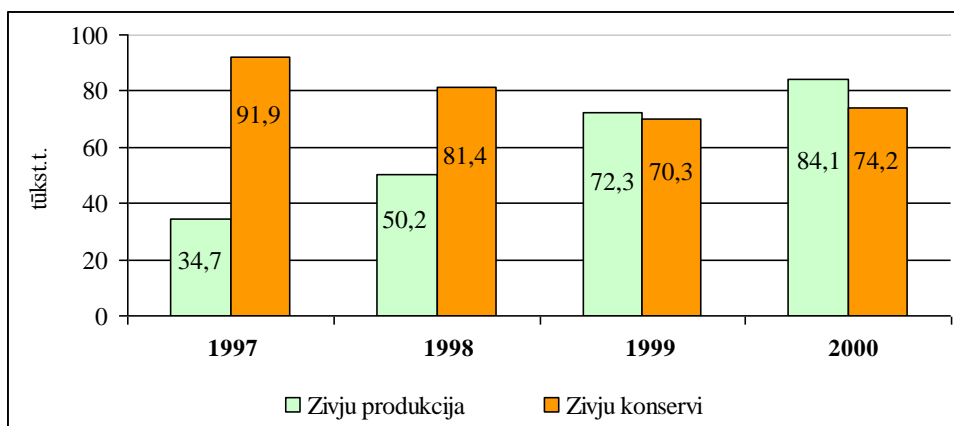
2000.gadā Latvijā ar zivju apstrādi nodarbojās 114 uzņēmumi, no tiem septiņiem uzņēmumiem piešķirts Eiropas Savienības reģistrācijas numurs, kas dod tiesības eksportēt zvejas produktus uz ES valstīm.

Ražotās zivju produkcijas sortiments ir ļoti plašs, taču vislielākais ir zivju konservu apjoms. Tos ražo 20% uzņēmumu. Nesterilizētos konservus un kulinārijas izstrādājumus ražo 52% uzņēmumu, bet sālītās un kūpinātās zivis ražo 58% uzņēmumu.

Latvijas zivju apstrādes uzņēmumi zivju produkcijas ražošanā pamatā izmanto vietējos zivju resursus, kurus dod valsts iekšējie un teritoriālie ūdeņi un Baltijas jūras ekonomiskā zona.

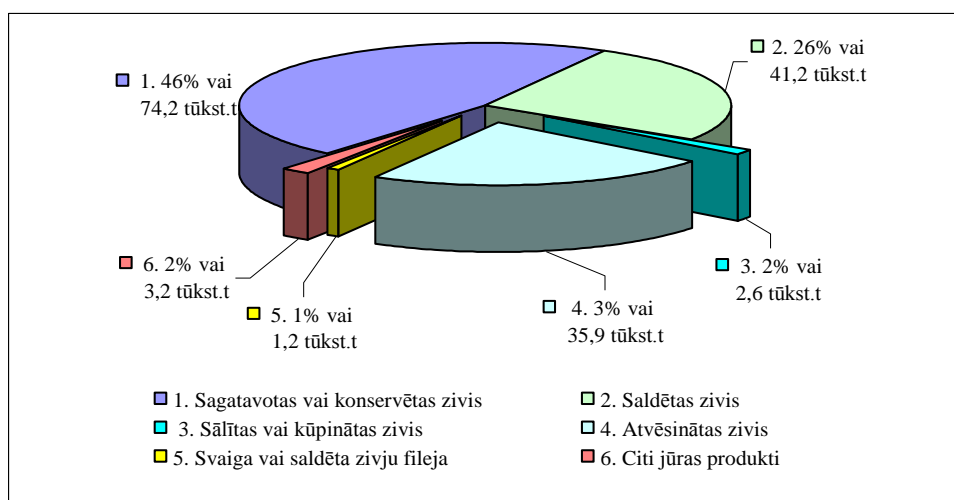
Lai paplašinātu zivju produkcijas sortimentu, uzņēmumi ražošanā izmanto arī okeāna zivju izejvielas.

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

6.2. attēls. Zivju produkcijas un zivju konservu ražošanas apjomi 1997. – 2000. tūkst./t

Avots: CSP dati

6.3. attēls. Zivju produkcijas ražošanas struktūra 2000. gadā tūkst./t

Kopā 2000.gadā saražotas 158,3 tūkst. t zivju produkcijas. No 1998.gada līdz 2000.gadam galvenās tendences zivju produkcijas ražošanas struktūrā pārsvarā ir saglabājušās. Turpina samazināties sagatavotu un konservēto zivju īpatsvars kopējā zivju produkcijas apjomā, bet tajā pašā laikā palielinājies atvēsinātas (līdz 23%) un saldētas (līdz 26%) zivju produkcijas īpatsvars, ko nosaka zivju nozvejas palielināšanās tālējūrā.

2000.gadā ir samazinājies kūpinātas zivju produkcijas apjoms, kas ir saistīts ar šīs produkcijas ierobežotajām realizācijas iespējām ārējā tirgū. Tomēr zivju kulinārijas izstrādājumu sortiments Latvijā ir saglabājies ļoti plašs, to ražošanas apjomi balstās uz vietējā tirgus pieprasījumu un galvenokārt saistīti ar ražošanu pēc iepriekšēja pasūtījuma.

Ļoti daudzveidīgs ir to nesterilizēto zivju konservu (preservu) sortiments, kurus gatavo dažādās mērcēs un uzlējumos, un šī produkcijas veida ražošana pilnībā apmierina iekšējā tirgus pieprasījumu.

Vietējais tirgus pieprasījums pēc zivīm un zivju produkcijas tiek pilnībā apmierināts ar Latvijas zivju apstrādes uzņēmumos saražoto produkciju.

Latvijā no 1997.gada līdz 2000.gadam ir saglabājusies pozitīva zivju produkcijas ārējās tirdzniecības bilance. Pēdējos divos gados zivju produkcijas imports ir samazinājies vairāk nekā 2 reizes.

Zivju konservu tirdzniecībā vislielākais īpatsvars ir NVS valstu tirgum, kam raksturīga politiskā un ekonomiskā nestabilitāte. Lai nodrošinātu tirgus vadības, ekonomiskās un finansu analīzes principu apguvi un lietošanu produkcijas realizācijā, ir svarīga uzņēmumu pārorientācija uz stabiliem un maksāspējīgiem eksporta tirgiem.

6.3. Zivju produkcijas tirdzniecība

Latvija eksportē vairāk nekā 90% no kopējā zivju produkcijas un zivju konservu apjoma. Eksportētās zivju produkcijas, t.sk. zivju konservu, īpatsvars (naudas izteiksmē) Latvijas kopējā eksporta apjomā 1998.gadā bija 3,1%, 1999.gadā - 2,9%, 2000.gadā - 2,7%.

2000.gadā zivju produkcijas un zivju konservu īpatsvars kopējā eksporta apjomā salīdzinājumā ar 1996.gadu (9%), kad bija sasniegti vislabākie rādītāji, ir samazinājies vairāk nekā 3 reizes.

6.1. tabula

Zivju produkcijas ārējās tirdzniecības bilance 1998. – 2000. tūkst.t

	1998.		1999.		2000.	
	Tūkst.t	milj.Ls	tūkst.t	milj.Ls	tūkst.t	milj.Ls
Eksports	106,7	33,1	127,9	28,9	141,4	30,7
Imports	37,6	16,0	26,8	11,8	31,1	12,9
Bilance	+69,1	+17,1	+101,1	+17,1	+110,3	+17,8

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

Sakarā ar ekonomisko krīzi Krievijā un tās kaimiņvalstīs 1998.gadā zivju konservu eksporta apjoms samazinājās par 20%. 2000.gadā situācija zivju konservu eksportā ir uzlabojusies un zivju konservu eksporta rādītāji salīdzinājumā ar 1999.gadu, kad tie bija viszemākie, palielinājušies par 16% jeb 11 tūkst. t, taču vēl joprojām nav sasniegti 1997.gada pirmskrīzes apjomi.

Arī 2000.gadā saglabājās iepriekšējās tendences zivju konservu eksporta sadalījumā pa valstīm. 90% no kopējā zivju konservu eksporta apjoma tika eksportēti uz NVS valstīm (Krieviju, Kazahstānu, Kirgizstānu, Moldovu un Uzbekistānu), tomēr naudas izteiksmē to īpatsvars bija tikai 60%. Vienlaicīgi jāatzīmē arī tas, ka Latvija ir zaudējusi savu vietu Ukrainas un Baltkrievijas tirgū. Zivju konservu eksports uz Ukrainu samazinājies no 12,4 tūkst. t 1996.gadā līdz 192 t 2000.gadā un uz Baltkrieviju no 4,4 tūkst. t 1996.gadā līdz 216 t 2000.gadā.

2000.gadā zivju konservu eksports uz ES valstīm gandrīz 2 reizes pārsniedza 1999.gada apjomus un bija jau 417 t, kas naudas izteiksmē bija 3,8% no kopējā zivju konservu eksporta apjoma. Sākot no 1999.gada 1,7 reizes palielinājies pārējās zivju produkcijas eksporta apjoms, un 2000.gadā tika eksportētas 62,9 tūkst.t zivju produkcijas.

2000.gadā importētās zivju produkcijas apjoms bija 29 tūkst. t. Galvenokārt tika importēta saldētā zivju produkcija un zivju fileja (92% no kopējā zivju produkcijas importa apjoma).

Kopējā saldētās zivju produkcijas importa apjomā 43% ir saldētas siļķes no Norvēģijas, Lielbritānijas un Nīderlandes, 19% - saldētas makreles no Norvēģijas, ASV, Lielbritānijas un Nīderlandes, 13% - saldētas sardinellas no Mauritanijas, Lietuvas un ASV un 5% - saldētas lašu dzimtas zivis no Norvēģijas, Krievijas un Igaunijas. Daļa importētās zivju produkcijas tiešā veidā tiek reeksportēta tālāk uz citām valstīm.

6.4. Zivkopība

2000.gadā Latvijā darbojās 8 valsts zivju audzētavas - Tome, Ķegums, Kārļi, Brasla, Dole, Pelči, Sērene un Salaca nodotas privatizācijai un ar 27.09.2000 pārtraukta audzētavas tālāka finansēšana, kuras galvenokārt nodarbojās ar zivju mazuļu audzēšanu to ielaišanai dabiskās ūdenstilpēs.

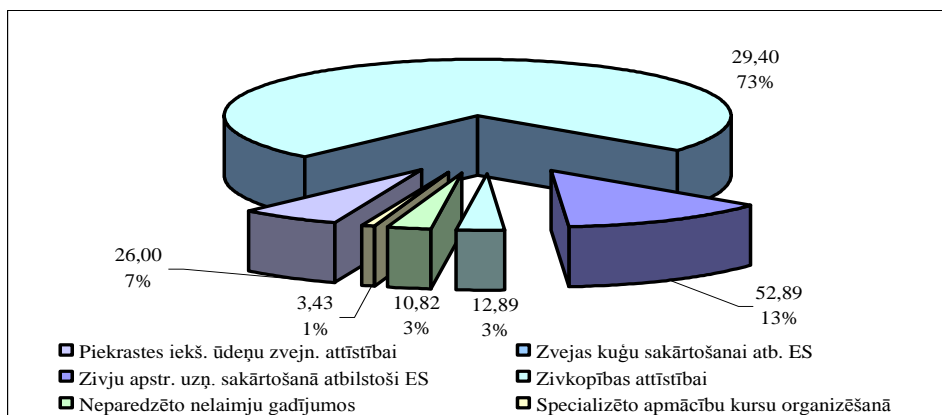
Kopumā valsts zivju audzētavas 2000.gadā izaudzēja un dabiskās ūdenstilpēs ielaida 3,5 milj.gab. dažādu zivju sugu mazuļu (lašu, taimiņu, vimbu, plaužu, zandartu u.c.) un 11,2 milj. gab. dažādu zivju sugu kāpuru (līdaku, nēģu u.c.).

Latvijā darbojas arī 22 licencēti privātie akvakultūras uzņēmumi, kā arī ievērojams skaits zemnieku saimniecību ir uzsākušas aktivitātes zivkopībā. Privātie akvakultūras uzņēmumi koncentrēti Cēsu, Liepājas, Kuldīgas, Saldus, Rēzeknes, Aizkraukles un Valmieras rajonos.

Galvenās audzējamās zivju sugas ir karpas, nedaudz līņi, karūsas un foreles. Šo uzņēmumu izmantoto zivju diķu kopējā platība ir aptuveni 4070 ha un kopējā nozveja 2000.gadā bija 260 tonnas.

Zemniekus ieinteresējusi arī vēžu mazuļu un preču vēžu audzēšana. Šim nodarbošanās veidam ir nākotnes potenciāls, un tam ir tendence palielināties, it īpaši Latgalē. Paredzams, ka perspektīvā zivju un vēžu audzēšanai būs liela nozīme kā alternatīvai lauksaimniecības nozarei.

6.5. Valsts atbalsts zivsaimniecībā

Avots: Valsts zivsaimniecības pārvaldes dati

6.4. attēls. Piešķirto valsts subsīdiju apjoms 2000.gadā zivsaimniecības attīstībai tūkst. Ls un %

2000.gadā zivsaimniecībai tika piešķirtas valsts subsīdijas Ls 400 000 apjomā. Kopumā 2000.gadā valsts subsīdijas tika piešķirtas 118 pretendentiem un tās tika izmantotas šādiem atbalsta pasākumiem, kas ir parādīti attēlā.

Kā jau attēlā redzams, vislielākais subsīdiju atbalsts no zivsaimniecībā iedalītā – Ls29,40 tūkst. jeb 73% - tika piešķirts zvejas kuģu sakārtošanai atbilstoši ES kvalitātes un higiēnas prasībām un to modernizācijai, jo kuģi ir novecojuši. Tie pārsvarā visi ir saglabājušies no PSRS laikiem. Nākamais lielākais atbalsts no piešķirtajiem līdzekļiem paredzēts zivju apstrādes uzņēmumu sakārtošanai atbilstoši ES kvalitātes un higiēnas prasībām un to modernizācijai, te arī jāatzīmē, ka tehnoloģijas ir novecojušas, kuras ir no PSRS laikiem. Pārējie atlikušie līdzekļi tika iedalīti zvejniecības attīstībai, specializēto apmācību kursu organizēšanai un zaudējumu kompensāciju segšanai nelaimīgu gadījumos un stihiskas dabas parādību rezultātā.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Zivsaimniecības nozare ir tradicionāls Latvijas iedzīvotāju nodarbošanās veids. Latvijas ģeogrāfiskais stāvoklis, jūras piekrastē izveidojusies infrastruktūra un ostu izvietojums nodrošina zivsaimniecības attīstības iespējas arī nākotnē.
- 2000.gadā ar zveju Baltijas jūrā, un Rīgas jūras līcī un jūras piekrastē nodarbojās 79 licencētie zvejniecības uzņēmumi, bet aiz piekrastes joslas ūdeņiem 119 uzņēmumi.
- 2000.gadā Latvijā ar zivju apstrādi nodarbojās 114 uzņēmumi, t.sk. septiņiem uzņēmumiem piešķirts Eiropas Savienības reģistrācijas numurs, kas dod tiesības eksportēt zvejas produktus uz ES valstīm.
- Kopā 2000.gadā saražotas 158,3 tūkst. t zivju produkcijas;

Būtiskākie cēloņi, kas ietekmēja vai kavēja nozares attīstību bija:

- **zivju resursu un kvotu samazinājums** - Baltijas jūrā un Rīgas jūras līcī samazinās brētliņu, reņģu, mencu un citu zivju krājumi piekrastes valstu intensīvas zvejas, ūdens piesārņojuma un citu saimniecisko darbību ietekmē. Sākot ar 1999.gadu reņģu un brētliņu nozvejas kvotas strauji samazinās un pilnībā nenodrošina zvejnieku vajadzības un zivju apstrādes uzņēmumu pieprasījumu pēc zivju izejvielām.
- **zivju produkcijas noieta tirgus** - Latvijas zivju apstrādes uzņēmumu ražotās produkcijas sortiments ir plašs, tomēr zivju konservu īpatsvars kopējā zivju produkcijas ražošanas apjomā ir aptuveni 46%. Neskatoties uz to, ka Latvija zivju konservus eksportē gandrīz uz 40 pasaules valstīm, vislielākie apjomi tiek pārdoti NVS valstu tirgū, kurā konservu cenas ir zemākas par izejvielu, materiālu un resursu izmaksām. Tāpat jāatzīmē, ka NVS valstu tālāku ekonomisko un politisko attīstību, un līdz ar to zivju produkcijas noieta tirgu, ir grūti prognozēt ilgstošam laika periodam. Nozares uzņēmumu attīstības galvenā problēma ir svārstīgā tirgus situācija, pašu finansu līdzekļu nepietiekamība un ierobežotās kredītresursu izmantošanas iespējas.

- **finansu līdzekļu trūkums** - lai zvejniecības, zivju apstrādes un zivkopības uzņēmumi varētu veikt nepieciešamos pasākumus higiēnas prasību nodrošināšanai, kā arī nodrošinātu ražošanas uzņēmumu modernizāciju un tehnoloģiju pilnveidošanu, ir vajadzīgi lieli finansu līdzekļi. Ievērojami līdzekļi nepieciešami zvejas kuģu atjaunošanas un modernizācijas darbu veikšanai, lai, Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā, zvejas flote būtu konkurētspējīga ar citu dalībvalstu zvejas flotēm.
- **nepietiekams valsts atbalsts** - zvejniecības, zivju apstrādes un zivkopības uzņēmumiem nav pietiekošu iespēju saņemt vajadzīgo valsts atbalstu, lai sekmētu zivsaimniecības sektora integrāciju Eiropas Savienībā.

N. Riekstiņš (Tel. - 7323877; 7027660)

7. Lauksaimniecības produkcijas kvalitātes darbības politika un to realizējošās institūcijas

2000.gadā turpinājās iepriekšējos gados iesāktās likumdošanas un kontroles mehānisma sakārtošana lauksaimniecības un pārtikas produktu ražošanas un pārstrādes nozarē, kas pamatojās uz Eiropas Savienības un citu starptautisko prasību ieviešanu un piemērošanu Latvijas apstākļiem

Latvijā ir atļauta tikai kvalitātes un obligātajām nekaitīguma prasībām atbilstošas pārtikas aprīte saskaņā ar Pārtikas aprītes uzraudzības likuma 3.nodaļas 4.panta 1.daļu.

Latvijas Republikā lauksaimniecības produkcijas kvalitātes darbības politiku realizē Valsts augu aizsardzības dienests, Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienests, Valsts veterinārais dienests, Sanitārā robežinspekcija.

Valsts augu aizsardzības dienests

1999.gadā tika reorganizēta Zemkopības ministrijas pakļautībā esošā Valsts sēklu inspekcija un Latvijas valsts augu šķirņu salīdzināšanas centrs, kas ar 2000.gada 1.janvāri pievienoti Zemkopības ministrijas pārraudzībā esošajam Valsts augu aizsardzības dienestam. Valsts augu aizsardzības dienests ir Valsts sēklu inspekcijas un Latvijas valsts augu šķirņu salīdzināšanas centra tiesību un saistību pārņēmējs un sakarā ar jaunu struktūrvienību pievienošanu 2000.gadā paplašinājās tā dienesta funkcijas.

2000.gadā tika uzsākta augu audzētāju, augu un augu produktu pārstrādātāju, uzglabātāju, tirgotāju, importētāju un eksportētāju reģistrācija "Fitosanitārai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrā". Reģistra izveidošana bija būtisks solis, lai uzsāktu augu pasu sistēmas ieviešanu Latvijā.

Akreditētā Nacionālā sēklu kontroles laboratorija ieguva tiesības izniegt starptautiski atzītus sēklu kvalitāti apliecinājošus dokumentus – ISTA sertifikātus, kas nodrošina iespēju sēklas materiālu tirgot ārpus Latvijas robežām.

Augu šķirņu salīdzināšanas sistēmā tika veiktas izmaiņas, pārejot uz līgumattiecībām ar personām, kuras veiks augu šķirņu salīdzināšanu uz konkursa pamata.

Tika izveidota Augu aizsardzības līdzekļu izvērtēšanas un reģistrācijas daļa, kas uzsākusi augu aizsardzības līdzekļu izvērtēšanu izmantojot datormodelēšanu.

2000.gadā Valsts augu aizsardzības dienests aktīvi iesaistījās priekšlikumu sagatavošanā par Sēklas un stādāmo materiālu aprītes likuma ieviešanu.

Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienests

Augkopības produkcijas kvalitātes valsts kontroles dienests ir Zemkopības ministrijas pārraudzībā esoša pārvaldes iestāde, kas tika izveidota 1999.gada 13.oktobrī.

Ar 2000.gada 1.janvāri jaunizveidotais dienests kā bijušo inspekciju tiesību un saistību pārņēmējs aizvadītā gada pirmajos 2-3 mēnešos veica nozīmīgu organizatorisku optimizāciju, vienlaikus komplektējot jaunā dienesta speciālistus.

Ņemot vērā valsts budžeta 2000.gada mērķfinansējumu un iespējamās maksas pakalpojumus, reorganizācijas rezultātā tika izveidotas laboratorijas - Centrālā laboratorija un maizes, makaronu un konditorejas izstrādājumu laboratorija.

Laboratorijas 2000.gadā tika papildinātas ar modernām iekārtām un jaunu aparāturu analīžu veikšanai. Izmēģināta iekārta nitrātu noteikšanai kartupeļos un gurķos.

Dienests izlases veidā veica augkopības produkcijas un uzņēmumu (uzņēmējsabiedrību) valsts uzraudzību un kontroli saskaņā ar apstiprinātām 2000.gada uzraudzības programmām. Pastāvīgā kvalitātes uzraudzības kontrolē bija labības tirgus

intervences noliktavas un produkcijas kvalitātes atbilstības izvērtēšana iekšējai un ārējai tirdzniecībai.

2000.gadā tika veiktas 265 pārbaudes augkopības produkcijas ražošanas, pārstrādes, uzglabāšanas un vairumtirdzniecības uzņēmumos un uzņēmējiesabiedrībās.

Pārtikas produkcijas kvalitātes analīzei noņemti 4514 paraugi. Ārējā tirdzniecībā pārbaudīti 17 augu izcelsmes pārtikas produktu veidi – kopā 244,4 tūkst. tonnas. Pārbaudot ievestās produkcijas kvalitāti, 9 gadījumos tika konstatēti pārkāpumi. Par konstatētiem kvalitātes neatbilstības pārkāpumiem tika sastādīti akti, veikta ekspertīze un 3 gadījumos veikts reeksports. Gada laikā tika pārbaudītas 23 uzņēmējiesabiedrības, kas pamatā nodarbojas ar ārējo tirdzniecību.

Uzsākti priekšdarbi bioloģiskās lauksaimniecības valsts kompetentās institūcijas funkciju veikšanai, un 2000.gadā ir veiktas iestrādes Dānijas un Latvijas kopprojekta “Inspekcijas sistēma bioloģiskās lauksaimniecības produkcijas ražošanā un tirdzniecībā” ietvaros.

2000. gada novembrī noslēdzās viens no Baltijas graudu tīkla izveides etapiem, bet dienesta darbinieki turpinās piedalīties Baltijas graudu tīkla projekta tālākā izstrādē un sadarbībā ar Igaunijas un Lietuvas labības kvalitātes kontroles un uzraudzības dienestiem, paredzēts realizēt projektu, kas saistīts ar mūsdienu prasībām atbilstošu vienotu, drošu un ticamu Baltijas valstu, labības kvalitātes atbilstības novērtēšanu ar “ekspres” metodēm.

Augkopības produkcijas valsts uzraudzības un kontroles funkciju izpildes nodrošināšanai nepieciešams sākot likumdošanas bāzi dienesta finansiālai un likumiskai darbībai, paredzot līdzekļus Eiropas Savienības direktīvu un noteikumu adaptācijai un jaunu nacionālo normatīvu tiesisko aktu pakāpeniskai ieviešanai Latvijas augkopības produkcijas tirgū, kā arī finansu līdzekļus jaunu laboratorijas iekārtu un modernas aparatūras iegādei.

Valsts veterinārais dienests

Valsts veterinārais dienests organizēja un nodrošināja vienotu reglamentētu valsts uzraudzību un kontroli, pamatojoties uz valsts uzraudzības programmām un normatīvo aktu prasībām, kas izstrādātas saskaņā ar ES prasībām un ieteikumiem.

2000. gadā viens no galvenajiem uzdevumiem bija dienesta reorganizācij ar mērķi nodrošināt dienesta struktūras un to funkcijas izpildi atbilstoši ES pamatnostādņem un turpināt uzsāktu teritoriālo struktūru un laboratoriju tīklu reorganizāciju.

2000.gadā ir veikta virkne pasākumu, lai nodrošinātu kvalitatīvu un drošu dzīvnieku izcelsmes pārtikas apriti iekšējā un ārējā tirgū:

- pārtikas uzņēmumu valsts uzraudzības pilnveidošana un to sagatavošana eksporta tiesībām uz ES valstīm, ko ieguva 1 zvejas produktu apstrādes uzņēmums, 1 piena produktu pārstrādes uzņēmums, 1 saldētājkuģis;
- izstrādāta un ieviesta Latvijas atliekvielu kontroles valsts programma;
- izstrādāta TWINNING-1 sadarbības (Vācija- Latvija) projekta veterinārmedicīnas sadaļa;
- sagatavotas un apstiprinātas veterinārās prasības valsts uzraudzības objektiem (dzīvniekiem, dzīvniekiem, procesiem, produktiem) atbilstoši ES un Starptautiskā epizootiju biroja (O.I.E.) prasībām;
- izstrādāta un apstiprināta “Dzīvnieku infekcijas slimību uzraudzības valsts programma” 2001.gadam.

2000. gadā tika strādāts pie optimāla veterināro laboratoriju tīkla izveidošanas Latvijā, ar mērķi palielināt Valsts veterinārās uzraudzības un laboratorisko izmeklējumu efektivitāti, nodrošināt materiāli tehnisko, finansu un personāla resursu racionālu izmantošanu.

Sevišķa uzmanība tika veltīta un liels darbs tika ieguldīts kvalitātes sistēmas pilnveidošanā veterinārajās laboratorijās.

Valsts veterinārmedicīnas diagnostikas centrs (VVMDC) un 12 rajonu veterinārās laboratorijas ir akreditētas LATAK, ar katru gadu tiek paplašināta akreditācijas sfēra.

2000. gadā ir akreditētas:

- VVMDC – 172 metodes;
- rajonu veterinārajās laboratorijās - 200 metodes;
- 2000.gadā tika saņemta jauna laboratoriju aparātūra no PHARE - 98 programmas 650.000 eiro apmērā.

Veikta 4724 paraugu salīdzinošā izmeklēšana ar Dānijas, Somijas, Zviedrijas, Igaunijas, Lietuvas, kā arī ar rajonu veterinārajām laboratorijām un ārvalstu references laboratorijām.

Nopietna un neatrisināta problēma Latvijā ir trakumsērga, kas 2000.gadā sasniedza kulmināciju. No 1212 izmeklētiem paraugiem – 516 gadījumos ir apstiprināta diagnoze – trakumsērga. Neskatoties uz meža dzīvnieku orālo vakcināciju, jau vairākus gadus ar trakumsērgu slimo dzīvnieku skaits nemazinās.

Eiropā aktuāla ir govju sūkļveida encefalopātijas (GSE) laboratoriskā diagnostika. VVMDC kopš 1997.gada atbilstoši valsts uzraudzības plānam regulāri veic govju galvas smadzeņu paraugu histoloģiskos izmeklējumus. Pašlaik ir uzsākta GSE diagnostika ar imunofērentu analīzi (IFA) (ELISA) ar Francijas firmas BIORAD diagnostikumu. Latvija ir pirmā starp Baltijas valstīm, kura ir uzsākusi šos izmeklējumus.

2000.gadā ar Zemkopības ministrijas atbalstu tika panākta zināma valsts finansējuma optimizācija, palielinot 2001.gada valsts budžeta dotācijas apjomu, kas savukārt, ļaus vairāku uzraudzības un kontroles funkciju veikšanu apmaksāt no valsts budžeta dotācijas līdzekļiem.

Sanitārā robežinspekcija

Sanitārā robežinspekcija ir organizācija, kas apvieno triju dienestu funkcijas, veicot veterināro, fitosanitāro un nekaitīguma kontroli uz Latvijas valsts robežas. 2000.gadā tika uzsākts darbs pie Terehovas robežkontroles punkta jaunās Sanitārās robežinspekcijas kontroles ēkas projektēšanas, ievērojot Eiropas Komisijas prasības.

Sanitārā robežinspekcija ir veiksmīgi sadarbojusies ar Lietuvas un Igaunijas robežkontroles dienestiem un apmeklējusi Medininku kontroles punktu Lietuvā un Luhamaa kontroles punktu Igaunijā. Sagatavota kvalitātes sistēmas dokumentācija par saskaņotajiem veterinārajiem sertifikātiem, autotransporta atbilstības pārbaudi, darba telpu, instrumentu un darba virsmu dezinfekciju kontroles punktos.

Sanitārā robežinspekcija 2000.gadā ir strādājusi pie Eiropas Savienības direktīvu kartotēkas aktualizēšanas un pilnveidošanas, robežkontroles punktu nodrošināšanas ar Eiropas savienības horizontālās un vertikālās likumdošanas aktiem. 2000.gadā veikts ievērojams darbs robežkontroles punktu celtniecībā un aprīkošanā atbilstoši Eiropas Savienības prasībām.

Sanitārā robežinspekcija sekmīgi aizstāvēja PHARE 2000.gada Nacionālās programmas projektu par “Integrētās Latvijas robežas vadības un infrastruktūras attīstību”, kuras ietvaros tiks izbūvēta Sanitārās robežinspekcijas kontroles ēka Terehovas robežkontroles punktā. Šī ēka paredzēta dzīvnieku valsts izcelsmes pārtikas produktu un dzīvju dzīvnieku kontrolei.

Valkas, Grebņevas (Ludzas rajons) un Silenes (Daugavpils rajons) robežkontroles punktos tagad ir iespējams veikt kravu padziļināto kontroli. Šajos punktos ir arī attiecīgi iekārtotas laboratorijas.

Veikti nozīmīgi kontroles iespēju uzlabošanas darbi Medumos (Daugavpils rajons), muitas noliktavā “Skonto” (Rīga) un kontroles punktā “Rīga-Kravas daļa”. Uzsākta

laboratoriju iekārtošana “Ainažu” (Limbažu rajons) un “Liepājas ostas” robežkontroles punktos.

Lai nepieļautu govju slimības (spongiformās encefalopātijas) iekļūšanu un izplatīšanos Latvijas teritorijā, saskaņā ar Valsts veterinārā dienesta izdoto ieviešanas aizliegumu Sanitārā robežinspekcija veica pastiprinātu gaļas produktu kontroli uz valsts robežas, veicot pilnu dokumentālo, identitātes un fizisko kontroli. Liela uzmanība tika pievērsta ne tikai gaļas un gaļas produktu importa kravām, bet arī gaļas tranzītkravām, tādējādi samazinot iespēju tranzītam paredzētajai gaļai nelegāli palikt Latvijā. 2000.gadā ieviesa fitosanitāro robežkontroles dokumentu, kas būtiski mainīja kravu dokumentālās kontroles kārtību un uzlaboja fitosanitārajai kontrolei pakļauto kravu fiziskās kontroles iespējas.

Tika radīti apstākļi efektīvai iespējamo kaitēkļu identificēšanai, jo ziedu un zaļumu kravu pārbaude kravas izkraušanas vietā ļāva veikt pilnvērtīgu fizisko kontroli.

Pagājušajā gadā tika veikta “Robežkontroles dokumenta par preču atbilstību nekaitīguma un drošuma prasībām” izstrāde un ieviešana. Šis dokuments, līdzīgi kā fitosanitārās un veterinārās kontroles gadījumā, ir būtiski mainījis nekaitīguma un drošuma kontrolei pakļauto kravu dokumentālās robežkontroles kārtību.

2000.gadā Sanitārā robežinspekcija darbojās Labklājības ministrijas darba grupā “Sabiedrības veselība Eiropas Savienības integrācijas jautājumos”, kurā notika Latvijas Republikas likumdošanas aktu izstrāde atbilstoši Eiropas Savienības tiesību normām.

2000.gadā tika pabeigta apvienoto muitas noliktavu kontroles punktu izveidošana.

Sanitārā robežinspekcija pagājušajā gadā ir pārbaudījusi 370 088 preču kravas un noņēmuši 1112 paraugus, nosūtot tos uz 1930 izmeklējumiem.

Visi Valsts veterinārā dienesta noteiktie obligāti veicamie izmeklējumi (*hormonu atliekas, salmonella spp. un zivju parazīti*) bijuši negatīvi, proti – nav konstatēti pieļaujamo normu pārkāpumi.

Savukārt pēc paraugu noņemšanas inspektori konstatēja - 6 paraugos palielināts vara daudzums, 3 paraugos palielināts nitrātu daudzums, 2 paraugos, kas tika noņemti no medus, konstatēts, ka diastāzes skaitlis ir zemāks par 8 Gotes vienībām (*šis skaitlis raksturo fermentu aktivitāti un ir viens no medus kvalitātes rādītājiem*), 16 paraugos pelējumsēņu daudzums pārsniedz maksimāli pieļaujamo (*pārsvarā tējā un riekstos*), 1 zivju ikru paraugā tika konstatēta urotropīna (*pārtikas piedeva, kuru nav atļauts izmantot šajos produktos*) klātbūtne.

2000. gadā no Sanitārās robežinspekcijas kontrolē esošajām pārtikas precēm iznīcināšanai nosūtītas 50 pārtikas kravas (kopsvars 196 tonnas) un 2 kravas ar dažādiem kosmētikas līdzekļiem (šampūni, matu lakas, tualetes ūdeņi – kopsvars 8 tonnas).

V. Grapmanis (Tel. – 7027200)

I. Bernere (Tel. – 7027522)

8. Tirdzniecības politika

8.1. Lauksaimniecības produkcijas ārējās tirdzniecības nosacījumi

Eiropas Līgums

ES un Latvijas lauksaimniecības preču tirdzniecības liberalizācija

ES un Latvijas lauksaimniecības preču tirdzniecības liberalizācijas sarunās 2000.gadā tika panākta vienošanās par tirdzniecības tālāku liberalizāciju Eiropas Līguma ietvaros. Abas puses izstrādāja un ieviesa autonomus pagaidu likumdošanas aktus līdz brīdim, kad stāsies spēkā Eiropas Līguma papildprotokols par savstarpēji piemērojamiem ievedmuitas tarifem un tarifu kvotām tirdzniecībai ar lauksaimniecības precēm.

No Latvijas puses likums "Par ievedmuitas tarifu likmēm un muitas tarifu kvotām, kas piemērojamas Eiropas Kopienas izcelsmes lauksaimniecības precēm", stājās spēkā ar 2000.gada 1.jūliju.

Savukārt Eiropas Savienība no savas puses ar Eiropas Savienības Ministru Padomes 2000.gada 17.oktobra nolikumu Nr. 2341/2000 vienpusēji noteica tirdzniecības atvieglojumus tarifu kvotu un samazinātu tarifu veidā Latvijas izcelsmes precēm.

ES un Latvijas pārstrādāto lauksaimniecības preču tirdzniecības liberalizācija

Eiropas Kopiena un LR Zemkopības ministrija 2000.gada maijā uzsāka pārstrādāto lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizāciju Eiropas Līguma ietvaros.

Kopš tā laika abas puses ir vienojušās par labvēlīgāku tirdzniecības nosacījumu piešķiršanu, un ir izstrādāts Eiropas Kopienas un Latvijas asociācijas padomes lēmums "Par tirdzniecības nosacījumu pilnveidošanu pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem", kā paredzēts Eiropas Līguma 2. Protokolā. Sarunu rezultātā, abām pusēm vienojoties, tika izstrādāti pielikumi, kas aizstās Eiropas Līguma 2. protokola 1. un 2. pielikumu tirdzniecībai ar pārstrādātiem lauksaimniecības produktiem starp Kopieni un Latviju.

Eiropas Kopienas un Latvijas asociācijas padomes lēmuma pielikumi paredz sekojošo:

Eiropas Līguma 1.pielikums nosaka tirdzniecības atvieglojumus, kas piemērojami Latvijas izcelsmes pārstrādāto lauksaimniecības preču importam Eiropas Savienībā. Latvijas ražotāji iegūs šādas priekšrocības:

- palielinātas kvotas cukura konditorejas, kakao un miltu konditorejas izstrādājumu, saldējuma eksportam uz ES, kā arī no jauna piešķirtas kvotas jauktu pārtikas izstrādājumu (Jungle Pop) un cigarešu eksportam;
- eksportējot iepriekšminēto produkciju kvotu ietvaros, tā tiks atbrīvota no ievedmuitas nodokļa, kā arī netiks aprēķināta lauksaimniecības komponente, izņemot cigaretes, kuru importam ES tiks piemērota ievedmuita 15% apmērā no MFN;
- ārpus kvotas ietvariem pārstrādātajiem lauksaimniecības produktiem ievedmuitas tarifa likme tiks samazināta par 10%.

Eiropas Līguma 2.pielikums nosaka tirdzniecības atvieglojumus, kas piemērojami Eiropas izcelsmes pārstrādāto lauksaimniecības preču importam Latvijā:

- palielinātas kvotas jogurta, sauso pektīnu, margarīna, maizes, miltu konditorejas, gatavu zupu, dzīna importam Latvijā. Palielināts to tarifu līniju skaits margarīnam, uz kurām attiecas preferences kvotu ietvaros;

- ārpus kvotas ietvaram pārstrādātajiem lauksaimniecības produktiem ievedmuitas tarifa likmes līdz 2004.gadam kopumā tiks samazinātas par 50%. (Tas galvenokārt ir tādēļ, ka muitas nodokļa likuma 3.pielikumā jau līdz 2002.gadam paredzēts samazināt ievedmuitas tarifa likmi uz 0% vairākiem alkoholiskiem dzērieniem, kas 2000.gadā ir 25%).

Latvijas un Slovākijas BTL

Latvijas un Slovākijas lauksaimniecības produktu tirdzniecības liberalizācija BTL ietvaros

Latvijas Republikas un Slovākijas Republikas brīvās tirdzniecības līgums (BTL) ir spēkā kopš 1997.gada 1.jūlijā, un to savstarpējo tirdzniecību ar lauksaimniecības precēm regulē līguma 2. protokols.

Latvijas Republikas un Slovākijas Republikas BTL ietvaros izveidotās Apvienotās komitejas (AK) pirmās sēdes laikā, kas notika 1999. gada 17. maijā, Latvijas puse ierosināja BTL ietvaros turpināt lauksaimniecības preču tirdzniecības liberalizāciju. 2000. gada 26. septembrī Latvijas Republikas un Slovākijas Republikas BTL AK otrās sēdes laikā tika apstiprināts lauksaimniecības preču saraksts, kurām muitas nodokļi abpusēji tiks samazināti noteikto tarifu kvotu ietvaros. Preču sarakstā no jauna tika iekļauti - pārējie gatavie gaļas izstrādājumi un gaļas konservi, siers un biezpiens, cepumi un vafeles, žāvēti zirnīši. Muitas tarifu kvotas tika palielinātas šokolādei un šokolādes izstrādājumiem par 300%, makaroniem - par 100%.

Līgumslēdzējusēm paredzētās izmaiņas brīvās tirdzniecības līgumā ir jāapstiprina saskaņā ar katras valsts iekšējām juridiskajām prasībām. Latvijas puse ir izstrādājusi likumprojektu "Par grozījumiem Latvijas Republikas un Slovākijas Republikas brīvās tirdzniecības līguma 2. protokolā".

Z. Ķikāns (Tel. – 7027375)

I. Mežiniece (Tel. – 7027164)

8.2.Tirgus veicināšana

Iestāšanās Eiropas Savienībā Latvijai pavērs plašākas lauksaimniecības produkcijas noieta iespējas, vienlaicīgi radot arī spēcīgākas konkurences apstākļus. Tādēļ jau iestāšanās posmā rodas nepieciešamība domāt par Latvijas izcelsmes lauksaimniecības produktu atpazīstamības veicināšanu un popularizēšanu. Viens no veidiem, kā atšķirt pašu ražotos produktus no importētajiem – marķēt tos ar speciālu preču zīmi, kas apliecinātu produkta Latvijas izcelsmi un augsto kvalitāti.

Latvijā ideja par pārtikas produktu izcelsmi un kvalitāti apliecināšanu preču zīmi nav sveša, un par tās ieviešanas nepieciešamību iestājušies arī paši pārtikas produktu ražotāji. Kopš šī gada sākuma ar kvalitātes produkta preču zīmes piešķiršanas nosacījumu izstrādi nodarbojas ar Zemkopības ministrijas atbalstu izveidota sabiedriska organizācija - Mārketinga padome. Mārketinga padome apvieno Latvijas lauksaimniecības un pārtikas produktu ražotāju sabiedriskās organizācijas, lai sekmētu no vietējām izejvielām ražotu preču pārdošanu vietējā un ārvalstu tirgos.

Kvalitātes produkta preču zīme tiek veidota ar mērķi - paaugstināt Latvijas lauksaimniecības un pārstrādāto produktu konkurētspēju iekšējā tirgū, veicinot vietējās

izcelsmes lauksaimniecības produkcijas atpazīstamību un noieta īpatsvara palielināšanos. Produkti, kas būs marķēti ar kvalitātes produkta preču zīmi, patērētājiem garantēs:

- stabilu kvalitāti;
- izejvielu Latvijas izcelsmi;
- augstu produkcijas ražošanas higiēnas līmeni;
- regulāru kvalitātes pārbaudi.

Izstrādājot preču zīmes piešķiršanas noteikumus, ir jāņem vērā katra produkta specifiskās kvalitātes īpašības. Ir plānots, ka preču zīmes piešķiršanu regulēs 2 nolikumi:

- vispārīgais nolikums, kas noteiks preču zīmes piešķiršanas procedūru (saņēmēja saistības un pienākumus u.c.);
- atsevišķu produktu vai produktu grupu nolikumi.

I. Mežiniece (Tel. – 7027164)

8.3. Tirgus aizsardzība

Latvijā

Iekšējā tirgus aizsardzības principu un mehānismu PTO ietvaros nosaka Vispārējā vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (GATT), Līgums par subsīdijām un kompensācijas maksājumiem un Līgums par tirgus aizsardzību. Pamatojoties uz šiem līgumiem, Latvijā ir izstrādāti un iekšējā tirgus aizsardzības sistēmas darbību regulē trīs likumdošanas akti:

- likums “Par iekšējā tirgus aizsardzību” (spēkā ar 10.03.1999);
- Antidempinga likums (spēkā ar 01.07.2000.);
- likums “Par aizsardzību pret subsidēto importu” (spēkā ar 01.01.2001.)

VID Galvenā muitas pārvalde, Valsts iekšējā tirgus aizsardzības birojs un Zemkopības ministrija 2001.gada aprīlī noslēdza “Vienošanos par sadarbību”, lai pastiprinātu Latvijas iekšējā tirgus kontroli “jūtīgajiem” produktiem (augļiem, dārzeņiem, piena un gaļas produktiem, labībai, ziediem), pielietojot augstāk minēto likumu nosacījumus. Vienošanās mērķi ir:

- nodrošināt ātrāku un efektīvāku informācijas apriti;
- veicināt lauksaimniecības nozaru asociāciju un Valsts pārvaldes institūciju savstarpējo dialogu.

Šīs vienošanās ietvaros Zemkopības ministrija no Galvenās muitas pārvaldes iegūst detalizētu informāciju par Latvijai jūtīgo produktu importa apjomiem no Latvijas un vērtību katrai produkcijas kravai, kura tālāk tiek nodota izskatīšanai lauksaimniecības nozaru asociācijām. Šāda informācija rada iespēju izsekot produkcijas importa plūsmai, un gadījumos, ja importa raksturs (deklarētās muitas vērtības ir ievērojami zemākas par ražotāju cenām importētājvalstī u.c.) atbilst kādam no iekšējā tirgus aizsardzības sistēmas darbību regulējošiem likumiem, rīkoties atbilstoši attiecīgā likuma nosacījumiem (ierosināt antidempinga procedūru, uz noteiktu laika periodu ieviest importa kvotas, paaugstināt muitas nodokļus u.c.). Šo likumu īstenošanu veic Valsts iekšējā tirgus aizsardzības birojs.

Šāds importa plūsmas uzraudzības mehānisms ļauj operatīvi darboties ar muitas sniegto informāciju, nodrošinot lauksaimniecības preču tirgu aizsargājošo institūciju un ražotāju saikni.

Citās valstīs

PTO kandidātvalstis ir izstrādājušas GATT pamatprincipiem atbilstošu nacionālo likumdošanas bāzi un piemēro līdzīgus pasākumus, kā norādīts iepriekšminētajos PTO līgumos. Vairākas no PTO kandidātvalstīm 2001. gadā ir uzsākušas izmeklēšanu par iekšējā tirgus aizsardzības pasākumu ieviešanu:

- Lietuvas Republika pret rauga importu no visām valstīm, tai skaitā arī no Latvijas;
- Baltkrievijas Republika pret cigarešu importu no visām valstīm, tai skaitā arī no Latvijas;
- Krievijas Federācija pret palielinātu karamelu un vārīto konfekšu importu no visām valstīm, tai skaitā arī no Latvijas.

Krievijas Federācijas valdība š.g. 11. aprīlī pieņēma lēmumu ieviest pagaidu tirgus aizsardzības pasākumus uz 180 dienām, kas izpaudās kā papildus muitas tarifu likme 21% apmērā no preces muitas vērtības, bet ne mazāka par 0.18 eiro/kg. Latvijas saldumu ražotāju uzņēmumiem jau pie muitas tarifu pamatlikmes (20%, bet ne mazāk kā 0.25 eiro/kg) ir neizdevīgi eksportēt savu produkciju uz Krieviju. Analizējot tirdzniecības datus, atklājies, ka galvenais konfekšu importa pieauguma cēlonis Krievijā bija Ukrainas izstrādājumu importa straujš pieaugums. 2000. gadā Ukrainā ražotās konfektes bija 92% no kopējā importa apjoma uz Krieviju jeb 26% no Krievijas iekšējā tirgus.

Tirgus aizsardzības pasākumus ir iespējams ieviest tikai pret visām valstīm vienlaicīgi, tādēļ kaut arī Latvijas daļa kopējā Krievijas konfekšu importā bija tikai 0.008%, minētie pasākumi ir piemērojami arī pret Latvijas konfekšu importu.

I. Mežiniece (Tel. – 7027164)

M. Vasariņš (Tel. – 7027425)

8.4. Jaunais PTO lauksaimniecības sarunu raunds

Pasaules tirdzniecības organizācijas (PTO) ietvaros notiek jaunas daudzpusējas lauksaimniecības sarunas, neskatoties uz to, ka Sietlā, kur notika PTO Trešā Ministru konference 1999.gadā (28.novembris – 3. decembris), netika panākta vienošanās par jauna tirdzniecības sarunu raunda uzsākšanu. LR Zemkopības ministrija ir precizējusi un papildinājusi uz šo konferenci izstrādāto pozīciju PTO daudzpusējām lauksaimniecības sarunām, ņemot vērā Latvijas nacionālās intereses un Latvijas integrācijas procesu Eiropas Savienībā.

Latvijas pozīcija PTO daudzpusējām lauksaimniecības sarunām

Latvijas pozīcija PTO daudzpusējām lauksaimniecības sarunām tika izskatīta un apstiprināta, Latvijai piedaloties PTO konsultatīvās padomes un Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomes sēdēs 2000.gada novembrī. 2001.gada 9.janvārī šī pozīcija tika apstiprināta Ministru kabinetā ar sēdes protokolu Nr.2. 30.§.

Noteikti galvenie Latvijas pozīcijas punkti daudzpusējām lauksaimniecības sarunām ar PTO:

- Eksporta atbalsts.

Turpināt eksporta atbalsta samazināšanu un lauksaimniecības līgumā iestrādāt visus eksporta atbalsta veidus (eksporta subsīdijas, eksporta kredīti un valsts tirdzniecības uzņēmumi) regulējošus noteikumus, lai izvairītos no tirdzniecību kropļojošām sekām.

- Valsts iekšējais atbalsts

Lauksaimniecības līgumā ietvert speciālus noteikumus, kas atļauj piemērot īpašus valsts atbalsta nosacījumus pārejas ekonomikas valstīs jaunu un nozīmīgu nozaru attīstībai, kuri uz noteiktu laiku izslēdzami no samazināšanas saistībām. Palielināt *de minimis* līmeni pārejas ekonomikas valstīs. Tas ir “dzeltenās kastes” (tirgu kropļojošo) subsīdiju apjoms, kas nav pakļauts samazinājumam.

- Tirgus pieejamība.

Valstīm ar augstiem lauksaimniecības preču ievaduitas tarifiem tos straujāk samazināt, likvidēt “tarifu pīķus”(tarifi, kas ievērojami pārsniedz vidējo tarifu līmeni). Vienkāršot tarifu kvotu piešķiršanas kārtību.

Latvija vēlētos, lai Speciālo tirgus aizsardzības pasākumu (SSG) piemērošanas principus pārskatītu un tie tiktu atļauti visām tām valstīm, kuras pašreiz tos nepiemēro.

- Ārpustirdniecības jautājumi.

Būtiski uzsvērt tradicionālās lauksaimniecības ražošanas daudzfunkcionālo lomu lauku attīstībā - sociālie jautājumi (nodarbinātība), vides aizsardzība, tradicionālās lauku ainavas saglabāšana, dzīves veida saglabāšana. Lauksaimniecības un pārtikas produktu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzība un šo produktu tirdzniecības veicināšana. Dzīvnieku aizsardzības un labturības nodrošināšana.

- Biotehnoloģija.

Turpināt izvērtēt biotehnoloģijas un gēnu inženierijas ietekmi uz produktu drošību un ar to saistīto risku. Apsvērt iespēju ieviest obligātas norādes par ģenētiski modificēto organismu izmantošanu.

- Jaunattīstības valstis; speciālā attieksme.

Palielināt tirgus pieeju jaunattīstības valstu produktiem, dodot tiem nozīmīgas tirdzniecības priekšrocības. Izrādīt nepieciešamo elastīgumu šo valstu problēmu risināšanā jautājumos, kas skar valsts iekšējo atbalstu.

Lauksaimniecības reformu procesa turpinājums

Lauksaimniecības līguma 20.pants nosaka fundamentāla, ilgtermiņa reformu procesa turpinājumu ar mērķi ievērojami un progresīvi samazināt atbalstu un tirgus aizsardzības līmeni, lai veidotu taisnīgu, tirgus noteiktu lauksaimniecības tirdzniecības sistēmu. Jauns sarunu raunds jāuzsāk gadu pirms iepriekšējās reformas ieviešanas perioda beigām, ņemot vērā:

- iepriekšējās reformas pieredzi;
- atbalsta samazināšanas ietekmi uz pasaules tirdzniecību ar l/s precēm;
- ārpustirdzniecības nosacījumus;
- īpašu/atšķirīgu pieeju jaunattīstības valstīm.

PTO daudzpusējās lauksaimniecības sarunas var iedalīt vairākās fāzēs:

I. Priekšlikumu iesniegšanas fāze.

Tās laikā (2000. gada marts - 2001.gada marts) 125 no 140 PTO dalībvalstīm iesniedza sarunu priekšlikumus ar šādiem galvenajiem jautājumiem:

- tirgus pieeja: (tarifu samazinājums, muitas tarifu kvotas, speciālie tirgus aizsardzības pasākumi, pārtikas kvalitāte);
- valsts iekšējais atbalsts “dzeltenā kaste”, “zilā kaste”, “zaļā kaste”, De minimis (“dzeltenās kastes” subsīdiju apjoms, kas nav jāpakļauj samazinājumam);
- eksporta konkurence (eksporta subsīdijas, eksporta kredīts, valsts tirdzniecības uzņēmumi);
- ārpustirdzniecības jautājumi (daudzfunkcionalitāte, vide; pārtikas nodrošinājums, dzīvnieku labturība);

- jaunattīstības valstis (tarifu samazinājums, pārtikas nodrošinājums, pārtikas palīdzība);
- Peace Clause.

Dalībvalstu priekšlikumi parāda lielo lauksaimnieciskās ražošanas modeļu daudzveidību pasaulē. Līdz ar to dalībvalstīm ir dažādas, bieži vien diametrāli pretējas pozīcijas par to, kādiem jābūt sarunu rezultātiem

II. Sarunu fāze.

Lauksaimniecības komitejas 4 formālas un 3 neformālas speciālās sesijas notiks laika posmā no 2001.gada marta līdz 2002.gada martam.

Ņemot vērā valstu pozīcijas par tālāko reformu, tiks veikta priekšlikumu dziļāka analīze pa tematiskiem blokiem un izstrādāti detalizēti reformas priekšlikumi.

Pamatojoties uz Latvijas Republikas pozīciju sarunām ar PTO pamatnostādnēm un faktu, ka Latvijas pozīcija lielā mērā saskan ar citu pārejas ekonomikas valstu nostāju, Latvija I – priekšlikumu iesniegšanas fāzes laikā ir pievienojusies un ir līdzautore vairākiem kopīgiem valstu sarunu priekšlikumiem.

- Valsts iekšējais atbalsts - papildus elastība pārejas ekonomikas valstīs (atbalsta 13 pārejas ekonomikas valstis).

Iekļaut Līgumā par lauksaimniecību atsevišķus noteikumus, kas attiektos uz pārejas ekonomikas valstīm, lai nodrošinātu vajadzības, kādas rodas ekonomikas transformācijas un lauksaimniecības pārstrukturizēšanas procesā. Šie noteikumi izslēgtu no samazināšanas saistībām investīciju subsīdijas, kredītprocentu subsīdijas un grantus, lai segtu parādu atmaksu. Attiecīgi tiktu palielināts *de minimis* līmenis. Šie noteikumi attiektos uz katru valsti individuāli un būtu izmantojami tikai līdz problēmu atrisināšanai.

- Tirgus pieejamība (atbalsta 11 pārejas ekonomikas valstis).

PTO daudzpusējās lauksaimniecības sarunās būtu nepieciešams ņemt vērā pārejas ekonomikas valstu augsto tirgus liberalizācijas pakāpi, tirgus atvērtību un augsto ievainojamību, kas ir šo valstu ekonomikas transformācijas procesa uz tirgus ekonomika rezultāts. Sarunās būtu nepieciešams runāt par speciāliem noteikumiem tālākai tarifu samazināšanai un citām tirgus saistībām. Šādi noteikumi pasargātu pārejas ekonomikas valstu zemos tarifus no tālākām samazināšanas saistībām, kā arī atļautu selektīvas samazināšanas saistības.

- Speciālie tirgus aizsardzības pasākumi (SSG) (atbalsta 4 pārejas ekonomikas valstis).

SSG ir daudz elastīgāki, tirdzniecībai mazāk kaitējoši ar skaidri noteiktiem kritērijiem, viegli, vai pat automātiski atceļami, prognozējami un ar daudz vieglāku administrēšanas procedūru. Urugvajas raunda rezultātā, veicot vispārējo tarififikāciju, daudzas tirdzniecību ietekmējošas sekas nebija iespējams paredzēt, piemēram, pēkšņu un strauju importa apjoma pieaugumu vai cenu svārstības. Šādos gadījumos valdības varēja pielietot SSG.

Daudzām valstīm, kuras iestājas pēc Urugvajas raunda, šāda iespēja tika liegta, lai arī tās tarififikāciju veica iestāšanās procesa laikā. Tā kā SSG piemērošana paredzēta ar nolūku, lai valstis uz atvieglotiem noteikumiem varētu liberalizēt tirdzniecību, attiecīgi to piemērošanas principi būtu pārskatāmi, un atļaujami tām pārejas ekonomikas valstīs, kuras pašreiz tos nepiemēro, noteiktam produktu skaitam. Sekojot Urugvajas raunda praksei, dalībvalstu grafikos tas attiecīgi būtu norādāms.

- Ārpustirdzniecības jautājumi (atbalsta 29 valstis).

Šajā priekšlikumā un tam pievienotajos dokumentos ir teikts, ka jau lauksaimniecības Līguma par lauksaimniecību 20. pantā noteikti principi, kļūs par pamatu sarunu turpinājumam par tālāku tirdzniecības liberalizāciju, ņemot vērā arī ārpustirdzniecības jautājumus.

Lauksaimniecība ietver sevī bioloģisko ražošanu, vietas izmantošanu, daudz funkcionalitāti – lauku teritorijas apdzīvotību un attīstību, lauku ainavas saglabāšanu, bioloģisko daudzveidību, kultūras vērtību saglabāšanu. Katrai valstij ir jādod pietiekama elastība tās nacionālās lauksaimniecības politikas veidošanā, lai tā varētu ņemt vērā arī visus iepriekšminētos faktorus.

Lauksaimniecības produkciju var iedalīt tirgojamās precēs un publiskās precēs (netirgojamās).

Tirgojamās preces ir pārtika un izejvielas, lauku tūrisms, izveidojies šo preču tirgus, un tās iespējams realizēt par noteiktu samaksu.

Publiskās preces (netirgojamās) ir lauksaimnieciskā ainava, agrobioloģiskā daudzveidība, fitosanitārā un sanitārā veselība, zemju aizsardzība, lauku vides saglabāšana un ilgtermiņa pārtikas drošība. Šādām precēm nevar konstatēt lietošanu un lietojot to vērtība nesamazinās.

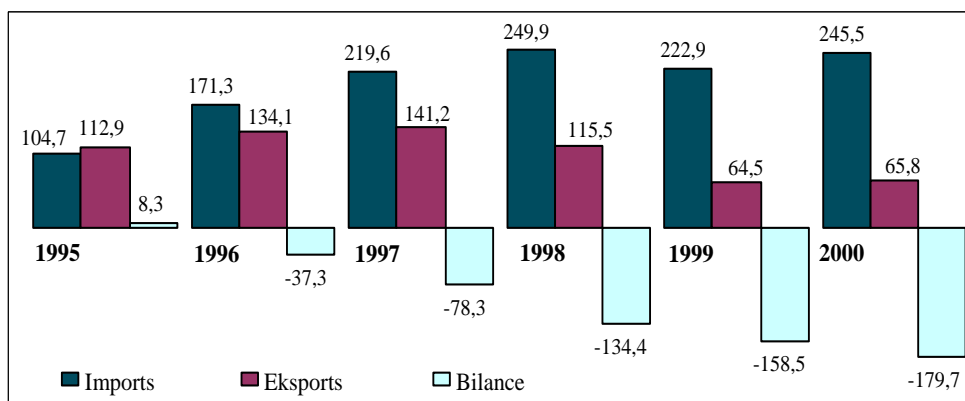
Ārpustirdzniecības jautājumi ir raksturīgi tikai lauksaimniecībai, tiem bieži ir netirgojamo preču raksturojums, un lielākā daļa ĀTJ nav tieši atdalāma no lauksaimnieciskās ražošanas.

M. Vasariņš (Tel. – 7027425)

8.5. Lauksaimniecības preču tirdzniecības analīze

Lauksaimniecības preču ārējās tirdzniecības bilances dinamika jau vairākus gadus ir negatīva, un šī tendence turpinās. Galvenokārt šo procesu ir ietekmējis eksporta apjoma samazinājums. Kopš 1997.gada eksports samazinājās par 53%. Gandrīz uz pusi eksports samazinājies 1999.gadā, kas ir skaidrojams galvenokārt ar Krievijas ekonomiskās krīzes ietekmi. Jāatzīmē, ka 2000.gadā pirmo reizi piecu gadu laikā ir vērojams eksporta pieaugums. Salīdzinājumā ar 1999.gadu eksporta apjomi palielinājušies par 2% (8.1.attēls).

Mazāk lauksaimniecības preču ārējo tirdzniecības bilanci ietekmēja importa pieaugums. Kopš 1997.gada importa apjomi palielinājās par 12%. Importa dinamiku salīdzinājumā ar eksportu var uzskatīt par samērā stabilu. 2000.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo importa apjomi palielinājās par 10 %.

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

8.1. attēls. Ārējās tirdzniecības bilances dinamika 1995 – 2000, milj. Ls

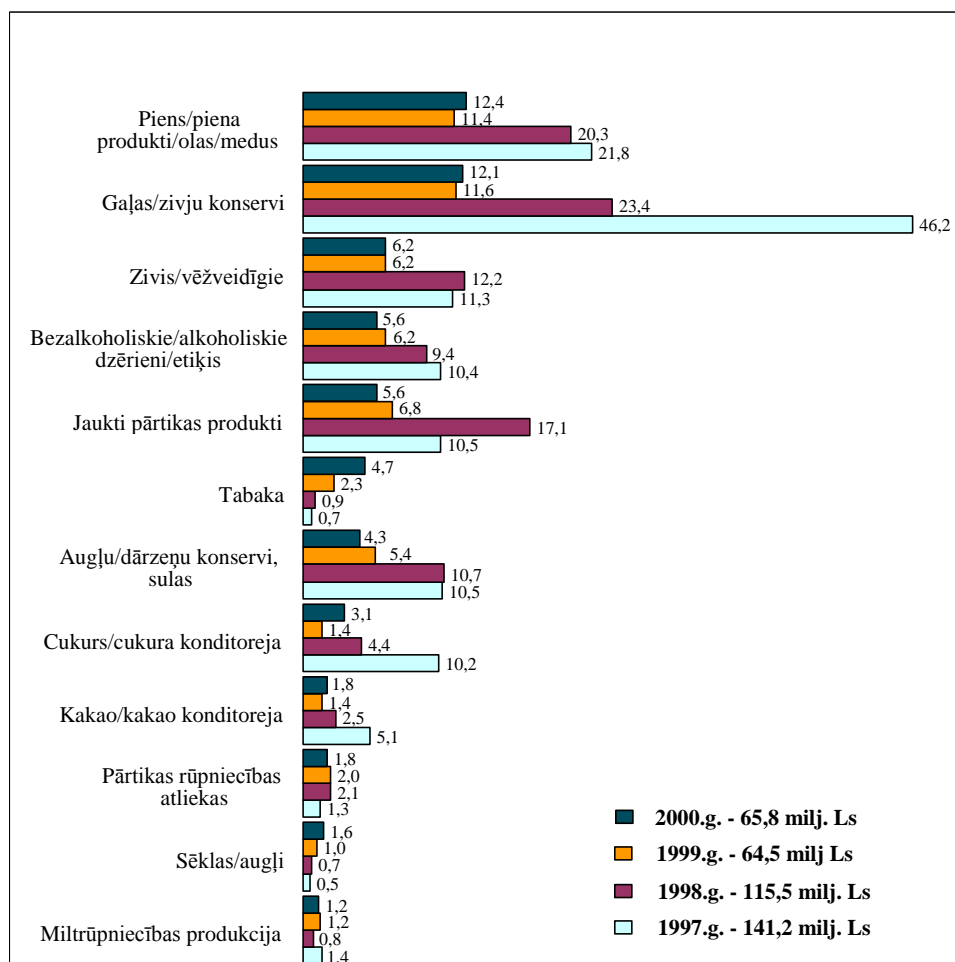
Lauksaimniecības preču tirdzniecības analīze pa produktu grupām

Eksporta struktūrā

Latvijas eksporta struktūrā pa produktu grupām saglabājās iepriekšējo gadu tendences, galvenokārt tika eksportēti piens un piena produkti, kuru īpatsvars 2000.gada eksportā bija 20% (pārsvārā tas ir pilnpiens, piena un vājpiena pulveri, iebiezinātais piens, sviests un siers), gaļas un zivju konservi – 18%, zivis un vēžveidīgo produkti – 9%.

2000.gada eksporta pieaugumu galvenokārt ietekmēja cukura un cukura konditorejas eksporta apjoms pieaugums par 121%, tabakas izstrādājumu - par 104%, sēklu un augļu – par 60%, kakao un kakao konditorejas – par 29%.

Atsevišķi jāatzīmē tabakas izstrādājumu eksporta pieaugums, tā ir vienīgā produkcijas grupa, kuru neietekmēja 1999.gada eksporta apjoma kritums, 1999.gadā pieaugums salīdzinājumā ar 1998.gadu bija 156%.

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

8.2.attēls. Latvijas eksporta struktūra pa produktu grupām, milj. Ls

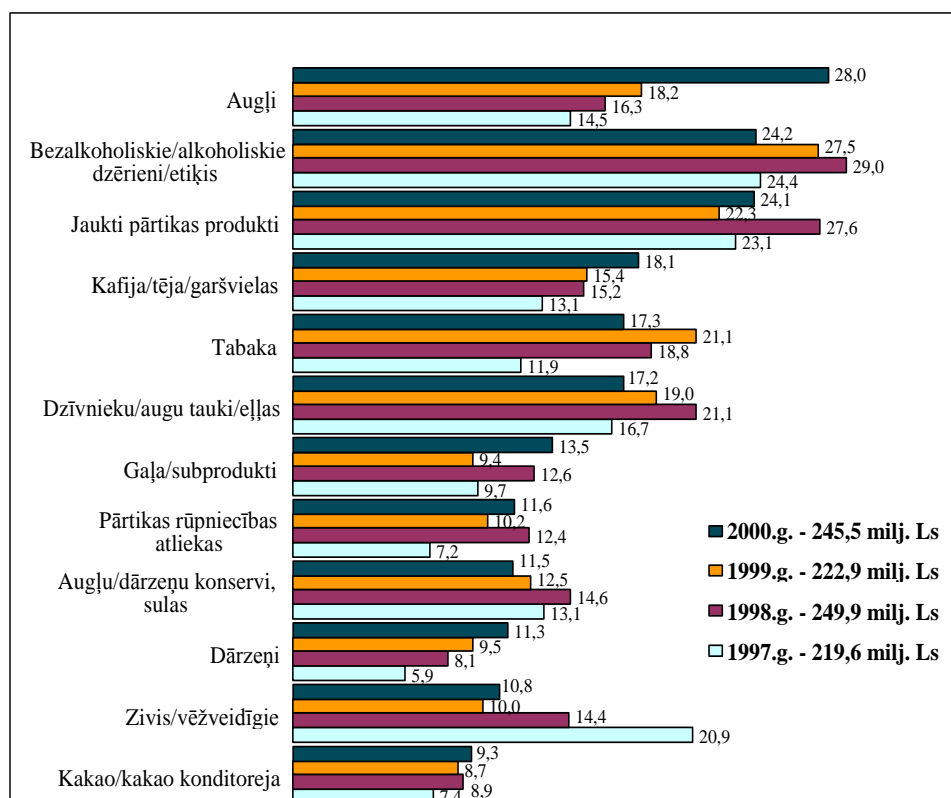
Piena un piena produktu eksports 2000.gadā pieauga par 9%, gaļas un zivju konservu - par 4%, zivju eksporta apjomi saglabājās iepriekšējā gada līmenī.

Importa struktūrā

Visvairāk Latvijā tika ievesti augļi – 11% no importa kopapjoma, bezalkoholiskie, alkoholiskie dzērieni un etiķis – 10%, jauktie pārtikas produkti - 10% (skatīt 8.3. attēlu).

Importa pieaugumu 2000.gadā galvenokārt ietekmēja augļu importa pieaugums par 54%, kafijas, tējas un garšvielu - par 18%.

Tajā pašā laikā par 18% samazinājies tabakas imports, par 12% bezalkoholisko, alkoholisko dzērienu un etiķa imports un par 8% augļu, dārzeņu konservu un sulu imports.

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

8.3. attēls. Latvijas importa struktūra pa produktu grupām, milj. Ls

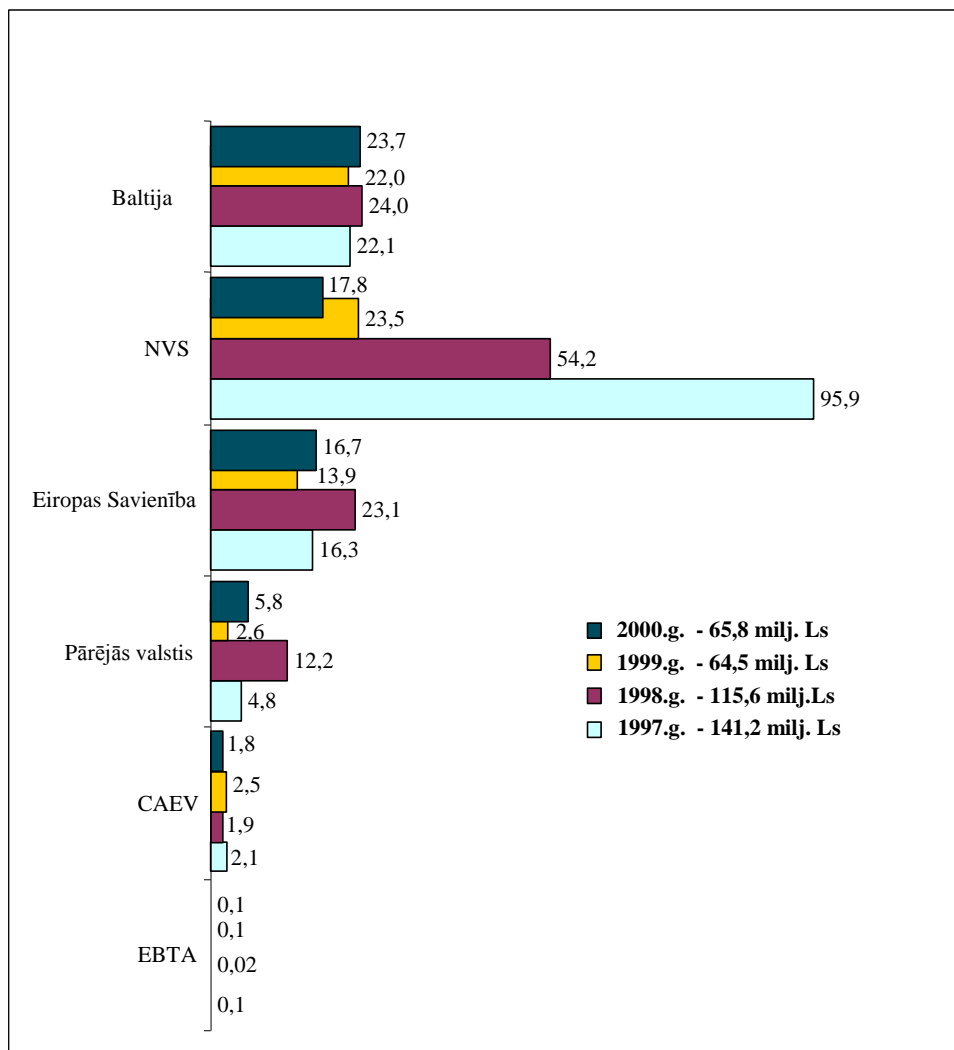
Lauksaimniecības preču tirdzniecības analīze pa valstīm

Eksporta struktūrā

Analizējot Latvijas eksporta struktūru pa valstu grupām, var redzēt, ka būtiski mainījušies Latvijas eksporta apjomi uz Neatkarīgo Valstu Savienību.

Sākot ar 1997.gadu, eksporta apjomi samazinājās gandrīz piecas reizes un pakāpeniski turpina samazināties. 2000.gada samazinājums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, sasniedza 24%. 2000.gada eksporta īpatsvars uz Baltijas valstīm bija 36%, NVS - 27% un Eiropas Savienību – 25% no kopēja eksporta apjoma (skatīt 8.4. attēlu).

Ir vērojama tendence eksporta palielinājumam uz Eiropas Savienību - par 20% un Baltijas valstīm – par 8%.

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

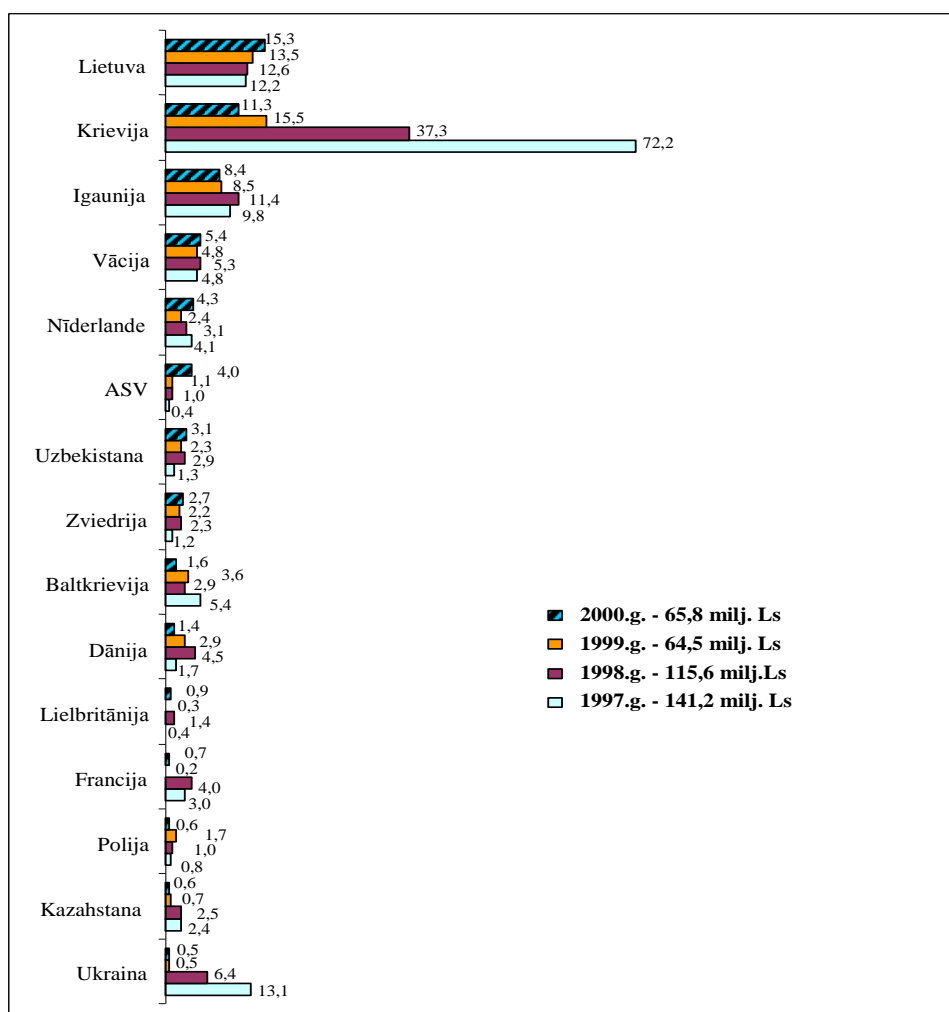
8.4. attēls. Latvijas eksports pa valstu grupām milj. Ls

Kā var redzēt attēlā, ir vērojama negatīva eksporta tendence ne tikai uz Krieviju, bet arī ar pārējām NVS valstīm. 2000.gada eksporta apjomi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu uz Baltkrieviju samazinājās par 55%, uz Krieviju – par 27%, uz Kazahstānu – par 14%, izņemot Ukrainu, kur eksporta apjomi palika iepriekšējā gada līmenī, un Kazahstānu, kur eksports palielinājās par 34% (skatīt 8.4. attēlu).

Kas attiecas uz Krieviju, visus iepriekšējos gadus tā bija pēc apjomiem Latvijas eksporta līdervalsts. 2000.gadā par līderi kļuva mūsu kaimiņvalsts Lietuva, kuras eksports sasniedza 15,3 milj. Ls (skatīt 8.5.attēlu).

Kā pozitīvu faktoru var vērtēt eksporta palielinājumu uz Ameriku, kurš kopš 1997. gada palielinājās deviņas reizes. Šeit liels īpatsvars ir tabakas izstrādājumiem, kuru eksporta apjoms 2000. gadā sasniedza Ls 2,77 milj.

Uz Eiropas Savienības valstīm galvenokārt tiek eksportēts piens un piena produkti Ls7,0 milj., kuri salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu eksporta apjomus palielināja par 63%. Tiek eksportētas zivis un vēžveidīgie par Ls 3,4 milj., kaut gan jāatzīst, ka to eksporta apjomi samazinās, 2000. gadu salīdzinot ar 1999. gadu, eksports samazinājās par 26%.

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

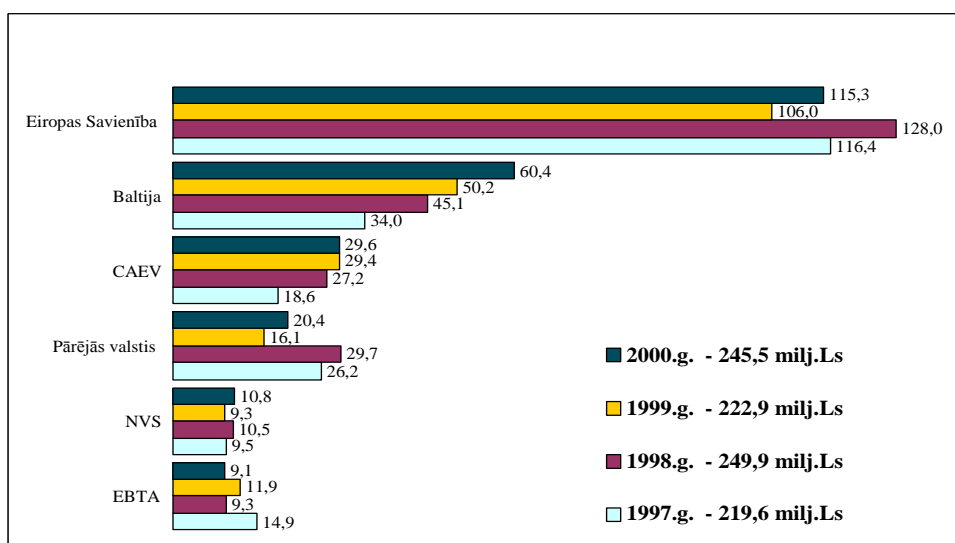
8.5.attēls. Latvijas eksports pa valstīm milj. Ls

Noteikti jāatzīmē pārējo produktu eksporta apjomu palielinājums jauktiem pārtikas produktiem par - 100%, sēklām un augļiem par - 29%, bezalkoholiskiem un alkoholiskiem dzērieniem - par 50%, cukuram un cukura konditorejai par - 40%, gaļas un zivju konserviem par 100%.

Analizējot eksporta struktūru pa produktu grupām, var redzēt, ka no ES valstīm 2000.gadā visvairāk piena produkcijas eksportēja uz Nīderlandi par Ls 3,49 milj. un Vāciju – Ls 2,63 milj.

Importa struktūrā

Latvija lauksaimniecības preces vairāk importē no Eiropas Savienības valstīm, tad seko Baltijas valstis un tad Centrālās un Austrumu Eiropas valstis. Pakāpeniski palielinās imports no Baltijas valstīm, ko galvenokārt ietekmē preces no Lietuvas. Sākot ar 1997.gadu, imports no Lietuvas no Ls 19,7 milj. 1997.gadā pieauga līdz Ls 39,8 milj. 2000.gadā, un tā ieņem līdera pozīcijas Latvijas importā (skatīt 8.6.attēlu un 8.7.attēlu).

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

8.6.attēls. Latvijas imports pa valstu grupā, milj. Ls

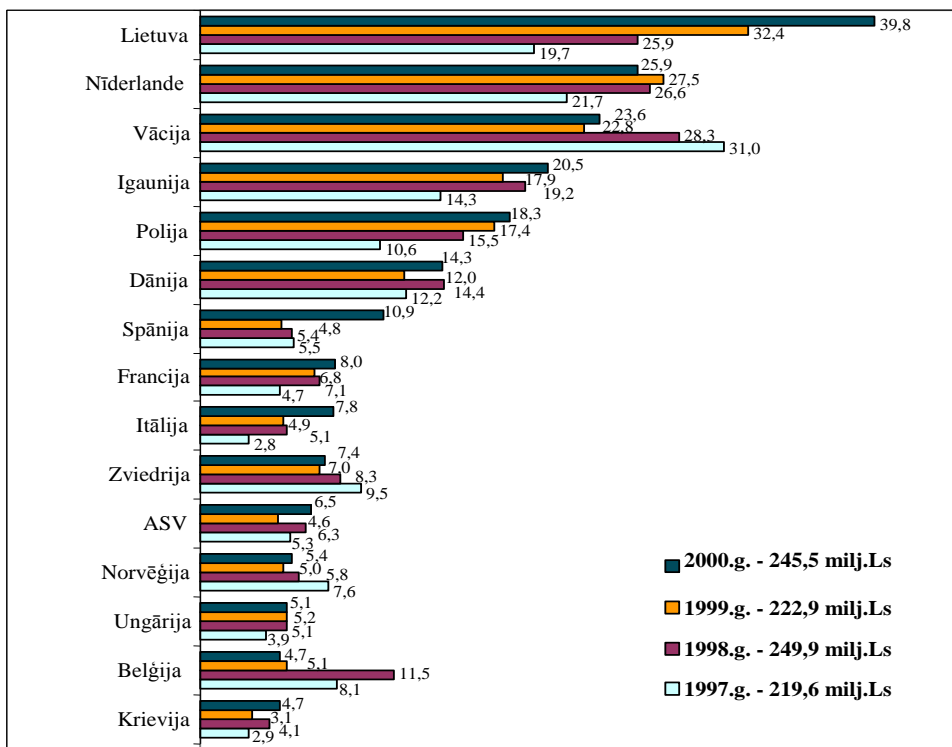
Lauksaimniecības preču importa apjomi ir pieauguši no tādām Eiropas Savienības valstīm kā Austrija, Somija, Francija, Lielbritānija, Zviedrija, Nīderlande un Vācija. Importa apjomi no Igaunijas 2000.gadā salīdzinājumā ar 1999.gadu pieauga par 15%. Pieauga importa apjomi no Eiropas Savienības valstīm - Vācijas, Dānijas, Spānijas, Francijas, Itālijas un Zviedrijas. Vislielākais importa pieaugums bija no Lietuvas – no Ls 32,4 milj. 1999.gadā līdz Ls 39,8 milj. 2000.gadā (skatīt 8.6.attēlu un 8.7.attēlu).

Jāatzīmē, ka palielinājies ne tikai eksports uz ASV, bet arī imports no tām - 2000.gadā tas pieauga par 41%. Ir vērojams importa apjomu samazinājums 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu no Lielbritānijas par 56% un Nīderlandes par 6%.

No Eiropas Savienības valstīm galvenokārt tiek importēti šādi produkti: augļi (20,0 milj.Ls), jaukti pārtikas produkti (Ls 10,8 milj.), dzīvnieku, augu tauki un eļļas (Ls 10,4 milj.), kafija, tēja un garšvielas (Ls 10,3 milj.). Pakāpeniski pieaug augļu importa apjomi. Sākot ar 1997.gadu eksporta apjomi palielinājās gandrīz divas reizes.

Varam secināt, ka pēdējo gadu laikā ārējā tirdzniecībā tiek izmantotas noslēgto BTL priekšrocības, ko galvenokārt parāda eksporta un importa apjomi starp Baltijas valstīm.

Analizējot tirdzniecības rādītājus pa valstīm, var izdarīt secinājumu, ka, sākot ar 1997.gadu, ir vērojama ārējā tirgus pārstrukturizācija no Austrumiem uz Rietumiem.

Avots: Centrālās Statistikas Pārvaldes dati

8.7.attēls. Latvijas imports pa valstīm milj. Ls

Latvijas ārējās tirdzniecības bilanci galvenokārt ietekmēja 1999.gada ekonomiskā krīze Krievijā.

Pirmkārt, samazinājās eksporta iespējas uz Krieviju un pārējām NVS valstīm.

Otrkārt, sakarā ar iekšējā tirgus sašaurināšanos palielinājās konkurence starp produktiem kā ārējā, tā iekšējā tirgū.

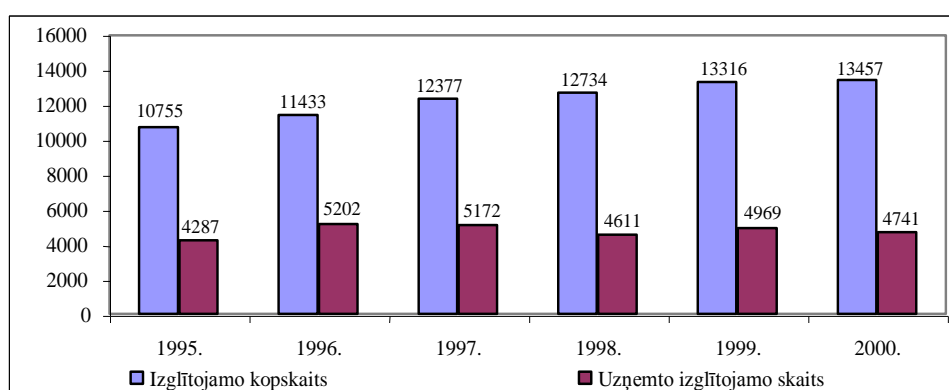
Krīze, radot zudumus, neļāva pievērst uzmanību jaunu tirgus noietu meklēšanai un Latvijas preču kvalitātes uzlabošanai. Sākot ar 2000.gadu, ir vērojama uzlabošanās tendence.

I. Litovčenko (Tel. – 7027164)

9. Intelektuālā potenciāla un profesionālās sagatavotības attīstība

9.1. Izglītība un lauksaimniecībā nodarbināto izglītošana

Zemkopības ministrijas pārziņā ir 34 profesionālās izglītības iestādes un līgumattiecības ar 4 bijušajām pārziņā esošajām izglītības iestādēm, kas realizē profesionālās izglītības programmas. No 2000. gada 1. septembra Mālpils tehnikums ir Rīgas rajona padomes īpašums un pārveidots par Mālpils profesionālo vidusskolu. Pašlaik Latvijā ir 38 profesionālās izglītības iestādes, 3 Lauksaimniecības izglītības centri un 5 specializētie izglītības centri. Pagājušā gadā Latvijā pavisam bija 13457 izglītojamie.

Avots: Latvijas Lauksaimniecības Universitātes dati

9.1. attēls. Audzēkņu skaita dinamika Zemkopības ministrijas izglītības iestādēs (skaits pa gadiem)

Ar katru gadu izglītojamo skaits pieaug, un tas ir skaidrojams ar profesionālās izglītības sistēmas spēju piemēroties darba tirgus prasībām, plašo profesiju klāstu, inovācijām izglītības programmu attīstībā, iespēju izvēlēties izglītības programmas ar dažādu apmācības ilgumu un kvalifikācijas līmeni, kā arī ar to, ka tiek izvēlētas izglītības iestādes tuvāk dzīvesvietai. Turpinās iepriekšējo gadu tendence, kad mainās proporcija starp lauksaimniecības un lauku reģioniem nepieciešamo arodu un specialitāšu klāstu. Realizējamo programmu struktūru veido pasūtījums, kas saskaņots ar rajonu pašvaldību, Izglītības pārvaldi un Nodarbinātības valsts dienesta rajona nodaļu.

2000.gadā atestēti 8 profesionālās izglītības iestāžu vadītāji, 2001.gadā līdz maija mēnesim atestēti 3. Līdz ar to profesionālās izglītības iestādēs strādā 18 direktori ar augstākās profesionālās kvalifikācijas kategoriju un 11 ar vidējās profesionālās kvalifikācijas kategoriju.

Turpinājās darbs pie izglītības programmu finansēšanas normatīvās sistēmas izstrādes un ieviešanas.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem pārstrādātas visas 88 izglītības iestāžu realizētās izglītības programmas.

2000.gadā turpinājās traktortehnikas vadītāju sagatavošanas licencēšana. Pavisam izsniegtas 46 licences tām izglītības iestādēm, kuru mācību bāzes, metodiskais nodrošinājums un traktortehnikas vadīšanas instruktoru kvalifikācija atbilst licencēšanas prasībām.

Sadarbībā ar pašvaldībām 2000.gadā turpinājās profesionālās izglītības reforma.

Starptautiskā sadarbība profesionālajā izglītībā

2000.gadā Eiropas Savienības “Leonardo da Vinci” un citu ES sociālā fonda programmu ietvaros sākotnējās profesionālās izglītības prakses programmās 10 ES dalībvalstīs piedalījās 208 audzēkņi no 22 profesionālās izglītības iestādēm. Starptautiskās pasniedzēju apmaiņas programmās piedalījās 78 skolotāji no 20 profesionālās izglītības iestādēm.

Latvijas – Vācijas – Nīderlandes kopprojekta “Vides izglītība” ietvaros izstrādātajai izglītības programmai “Vides saimniecība” veidotas mācību priekšmetu programmas, izdota mācību grāmata “Ūdensapgāde” un 6 skolotāji stažējās Vācijā un Nīderlandē.

2000.gadā Bādenes – Virtembergas un Šlēsvigas – Holšteinas pavalsts praktikanu programmā Vācijā 6 mēnešus stažējās 30 audzēkņi no profesionālās izglītības iestādēm. 2001.gadā 6 mēnešu stažēšanās programmu Bādenē –Virtembergā Vācijā uzsākuši 17 izglītojamie.

Somijas starptautiskās apmaiņas centra CIMO lauksaimniecības mācību iestāžu apmaiņas programmā 75 audzēkņi praktizējās Somijas zemnieku saimniecībās pēc izvēlētas programmas atbilstoši kvalifikācijas prasībām.

M. Dreimane (Tel – 7027355)

9.2. Pieaugušo izglītošana

Lauksaimniecības nozarē strādājošo tālākizglītošanos nodrošina bezpeļņas organizācija - sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centrs", kas ir zemnieku un lauku uzņēmēju mācību un konsultāciju iestāde. Teritoriāli izglītības pakalpojumi ir pieejami visiem, kas veic uzņēmējdarbību laukos. LLKC dod iespējas zemniekiem papildināt zināšanas un konsultēties par dažādiem interesējošiem darbības virzieniem.

- **zemnieku saimniecību grāmatvedības jomā** - visu rajonu konsultāciju birojos strādā grāmatvežu - ekonomistu konsultantu grupas, kas palīdz zemniekiem sagatavot grāmatvedības pārskatus un nodokļu deklarācijas iesniegšanai nodokļu administrācijai. 2000.gadā bija 980 patstāvīgie grāmatvedības klienti. 2000.gadā izstrādāts abonentmateriāls zemnieku saimniecībām un citiem lauku uzņēmējiem par nodokļu likumdošanu un valsts atbalstu. Darbam ar grāmatvedību un nodokļu jautājumiem sertificēti 64 grāmatvedības speciālisti.
- **zemnieku saimniecību ekonomikas jomā** – sniedza konsultācijas lauksaimniecības produkcijas ražotājiem biznesa plānu sastādīšanai, kā arī izstrādāja biznesa plānus dažādu nozaru saimniecībām. 2000.gadā izstrādāti 1124 zemnieku saimniecību ražošanas plāni un kredītpieprasījuma formas. Izstrādāti 70 lauku ekonomikas dažādošanas projekti, kuri veido pamatu turpmākai projektu izstrādei. Pārstrādāta zemnieku "Darba burtnīca", kuru izmanto kvalifikācijas "Lauksaimniecības darbinieks" iegūšanai un saimniecības darbības plānošanai. Aktualizēts darbs pie lauksaimniecības kooperatīvu attīstības veicinošu pasākumu izstrādes.
- **lopu ēdināšanas plānošanas jomā** - 2000.gadā ieviestas liellopu ēdināšanas datorprogrammas, līdz ar to 2000.gadā izstrādāti 706 ēdināšanas plāni liellopiem, 4 ēdināšanas plāni zirgiem un 90 ēdināšanas plāni cūkām. 2000.gada martā beidzās 1999.gada novembrī ar Zemkopības ministrijas atbalstu iesāktais projekts “Sabalansētas ēdināšanas un pareizas lopu turēšanas ietekme uz piena lopkopības ienesīgumu”, kura ietvaros tika veiktas lopbarības analīzes un izstrādāti 300 ēdināšanas plāni, kā arī lopbarības izmaksu aprēķinu

projekti saimniecībām. Katrai projektā iesaistītajai saimniecībai izstrādāts ražošanas plāns un aprēķinātas izmaksas 1 kg piena ražošanai.

- **piensaimniecības jomā** - 2000. gadā piena kvalitātes konsultanti apmeklēja vairāk nekā 100 piena ražotāju saimniecības. Salīdzinoši neliels saimniecību apmeklējumu skaits ir izskaidrojams ar ekonomisku nestabilitāti piena produktu tirgū. 2000. gadā Eiropas valstīs uzliesmoja daudzas infekciju slimības, kas arī negatīvi ietekmēja piena kvalitātes konsultantu darbu. 2000. gadā sadarbībā ar ZM tika iegādāts piena mērītāju testēšanas darbgalds. Ar šo ierīci 2000. gadā tika pārbaudīti un kalibrēti atbilstoši ICAR standartiem un prasībām 7 piena mērītāji.
- **lopbarības sagatavošanas jomā** - sadarbībā ar SIA "Kemira Agro" Latvijā veikts "Pļaušanas serviss" – 3 rajonos ņemti zaļās masas paraugi, sekots līdz to kvalitātes izmaiņām laika periodā un informēti zemnieki par vēlamo pļaujas laiku un zālāju kvalitātes izmaiņām. Konkursā par labāk sagatavoto lopbarību zemnieku saimniecībās sadarbībā ar LLU un LLU ZC "Sigra" 204 dalībnieku konkurencē noteica labākās skābbarības gatavotāju. Konkursa ietvaros strādāts arī pie kopējas analīžu metodikas republikā un lopbarības analīžu laboratoriju datu savstarpējās salīdzināšanas.
- **cūkkopības jomā** – aktīvi sadarbojoties ar Latvijas Cūkaudzētāju asociāciju, attestētas cūku šķirnes saimniecības, sagatavoti Latvijas cūku audzētāji uz starptautisko gada noslēguma konferenci. Veikts darbs subsīdiju nolikuma izstrādē. Sadarbībā ar "Dobeles Dzirnavnieku", "Saldus Labību" un "Profarm", 4 rajonos notikušas kopējas konsultācijas un demonstrējumi. Sadarbībā ar Holandes cūku ēdināšanas speciālistu organizēts lekciju kurss Kurzemē, Zemgalē, Vidzemē par mazo sivēnu ēdināšana pirms un pēc atšķiršanas.
- **auglīkopības jomā** – tika veikti izmēģinājumi dažādos Latvijas reģionos divu starptautisku projektu ietvaros. 2000. gadā turpinājās Latvijas – Dānijas projekta "Minerālmēsļu un kūtsmēsļu normatīvu uzlabošana Latvijā, 2. fāze" izmēģinājumu programma graudaugiem un kartupeļiem mēslojuma optimuma noteikšanai. Ierīkoti 28 lauku mēslošanas izmēģinājumu lauki, no kuriem 3 – ražojošās zemnieku saimniecībās, bet pārējie - LLU, Priekuļos, Stendē, Skrīveros, Viļānos, Agroķīmisko Pētījumu centrā. Šis darbs tiks turpināts arī 2001. gadā. un projekta noslēgumā radikāli jāatjauno mēslošanas programma ar jaunajiem normatīviem. Turpinājās arī 1999. gadā uzsāktā datorprogrammu PC - P un NEG - Fry pārbaude Latvijas apstākļos Latvijas – Dānijas projekta "Lēmumu atbalsta sistēmas izstrādāšana integrētajā augu aizsardzībā Latvijā". Šā projekta ietvaros notiek sadarbība ar LLU, Valsts Augu Aizsardzības dienestu un Valsts Augu Aizsardzības centru un tika ierīkoti izmēģinājumu lauki vairākos rajonos. Gada laikā izstrādāti 266 mēslošanas plāni zemnieku saimniecībām.
- **lauku uzņēmējdarbības attīstības jomā** - LLKC piedalījās konkursa "Sakoptākais Latvijas pagasts" organizēšanā un pretendentu vērtēšanā. Limbažu, Tukuma, Bauskas, Madonas u.c. rajonos turpinājās darbs ar lauku sieviešu mācību grupām.
- **mehānizācijas jomā** - gada laikā noorganizētas lauku dienas zemnieku apmācīšanai (aršana, augsnes apstrāde, tehnikas demonstrējumi, skābbarības sagatavošana), apkopotas un izplatītas tehnisko pakalpojumu cenas Latvijā 2000. gadā. Sagatavots katalogs "Lauksaimniecības tehnika Latvijā 2000".
- **lauksaimnieku tālākizglītības jomā** - tālākizglītības darbs organizēts lauku uzņēmējiem (zemniekiem), lauksaimniecības skolu un tehnikumu skolotājiem, lauksaimniecības konsultantiem, Zemkopības ministrijas un tās pakļautībā un pārraudzībā esošo iestāžu speciālistiem. 2000. gadā Tālākizglītības nodaļa organizēja valsts finansētus mācību kursus (100% un 50% finansēti) 392 dienu apjomā. Rajonos noorganizēti vairāk nekā 850 semināri

zemniekiem un citiem lauku uzņēmējiem, dalībnieku skaitam pārsniedzot 23 000. Rajonos tika noorganizēti 78 interešu grupu semināri.

- **mācību metodiskā darba jomā** - lauksaimniecības izglītības iestādēm, saskaņā ar Zemkopības ministriju līgumu organizēja Mācību metodiskā darba nodaļa, kuras darba galvenie virzieni bija astoņu izglītības centru (IC) metodiskā darba koordinēšana, jaunu izglītības programmu izstrādāšana un esošo pilnveidošana, vienotu kvalifikācijas eksāmenu jautājumu izstrāde, mācību metodiskās literatūras un citu metodisko materiālu sagatavošanas koordinēšana. Papildus visam tam izveidotas 33 metodiskās apvienības metodiskā darba pamatvirzienu veikšanai. Darbojas arī 3 radniecīgu lauksaimniecības centru metodiskās padomes. MMDN noorganizējusi 18 mācību iestāžu darbinieku kvalifikācijas celšanas seminārus, kā arī 10 kultūras un sporta pasākumus.
- **informācijas sagatavošanas un izplatīšanas jomā** - LLKC Informācijas nodaļa organizēja informatīvo materiālu sagatavošanu un iespiešanu zemniekiem, lauksaimniecības izglītības iestāžu skolotājiem, kā arī citiem lauksaimniecības nozarē strādājošiem. 2000.gadā tika sagatavotas un iespiestas dažādu nosaukumu brošūras 20 autorlokšņu apjomā, to kopējā tirāža 7500 eksemplāri. Sagatavotas 40 autorlokšnes mācību metodiskā materiāla.

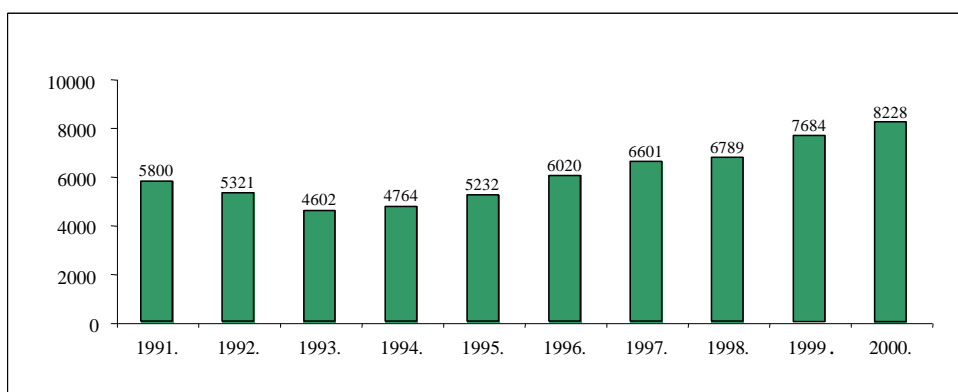
M. Cimermanis (Tel. – 3050220)

9.3. Augstākā izglītība un zinātne

Augstākā izglītība

Latvijas Lauksaimniecības universitāte ir vienīgā mācību iestāde, kur tiek sagatavoti speciālisti ar augstāko izglītību lauku attīstības, pārtikas tehnoloģijas, veterinārajā, ekonomiskajā, tehniskajā un mežu jomā.

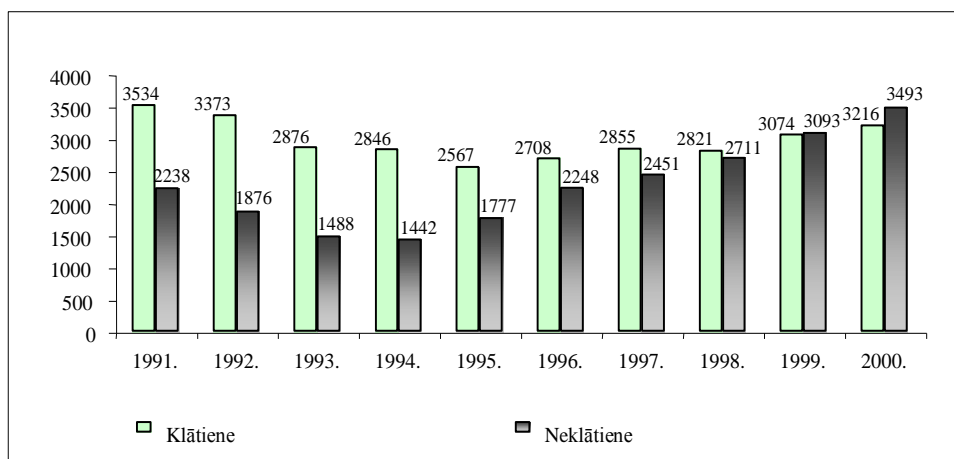
Pieprasījums pēc augstākās izglītības gan Latvijā kopumā, gan arī lauksaimniecībā pieaug.

Avots: Latvijas Lauksaimniecības Universitātes dati

9.2. attēls. LLU studējošo skaits 1991. – 2000. skaits

Pirmajos gados pēc neatkarības atjaunošanas līdz 1993.gadam studējošo skaits samazinājās un tad sāka nepārtraukti augt. 2000.gada 1. augustā kopējais studējošo skaits Latvijas Lauksaimniecības universitātē, ieskaitot jaunuzņemtos studentus, bija 8228 jeb vidēji 11 % no visiem Latvijas studentiem (9.2.attēls). Pamatstudijās klātienē studentu skaits pēdējos gados ir stabilizējies, neklātienē studentu skaits ir ievērojami pieaudzis.

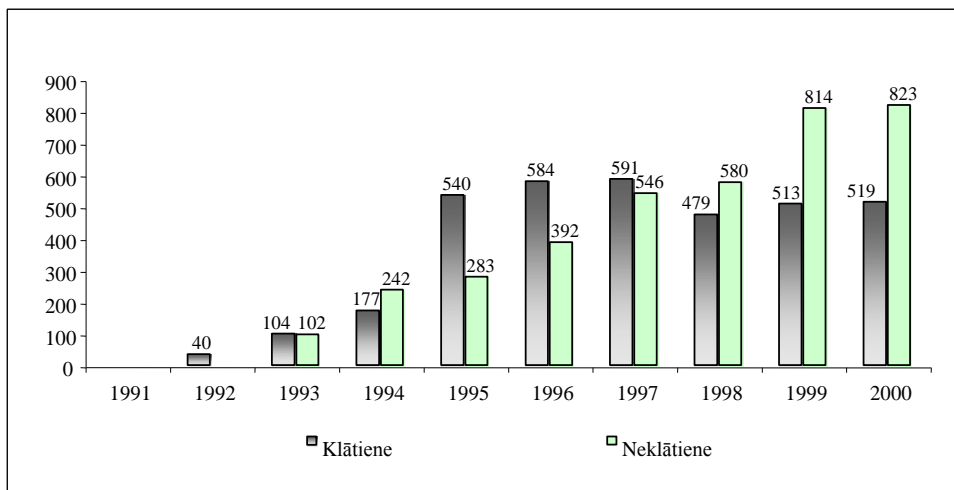

Avots: Latvijas Lauksaimniecības universitātes dati

9.3. attēls. LLU studējošo skaits pamatstudiju klātienē un neklātienē 1991. – 2000. gadā

Augstākajās studijās jeb maģistrantūrā praktiski ir sasniegts studējošo optimums. Tas atbilst prognozētai studējošo attiecībai - maģistrantūrā studijas turpina ap 25 % no pamatstudiju absolventiem(9.4. attēls).

Arī maģistrantūrā studējošo skaits neklātienē ir lielāks par studējošo skaitu klātienē.

Avots: Latvijas Lauksaimniecības Universitātes dati

9.4. attēls. LLU studējošo skaits maģistrantūras klātienē un neklātienē 1991 –2000, skaits

Stabilizējušies zinātnisko studiju - doktorantūras - apjomi. Doktoranti veido pamatu zinātniskā un akadēmiskā personāla atjaunotnei. Doktorantu skaits ir svārstīgs, 1998.gadā klātienē bija 153, 1999.gadā - 163 un 2000.gadā – 145. Arī neklātienē doktorantu skaits ir svārstīgs – 1998.gadā bija 45, 1999.gadā – 27 un 2000.gadā - 32.

Pēc studentu kopskaita LLU stabili ir trešā lielākā augstskola Latvijā aiz Latvijas Universitātes un Rīgas Tehniskās universitātes.

Ar 2000. gadu uzsākta studiju programma “Datorzinātnes un datorvadība”.

9.1.tabula

No valsts budžeta finansēto studējošo skaita prognoze

	Studējošo skaits 1999./2000. g.	Studējošo skaita prognoze uz 2010. gadu	Pieaugums
Latvijā	30 664	50 000	63 %
LLU	2 997	3 800	27 %

Avots: Latvijas Lauksaimniecības universitātes dati

Mācību un zinātnisko darbu realizē pedagogi, no kuriem vairāk nekā 45% ir vecāki par 50 gadiem, bet no profesoru skaita tikai 18% ir jaunāki par 50 gadiem. Tas nozīmē, ka mācībspēku sastāvs ir jāatjauno.

LLU un Norvēģijas Lauksaimniecības universitātes trīs gadu sadarbības rezultātā izstrādāta Latvijas - Norvēģijas starpvalstu programma "Pārtikas ražošana, lauksaimniecība un sabiedrība". Tās ietvaros Lauku attīstības studiju un pētījumu centrā 1999.gada 1.septembrī studijas uzsāka 25 maģistranti. Līdzšinējā pieredze rāda, ka uzsākta ļoti perspektīva sadarbība, kas ļaus sagatavot augstākās kvalifikācijas speciālistus, nodrošinās ES līmeņa pētījumus, veicinās LLU akadēmiskā personāla kvalitatīvu atjaunošanu.

Starpvalstu projekta realizācija saskaņota ar Norvēģijas Lauksaimniecības universitāti, Norvēģijas vēstniecību Latvijā, ar Norvēģijas Ārlietu un Zemkopības ministriju. Norvēģu puse apņēmas nodrošināt studiju programmas intelektuālo pusi. Studiju programmas nodrošināšanai Norvēģijas puse 1999.gadā ieguldījusi Ls 99 462, bet 2000.gadā un 2001.gadā plāno ieguldīt Ls 303 616.

Ziemeļvalstu (NOVA) un Baltijas valstu lauksaimniecības universitāšu (BOVA) sadarbības programmas - NOVABA mērķis ir saglabāt un tālāk attīstīt sadarbību starp Ziemeļvalstu un Baltijas valstu lauksaimniecības universitātēm.

Viena no galvenajām šīs programmas aktivitātēm ir akadēmisko kursu organizēšana Baltijas valstīs. Tos vada lektori no Ziemeļvalstu un Baltijas lauksaimniecības augstskolām. Laikā no 1996.līdz 2000.gadam NOVABA programmas ietvaros tika organizēti 41 kurss maģistra studiju līmenī. Kursos piedalījās ap 500 dalībnieku. Uzsākts projekts dalībinstiūciju bibliotēku sadarbībai "NOVA- Informatīvie vērti". NOVABA tīkla tālākās attīstības nepieciešamība tika uzsvērtā stratēģiskā dokumentā Baltic 21 (Agenda 21, nodaļa 8.3.3).

Pēdējos gados studentiem aktuāli ir kredīti. Studējošo kredītu Ls 35 mēnesī saņemt izteikuši vēlēšanos 1175 studenti, nodrošināti ar kredītu - 1005 studenti. Studiju kredītu Ls150 semestrī pieprasīja 550 studenti, nodrošināti ar kredītu - 320 studenti. Tas nozīmē, ka atbalsts studentu kreditēšanai tiek sniegts.

I. Slokenberga (Tel. – 7027123)

9.4. Lauksaimniecības zinātne

2000.gadā turpinājās zinātniskais darbs šādās valsts pasūtīto pētījumu programmas apakšprogrammās:

- Latvijas lauksaimniecības un lauku attīstība, integrējoties ES;
- nepiesārņota un augstvērtīga pārtika - kvalitātes kritēriji un konkurētspēja;
- jauni un uzlaboti pārtikas produkti no lauksaimniecības izejvielām un to ražošanas tehnoloģija;
- Latvijas agroekoloģiskajiem apstākļiem un saimnieciskām prasībām atbilstošu šķirņu veidošana un to uzturošā selekcija;
- Latvijā audzējamo produktīvo dzīvnieku un mājputnu šķirņu izkopšana, izmantojot pasaulē aprobētas modernas selekcijas metodes;
- konkurētspējīgas un rentablas dārzkopības sistēmas izstrāde un realizācija.

2000.gadā turpinājās un ar atskaitēm noslēdzās četru gadu pētījumu cikls - Latvijas Zinātnes padomes finansētās 56 dažādu grantu tēmas.

Tika no jauna pieteikti un Latvijas Zinātnes padomē akceptēti 65 fundamentālo un lietišķo pētījumu projekti lauksaimniecības, ekonomikas, mežsaimniecības, bioloģijas, ūdenssaimniecības nozarēs.

Zemkopības ministrija no valsts pārvaldes institūcijām iedalītajiem līdzekļiem (no valsts budžeta) finansēja pašu darbam nepieciešamo dažādu normatīvo dokumentu projektu izstrādi, neatliekamu zinātnisko atziņu pārbaudi praksē un novērojumu veikšanu. Šo pētījumu finansējuma apjoms bija Ls 186.7 tūkst.

Pētījumu rezultāti ir izstrādnes, kas ir būtiskas lauksaimniecības politikas sekmīgai realizācijai.

Konkursa "Sējējs" grupā "Zinātne lauksaimniecībai" 2000.gadā īpaša vērtība tika pievērsta jaunajiem zinātniekiem un viņu darbu vadītājiem. Veicināšanas balvas saņēma septiņi konkursa dalībnieki.

I. Slokenberga (Tel. – 7027123)

9.5. Atbalsts zinātnei un izglītībai lauksaimniecībā

Ar zemnieku izglītošanu saistīto pasākumu realizācijai 2000.gadā pavisam tika izlietoti 356.9 tūkst. latu, subsidējot vairākas programmas un pasākumus:

Informatīvo materiālu sagatavošana un izplatīšana - 177.9 tūkst. latu, t.sk.

- tirgus cenu informācijas (TICIS) apkopošana, analīze un izplatīšana, tai skaitā Zemkopības ministrijas informācijas datu bāzes veidošanai. Ārējās tirdzniecības plūsmu analīze un monitorings. Latvijas lauksaimniecības produktu tirgus analītiski publicistiskā monitoringa turpināšana, nodrošinot informācijas pieejamību lauksaimniekiem, lauksaimniecības konsultāciju dienesta darbiniekiem, lauksaimnieku profesionālajām un sabiedriskajām organizācijām, pagastu pašvaldībām, Zemkopības ministrijas speciālistiem, kā arī citiem lietotājiem un interesentiem. Pavisam tirgus informācijas apkopošanai, analīzei un izplatīšanai izlietoti 25,1 tūkst. latu.
- ES un Latvijas lauksaimniecības politikas analīze, rezultātu sagatavošana publicēšanai un izplatīšanai kopumā izlietoti 57.0 tūkst.latu. Turpināts Eiropas valstu un Latvijas lauksaimniecības politikas analītiski publicistiskā monitoringa turpināšana, ES integrācijas

procesā iesaistot ieinteresētās institūcijas par lauksaimniecības ekonomiskās attīstības stāvokli Latvijā, par lauksaimniecības attīstības prognozēm atbilstoši dažādiem attīstības scenārijiem, kas apkopoti lauksaimniecības un lauku politikas informatīvajā biļetenā "EiroAgroPols";

- lauku saimniecību darba ekonomiskās informācijas datu tīkla pilnveidošana (Latvijas saimniecību uzskaites datu tīkla (SUDAT) attīstība atbilstoši ES Farm Accountancy Data Network (ES FADN) principiem) un analītisko materiālu izplatīšanai izlietoti 58.6 tūkst.latu. Lauku saimniecību uzskaites datu tīkla attīstīšana, lai nodrošinātu ieinteresētās institūcijas ar informāciju situācijas novērtēšanai Latvijas lauksaimniecībā par saimniecību ienākumu tendencēm lauku un lauku saimniecību attīstībā, un par lauku un saimniecību atbalsta politikas ietekme uz saimniecībām.
- Zemkopības ministrijas interesējošo informatīvo materiālu un zinātnisko atziņu publicēšana žurnālos "Agro Tops" izlietoti 8 tūkst.latu, "Praktiskajā Latvietī" atbilstoši 4 tūkst.latu. Latvijas televīzijas raidījumam "Lauku Saimnieks" - 13.7 tūkst.latu.
- Zemniekiem, reģionu (rajonu) lauksaimniecības pārvaldēm, izglītības iestādēm un lauksaimniecības nozaru kvalifikācijas kursu klausītājiem paredzēto informatīvo materiālu iespiešana subsidēta 9.6 tūkst.latu apjomā šādiem projektiem:
  - LLU organizētās starptautiskās zinātniskās konferences referātu krājums "Lauku attīstība, integrējoties Eiropas Savienībā", VBZU "Ulbrokas zinātnes centrs" rakstu krājums "Zemkopības pamati Latgalē", VSIA "Agroķīmisko pētījumu centra" "Gadagrāmata '99" un žurnāls "Ražība", SIA "Latvijas cukurs" žurnāls "Cukurbiešu kultūra un cukurrūpniecība", lauksaimniecības zinātniskās konferences materiālu krājums "Agronomijas Vēstis" Nr.2, Latvijas Zirgaudzētāju biedrības sagatavotie "Šķēršļu pārvarēšanas sacensību noteikumi", Bioloģiskās lauksaimniecības organizāciju apvienības sagatavotais izdevums "Bioloģiskā lauksaimniecība – 3", Latvijas Lauksaimniecības konsultāciju un izglītības atbalsta centra sagatavotais "Lopbarības paraugu analīžu rezultātu apkopojums" un "Lauksaimniecības normatīvi".

Demonstrējumu saimniecību subsidēšanai izmantoti 50 tūkst. latu, t.sk.

Subsīdijas piešķirtas šādām programmām: "Demonstrējumu darba organizēšana un metodiskā darba vadība", "Demonstrējumu izvietošana saimniecībās", no tām:

- liellopu ēdināšanā, jaunlopu audzēšanā, kazkopībā un aitkopībā; demonstrējumu programmas ietvaros saimniecībā organizēts seminārs, bet gada beigās organizēts noslēguma seminārs;
- cūkkopībā par kautķermeņu kvalitāti, pareizu krustošanu un ēdināšanu, ekonomisko uzlabojumu (ātraudzība un barības patēriņa samazināšanās, kā arī liesās gaļas pieauguma iznākums);
- zālāju ierīkošanā un lopbarības gatavošanā. Jāatzīmē kukurūzas audzēšanas un sagatavošanas demonstrējumi Valmieras un Preiļu rajonā, kā arī eļļas rutka skābbarības gatavošana Daugavpils rajonā. Pieredzes bagāts un vērtīgs mazajām saimniecībām bija skābbarības gatavošanas demonstrējums ar gaisa atsūkšanu Cēsu rajonā;
- lauka demonstrējumi augkopībā visos Latvijas rajonos un tajos tika aptvertas visas svarīgākās kultūraugu grupas, ieskaitot augļu kokus un dārzenus;
- lauksaimniecības sasniegumu popularizēšana, tehnoloģiju un produktīvo dzīvnieku demonstrējumi valsts nozīmes lauksaimniecības izstādē;
- a/s "Viļānu selekcijas un izmēģinājumu stacijai" - 28 tūkst. latu.

2000.gadā tika atbalstīti 28 pieteikumi un kursu apmeklējumam, mācību praksēm un studijām izlietoti 30.5 tūkst. latu.

Atbalsts lauksaimniecības zinātniskajām iestādēm (LLU, LLU mācību pētījumu saimniecība "Vecauce", LLU Skrīveru zinātnes centrs, Dobeles DSIS, Pūres DIS, Priekuļu SS, Stendes SS, valsts Malnavas lauksaimniecības tehnikums) tika sniegts arī nolikuma Nr.6 "Valsts subsīdiju izlietošanas kārtība augkopības attīstībai" apakšprogrammām IV."Kultūraugu genofonda saglabāšanai, sākotnējās selekcijas uzturēšanai un tās bāzes nodrošināšanai" un V.Sēklkopības materiāli tehniskās bāzes nostiprināšanai".

I. Slokenberga (Tel – 7027123)

10. Ieņēmumi un izdevumi lauksaimniecībā

Lauksaimniecības ienākumu novērtējums ir izstrādāts, apkopojot visa sektora datus par ražošanu, produkcijas izlietojumu, cenām, ražošanas resursu izmaksām un ienākumu pārdali. Sakarā ar jaunas LEK metodikas ieviešanu ES pagājušajā gadā tā tika ieviesta arī Latvijā, tādēļ dati, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ir mainīti.

Nodaļā izmantotie skaitliskie rādītāji aprēķināti LVAEI, pamatojoties galvenokārt uz Centrālās statistikas pārvaldes, bet atsevišķos gadījumos arī citu institūciju, tai skaitā ZM un LLKC, apkopoto informāciju.

10.1. Ražotā produkcija un tās vērtība

Atbilstoši jaunajai LEK metodikai gala produkcija ir daļa no kopējās saražotās produkcijas, izņemot patēriņu pašā saimniecībā sēklai, zudumus, lauksaimniecībā izmantoto lopkopības produkciju (piens lopbarībai u.c.), kā arī dažus produktus, kurus grūti uzskaitīt (ganību zāle) vai kuru izlietojums nav tipisks (dārzeni un augļi lopbarībai).

Aplūkojot LEK jeb gala produkcijas koncepciju, ir vērojams kopējā ražošanas fiziskā apjoma pieaugums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu (par 5,3%), tajā skaitā augkopībā - par 6%, lopkopībā - par 7%, blakusdarbībās - par 2%. Augkopības produktu ražošanas pieaugumu galvenokārt noteica graudu apjomu pieaugums par 21%. Tomēr vairākās citās nozarēs (kartupeļu, cukurbiešu, dārzenų, augļu, rapša ražošana) ir būtisks samazinājums. Lopkopībā, galvenokārt sakarā ar nelielo iepirkuma cenu pieaugumu, ražošana palielinājusies visās nozīmīgākajās nozarēs, izņemot cūkgaļas ražošanu (10.1.tabula).

Tabulā uzrādītie dati par dzīvnieku produkcijas apjomu atšķiras no gaļas ražošanas, jo šajā aprēķinā tiek ņemts vērā lopu dzīvsvara pieaugums, tādēļ dati par gaļas ražošanu tiek koriģēti. Liellopu gaļas ražošanas straujais pieaugums izskaidrojams ar to, ka 1999. gadā no 41.7 tūkst. tonnu saražotās gaļas gandrīz 20 tūkst. tonnu tika iegūtas uz ganāmpulka samazinājuma rēķina, savukārt 2000. gadā ganāmpulka samazinājums aprēķināts tikai par 1.2 tūkst. tonnu. Tādējādi rodas ievērojama liellopu dzīvsvara pieauguma starpība, kaut arī gaļas ieguve nav palielinājusies.

Cenas. Produkcija ir novērtēta vidējās cenās (atšķirīgās cenās novērtējot pārdoto un saimniecībās uz vietas patērēto produkciju), tādēļ sakarā ar atšķirīgu produkcijas izlietojuma struktūru kopējās un gala produkcijas cenas ir atšķirīgas. Augkopības produktu vidējās cenas 2000. gadā ir samazinājušās par 4%. To visvairāk ietekmēja ievērojamais cenas kritums kartupeļiem – par 18%. Turpretī lopkopības produktu cenas pieaugušas vidēji par 7%. To iespaidojis cenas pieaugums cūkgaļai, olām, pienam, kā arī citai lopkopības produkcijai, izņemot liellopus un putnu gaļu.

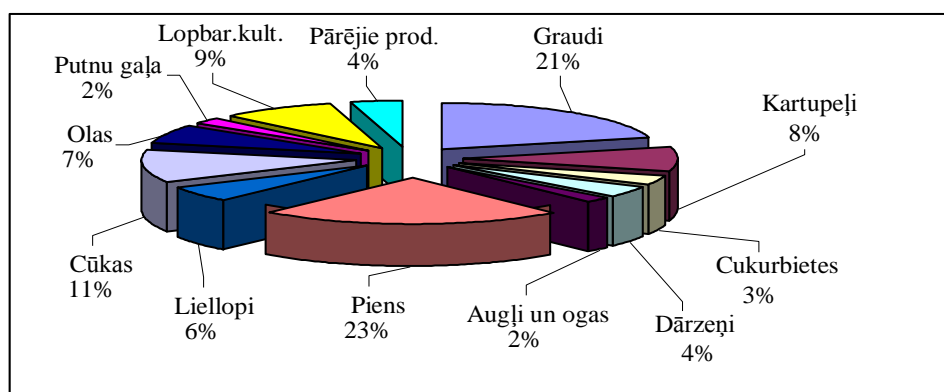
Šie fakti rāda, ka 2000. gadā pirmo reizi kopš 1996. gada nebija vērojams produkcijas cenu kritums kopumā, lai gan tās joprojām atrodas gandrīz turpat kritiski zemajā 1999. gada līmenī, pie kura gandrīz visās nozarēs bez ievērojama valsts atbalsta turpināt ražošanu praktiski kļūst neiespējami, īpaši pārdošanai. Kopējā gala produkcijas cena pieaugusi tikai par 1,2%. Pie tam ir izteikta tendence, ka cenas samazinās tieši tajās nozarēs, kur līdz šim tās bija vismaz daļēji apmierinošas (kartupeļi, augļi). Tajās nozarēs, kur cenu līmenis bija kļuvis zemāks par kritisko, tas ir nedaudz pieaudzis, izņemot liellopu gaļas ražošanu.

Novērtējot produkcijas vērtību bāzes cenās, tā ietver arī subsīdijas, kuras var attiecināt uz konkrēto produktu. Šādi iegūtā nozares izlaides vērtība, salīdzinot ar 1999. gadu, ir pieaugusi par 7% (10.3.tabula), ko galvenokārt nosaka apjomu pieaugumi. Lielāks pieaugums ir lopkopībā - par 15%, jo tur bija vērojams gan apjoma, gan cenu pieaugums. Savukārt nelauksaimnieciskajām blakusdarbībām konstatēts 10% samazinājums, ko noteica kokmateriālu cenu samazināšanās vidēji par 12%. Blakusdarbībās ietilpst galvenokārt lauku

saimniecībās saražotā meža produkcija (lietkoki, zāģmateriāli, malka), kā arī lauksaimniecības produktu pārstrāde un citas darbības, piemēram, zivsaimniecība, lauku tūrisms. Par sniegto lauksaimnieciska rakstura pakalpojumu vērtību galīgie dati vēl nav pieejami, taču individuālajās saimniecībās tie ir samazinājušies par 38% (līdz 1.4 milj. Ls), tādēļ kopējais to samazinājums novērtēts par 13%.

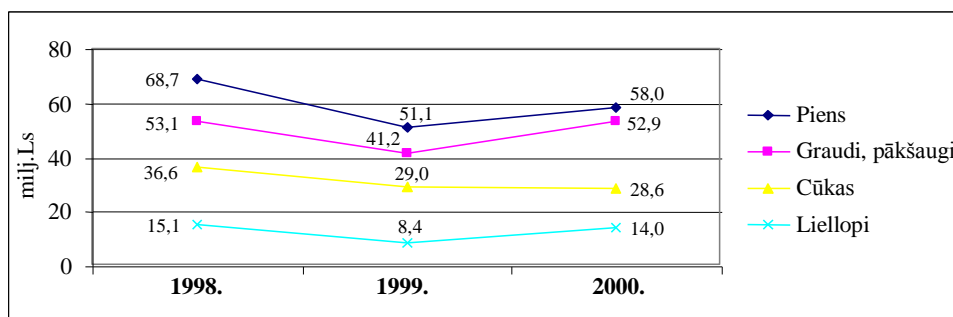
10.1.attēls parāda lauksaimniecības gala produkcijas struktūru (bāzes cenās). Vislielākais īpatsvars, tāpat kā iepriekšējos gados, ir pienam (23%), graudiem (21%) un cūkgaļai (11%). Salīdzinot ar 1999. gadu, ir nozīmīgi palielinājies graudaugu (no 17.6% līdz 21%) un liellopu gaļas īpatsvars (no 3.6% līdz 5.5%), bet samazinājies kartupeļu (no 12% līdz 8%), kā arī cūkgaļas un cukurbietu īpatsvars.

Avots: LEK.

10.1. attēls. Lauksaimniecības gala produkcijas struktūra 2000.gadā

10.2. attēls rāda dažu nozīmīgāko produkcijas veidu vērtības izmaiņas 1998.-2000.gadā. Pēc krasā samazinājuma, kas turpinājās līdz 1999. gadam ieskaitot, 2000. gadā galvenajās nozarēs, izņemot cūkgaļas ražošanu, ir novērots iegūtās produkcijas vērtības pieaugums, tomēr 1998. gada līmenis nav sasniegts nevienā no šīm nozarēm. Galvenais iemesls - ka šo produktu cenas joprojām bija zemākas nekā 1998. gadā, kā arī saglabājās mazāki ražošanas apjomi.

Avots: LEK

10.2.attēls. Gala produkcijas vērtības dinamika pa atsevišķiem produkcijas veidiem 1998. - 2000.g. (bāzes cenās).

10.1. tabula. Lauksaimnieciskā ražošana, starppatēriņš un pievienotā vērtība 2000. gadā (produkcijas vērtība norādīta tirgus cenās)

Nosaukums	Kopējā produkcija tūkst. t	Cena Ls/t	Kopējās produkcijas vērtība milj. Ls	Gala produkcija tūkst. t	Produkta cena Ls/t	Gala produkcijas vērtība milj. Ls	Kopējās produkcijas izmaiņas (+/-) 2000. pret 1999. (%)			Gala produkcijas izmaiņas (+/-) 2000. pret 1999. (%)		
							Daudzums	Cena	Vērtība	Daudzums	Cena	Vērtība
PRODUKCIJA, KOPĀ	x	x	316,5	x	x	273,2	3,4%	1,3%	4,7%	5,3%	1,2%	6,5%
AUGU PRODUKTI	x	x	140,8	x	x	120,7	4%	-3%	1%	6%	-4%	2%
Graudaugi	923,6	58,2	53,8	839,7	58,4	49,1	18%	2%	20%	21%	2%	24%
Kartupeļi	747,1	37,7	28,2	563,7	37,3	21,0	-6%	-16%	-21%	-8%	-18%	-24%
Cukurbietes	407,7	20,8	8,5	407,2	20,8	8,5	-10%	1%	-9%	-10%	1%	-9%
Rapsis	10,0	103,6	1,0	9,9	103,6	1,0	-15%	-9%	-22%	-15%	-9%	-22%
Svaigi dārzeņi	105,8	99,7	10,5	85,6	114,4	9,8	-19%	22%	0%	-22%	28%	0%
Svaigi augļi un ogas	48,6	111,6	5,4	38,9	132,4	5,2	7%	-12%	-6%	2%	-9%	-7%
Lopbarības kultūras	x	x	28,6	x	x	21,7	2%	1%	3%	3%	1%	4%
Citi augu produkti	x	x	4,8	x	x	4,4	14%	0%	14%	15%	0%	15%
DZĪVNIĒKU PRODUKTI	x	x	146,9	x	x	123,7	4%	6%	10%	7%	7%	14%
Piens	825,0	83,8	69,2	650,6	85,6	55,7	3%	6%	10%	4%	6%	10%
Liellopi	41,5	333,6	13,8	39,9	333,6	13,3	57%	-1%	55%	78%	-1%	76%
Cūkas	39,3	721,2	28,3	38,3	721,2	27,6	-12%	13%	-1%	-10%	13%	2%
Olas (milj. gab.)	437,2	39,6	17,3	426,4	39,6	16,9	5%	11%	16%	6%	11%	17%
Mājputni	9,3	608,0	5,6	9,3	608,0	5,6	14%	-2%	12%	14%	-2%	12%
Citi dzīvnieku produkti	x	x	12,6	x	x	4,5	4%	-3%	1%	18%	9%	29%
Līgumdarbi lauksaimniecībā	x	x	5,6	x	x	5,6	-19%	7%	-13%	-19%	7%	-13%
Produktu subsīdijas	x	x	8,0	x	x	8,0	0%	23%	23%	0%	23%	23%
augkopībā			3,9			3,9	0%	20%	20%	0%	20%	20%
lopkopībā			4,1			4,1	0%	26%	26%	0%	26%	26%
Neatdalāmās blakusdarbības	x	x	15,2	x	x	15,2	2%	-12%	-10%	2%	-12%	-10%
Starppatēriņš, kopā	x	x	206,7	x	x	163,4	-0,3%	1,7%	1,4%	1,8%	1,6%	3,4%
Bruto pievienotā vērtība	x	x	109,8	x	x	109,8	11%	1%	12%	11%	1%	12%

Avots: LVAEI, izmantojot CSP u.c. avotu informāciju

Savukārt 2001.gada 1.ceturksnī produkcijas apjoma pieauguma tendences vairs nav turpinājušās. Tieši pretēji, lauksaimniecības produkcijas apjomi ir samazinājušies par 5,5%, salīdzinot ar 2000.gada 1.ceturksni. To izraisīja galvenokārt gaļas ražošanas samazināšanās par 11%, piena – par 3%, olu - par 1%. Toties produkcijas cenas ir palielinājušās vidēji par 10,2%, tai skaitā liellopiem par 43%, cūkām par 23%, putnu gaļai par 10%, olām par 3%, pienam par 2% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Cenu izmaiņu rezultātā saražotās produkcijas vērtība šajā laikā ir palielinājusies par 4,2% (faktiskajās cenās).

10.2. Starppatēriņš un faktoru izmaksas

Ienākumi ir atkarīgi ne tikai no ražotās produkcijas vērtības, bet arī no izmaksām, kas saistītas ar tās ražošanu. Atbilstoši gala produkcijas pieejai, starppatēriņā ietilpst pirktos resursus un pakalpojumu izmaksas, kā arī to pašražoto resursu vērtība, kuri tika iekļauti gala produkcijā.

10.2.tabula apkopo svarīgāko starppatēriņa posteņu vērtību 1998.-2000.gadā. Tajā ir norādītas arī atsevišķu starppatēriņa resursu grupu fiziskā apjoma un cenu izmaiņas, kā arī šie rādītāji starppatēriņam kopumā.

2000. gadā turpinājās iepriekšējos gados iezīmējusies tendence, ka uz vienu ražotās produkcijas vienību tiek patērēts mazāk resursu nekā līdz šim. Tas nozīmē, ka resursu izmantošanas efektivitāte lauksaimniecībā pieaug. Lauksaimniecības produkcijai salīdzināmās (1999. gada) cenās pieaugot 2000. gadā par 13.6 milj. Ls jeb 5,3%, starppatēriņš salīdzināmās cenās ir pieaudzis tikai par Ls 2,8 milj. jeb 1,8% (10.2.tabula).

10.2.tabula

Lauksaimniecības starppatēriņš 1998. g. – 2000. g.

Izmaksu veids	Vērtība tūkst. Ls			Struktūra %			Pārmaiņas(+, -)% 2000./99.		
	1998.	1999.	2000.(p)	1998.	1999.	2000.	Daudzums	Cena	Vērtība
Sēkla un stādi, t.sk.	4203	4509	4448	2	3	3	3	-4	-1
- sēkla no lauksaimn.	1588	2217	2033	1	1	1	-4	-5	-8
- sēkla un stādi (nelauks.)	2616	2292	2415	1	1	1	9	-4	5
Degviela un smērvielas	24308	23679	25046	13	15	15	-5	11	6
Elektroenerģija	8623	7186	7223	5	5	4	1	0	1
Kurināmais	4775	3624	3280	3	2	2	-9	-1	-9
Mēslojums	11470	8944	9250	6	6	6	15	-10	3
Ķīmiskie augu preparāti	5297	4764	5064	3	3	3	14	-7	6
Veterinārās izmaksas	5619	4706	4800	3	3	3	0	2	2
Materiāli, darbarīki, apkope, remonts	8862	8139	7421	5	5	5	-9	0	-9
Lopbarība (kopā), t.sk.	90847	76818	73568	50	49	45	-4	0	-4
- pirktā no nelauks. uzņ.	19750	16708	16492	11	11	10	0	-1	-1
- pirktā no lauks. uzņ.	8523	8778	5335	5	6	3	-41	3	-39
- pašu saražotā	62574	51331	51741	34	32	32	1	0	1
Darbi un pakalpojumi	8138	7684	8528	4	5	5	4	7	11
Pārējās izmaksas	9811	8039	14789	5	5	9	78	3	84
Starppatēriņš kopā	181954	158092	163415	100	100	100	1,8	1,6	3,4

Piezīme: Starppatēriņš šajā tabulā aprēķināts atbilstoši LEK metodikai, iekļaujot tajā pirktos resursus un pakalpojumus, kā arī noteiktus pašu ražotās augu lopbarības veidus.

Avots: LEK

Starppatēriņa resursu vidējās cenas pieaugušas par 1,6%, ko galvenokārt ietekmēja cenu pieaugums degvielai par 11%, un tas daļēji izraisīja arī citu izmaksu sadārdzināšanos, piemēram, darbiem un pakalpojumiem par 7%. Tomēr vairākiem izmaksu veidiem cenas

samazinājās, īpaši mēslošanas līdzekļiem (-10%) un ķīmikālijām (-7%), kā arī sēklām (-4%), tādēļ kopējais cenu palielinājums ir neliels. Salīdzinot izmaiņas pa dažādiem izmaksu veidiem individuālajās saimniecībās, atklājas, ka vairāk nekā 2 reizes palielinājušies pārējie izdevumi. Nozīmīgi pieauguši arī izdevumi pakalpojumu apmaksai (par 18%), bet samazinājušies materiālu, kurināmā iegādes un apdrošināšanas izdevumi. Gandrīz visiem pārējiem starppatēriņa izmaksu veidiem vērojams neliels vienmērīgs pieaugums.

Par nelabvēlīgām tendencēm norāda fakts, ka 2000. gadā ir būtiski samazinājušies kapitāla preču atjaunošanai ieguldītie līdzekļi. Izdevumi tehnikas iegādei samazinājušies par 40%. Tehnika individuālajās saimniecībās iegādāta vairs tikai par Ls 5,5 milj., bet 1999. gadā par Ls 9,3 milj. Samazinājusies arī celtniecības materiālu iegāde (par 18%) līdz Ls 2,6 milj. Tas nozīmē, ka jaunas tehnikas un piemērotu ražošanas ēku trūkums lauksaimniecībā kļūst arvien izteiktāks, jo aprēķinātais pamatlīdzekļu nolietojums to aizvietošanas vērtībā ir Ls27,7 milj. Tādējādi saskaņā ar aprēķiniem pamatlīdzekļi tiek atjaunoti tikai par trešo daļu no nepieciešamā, lai saglabātu esošo nodrošinājumu ar lauksaimniecības pamatkapitālu. Acīmredzot, arī to ir ietekmējis krasais ienākumu samazinājums 1999. gadā, no kura Latvijas lauksaimnieki aizvadītajā gadā vēl nespēja atgūties.

Ražošanas nodokļu apjoms atbilstoši pašreizējam novērtējumam ir pieaudzis lielāku PVN maksājumu dēļ, pērkot resursus, jo šī summa PVN nemaksātājās saimniecībās netiek atbilstošā apjomā kompensēta. 2000. gadā individuālo saimniecību PVN izdevumi aprēķināti Ls 12,5 milj., bet izmaksātā 12% PVN kompensācija gada 8 mēnešos bija tikai Ls 2,37 milj. Tas nozīmē, ka šīs saimniecības lielu daļu produkcijas nepārdod reģistrētajiem pārstrādes uzņēmumiem. Gadā nekompensētais PVN aprēķināts Ls 8,6 milj., bet maksājamais nekustamā īpašuma nodoklis – Ls 5,35 milj. (+12% pret 1999. gadu).

Pie subsīdijām ienākumu aprēķinā netiek uzskaitītas tās, kas tieši neietekmē lauksaimnieku ienākumus, tai skaitā tās summas, ko nesāņem paši lauksaimnieki, kā arī investīciju subsīdijas. Pie pēdējām tiek pieskaitītas subsīdijas, kas Latvijā tiek izmaksātas ražošanas tehniskai modernizācijai, augšņu ielabošanai, saimniecību efektivitātes celšanai u.c. Kopējā valsts subsīdiju summa, kas tiek attiecināta uz ienākumiem un ir iekļauta LEK, 2000. gadā ir Ls 8,8 milj. (+31% pret 1999. gadu). Tām tiek pieskaitīta arī akcīzes nodokļa atmaksa, kas 2000. gadā ir ievērojami samazinājusies – no Ls 11,4 milj. līdz Ls 8,2 milj. (par 27%).

Produktu subsīdiju apjoms, ko iekļauj produkcijas vērtībā, 2000. gadā ir nedaudz pieaudzis – no Ls 6,5 milj. līdz Ls 8,0 milj. jeb par 23%. Galvenokārt šo pieaugumu izraisīja tiešo maksājumu ieviešana par graudaugiem un slaucamajām govīm. Taču pārējās subsīdijas (ieskaitot akcīzes atmaksu) ir samazinājušās par Ls 2,6 milj. jeb par 22%. Tātad kopumā valsts atbalsts sektora ienākumiem 2000. gadā ir bijis par Ls 1,1 milj. jeb par 6% mazāks nekā 1999. gadā. To ietekmēja akcīzes nodokļa atmaksas normas samazināšanās. Šis samazinājums šajā lauksaimniekiem nelabvēlīgajā periodā atstāja būtisku ietekmi uz nozares finansiālo stāvokli un arī tās konkurētspēju, īpaši ņemot vērā nozīmīgo (vidēji par 11%) degvielas cenu pieaugumu pagājušajā gadā.

10.3. Bruto un neto pievienotā vērtība

Bruto pievienoto vērtību aprēķina, no galaprodukcijas atņemot starppatēriņu. Tā raksturo nozares ražošanas rezultātus vērtības izteiksmē – starpību starp ražoto produkciju un mainīgajām izmaksām attiecīgā laika periodā (10.3.tabula). Tabulā redzams, ka produkcijas vērtība ir pieaugusi vairāk nekā starppatēriņš (attiecīgi par Ls 16,8 milj. un Ls 5,3 milj.), līdz ar to ir pieaugusi arī nozares bruto pievienotā vērtība (BPV). BPV bāzes cenās (kurā ietilpst arī produktu subsīdijas) 2000. gadā sasniegusi Ls 109.8 milj., kas ir par Ls 11,4 milj. jeb 12% vairāk nekā 1999. gadā. Tomēr šis rādītājs atpaliek pat no 1998. gada, kad BPV bija Ls115,2 milj., kas pie tam bija ievērojami mazāk nekā iepriekšējos gados.

Tā kā pārējās saņemtās subsīdijas ir samazinājušās, bet ražošanas nodokļi un pamatkapitāla patēriņš ir pieaudzis, neto pievienotā vērtība (ņemot vērā faktorizmaksas) ir palielinājies nedaudz – par Ls 5,8 milj. (8%).

10.4. Lauku saimniecību ienākumi

Lauku saimniecību ienākumi ir ražotāju guvums no lauksaimniecības un neatdalāmajām blakusdarbībām, kas ietver pašu lauksaimnieku darba samaksu, no kuras vēl nepieciešams samaksāt nodokļus no ienākuma (sociālo apdrošināšanu un ienākuma nodokli). Ienākumus aprēķina, no neto pievienotās vērtības faktoru izmaksās atņemot maksājumus par nomātas zemes un aizņemtā kapitāla izmantošanu.

10.3.tabula

Lauksaimniecības nozares ienākumu veidošanās svarīgākās pozīcijas 1998. – 2000. g. (milj. Ls)

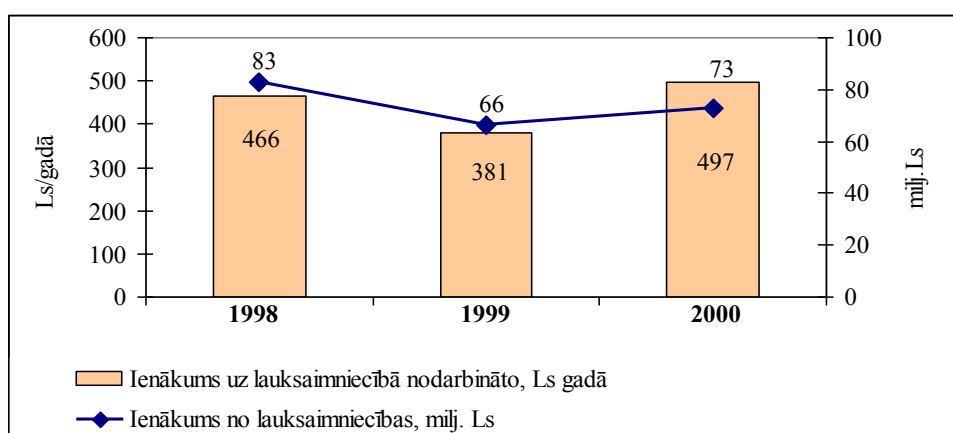
Rādītāji	Vērtība bāzes cenās (ar produktu subsīdijām)			Izmaiņas (+/-) %	
	1998.	1999.	2000.(p)	1999./ 1998.	2000./ 1999.
Augkopība	137.4	121.4	124.6	-12%	3%
Graudi, pākšaugi	53.1	41.2	52.9	-22%	28%
Kartupeļi	21.7	27.9	21.2	29%	-24%
Cukurbietes	13.1	10.4	8.5	-21%	-19%
Dārzeni	10.5	10.0	9.9	-5%	0%
Lopkopība	151.3	111.6	127.8	-26%	15%
Piens	68.7	51.1	58.0	-26%	13%
Liellopi	15.1	8.4	14.0	-45%	67%
Cūkas	36.6	29.0	28.6	-21%	-1%
Mājputni un olas	23.8	19.4	22.5	-18%	16%
Pakalpojumi lauksaimniecībā	6.8	6.5	5.6	-4%	-13%
Lauksaimniecības izlaide	295.5	239.5	258.0	-19%	8%
Neatdalāmā blakusdarbība	1.7	16.9	15.2	...	-10%
Lauksaimniecības "nozares" izlaide	297.2	256.4	273.2	-14%	7%
Starppatēriņš	182.0	158.1	163.4	-13%	3%
Starppatēriņa īpatsvars % lauksaimniecības "nozares" izlaidē	61%	62%	60%	X	X
Bruto pievienotā vērtība	115.2	98.4	109.8	-15%	12%
Citas subsīdijas	10.4	11.6	9.0	-12%	-22%
Ar ražošanu saistītie nodokļi	11.8	11.6	13.9	-2%	20%
Pamatkapitāla patēriņš	27.8	27.0	27.7	-3%	3%
Neto pievienotā vērtība (faktorizmaksās)	86.0	71.4	77.2	-17%	8%
Noma	0.9	1.2	0.9	39%	-22%
Kredītprocenti	2.1	4.1	3.3	97%	-19%
Lauku saimniecību ienākumi	83.1	66.0	72.9	-20%	10%
Nodokļi no ienākuma	6.8	6.4	5.2	-6%	-19%
Algoto darbinieku ienākumi	14.9	11.1	10.4	-25%	-7%
Ģimenes darbaspēka ienākumi	61.4	48.5	57.3	-21%	18%
Nodarbināto skaits lauksaimniecībā tūkst.	163.8	156.4	136.1	-5%	-13%
Ienākumi uz 1 lauksaimn. nodarbināto Ls	466	381	497	-18%	30%

Avots: LEK

2000.gadā lauku saimniecību ienākumi bija Ls 72.9 milj., kas ir par 10% vairāk nekā iepriekšējā gadā, taču par Ls 10.2 milj. jeb 12% atpalielē no 1998. Gada ienākumiem. 2000. gadā ienākumu pieaugums attiecināms vienīgi uz ģimenes darbaspēku, turpretī algoto

darbinieku ienākumi turpina samazināties galvenokārt tādēļ, ka nozarē strauji samazinās algoto darbinieku skaits.

Pēc nodokļu nomaksas iegūtie tīrie ienākumi, attiecinot uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto, iegūstam, ka 2000. gadā tīrie ienākumi uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto ir bijuši Ls 497, kas ir par 30% vairāk, salīdzinot ar 1999. gada kritisko līmeni. Tomēr šāds rezultāts panākts galvenokārt nodarbināto skaita samazināšanās dēļ (precīzi dati par nodarbināto skaitu 2000.gadā vēl nebija pieejami). Minētais līmenis joprojām ir nepieļaujami zems, kas nedod iespēju lauksaimniecības nozares attīstībai. Arī salīdzinot ar 1995. gadu, kad ienākumi uz vienu nodarbināto bija Ls 722, pagājušajā gadā tie bija par 31% mazāki. Ienākumu dinamiku 1996.-2000. gadā (10.3.attēls). (Te jāpiebilst, ka līdz 1997. gadam ieskaitot, ienākumi joprojām aprēķināti saskaņā ar agrāko pieeju – neņemot vērā sniegtos pakalpojumus un neatdalāmās blakusdarbības.)

Avots: LEK

10.3.attēls. Ienākumi lauksaimniecībā 1996.- 2000.gadā

10.5. Produkcijas un resursu cenu indeksi

Lai spriestu par ražošanas efektivitāti un tās attīstību, ir svarīgi veikt analīzi arī salīdzināmās cenās. Šim nolūkam produkcija, starppatēriņš, pievienotā vērtība un ienākumi ir aprēķināti arī iepriekšējā gada cenās (10.4.tabula). Tabulā redzams, ka 1997.-1999.gados ar vienādu resursu patēriņu saražojot vienādu produkcijas daudzumu, faktiskā pievienotā vērtība sasniedza tikai attiecīgi 79%, 88% un 78% no iepriekšējā gada līmeņa. To izraisīja gan straujais cenu pazeminājums produkcijai, gan resursu cenu pieaugums.

2000. gadā šī tendence nav padziļinājusies, un BPV faktiskajās un salīdzināmās 1999. gada cenās ir gandrīz vienāda (faktiskajās cenās par 0,6% lielāka). Tomēr šis pieaugums nav būtisks, un tas liecina, ka joprojām lauksaimniecība atrodas kritiskā stāvoklī, kādā tā nokļuva 1996.-1999. gadu produkcijas un resursu cenu nesamērīgo izmaiņu dēļ. Tādēļ aktuāls ir jautājums par kompensācijas maksājumiem kaut daļējai šīs starpības segšanai, jo tik strauju efektivitātes kāpumu lauksaimniecībā panākt nav reāli, īpaši finansu līdzekļu trūkuma apstākļos, kas neļauj nomainīt novecojušos pamatlīdzekļus un iegādāties pietiekamā daudzumā arī apgrozāmos līdzekļus.

Līdzīgi BPV cenu indeksiem tiek iegūti arī ienākumu indeksi. Jāpiezīmē, ka pamatlīdzekļu cenu indekss vēl nav aprēķināts, tāpēc 2000.gadā cenu izmaiņu rezultātā lauksaimnieku ienākumi pieauguši par 0,9%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu (kopējais ienākumu pieaugums bija 10,5%). Savukārt 1999. gadā ienākumu samazināšanās cenu

izmaiņu rezultātā bija par 29,1% pret 1998. gadu. Jāpiebilst, ka šie ir nominālie indeksi, t.i., neņemot vērā naudas pirktspējas krišanos inflācijas rezultātā.

10.4.tabula

Lauksaimniecības galvenie ekonomiskie rezultāti faktiskajās un salīdzināmajās cenās milj. Ls

	Cenu indekss 98/97	1999.		Starpība (+/-)	Cenu indekss 99/98	2000.		Starpība (+/-)	Cenu indekss 2000/99
		1998.g. cenās	1999.g. cenās			1999.g. cenās	2000.g. cenās		
Produkcija	0,946	280,46	256,45	-24,01	0,914	270,03	273,22	3,19	1,012
Starppatēriņš	1,021	155,06	158,09	3,03	1,020	160,86	163,41	2,55	1,016
Bruto pievienotā vērtība tirgus cenās	0,878	125,4	98,4	-27,05	0,784	109,16	109,80	0,64	1,006
Pamatlīdzekļu patēriņš	1,056	27,0	27,0	0,00	1,000	27,73	27,73	0,00	1,000
Citas faktoru izmaksas*	1,000	5,3	5,3	0,00	1,000	9,18	9,18	0,00	1,000
Ienākumi l/s "nozārē" (LEKA)	0,832	93,1	66,0	-27,05	0,709	72,26	72,90	0,64	1,009

Avots: LEK.

Cenu indeksu analīze parāda, ka gandrīz viss ienākumu pieaugums 2000.gadā ir panākts, pateicoties efektīvākai saimniekošanai, nevis uz cenu rēķina. Kā jau pieminēts, resursu patēriņš uz produkcijas vienību salīdzināmās cenās kļūst ar katru gadu mazāks vidēji par 3-4%.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- Lauksaimniecības sektora bruto pievienotā vērtība pēc vairāku gadu krituma 2000. gadā ir pieaugusi (bāzes cenās par 12%), tomēr tā ir zemāka nekā 1998. gadā.

Galvenie pieauguma faktori:

- ražotās produkcijas apjoma pieaugums, kur nozīmīgākais bija kopējās produkcijas apjoma pieaugums augkopībā un lopkopībā par 4%;
- ražošanas efektivitātes pieaugums, ko apliecina starppatēriņa daudzuma saglabāšanās faktiski iepriekšējā gada līmenī (samazinājums par 0,3%) pie ražošanas daudzuma pieauguma;
- atšķirībā no iepriekšējiem gadiem 2000. gadā nebija izteikta "cenu šķēru" efekta, kas līdz šim radīja lielus zaudējumus lauksaimniecībā sakarā ar izmantoto resursu un ražotās produkcijas cenu neproporcionālām izmaiņām.
- 2000. gadā nozarē bija 10% liels kopējo ienākumu pieaugums, bet uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto (bez nodokļiem) iespējamais pieaugums ir 30% (no Ls 381 līdz Ls 497 gadā - 1.3.tabula).
- Nepietiekamais ienākumu apjoms nozarē kopumā un lielākās daļas produktu ražošanā aizkavē attiecīgo veidu ražošanas attīstību, kvalificētu darbinieku piesaisti u.c. un daudzviet tas ir iemesls lauksaimnieciskās darbības pārtraukšanai.
- Pašreizējā situācija vērtējama kā ļoti nestabila, gan tikpat kā pilnīgi atvērtā iekšējā tirgus dēļ, gan tādēļ, ka joprojām nav pilnīgi izstrādāts mehānisms, kā lauksaimniekiem kompensēt zaudējumus pēkšņu nelabvēlīgu tirgus izmaiņu dēļ vai stihisku nelaimju, tai skaitā mājlopu saslimšanas dēļ u.c. gadījumos.

A. Vēveris (Tel. – 7553370)

L. Dambiņa (Tel. – 7553370)

11. Lauksaimniecības produkcijas galveno rādītāju salīdzinājums Baltijas valstīs

11.1. Lauksaimniecības nozīme tautsaimniecībā

2000. gadā Baltijas valstīs ir vērojamas atkopšanās tendences pēc deviņdesmito gadu beigās pārdzīvotās Krievijas ekonomiskās krīzes. Tā iekšzemes kopprodukts Lietuvā 2000. gadā, salīdzinot ar 1999. gadu, ir pieaudzis par 3,3%, Igaunijā – par 6,4% un Latvijā - par 6,6%.

Aplūkojot lauksaimniecības nozares nozīmi Baltijas valstu tautsaimniecībā, 2000. gadā ir vērojams, ka lielāko nozīmi lauksaimniecība ir saglabājusi Lietuvā – tās apjoms bija aptuveni 9% no IKP (apmēram tādā pašā līmenī šis rādītājs bija arī 1999. gadā), Igaunijā lauksaimniecības īpatsvars IKP 2000. gadā bija 3,2% (1999. gadā – 3,3) un Latvijā – 2,5% (1999. – 2,6%).

Lielākais lauksaimniecības produktu un pārtikas īpatsvars ārējā tirdzniecībā 2000. gadā arī ir vērojams Lietuvā – 11,2% no eksporta apjoma un 9,8% no importa apjoma, Igaunijā lauksaimniecības produktu un pārtikas īpatsvars eksportā ir 5,9%, importā – 8,6%, Latvijā attiecīgi – 5,8% un 12, 8%.

11.1. tabula.

Lauksaimniecības produkcijas indeksi Baltijas valstīs 1998. – 2000. gadā (procentos pret iepriekšējo gadu).

	1998.	1999.	2000.
Igaunija	95,0	91,8	-
Latvija	89,4	87,1	103,3
Lietuva	98,5	88,0	102

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

Visās Baltijas valstīs jau ilgāku laiku ir vērojama lauksaimniecības produkcijas ražošanas apjomu samazināšanās (11.1. tabula). Neliels pieaugums ir vērojams tikai 2000. gadā, salīdzinot ar 1999. gadu, Lietuvā - par 2%, Latvijā - par 3,3%.

11.2. tabula

Galvenie lauksaimniecības pamata rādītāji 2000. gadā Baltijas valstīs

	Latvija	Lietuva	Igaunija
Lauksaimniecībā izmantojamā zeme % no kopējās zemes platības	39	53	32
Lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, medniecībā un zivsaimniecībā nodarbinātie iedzīvotāji % no kopējā nodarbināto skaita	15	21	7
Lauksaimniecības īpatsvars IKP %	2,5	9	3,2

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

11.2. Lopkopība

Visās Baltijas valstīs jau ilgāku laiku ir vērojams arī mājlopu skaita samazinājums (11.3. tabula). Vislielākais samazinājums 2000. gadā, salīdzinot ar 1999. gadu liellopu skaita ziņā ir bijis Lietuvā – par 16,7% (tai skaitā govju skaits samazinājies par 11,3%), tai seko

Igaunija – 8,8% (govju skaits – par 9,5%), un visbeidzot Latvija – 3,1% (govju skaits – par 0,5%) (12.1. attēls).

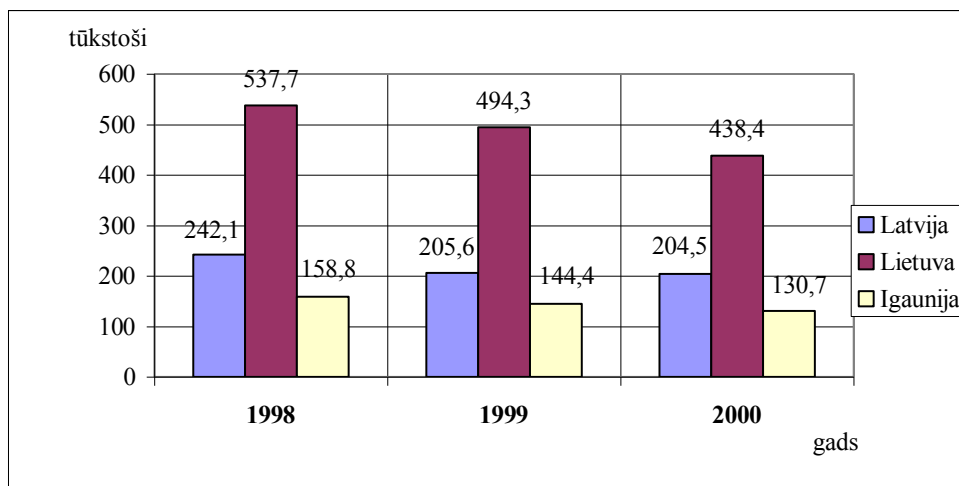
11.3.tabula

**Mājlopu skaits visa veida saimniecībās Baltijas valstīs
1998. – 2000. gadā tūkstošos**

	Gads	Liellopi	t.sk. govīs	Cūkas	Mājputni
Latvija	2000.	366,7	204,5	393,5	3104,6
	1999.	378,4	205,6	404,9	3236,9
	1998.	434,4	242,1	421,1	3208,8
	00,99 %	96,9	99,5	97,2	95,9
Lietuva	2000.	748,3	438,4	855,6	5576,5
	1999.	897,8	494,3	936,1	6372,6
	1998.	922,8	537,7	1159	6749,3
	00,99 %	83,3	88,7	91,4	87,5
Igaunija	2000.	243,8	130,7	268,3	-
	1999.	267,3	144,4	285,7	2461,8
	1998.	307,5	158,8	326,4	2635,7
	00,99, %	91,2	90,5	93,9	-
Latvija/Lietuva 00. %		49,0	46,6	46,0	55,7
Latvija/Igaunija 00. %		150,4	156,5	146,7	-

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

Var prognozēt, ka 2001. gadā šis samazinājums būs vēl lielāks, ņemot vērā pieprasījuma krišanos pēc liellopu gaļas lopu saslimšanas gadījumu konstatēšanas ar nagu un mutes sērgu vairākās Eiropas valstīs.

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

11.1.attēls. Govju skaits Baltijas valstīs (1998. - 2000. gads)

2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, ir vērojums arī cūku skaita samazinājums – Lietuvā par 8,6%, Igaunijā - par 6,1% un Latvijā – par 2,8%.

11.3. Lauksaimniecības produkcijas ražošana

Aplūkojot rādītājus par lauksaimniecības produktu ražošanu uz 1 iedzīvotāju (11.4. tabula), var secināt, ka tie ir diezgan ievērojami pieauguši – Igaunijā par 45,6%, Lietuvā - par 29,4%, Latvijā - par 20,1%. Tā kā 1999.gadā, salīdzinot ar 1998.gadu, bija vērojams straujš graudu ražošanas apjoma samazinājums uz 1 iedzīvotāju, var secināt, ka 2000. gadā, salīdzinot ar 1998.gadu, šā rādītāja pieaugums Igaunijā ir bijis tikai 1,5%, bet Lietuvā un Latvijā - pat samazinājums attiecīgi par 3% un 1,8%.

11.4. tabula

Lauksaimniecības produktu ražošana uz vienu iedzīvotāju Baltijas valstīs 1998. – 2000. gadā (kg)

	1998.	1999.	2000.
Graudi			
Igaunija	403	281	409
Latvija	396	324	389
Lietuva	762	571	739
Dārzeni			
Igaunija	35	31	
Latvija	49	53	46
Lietuva	118	88	88
Gaļa (kautmasā)			
Igaunija	41	42	-
Latvija	29	25	-
Lietuva	55	52	-
Piens			
Igaunija	503	434	437
Latvija	388	328	348
Lietuva	521	463	422
Olas gab.			
Igaunija	211	191	177
Latvija	186	171	184
Lietuva	215	197	180

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

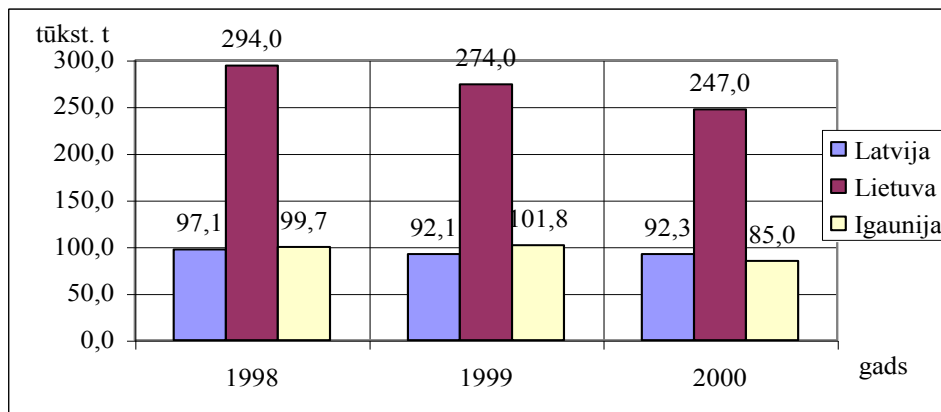
Piena ražošanas apjoms uz 1 iedzīvotāju Igaunijā 2000. gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, ir pieaudzis par 0,7%, Latvijā - par 6,1%, bet Lietuvā ir vērojams samazinājums par 8,9%. Salīdzinot ar 1998.gadu, piena ražošanas apjomi uz 1 iedzīvotāju ir samazinājušies visās trīs Baltijas valstīs – Lietuvā par 19%, Igaunijā – par 13,1%, Latvijā šis samazinājums ir bijis vismazākais no Baltijas valstīm – 10,3%.

**Lauksaimniecības produktu ražošana visa veida saimniecībās
Baltijas valstīs, 1998. – 2000. gadā tūkst. t**

	Gads	Gaļa (dzīvmasā)	Piens	Olas milj.	Kartupeļi	Graudi
Latvija	2000.	92,3	825	437,1	747,1	923,6
	1999.	92,1	798,7	415,7	795,5	783,4
	1998.	97,1	950,2	455,7	694,1	970,2
00,99 %		100,2	103,3	105,1	93,9	117,9
Lietuva	2000.	247	1560	665	1791,6	2730,7
	1999.	274	1714,2	728,2	1708,1	2048,6
	1998.	294	1929,9	792,6	1849,2	2820,9
00,99 %		90,1	91	91,3	104,9	133,3
Igaunija	2000.	85	628,7	255,3	450	588,1
	1999.	101,8	626,1	275,4	404	401,6
	1998.	99,7	729,5	305,2	316,7	584,5
00,99 %		83,5	100,4	92,7	111,4	146,4
Latvija/Lietuva 00 %		37,4	52,9	65,7	41,7	33,8
Latvija/Igaunija 00 %		108,6	131,2	171,2	166	157

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

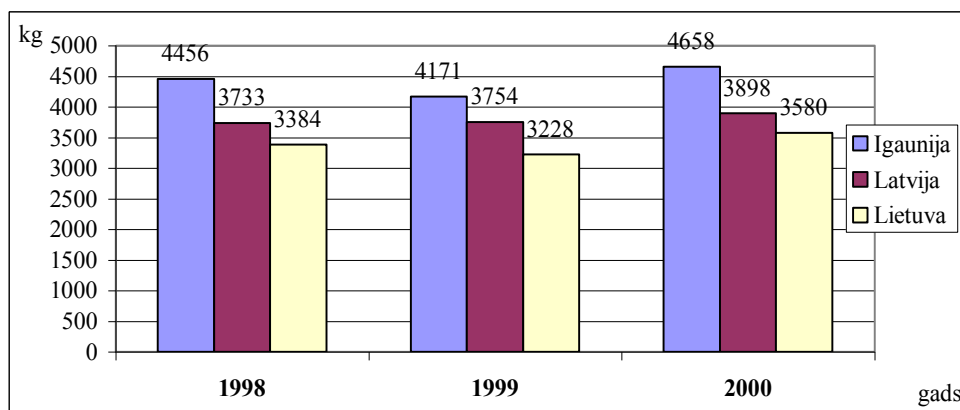
Periodā no 1998. gada līdz 2000. gadam visās Baltijas valstīs ir vērojams gaļas ražošanas (dzīvmasā) apjomu samazinājums (11.5. tabula). Lietuvā šajā periodā gaļas ražošanas apjoms ir samazinājies par 16%, Igaunijā – par 14,7 %, Latvijā šis samazinājums ir bijis vismazākais – 4,9% (12.2. attēls). 2000. gadā gaļas ražošanas apjomi Igaunijā un Lietuvā ir samazinājušies (attiecīgi par 16,5% un 9,9%), Latvijā turpretim ir novērojams neliels gaļas ražošanas pieaugums par 0,2%.

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

11.2. attēls. Gaļas ražošana Baltijas valstīs (dzīvmasā) 1998. - 2000. gadā tūkst. t.

Arī piena ražošanas kopapjomi Baltijas valstīs periodā no 1998. gada līdz 2000. gadam ir ievērojami krituši: Lietuvā - par 19,2%, Igaunijā - par 13,8% un Latvijā - par 13,2%. 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, Lietuvā vēl joprojām ir vērojams būtisks piena ražošanas apjomu samazinājums – par 9%, toties Igaunijā tas ir pieaudzis par 0,4% un Latvijā - par 3,3%.

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

11.3. attēls Vidējais piena izslaukums no govīm Baltijas valstīs 1998. 2000.gadā kg.

Tai pašā laikā ir pieaudzis vidējais piena izslaukums no govīm gadā. Ja salīdzina 2000. gada datus ar 1998. gada rezultātiem, tad Lietuvā pieaugums ir par 5,8%, Igaunijā – par 4,5%, Latvijā – par 4,4%. Straujākais pieaugums ir bijis 2000. Gadā, salīdzinot ar 1999.gadu. Igaunijā tas ir bijis 11,7%, Lietuvā – 10,9, bet Latvijā tikai 3,8%.

Kartupeļu audzēšanas apjomi Igaunijā ir pieauguši par 11,4 %, Lietuvā – par 4,9%, bet Latvijā ir vērojams kartupeļu ražas samazinājums par 6,1%.

11.4. Pārstrāde

Visās trīs Baltijas valstīs ir samazinājušies arī gaļas, ieskaitot 1.kategorijas subproduktus, ražošana. Lietuvā ir vērojams samazinājums par 11%, Igaunijā – par 9,7%, Latvijā – par 2,3% (11.6.tabula).

Tajā pašā laikā ir pieaugusi desu izstrādājumu ražošana: Lietuvā – par 10,9%, Igaunijā – par 9,6%, Latvijā – par 3,4% (11.6.tabula). Tas būtu izskaidrojams ar iedzīvotāju zemo pirktspēju, un līdz ar to dārgāku produktu vietā viņi izvēlas nedaudz zemākas kvalitātes produktus. Zivju izstrādājumu un zivju konservu ražošana Lietuvā ir būtiski kritusies – par 24,2%, savukārt Latvijā ir vērojams pieaugums par 9%.

Sviesta ražošanas apjomos Igaunijā ir vērojams pieaugums par 17,1%, Lietuvā turpretim ražošanas apjomi ir sarukuši par 26,3%, Latvijā, salīdzinot 2000. gadu ar 1999.gadu, ražošanas apjomu izmaiņas nav konstatētas.

Atsevišķu pārtikas produktu ražošana Baltijas valstīs 1999. – 2000. gadā

Produkcija	Latvija		Lietuva		Igaunija	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Gaļa, ieskaitot 1.kategorijas subproduktus tūkst. t	18,7	18,3	69,8	62,1	22,6	20,4
Desu izstrādājumi tūkst. t	20,8	21,5	35,8	39,7	29,3	32,1
Zivju izstrādājumi un zivju konservi tūkst. t	71,1	77,5	56,2	42,6	-	-
Sviests tūkst. t	7,4	7,4	26,2	19,3	7,6	8,9
Siers tūkst. t	10,2	10,8	35,1	41,2	9,2	8,7
Piena konservi tūkst. t	5,9	4,1	9,4	3,5	-	-
Saldējums tūkst. t	8,9	8,4	12,9	12,0	-	-
Alus tūkst. dal.	9398,0	8669,5	18343,0	20756,0	9632,0	9501

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

Zivju izstrādājumu un zivju konservu ražošana Lietuvā ir būtiski kritusies – par 24,2%, savukārt Latvijā ir vērojams pieaugums par 9%.

Siera ražošanas apjomi ir pieauguši Lietuvā un Latvijā (attiecīgi par 17,4% un 5,9%), Igaunijā turpretim tie ir samazinājušies par 5,4%. Piena konservu ražošanas apjomi ir ievērojami sarukuši gan Lietuvā, gan Latvijā (attiecīgi par 62,8% un 30,5%), ko varētu izskaidrot ar nelabvēlīgiem apstākļiem tradicionālajā Krievijas tirgū, kā arī ar uzņēmumu nespēju veiksmīgi realizēt savu noieta politiku.

Arī saldējuma ražošana ir samazinājusies gan Lietuvā, gan Latvijā (attiecīgi par 62,8% un 30,5%).

Alus ražošanas apjomi ir pieauguši Lietuvā par 13,2%, bet Igaunijā un Latvijā ir samazinājušies (attiecīgi par 1,4% un 7,8%).

Dažādos attīstības rādītājus lauksaimniecības produktu ražošanā un pārstrādē trijās Baltijas valstīs var skaidrot ar to, ka pārstrādes uzņēmumi paši realizē savu noieta politiku un paši meklē noieta tirgus, bet ne vienmēr šie pasākumi ir veiksmīgi.

11.5. Lauksaimniecības produkcijas iepirkums

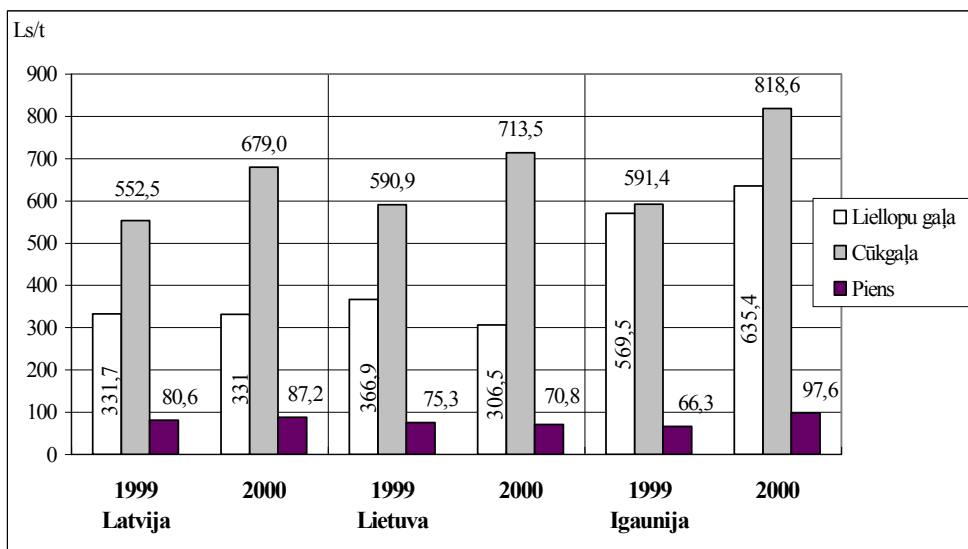
Tirgus tendences atspoguļojas arī lauksaimniecības produkcijas iepirkuma rādītājos. Visās Baltijas valstīs 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, ir samazinājies liellopu iepirkums – Lietuvā par 10,3%, Latvijā - par 10,7%, Igaunijā – par 29,6% (11.7. tabula). Liellopu gaļas iepirkuma cena Lietuvā 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, arī ir samazinājusies par 16,5%, līdz ar to 2000. gadā Lietuvā liellopu gaļai arī bija viszemākā iepirkuma cena Baltijas valstīs. Igaunijā turpretim tā ir pieaugusi par 11,6%, un tā ir vairāk kā divas reizes lielāka nekā Lietuvā (11.4. attēls). Latvijā liellopu gaļas iepirkuma cena 2000. gadā bija tikai nedaudz augstāka nekā Lietuvā un ir palikusi gandrīz nemainīga salīdzinot ar 1999.gadu, un ir vērojams nebūtisks samazinājums - tikai par 0,2%.

**Lauksaimniecības produktu iepirkums Baltijas valstīs tūkst. t
(1998. – 2000.)**

	Gads	Lopi un putni	t.sk. liellopi	t.sk. cūkas	Piens	Graudi
Latvija	2000.	37,1	15	13,1	398,1	330,4
	1999.	38,4	16,8	14,3	389,6	294,3
	1998.	32,9	12,8	11,0	459,5	238,1
	00/99 %	96,6	89,3	91,6	102,2	112,3
Lietuva	2000.	153,2	86,5	43,1	1100,4	564,9
	1999.	171,4	96,4	51,4	1207,1	646,6
	1998.	165,3	97,5	47,3	1474,3	684,5
	00/99 %	89,4	89,7	83,9	91,2	87,4
Igaunija	2000.	29,8	7,1	15,5	408,7	115,8
	1999.	31,5	10,1	13,6	404,4	86,99
	1998.	34,2	9,2	15,0	531,8	-
	00/99 %	94,5	70,4	114,4	101,1	133,1
Latvija/Lietuva 00. %		24,2	17,3	30,4	36,2	58,5
Latvija/Igaunija 00. %		124,5	211,3	84,5	97,4	285,3

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

Aplūkojot cūkgaļas iepirkuma cenu, var secināt, ka visās trijās Baltijas valstīs 2000. gadā salīdzinot ar 1999. gadu, tā ir būtiski pieaugusi – Lietuvā par 20,8%, Latvijā - par 22,9%, Igaunijā - pat par 38,4%, sasniedzot visaugstāko līmeni starp Baltijas valstīm. Līdz ar to Igaunijā arī ir pieaudzis iepirktais cūkgaļas apjoms par 14,4%, Lietuvā un Latvijā turpretim iepirkuma apjomi ir samazinājušies attiecīgi par 16,1% un 8,4%.

Avots: CSP, nacionālo iestāžu statistikas dati

11.4. attēls. Lopkopības produktu iepirkuma cenas Baltijas valstīs 1998. - 2000. gadā Ls/t.

Piena iepirkuma cena Igaunijā 2000. gadā salīdzinot ar 1999. gadu ir pieaugusi gandrīz divreiz – par 47,2%, līdz ar to arī sasniedzot augstāko līmeni Baltijas valstīs, tomēr iepirtā piena apjoms ir palielinājies tikai par 1,1%. Latvijā iepirtā piena apjoms apskatāmajā periodā bija pieaudzis par 2,2% pie cenas pieauguma par 8,2%. Lietuvā turpretim iepirtā piena apjoms 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, ir samazinājies par 8,8%, cenai samazinoties par 6%.

Piena iepirkuma cena Igaunijā 2000. gadā salīdzinot ar 1999. gadu ir pieaugusi gandrīz divreiz – par 47,2%, līdz ar to arī sasniegts augstākais līmenis Baltijas valstīs, tomēr iepirtā piena apjoms ir palielinājies tikai par 1,1%. Latvijā iepirtā piena apjoms šajā posmā bija 2,2% pie cenas pieauguma par 8,2%. Lietuvā turpretim iepirtā piena apjoms 2000.gadā, salīdzinot ar 1999. gadu ir samazinājies par 8,8%, cenai samazinoties par 6%.

Ievērojams graudu iepirkuma apjoma pieaugums ir vērojams Igaunijā. 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, apjomi palielinājušies par 33,1%, arī Latvijā šajā periodā graudu iepirkuma apjoms ir pieaudzis par 12,3%, turpretim Lietuvā ir vērojams samazinājums – par 12,6%.

KOPSAVILKUMS UN SECINĀJUMI

- 2000. gadā lauksaimniecības nozarei lielākā nozīme ir bijusi Lietuvas ekonomikā - aptuveni 9% no IKP, Igaunijā - 3,2% un Latvijā – 2,5%.
- 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu, Lietuvā un Latvijā ir vērojams neliels lauksaimniecības produkcijas ražošanas pieaugums attiecīgi par 2% un 3,3%.
- Lopkopības sektorā visās trīs Baltijas valstīs ir vērojama mājlopu skaita, gaļas ražošanas un pārstrādes apjomu samazināšanās.
- Visās Baltijas valstīs pieaudzis vidējais piena izslaukums no govju gadā.
- 2000.gadā, salīdzinot ar 1999.gadu pieauguši piena ražošanas apjomi, kā arī piena ražošanas apjoms uz 1 iedzīvotāju Latvijā: attiecīgi par 3,3% un 6,1% un Igaunijā attiecīgi par 0,4% un 0,7%, bet Igaunijā un Latvijā ir pieaugušas arī piena iepirkuma cenas un iepirkuma apjomi.
- 2000. gadā, salīdzinot ar 1999. gadu ievērojami visās trijās Baltijas valstīs ir pieaugusi arī graudu ražošana: Latvijā - par 17,9%, Lietuvā - par 33,3% un Igaunijā - par 46,4%. Tāpat ievērojami ir pieaudzis graudu ražošanas apjoms uz 1 iedzīvotāju, Latvijā un Igaunijā ir pieauguši arī graudu iepirkuma apjomi.

A. Orlovskis (Tel. – 7027169)

12.Zemkopības ministrijas paveiktais likumdošanas saskaņošanas jomā

Veterinārijas jomā

- Likums "Par veterinārmedicīnu", ("jumta" likums veterinārā jomā 89/662/EEC; 1026/78/EEC; 93/43/EEC; 89/397/EEC; 72/462/EEC; 90/638/EEC; 97/78/EEC; 91/496/EEC; 90/495/EEC; 90/425/EEC) apstiprināts Saeimā 26.04.2001.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.563 (22.11.2000) "Par Latvijas Republikas valdības, Igaunijas Republikas valdības, Lietuvas Republikas valdības un Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas tehniskās sadarbības programmas projektu "Uzlabotas gaļas produkcija Baltijas reģionā, balstoties uz trihinelozes - parazitārās zoonozes - epidemioloģisko kontroli"".

Dzīvnieku labturības jomā

- Saeimā apstiprināts likums (09.12.99) "Dzīvnieku aizsardzības likums" (91/628/EEC), (izsludināts 29.12.1999.) stājas spēkā 01.01.2000.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr 264 (8.08.2000) "Par maksimāli pieļaujamo zāļu daudzumu dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktos" (96/22/EEC; 90/218/EEC; 2377/90/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 309(05.09.2000) "Dzīvnieku pārvadāšanas noteikumi".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 400 (21.11.2000) "Kārtība, kādā sertificējamās fiziskās personas, kuras veic dzīvnieku vērtēšanu un kontrolvērtēšanu, dzīvnieku pārraudzību, mākslīgo apsūklošanu un embriju pārstādīšanu, vaislinieku bioprodukta un embriju realizāciju, kā arī šķirnes materiāla ievēšanu un izvešanu".
- Izstrādāts MK noteikumu projekts "Veterinārie noteikumi dzīvnieku barības līdzekļu nekaitīguma prasībām" (74/63/EEC).
- Izstrādāts un precizētais variants nosūtīts Valsts kancelejai (10.08.2000) "Par dzīvnieku pārvadāšanu" (91/ 628/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts "Par teļu turēšanu" (91/629/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts "Par cūku turēšanu" (91/630/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts "Par laboratorijas dzīvnieku turēšanu" (86/609/EEC).

Veterināro zāļu līdzekļu un dzīvnieku barības līdzekļu kontroles jomā

- Apstiprināts ZM Rīkojums Nr.47 (25.02.98.) "Par veterināro zāļu un veterinārfarmakoloģisko produktu novērtēšanas un reģistrācijas kārtību LR" (81/852/EEC; 81/851/EEC).
- Apstiprināts Valsts Veterinārā dienesta Rīkojums Nr.1 (10.01.97.) "Par ierobežojumiem zāļu lietošanā dzīvniekiem un zāļu atlieku normām pārtikā". Ir sagatavota atliekvielu kontroles programma (2377/90/EEC).
- Apstiprināti grozījumi ZM Rīkojumā Nr.47 (18.02.2000) "Grozījumi "Par veterināro zāļu un veterinārfarmakoloģisko produktu novērtēšanas un reģistrācijas kārtību"" (541/95/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 327 (19.09.2000) "Noteikumi par ierobežojumiem zāļu lietošanā dzīvniekiem".

- Sagatavots noteikumu projekts “Par veterināro zāļu un dzīvnieku barības līdzekļu kontroli” (81/851/EEC).
- Izstrādāts noteikumu projekts “Par paraugu ņemšanu un analīžu metodēm lopbarības kontrolei” (70/373/EEC).

Piena un piena produktu kvalitātes jomā

- Apstiprināts MK noteikumu projekts Nr. 341 (12.10.99) “Noteikumi par obligātajām nekaitīguma prasībām pārstrādei paredzētajam govs pienam”.
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Par definīcijas un nosaukumu aizsardzību pienam un piena produktiem” (1898/87/EEC; 222/88/EEC; 577/97/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Par dehidrētiem piena produktiem” (76/118/EEC; 78/630/EEC; 83/635/EEC).
- Izstrādāts un izziņots Valsts sekretāru sanāksmē (08.06.2000) MK noteikumu projekts “Par neapstrādātā piena ieguvī” (92/46/EEC; 89/362/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Higiēnas noteikumi piena ieguvei, apstrādei, glabāšanai, izplatīšanai un obligātās nekaitīguma prasības pienam” (92/46/EEC; 89/362/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Termiski apstrādāta piena un piena produktu ieguve” (92/46/EEC).
- Izstrādāti un apstiprināti sertifikāti piena produktu eksportam uz ES dalībvalstīm.

Iekšējā tirgus sakārtošanas jomā

- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 143 (21.04.98.) “Veterinārie noteikumi dzīvnieku kaušanai un kautproduktu ieguvei mazjaudas kautuvēs” (64/433/EEC; 92/45/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 329 (31.08.98.) “Veterinārie noteikumi dzīvnieku kaušanai un kautproduktu ieguvei lieljaudas kautuvēs” (64/433/EEC; 92/45/EEC; 90/423/EEC; 91/498/EEC; 72/461/EEC).
- Apstiprināts MK noteikumu projekts Nr. 140 (11.04.2000) “Obligātās nekaitīguma un marķēšanas prasības medum” (74/409/EEC).
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.179 (12.04.2000) “Par valsts labības ražošanas un patēriņa 2000.gada bilanci.
- Apstiprināti MK noteikumi (27.06.2000) “Par gaļas un gaļas produktu uzglabāšanu un transportēšanu” (64/433/EEC).
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.359 (19.07.2000) “Par valsts cukura ražošanas un patēriņa 2000.gada bilanci”.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.279 (21.07.2000) Ministru prezidenta “Par darba grupu iekšējā tirgus sakārtošanas jautājumu risināšanai”.
- Pieņemts VVD Rīkojums Nr.18 “Atliekvielu kontroles monitoringa programma” (96/23/EEC; 86/469/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Putnu gaļas klasifikācija” (1906/90/EEC; 1538/91/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Aitu un kazu gaļas klasifikācija” (338/91/EEC; 2137/92/EEC).

- MK noteikumu projekts “Dzīvnieku izcelsmes atkritumproduktu pārstrāde” izsludināts valsts sekretāru sanāksmē (10.08.2000) (90/667/EEC; 92/118/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts pārapsūtināšanai “Noteikumi par atliekvielu kontroli dzīvīs dzīvniekos un dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktos” (96/23/EEC).
- Izstrādāts noteikumu projekts “Svaigas putnu gaļas ieguve lieljaudas uzņēmumos” (71/118/EEC; 91/494/EEC; 94/65/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Veterinārie noteikumi lieljaudas gaļas sadalīšanas uzņēmumos” (64/433/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Veterinārie noteikumi svaigas gaļas un blakus produktu sadalīšanai, atkaulošanai, iesaiņošanai un iepakojšanai” (91/495/EEC, 64/433/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Veterinārie noteikumi gaļas produktu ražošanai un tirdzniecībai” (80/215/EEC; 77/99/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Veterinārie noteikumi mājputnu gaļas ražošanai un tirdzniecībai” (71/118/EEC; 94/65/EEC; 91/494/EEC).
- Izstrādāts noteikumu projekts “Par dzīvnieku izcelsmes produktu izmeklēšanu uz salmonellām” (92/117/EEC).
- MK noteikumu projekts “Par olu produktu apriti” iesniegts Valsts kancelejā (89/437/EEC; 89/662/EEC; 89/684/EEC; 96/23/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Par dzīvnieku pirmskaušanas apskates un pēckaušanas veterināro ekspertīzi” (64/433/EEC; 77/96/EEC; 84/371/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Par maltas gaļas un pusfabrikātu ieguvi” (71/118/EEC; 94/65/EEC; 91/494/EEC).
- Saskaņošanas procesā VVD prasības “Veterinārās prasības dzīvnieku ievēšanai Latvijas Republikā” un šīm prasībām atbilstošie veterinārie sertifikāti (72/462/EEC).
- Saskaņošanas procesā VVD prasības “Veterinārās prasības dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktu ievēšanai LR” (72/462/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Par inkubējamo olu, diennakti vecu putnu un putnu tirdzniecību” (90/539/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Par kautproduktu veterināri sanitāro izvērtēšanu” (64/433/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Par blakusproduktu, maltas un sasmalcinātas gaļas, gaļas izstrādājumu, sagatavotu gaļas ēdienu un citu dzīvnieku izcelsmes produktu glabāšanu un pārvadāšanu” (64/433/EEC; 94/65/EEC; 77/99/EEC).
- Sagatavoti svaigas gaļas, gaļas produktu, piena produktu veterinārie (veselības) sertifikāti produkcijas ievēšanai Latvijas Republikā.

Valsts robežkontroles veterinārajā un fitosanitārajā jomā

- Apstiprināti MK noteikumi Nr.300 (24.08.99) “Noteikumi par transportlīdzekļu un kravas veterinārās, fitosanitārās un sanitāri higiēniskās kontroles vietu iekārtošanu robežkontroles punktos” (97/78/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.334 (28.09.99) “Grozījums Ministru kabineta 1997.gada 15.aprīļa noteikumos Nr.148 “Sanitārās robežinspekcijas nolikums””.
- Apstiprināts ZM Rīkojums Nr.248 (01.10.99) “Par Sanitārās robežinspekcijas maksas pakalpojumiem” (96/43/EEC).

- Apstiprināti MK noteikumi Nr.356 (12.04.2000) "Grozījumi Ministru kabineta 1997.gada 1.jūlija noteikumos Nr.236 "Noteikumi par transportlīdzekļu un kravu veterinārās, fitosanitārās un sanitāri higiēniskās kontroles kārtību muitas punktos""(96/43/EEC, 89/397/EEC, 339/93/EEC, 96/104/EEC, 93/583/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 184 (30.05.2000) "Ārvalstīs izdoto atbilstības novērtēšanas apstiprinājumu un apliecinājumu atzīšanas kārtība" (93/339/EEC; 93/583/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 217 (27.06.2000) "Sanitārās robežinspekcijas kontrolei pakļauto preču saraksts un kontroles kārtība" (89/397/EEC; 96/104/EEC; 90/425/EEC; 91/496/EEC; 97/78/EEC; 92/424/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 414 (28.11.2000) "Noteikumi par Latvijas Republikas robežu šķērsojošo preču kravu un dzīvu dzīvnieku kravu veterinārās kontroles sertifikātu paraugiem un to noformēšanas, tehniskās izgatavošanas un kontroles kārtību".
- Izstrādāts un iesniegts Valsts kancelejā (07.08.2000) MK noteikumu projekts "Noteikumi par robežu šķērsojošo kravu veterinārās kontroles sertifikātu paraugu un to noformēšanas kārtību" (93/14/EEC; 96/93/EEC; 93/13/EEC; 97/78/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.355 (10.10.2000) "Grozījumi Ministru kabineta 1996.gada 2.jūlija noteikumos Nr.246 "Noteikumi par valsts robežas šķērsošanas vietu noteikšanu un robežkontroles punktu un robežpārejas punktu izvietojumu uz Latvijas Republikas valsts robežas"".
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts "Par ievadamo un tranzītkravu veterināro uzraudzību un kontroli Valsts robežkontroles punktos, brīvās zonās un muitas noliktavās" (97/78/EEC; 97/794/EEC; 92/432/EEC; 92/424/EEC; 91/496/EEC; 90/425/EEC; 93/14/EEC; 93/13/EEC).

Pašvērtējuma sistēmas izveidošanas jomā

- Izstrādāti metodiskie norādījumi "Pašvērtējuma HACCP sistēmas veidošana piena produktu ražošanā" (92/46/EEC).
- Izstrādāti metodiskie norādījumi "Pašvērtējuma HACCP sistēmas veidošana gaļas produktu ražošanā" (64/433/EEC).
- Izstrādāti metodiskie norādījumi "Pašvērtējuma HACCP sistēmas veidošana olu produktu ražošanā" (89/437/EEC).
- Izstrādāti metodiskie norādījumi "Pašvērtējuma HACCP sistēmas veidošana zivju produktu ražošanā" (91/356/EEC).

Radioaktivitātes kontroles jomā

- MK noteikumi "Par maksimāli pieļaujamo radioaktivitātes līmeni pārtikā" (2218/89/EEC; 2219/89/EEC).
- MK noteikumu projekts "Par maksimāli pieļaujamo radioaktivitātes līmeni dzīvnieku barībā" (2218/89/EEC; 2219/89/EEC).

Produkcijas kvalitātes nodrošinājuma jomā

- Izstrādāti MK noteikumi (11.05.1999) Nr.174 "Kārtība, kādā Latvijā ievadama gaļa" (92/45/EEC; 72/462/EEC).

- Likums “Grozījumi likumā “Par cukuru”” Saeimā pieņemts 2000. gada 20. janvārī.
- Saeimā pieņemts likums (10.02.2000) “Grozījumi likumā “Par norēķiniem ar nepārstrādātās lauksaimniecības produkcijas ražotājiem””, stājās spēkā 09.03.2000.
- Saeimā pieņemts likums (11.05.2000) “Grozījumi likumā “Par Latvijas labības tirgu un valsts labības rezervi””
- Saeimā pieņemts likums (02.09.99) “Grozījumi likumā “Par Latvijas labības tirgu un valsts labības rezervi””
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.76 (22.02.2000) “Cukura ražošanas kvotu veidi un to piešķiršanas kārtība” (1043/67/EEC; 2670/81/EEC; 65/82/EEC; 193/82/EEC; 1442/82/EEC).
- Apstiprināts MK noteikumu projekts Nr. 75 (22.02.2000) “Cukurbiešu piegādes apjomu noteikšanas kārtība cukurbiešu audzētājiem 2000. gadā” (1043/67/EEC; 2670/81/EEC; 65/82/EEC; 193/82/EEC; 1442/82/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.210 (27.06.2000.) “Noteikumi par tirgus intervenci labības tirgū”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 214 (27.06.2000) “Noteikumi par higiēnas prasībām gaļas un gaļas produktu uzglabāšanai un transportēšanai”.
- Apstiprināts MK noteikumi Nr. 264 (8.08.2000) “Noteikumi par obligātajām nekaitīguma prasībām un maksimāli pieļaujamo zāļu atlieku daudzumu dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktos”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 282 15.08.2000) “Olu produktu aprites noteikumi”.
- Apstiprināts Rīkojums Nr.93 (23.02.2000) “Par cukura ražošanas kvotu 2000. gadam” (1043/67/EEC; 2670/81/EEC; 65/82/EEC; 193/82/EEC; 1442/82/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu grozījumu projekts MK noteikumos Nr.170 (11.05.99) “Vistu olu aprites noteikumi” (1907/90/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Graudu analīžu metodes” (1908/84/EEC; 2731/75/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Par erukskābju saturu taukos un eļļās” (76/621/EEC).
- Izstrādāts un iesniegts Valsts kancelejā MK noteikumu projekts “Par pārtikas uzņēmumu atzīšanas un reģistrēšanas kārtību” akceptēts MK komitejas sēdē 28.08.2000 (89/662/EEC; 91/492/EEC; 91/493/EEC; 92/46/EEC; 92/45/EEC; 91/495/EEC; 94/65/EEC; 77/99/EEC; 92/116/EEC; 71/118/EEC; 64/433/EEC).
- Izstrādāts LVS (Latvijas Valsts standarts) “Par liellopu liemeņu klasifikāciju” LVS-194:1999, reģ. Nr. 2194 no 27.05.1999. (1186/90/EEC; 1208/81/EEC).
- Izstrādāts LVS “Cūku liemeņu klasifikācijas standarts” – LVS-239:1999, reģ. Nr.2490 no 30.09.1999. (2759/75/EEC; 3220/84/EEC; 3630/86/EEC; 3577/90/EEC; 3513/93/EEC).
- Izstrādāti LVS (1108/91/EEC; 1677/88/EEC; 79/88/EEC; 1591/87/EEC; 2213/83/EEC; 778/83/EEC; 10/65/EEC; 1076/89/EEC; 920/89/EEC; 1292/81/EEC; 454/92/EEC; 410/90/EEC; 3596/90/EEC; 1730/87/EEC; 899/87/EEC; 91/180/EEC; 92/608/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Par vīnu” (1493/99/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Par ātri sasaldētiem pārtikas produktiem” (89/108/EEC; 92/2/EEC; 92/1/EEC).

Lopkopības jomā

- Saeimā apstiprināts likums (16.03.2000)"Grozījumi Ciltsdarba likumā".
- Pieņemti grozījumi likumā (31.03.2000) "Grozījumi "Ciltsdarba likumā"" (77/504/EEC; 90/428/EEC; 90/427/EEC; 91/174/EEC; 88/661/EEC; 89/361/EEC), stājās spēkā 13.04.2000.
- Apstiprinātas ZM instrukcijas Nr. 2 un Nr. 3 (13.06.2000) "Par aitu, kazu un cūku apzīmēšanu" (92/102/EEC; 89/361/EEC; 88/661/EEC).
- Pieņemts likums (21.04.98.) "Ciltsdarba likums" (77/504/EEC; 90/428/EEC; 90/427/EEC; 91/174/EEC).
- Pieņemti MK noteikumi Nr.396 "Sertifikācijas procedūra, personām, kas nodarbojas ar šķirnes materiāla ievēšanu un izvešanu" (91/174/EEC).
- Pieņemti MK noteikumi Nr.10 (13.01.98.) "Dzīvnieku un ganāmpulku reģistrēšanas noteikumi" (92/102/EEC).
- Pieņemti noteikumi Nr.367 (24.10.2000) "Noteikumi par šķirnes dzīvnieku audzētāju organizāciju atbilstības kritērijiem".
- Pieņemti noteikumi Nr.368 (24.10.2000) "Noteikumi par šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecību atbilstības kritērijiem un šķirnes dzīvnieku audzēšanas saimniecību statusa piešķiršanas kārtība".
- Pieņemta ZM instrukcija (30.07.98.)"Par liellopu apzīmēšanu" (92/102/EEC; 820/97/EEC).
- Apstiprināti ZM noteikumi (09.04.96.) "LR pagaidu pārraudzības noteikumi kazkopībā" (89/361/EEC).
- Pārstrādāta un apstiprināta ZM instrukcija (30.07.99.) "Par govju pārraudzības darba veikšanu LR" (77/504/EEC).
- Apstiprināts ZM nolikums (23.09.99.) "Par ciltsdokumentācijas izdošanas un apstiprināšanas kārtību" (91/174/EEC; 90/427/EEC; 94/28/EEC; 89/661/EEC).
- Apstiprināta ZM instrukcija (23.09.99.) "Par valsts ciltsgrāmatas kārtošānu" (84/247/EEC; 84/419/EEC; 89/501/EEC; 89/502/EEC; 90/254/EEC; 90/255/EEC; 92/353/EEC; 96/78/EEC).
- Apstiprināts ZM nolikums (27.10.99.) "Par vaislinieku un bioprodukta sertifikācijas kārtību" (91/174/EEC; 94/28/EEC; 87/328/EEC).
- ZM sagatavots zirgu tirdzniecības sertifikāts (90/427/EEC; 90/428/EEC).
- Sagatavoti šķirnes dzīvnieku tirdzniecības sertifikāti (91/174/EEC; 94/28/EEC).
- Tiek izstrādāts ZM nolikuma projekts "Par oficiāli atzītu dzīvnieku audzētāju organizāciju asociāciju apstiprināšanu" (77/504/EEC).
- Tiek izstrādāts ZM instrukcijas projekts "Par šķirnes liellopu kompleksās novērtēšanas nosacījumiem" (77/504/EEC; 86/130/EEC).
- Apstiprināta ZM instrukcija "Aitu novērtēšanas metodika" (89/361/EEC).
- Izstrādāts ZM šķirnes sertifikāts tirdzniecībai ar šķirnes cūkām (89/661/EEC).
- Izstrādāta ZM "Ciltsdarbu programma cūkkopībā" (89/661/EEC).
- Izstrādāta ZM " Ciltsdarba programma govkopībā (77/504/EEC).
- Tiek izstrādāta ZM "Ciltsdarba programma zirgkopībā" (90/427/EEC).
- Tiek izstrādāts ZM nolikuma projekts "Par zirgu tirdzniecību" (90/427/EEC; 90/428/EEC).
- Tiek izstrādāts ZM nolikuma projekts "Par nosacījumiem, kas jāievēro organizējot zirgu sacensības" (90/428/EEC).

- Tiek sagatavots MK noteikumu projekts “Par zootehniskajām un izcelšanās prasībām tirdzniecībā ar šķirnes dzīvniekiem un to bioproduktu” (77/504/EEC; 94/28/EEC; 96/509/EEC; 96/510/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Noteikumi par šķirnes dzīvnieku audzētāju organizāciju atbilstības kritērijiem” (90/254/EEC; 92/353/EEC; 92/354/EEC; 84/247/EEC; 89/501/EEC; 89/504/EEC; 88/661/EEC; 89/361/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Par ciltsdokumentācijas kārtošānu” (89/506/EEC; 90/258/EEC; 86/404/EEC; 93/623/EEC; 88/124; 96/80/EEC; 89/503/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Noteikumi par dzīvnieku mākslīgās apsēklošanas staciju un embriju transplantācijas uzņēmumu atbilstības kritērijiem un reģistrēšanas kārtību” (77/504/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Noteikumi par vaislinieku bioproduktu uzskaiti” (88/661/EEC; 88/124/EEC; 96/80/EEC; 87/328/EEC; 89/503/EEC; 96/79/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Noteikumi par šķirnes materiāla ievēšanu un izvešanu” (90/427/EEC; 91/174/EEC; 90/428/EEC; 96/509/EEC; 96/510/EEC; 94/28/EEC).

Augkopības jomā

- Saeimā pieņemts likums (07.10.99) “Sēklu un stādāmā materiāla aprites likums” (2100/94/EEC; 70/457/EEC; 66/402/EEC; 66/403/EEC; 66/401/EEC; 69/208/EEC; 72/418/EEC); izsludināts 1999. gada 27. oktobrī un stājas spēkā 2000. gada 1. janvārī.
- Saeimā pieņemts likums (21.10.99) “Grozījumi likumā “Par augu šķirņu aizsardzību” (2100/94/EEC; 70/457/EEC).
- Apstiprināts MK noteikumu projekts Nr. 148 (18.04.2000) “Labības sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi” (66/402/EEC; 74/268/EEC; 71/162/EEC; 69/160/EEC; 73/438/EEC; 79/692/EEC; 70/457/EEC; 72/418/EEC).
- Apstiprināts MK noteikumu projekts No183 (16.05.2000) “Par Latvijas augu šķirņu nacionālo katalogu” (70/457/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Augļaugu stādu un to pavairošanas materiāla audzēšanas un tirdzniecības noteikumi” (92/34/EEC).
- Izstrādāts un akceptēts MK komitejas sēdē noteikumu projekts “Dārzeņu sēklaudzēšanas un sēklu pavairošanas materiāla audzēšanas un tirdzniecības noteikumi” (92/33/EEC; 79/967/EEC; 70/458/EEC).
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Par biešu sēklu audzēšanu un tirdzniecību” (66/400/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.369 (24.10.2000) “Latvijas augu šķirņu katalogs”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.385 (7.11.2000) “Kartupeļu sēklaudzēšanas un sēklas kartupeļu tirdzniecības noteikumi”.
- Apstiprināts MK noteikumi Nr. 401 (21.11.2000) “Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 19.oktobra noteikumos Nr.355 "Augu karantīnas noteikumi””.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.467(05.12.2000) “Biešu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi”.
- Izstrādāts MK noteikumu projekts “Lopbarības augu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi” (66/401/EEC; 71/126/EEC; 75/444/EEC; 78/55/EEC; 88/380/EEC).

- Izstrādāts un iesniegts Valsts sekretāru sanāsmē MK noteikumu projekts “Kartupeļu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi” (90/404/EEC; 69/62/EEC; 79/967/EEC; 89/366/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Eļļas un šķiedraugu sēklu tirdzniecības noteikumi” (69/208/EEC; 82/287/EEC; 71/126/EEC; 75/444/EEC; 78/55/EEC; 88/380/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Dekoratīvo augu pavairošanas materiāla audzēšanas un tirdzniecības noteikumi” (98/56/EEC, 91/682/EEC, 93/63/EEC, 93/78/EEC).
- Izstrādāts likumprojekts “Mēslošanas līdzekļu likums” (76/116/EEC; 80/876/EEC; 77/535/EEC; 87/94/EEC; 79/138/EEC; 87/566/EEC; 88/183/EEC; 89/284/EEC; 89/519/EEC; 89/530/EEC).

Fitosanitārijas jomā (augu aizsardzības jomā)

- Apstiprināti MK noteikumi Nr.315 (07.09.99) “Augu aizsardzības līdzekļu izplatīšanas, glabāšanas un lietošanas noteikumi” (91/414/EEC; 79/117/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.355 (19.10.99) “Augu karantīnas (fitosanitārie) noteikumi” (77/93/EEC; 93/85/EEC; 69/464/EEC; 69/465/EEC; 95/44/EEC; 92/90/EEC; 93/50/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.341 (05.10.99) “Par augu aizsardzības līdzekļu reģistrēšanas kārtību” (91/414/EEC; 79/117/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.320 (21.09.99) “Par pesticīdu atlieku kontroli augu valsts izcelsmes produktos” (86/362/EEC; 76/895/EEC; 90/642/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.107 (21.03.2000) “Noteikumi par aizliegtajiem augu aizsardzības līdzekļiem” (79/117/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.173 (09.05.2000) “Dažādu sugu un šķirņu sēklu maisījumu pārdošanas atļaujas saņemšanas kārtība” (stājas spēkā ar 01.10.2000.).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 183 (16.05.2000) “Latvijas augu šķirņu kataloga nolikums”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.228 (11.07.2000) “Grozījumi Ministru kabineta 1999.gada 19.oktobra noteikumos Nr.355 "Augu karantīnas noteikumi"”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 285 (22.08.2000) “Dārzeņu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumi”.
- Apstiprināti Valsts Augu aizsardzības stacijas metodiskie norādījumi importēto augu, augu produktu un ar tiem saistīto materiālu fitosanitārās kontroles veikšanai.
- Apstiprināti Valsts Augu aizsardzības stacijas metodiskie norādījumi importēto augu aizsardzības līdzekļu kontroles veikšanai.

Tirgus sakārtošanas jomā

- Apstiprināti MK noteikumi Nr.76 (22.02.2000) “Cukura ražošanas kvotu veidi un to piešķiršanas kārtība”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.109 (21.03.2000) “Grozījumi Ministru kabineta 1997.gada 7.oktobra noteikumos Nr.348 "Atsevišķu uzņēmējdarbības veidu licencēšanas noteikumi"”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.108 (21.03.2000) “Grozījumi Ministru kabineta 1997.gada 25.marta noteikumos Nr.106 "Noteikumi par muitas tarifu kvotām””.
- Saeimā apstiprināts likums (13.04.2000) “Par pagaidu pasākumiem Latvijas Republikas un Marakešas protokola par Latvijas pievienošanas Marakešas līgumam par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu grafika CXLIII - Latvijas Republika - daļas I-B "Tarifu kvotas" piemērošanā”.

- Saeimā pieņemts likums (11.05.2000) "Grozījums likumā "Par Latvijas labības tirgu un valsts labības rezervi"" (izsludināts 17.05.2000.)
- 2000.gada 11.maijā Saeimā pieņemts likums (11.05.2000) "Par aizsardzību pret subsidēto importu" (izsludināts 25.05.2000.) (stājas spēkā 01.01.2001.).
- Saeimā apstiprināts likums (20.06.2000) "Par pagaidu pasākumiem no 2000.gada 27.aprīļa līdz 1.jūnijam, piemērojot Protokola par Latvijas pievienošanās Marakešas līgumam par Pasaules tirdzniecības organizācijas izveidošanu grafika CXLIII — Latvijas Republika — daļu I-B "Tarifu kvotas"".
- Saeimā pieņemts likums (20.06.2000) "Par ievaduitas nodokļa (tarifa) likmēm un muitas tarifu kvotām, kas piemērojamas Eiropas Kopienas izcelsmes lauksaimniecības precēm" (izsludināts 30.06.2000.) (stājas spēkā 01.07.2000.)
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.209 (20.06.2000) "Par Ministru kabineta 1999.gada 9.marta noteikumu Nr.105 "Noteikumi par pagaidu pasākumiem muitas vērtības noteikšanai Lietuvas Republikas izcelsmes lauksaimniecības precēm" atzīšanu par spēku zaudējušiem".
- Apstiprināti MK noteikumi (11.07.2000) Nr.233 "Grozījumi Ministru kabineta 2000.gada 27.jūnija noteikumos Nr.210 "Noteikumi par tirgus intervenci labības tirgū"".
- Apstiprināti MK noteikumi (27.07.2000) Nr. 210 "Noteikumi par tirgus intervenci labības tirgū".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 268 (08.08.2000) "Noteikumi par tirgus intervenci cukura ražošanas nozarē 2000.gadā".
- Saeimā apstiprināts likums (9.11.2000) "Grozījumi likumā "Par muitas nodokli (tarifiem)".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 442 (19.12.2000) "Noteikumi par cukura tirgus analīzei un bilances sastādīšanai nepieciešamās informācijas iesniegšanas kārtību un saturu".

Zivsaimniecības jomā

- Saeimā pieņemts likums (17.02.2000) "Grozījumi "Zvejniecības likumā"" (2847/93/EEC; 3760/92/EEC; 3759/92/EEC; 2210/93/EEC; 1382/91/EEC; 2090/98/EEC; 2091/98/EEC; 2092/98/EEC), stājas spēkā 16.03.2000.
- Pieņemts Rīkojums Nr.230 (16.05.2000) "Līgums par starptautiskas organizācijas izveidošanu zivsaimniecības attīstībai Austrumu un Centrālajā Eiropā (EUROFISH)".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.226 (22.06.99.) "Grozījumi MK 1998. gada 17. marta noteikumos Nr. 89 "Noteikumi par higiēnas prasībām zvejas produktu ražošanai un piedāvājumam tirgū"" (2406/96/EEC; 3703/85/EEC; 3506/89/EEC; 1093/94/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.265 (20.07.99) "Higiēnas un marķējuma prasības dzīvo gliemeņu piedāvājumam tirgū" (91/492/EEC; 97/61/EEC).
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 235 (18.07.2000) "Grozījumi Ministru kabineta 1995.gada 19.decembra noteikumos Nr.388 "Zivju fonda nolikums"".
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.362 (22.07.2000) "Grozījumi Ministru kabineta 1998.gada 29.aprīļa rīkojumā Nr.203 "Par Zivju fonda padomes sastāvu"".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.433 (12.12.2000) "Noteikumi par ūdenstilpju un rūpnieciskās zvejas tiesību nomu un zvejas tiesību izmantošanas kārtību".
- Tiek izstrādāts tiesību akts "Par satelītsakaru zvejas kontroles sistēmas ieviešanu uz zvejas kuģiem" (2847/93/EEC; 897/94/EEC; 1489/97/EEC).
- Tiek izstrādāts tiesību akts "Par Latvijas zvejas kuģu sarakstu (reģistru)" (2091/98/EEC; 2092/98/EEC; 2930/86/EEC; 1381/87/EEC; 84/95/EEC).

Mežsaimniecības jomā

- Saeimā pieņemts likumprojekts "Valsts meža dienesta likums" (25.11.99, stājās spēkā 01.01.2000)
- Saeimā pieņemts likumprojekts (24.02.2000) "Meža likums", stājās spēkā 17.03.2000.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.96 (29.02.2000) "Par valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" fiksētiem maksājumiem par valsts mežu izmantošanu".
- Saeimā pieņemts likumprojekts (16.03.2000) "Grozījumi "Medību likumā"", stājās spēkā 13.04.2000.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.144 (29.03.2000) "Par nekustamā īpašuma objektu nodošanu valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" īpašumā".
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.153 (29.03.2000) "Par mežu atjaunošanas drošības naudas atlikumu nodošanu".
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.155 (30.03.2000) "Par Valsts meža dienesta valdījumā esošās valsts kustamās mantas nodošanu valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pārvaldījumā".
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.156 (30.03.2000) "Par ieguldījumu valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pamatkapitālā".
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.174 (7.04.2000) "Par nekustamā īpašuma objektu nodošanu valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pārvaldījumā".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.139 (11.04.2000) "Par Ministru Padomes 1992.gada 19.februāra lēmuma Nr.60 "Par noteikumiem zemnieku saimniecību apgādei ar kokmateriāliem uz atvieglotiem nosacījumiem" atzīšanu par spēku zaudējušu".
- 2000.gada 10.oktobrī pieņemti noteikumi Nr.354 "Meža atjaunošanas noteikumi".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.370 (24.10.2000) "Kārtība, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.372 (24.10.2000) "Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.398 914.11.2000) "Noteikumi par medību saimniecībai nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas apjomiem".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr. 416(18.11.2000 "Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.415 (28.11.2000) "Noteikumi par Valsts meža dienesta amatpersonu (darbinieku) papildu sociālajām garantijām".
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.579 (29.11.2000) "Par Valsts meža dienesta valdījumā esošās valsts kustamās mantas ieguldīšanu valsts akciju sabiedrības "Latvijas valsts meži" pamatkapitālā".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.427 (05.12.2000) "Grozījumi Ministru kabineta 2000.gada 10.oktobra noteikumos Nr.354 "Meža atjaunošanas noteikumi"".
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.434 (19.12.2000) "Meža valsts reģistra informācijas aprites noteikumi".
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts "Par meža reproduktīvā materiāla tirdzniecības un izmantošanas kārtību" (99/105/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts "Par informācijas aprites kārtību meža apsaimniekošanā" (1615/89/EEC; 68/89/EEC).

- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Par dabas aizsardzības prasībām meža apsaimniekošanā” (92/43/EEC; 3528/86/EEC).
- Tiek izstrādāts MK noteikumu projekts “Par meža aizsardzību” (92/43/EEC; 3528/86/EEC).

Zemes izmantošanas jomā

- Iesniegts Valsts kancelejā MK noteikumu projekts “Lauksaimniecībā izmantojamās zemes transformācijas nosacījumi un zemes transformācijas atļauju izsniegšanas kārtība”.
- Sagatavots likumprojekts “Meliorācijas likums”.

Lauksaimniecības administrēšanas jautājumi

- Apstiprināti MK noteikumi Nr.17 (11.01.2000) “Zemkopības ministrijas nolikums”
- Saeimā apstiprināts likums (6.04.2000) “Lauku atbalsta dienesta likums”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.147 (18.04.2000) “Zemkopības ministrijas profesionālās izglītības iestāžu finansējuma un materiālā nodrošinājuma minimuma noteikšanas kārtība”.
- Saeimā apstiprināts likums (25.05.2000) “Grozījumi likumā “Par valsts un pašvaldību zemes īpašuma tiesībām un to nostiprināšanu zemesgrāmatās”.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.371 (26.07.2000) “Par valsts dzīvojamo māju nodošanu pašvaldību īpašumā”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.265 (8.08.2000) “Grozījumi Ministru kabineta 2000.gada 11.janvāra noteikumos Nr.17 “Zemkopības ministrijas nolikums””.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.405 (9.08.2000) “Par Mālpils tehnikuma reorganizāciju”.
- Apstiprināti MK noteikumi Nr.366 (24.10.2000) “Lauku atbalsta dienesta nolikums”.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.569 (22.11.2000) “Par Ministru kabineta 1999.gada 3.novembra rīkojuma Nr.504 “Par Lauku atbalsta dienestu” atzīšanu par spēku zaudējušu”.
- Apstiprināts MK rīkojums Nr.611 (12.12.2000) “Grozījums Ministru kabineta 1998.gada 14.jūlija rīkojumā Nr.365 “Par dzīvojamo māju saglabāšanu valsts īpašumā””.

G. Neretniece (Tel – 7830396)

S. Grigaļūna (Tel. – 7027087)

1.pielikums

Zemes sadalījums pēc galvenā zemes lietošanas mērķa un pa zemes lietošanas veidiem rajonos uz 01.01.2001.gadu.

Rajona nosaukums	Kopplatība	Lauksaimniecībā izmantojamā zeme (LIZ)	LIZ % no rajona kopplatības	Aramzeme	Aramzeme % no LIZ	Meži	Meži % no rajona kopplatības	Zemnieku saimniecības						
								Skaitis	Kopplatība	% no rajona kopplatības	LIZ	Aramzeme	Meži	Vidējais saimniecības lielums, ha
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Aizkraukles	256,7	82,2	32,0	55,5	67,5	138,5	54,0	3879	98,9	38,5	53,6	38,9	36	25,5
Alūksnes	224,5	66,8	29,8	48,8	73,1	127,6	56,8	3592	82,3	36,7	36,5	27,6	38,3	22,9
Balvu	238,1	95	39,9	62,2	65,5	96,6	40,6	1889	44,5	18,7	24	17,4	15,9	23,6
Bauskas	188,1	107,7	57,3	95,7	88,9	57,4	30,5	5417	111,3	59,2	83,5	75,8	19,4	20,5
Cēsu	306,2	104,4	34,1	68,4	65,5	156,8	51,2	6205	175	57,2	72,6	49,1	85,7	28,2
Daugavpils	252,5	123,8	49,0	86,2	69,6	86,1	34,1	2820	57,4	22,7	38,3	27,5	12,7	20,4
Dobele	163,1	95,7	58,7	86,3	90,2	48,6	29,8	4453	99,9	61,3	77,7	71,1	14,4	22,4
Gulbenes	187,6	68,4	36,5	44,5	65,1	95,7	51,0	1271	41,8	22,3	22,4	15,6	16,1	32,9
Jēkabpils	299,7	114,8	38,3	80,5	70,1	125,1	41,7	3218	95,3	31,8	56,7	41,6	30	29,6
Jelgavas	160,5	91,4	56,9	83,6	91,5	46,5	29,0	3845	77,5	48,3	67,1	62,3	5,3	20,2
Krāslavas	228,8	104,3	45,6	86,6	83,0	82,6	36,1	2423	49,4	21,6	27,9	23,5	15,3	20,4
Kuldīgas	250	88,3	35,3	66,5	75,3	134,1	53,6	4648	125,6	50,2	67,8	53,6	45,4	27,0
Liepājas	359,3	143,4	39,9	114,7	80,0	153,7	42,8	5358	138,5	38,5	89,6	75,5	31,8	25,8
Limbažu	260,2	81,8	31,4	57,7	70,5	134,5	51,7	4796	132,4	50,9	60	43,9	61,5	27,6
Ludzas	241,2	108,9	45,1	81,2	74,6	86,6	35,9	627	20,7	8,6	12,2	9,7	6,3	33,0
Madonas	334,9	125	37,3	79,3	63,4	153	45,7	6277	165,3	49,4	80,7	52,4	69	26,3
Ogres	184,3	66,3	36,0	47,2	71,2	90,3	49,0	3577	83,8	45,5	46,3	33,8	29,6	23,4
Preiļu	204,2	101,5	49,7	79,7	78,5	55,7	27,3	4550	81,2	39,8	52,3	42,2	21	17,8
Rēzeknes	280,9	137	48,8	101,9	74,4	82,7	29,4	2872	47,2	16,8	29,9	22,8	12,8	16,4
Rīgas	304,3	78,8	25,9	54,8	69,5	160,8	52,8	4445	81,8	26,9	44,9	33,5	29,9	18,4
Saldus	218,2	92,4	42,3	73,2	79,2	97,3	44,6	4345	109,4	50,1	73,8	60,2	25,8	25,2
Talsu	274,8	79,4	28,9	58	73,0	157,9	57,5	4417	102,6	37,3	58,6	45	34,9	23,2
Tukuma	245,7	105,6	43,0	86,3	81,7	102,4	41,7	4432	117,2	47,7	78,3	66,6	28,2	26,4
Valkas	244,1	78,4	32,1	52,8	67,3	130,1	53,3	3650	103,1	42,2	57,7	40	36,8	28,2
Valmieras	237,3	90,3	38,1	63,9	70,8	109,4	46,1	4790	141,5	59,6	74	53,6	54,8	29,5
Ventspils	246,2	51,5	20,9	30,4	59,0	156,7	63,6	2485	55,9	22,7	34,3	22,1	16,7	22,5
Kopā	6391,4	2483,1	38,9	1845,9	74,3	2866,7	44,9	100281	2439,5	38,2	1420,7	1105,3	793,6	24,3

Zemes sadalījums pēc galvenā zemes lietošanas mērķa un pa zemes lietošanas veidiem rajonos uz 01.01.2001.gadu.

Rajona nosaukums	Piemājas saimniecības							Pārējās lauksaimniecības zemes*					
	Skaitis	Kopplatība	% no rajona kopplatības	LIZ	Aramzeme	Meži	Vidējais saimniecības lielums, ha	Skaitis	Kopplatība	% no rajona kopplatības	LIZ	Aramzeme	Meži
1	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
Aizkraukles	4254	34,0	13,2	18,4	12,4	11,5	8,0	772	11	4,3	6,6	3,2	1,6
Alūksnes	4037	41,1	18,3	21,4	15,9	15,6	10,2	1086	9,8	4,4	6,7	4,1	1,4
Balvu	8060	86,3	36,2	46,2	32,1	31	10,7	874	37	15,5	23,2	12,4	4
Bauskas	4732	19,5	10,4	14,9	12,9	2,7	4,1	469	7,1	3,8	5,2	4	0,6
Cēsu	5184	45,0	14,7	22,8	14,8	17,4	8,7	1221	12,2	4,0	6,2	3,4	3,8
Daugavpils	15129	94,7	37,5	64,5	46,9	19,9	6,3	2412	23,1	9,1	14,3	8,2	2,4
Dobeles	1828	6,0	3,7	4,9	4,4	0,4	3,3	569	8,2	5,0	6,2	5,4	0,8
Gulbenes	5394	67,3	35,9	36,5	24,6	24,6	12,5	477	9,9	5,3	7	3,3	0,7
Jēkabpils	6553	75,6	25,2	44,5	32,4	24,2	11,5	874	13	4,3	7,8	3,7	1,2
Jelgavas	3644	17,3	10,8	14,1	12,7	1,3	4,7	514	6,2	3,9	4,8	4,4	0,3
Krāslavas	10114	95,8	41,9	53,2	44,4	32,5	9,5	1673	35,6	15,6	20,6	16,8	6,6
Kuldīgas	2771	20,9	8,4	12,5	9,3	5,9	7,5	1008	7,8	3,1	4,6	1,9	0,8
Liepājas	6900	57,1	15,9	38,5	31	11,5	8,3	1204	12,2	3,4	5,4	2,7	0,6
Limbažu	4278	27,4	10,5	14,8	10,4	10	6,4	987	6,1	2,3	3,9	1,7	0,6
Ludzas	8887	83,7	34,7	51,9	40	23	9,4	1248	58,9	24,4	36,6	25,6	11
Madonas	5166	55,1	16,5	31,8	20,9	18,2	10,7	160	11,8	3,5	7,5	3,4	1,6
Ogres	3973	29,7	16,1	16,2	11,5	10,2	7,5	579	3,9	2,1	2,3	1,3	0,6
Preiļu	6963	65,4	32,0	41,1	32,9	17,4	9,4	1209	11,4	5,6	6,6	3,8	1,2
Rēzeknes	15368	119,4	42,5	78,3	59	29,6	7,8	2370	35,2	12,5	22,3	15,3	3,6
Rīgas	8660	43,5	14,3	24,5	16,5	13,4	5,0	1114	5,8	1,9	3,2	1,5	0,5
Saldus	1473	8,6	3,9	6,6	5,6	1	5,8	592	7,2	3,3	4,8	3,2	1,2
Talsu	4808	27,2	9,9	14,7	10,4	9,8	5,7	436	5,9	2,1	1,8	0,7	0,4
Tukuma	5014	28,3	11,5	18,1	14,3	6,8	5,6	716	8,5	3,5	6,5	4,2	0,3
Valkas	2546	19,6	8,0	11,6	8,4	6	7,7	1565	7,4	3,0	5,2	3	0,6
Valmieras	2202	14,2	6,0	8,8	6,4	4	6,4	507	5,6	2,4	3,4	2,1	0,8
Ventspils	2032	13,7	5,6	8,4	5,9	3,9	6,7	723	6,3	2,6	4,5	1,5	0,6
Kopā	149970	1196,4	18,7	719,2	536	351,8	8,0	25359	367,1	5,7	227,2	140,8	47,8

*Izņemot specializētās valsts saimniecība

